

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการจ้างเหมาบริการเพื่อจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรม
และกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

เสนอ

สำนักงานกิจการยุติธรรม

โดย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มิถุนายน 2566

คณะผู้วิจัย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

รศ.พ.ต.ต.ดร.ชวนีสต์ เจนการ

ผู้ดำเนินงานโครงการ

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะวิจัย ประกอบไปด้วย

- รศ.พ.ต.ต.ดร.ชวนีสต์ เจนการ	หัวหน้าโครงการ
- พ.ต.อ.ดร.พงศ์กุลธร โรจน์วิรุฬ	นักวิจัย
- นางสาวปรรณพัชร ศิริโรจน์สิทธิ์	นักวิจัย

สารบัญ

บทคัดย่อ	I
ABSTRACT	II
บทสรุปผู้บริหาร	III
EXECUTIVE SUMMARY	XVI
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 เป้าหมายการดำเนินงาน	3
1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน	3
1.5 ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ	4
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 กรอบแนวคิดและการศึกษาทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 ทบทวนแนวคิดในการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	9
2.2 ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมกับแผน 3 ระดับตามนโยบายของมตคณະรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ 4 มกราคม 2560	20
2.3 ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	47
2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	64
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	65
3.1 ข้อมูลการสำรวจประชาชน (PS - PUBLIC SURVEY)	65
3.2 การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – SELF ASSESSMENT AND OBSERVATION)	70
3.3 การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD – ADMINISTRATIVE DATA)	73
3.4 การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการด้วยการประเมินเชิงคุณภาพ (ADQ - ADMINISTRATIVE DATA WITH QUALITATIVE JUDGEMENT)	79
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีชี้วัดในภาพรวม	81
3.6 แผนการบริหารความเสี่ยง	84

บทที่ 4 ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....86

4.1 ชุดตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (RIGHTS AND LEGAL KNOWLEDGE).....	87
4.2 ชุดตัวชี้วัดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (EFFECTIVE CRIME CONTROL)	93
4.3 ชุดตัวชี้วัดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GOOD GOVERNANCE JUSTICE).....	104
4.4 ชุดตัวชี้วัดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (REDUCED RECIDIVISM).....	146
4.5 ชุดตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (APPROPRIATE PROTECTION OF VICTIMS AND THE ACCUSED)	154
4.6 ชุดตัวชี้วัดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (DO NOT HAVE ANY MISCARRIAGES OF JUSTICE).....	161
4.7 ชุดตัวชี้วัดที่ 7 ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice).....	168
4.8 เปรียบเทียบผลการประเมินตัวชี้วัดที่ผ่านมา.....	177
4.9 ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม.....	185
4.10 ผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565).....	191
4.11 ผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สอดคล้องกับดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ (RULE OF LAW INDEX) ของโครงการยุติธรรมโลก (WORLD JUSTICE PROJECT).....	195

บทที่ 5 รายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย 200

5.1 การรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (RIGHTS AND LEGAL KNOWLEDGE).....	201
5.2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (EFFECTIVE CRIME CONTROL)	204
5.3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (GOOD GOVERNANCE JUSTICE)	211
5.4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (REDUCED RECIDIVISM).....	216
5.6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (DO NOT HAVE ANY MISCARRIAGES OF JUSTICE)	220
5.7 ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (ENSURED TRUST IN JUSTICE).....	223

บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา 226

6.1 ระเบียบวิธีวิจัย	226
6.2 ข้อค้นพบและสถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ.....	227
6.3 แนวทางการพัฒนาตัวชี้วัดในระยะต่อไป.....	229

6.4 ข้อค้นพบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	234
ภาคผนวก	238
ผนวก ก. แบบสอบถามการสำรวจประชาชน (PUBLIC SURVEY : PS).....	239
ผนวก ข. พื้นที่จัดเก็บข้อมูลประชาชน (PUBLIC SURVEY : PS).....	250
ผนวก ค. แบบจัดเก็บข้อมูลด้วยการประเมินตนเอง (SELF – ASSESSMENT : SA)	256
ผนวก ง. แบบจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (การรายงานเชิงพรรณนา).....	266
ผนวก จ. แบบประเมินตัวชี้วัดด้วยวิธีการสังเกต (OBSERVATION : OB).....	276
ผนวก ฉ. คำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ.....	299
ผนวก ช. หนังสือรับรองการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในคน.....	301

สารบัญตาราง

ตาราง 2.1 เป้าหมายและตัวชี้วัดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม	26
ตาราง 2.2 เป้าหมายและตัวชี้วัดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม	28
ตาราง 2.3 ค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดแผนปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม (ฉบับปรับปรุง) ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม	31
ตาราง 2.4 รายละเอียดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (REGRADE)	47
ตาราง 2.5 ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม	55
ตาราง 3.1 สรุปภาพรวมการจัดเก็บข้อมูลการสำรวจประชาชน (PS)	69
ตาราง 3.2 รายละเอียดการถ่วงน้ำหนักและเฉลี่ยคะแนน	81
ตาราง 4.1 รายละเอียดตัวชี้วัด	86
ตาราง 4.2 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 1	87
ตาราง 4.3 ผลการสำรวจความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	88
ตาราง 4.4 สรุปผลการสำรวจความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	91
ตาราง 4.5 เปรียบเทียบผลการจัดเก็บตัวชี้วัด R1	92
ตาราง 4.6 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 2	93
ตาราง 4.7 รายละเอียดสถิติคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ต่อประชากร 100,000 คน)	95
ตาราง 4.8 รายละเอียดสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนของสำนักงานกิจการยุติธรรม (ต่อประชากร 100,000 คน)	98
ตาราง 4.9 ผลการประเมินด้านผลการปฏิบัติจากสถิติอาชญากรรมตำรวจและการสำรวจภาคประชาชน	99
ตาราง 4.10 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลอัตราอาชญากรรมต่อประชากร 100,000 คน	100
ตาราง 4.11 ผลการสำรวจความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชน	103
ตาราง 4.12 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 3	104
ตาราง 4.13 จำนวนคดีหรือเรื่องราวเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน	106

ตาราง 4.14 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลจำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน	107
ตาราง 4.15 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	111
ตาราง 4.16 การทบทวนผลการจัดเก็บตัวชี้วัด G2.....	112
ตาราง 4.17 จำนวนคดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่การเลือกปฏิบัติและ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง.....	114
ตาราง 4.18 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลจำนวนคดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง	115
ตาราง 4.19 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอน การปฏิบัติโดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (TRACKING).....	118
ตาราง 4.20 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G4	120
ตาราง 4.21 ร้อยละการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA).....	122
ตาราง 4.22 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลหน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ.....	123
ตาราง 4.23 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G5	124
ตาราง 4.24 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดหน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่.....	127
ตาราง 4.25 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G6	128
ตาราง 4.26 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน	130
ตาราง 4.27 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G7	131
ตาราง 4.28 การประเมินสัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับภาระงาน	133
ตาราง 4.29 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G8	134

ตาราง 4.30 รายละเอียดการประเมินตัวชี้วัดการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ	137
ตาราง 4.31 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G9	138
ตาราง 4.32 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ ..	140
ตาราง 4.33 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G10	142
ตาราง 4.34 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม	144
ตาราง 4.35 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G11	145
ตาราง 4.36 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 4	146
ตาราง 4.37 รายละเอียดจำนวนผู้พ้นโทษ/ผู้พ้นคุมด้วยดี/เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวซึ่งกลับมากระทำผิดซ้ำ..	148
ตาราง 4.38 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำ	149
ตาราง 4.39 ตารางแสดงจำนวนผู้พ้นโทษ/ผู้พ้นคุมด้วยดี/เด็กและเยาวชนที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข	152
ตาราง 4.40 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข	153
ตาราง 4.41 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 5	155
ตาราง 4.42 สัดส่วนการคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	156
ตาราง 4.43 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลสัดส่วนการคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	157
ตาราง 4.44 ตารางแสดงร้อยละผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและได้รับการปล่อยตัวที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	159
ตาราง 4.45 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูล ร้อยละผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิด ที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	160
ตาราง 4.46 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 6	161

ตาราง 4.47 การประเมินตัวชี้วัดจำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นเ้า เนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	163
ตาราง 4.48 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด D1	165
ตาราง 4.49 ตารางแสดงจำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นเ้า เนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	166
ตาราง 4.50 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลจำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นเ้าเนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	167
ตาราง 4.51 ผลการสำรวจความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	169
ตาราง 4.52 ผลการสำรวจความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	171
ตาราง 4.53 สรุปผลการสำรวจความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม	175
ตาราง 4.54 ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่ 21 (ET1).....	176
ตาราง 4.55 ผลการศึกษาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	178
ตาราง 4.56 ตารางสรุปข้อเสนอในการพัฒนาตัวชี้วัดในระยะต่อไป	187
ตาราง 4.59 รายละเอียดการเปรียบเทียบผลการจัดเก็บข้อมูล พ.ศ. 2561 - 2566.....	194
ตาราง 4.60 รายละเอียดชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สอดคล้องกับปัจจัยหลัก/ปัจจัยย่อยตามดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ	195
ตาราง 5.1 ผลการสำรวจความหวาดกลัวภัยของประชาชน	211
ตาราง 5.2 ผลการประเมินความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ผ่านมา	224

สารบัญภาพ

แผนภาพ 2.1 กรอบการบริหารงานตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569)...	37
แผนภาพ 4.1 ดัชนีตัวชี้วัดภาพรวมประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	186
แผนภาพ 5.1 สถิติคดีอาญาจากสารบบคดีอาญาดำรง พ.ศ. 2545 - 2565	208

บทคัดย่อ

โครงการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นั้น มีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ วิเคราะห์ และประเมินผลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 7 ชุด 21 ตัวชี้วัด ซึ่งจัดเก็บจากการสำรวจประชาชน 3 ตัวชี้วัด โดยสังเกตและประเมินตนเอง 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลสถิติทางการ 8 ตัวชี้วัด และข้อมูลสถิติทางการด้วยการประเมินเชิงคุณภาพ 6 ตัวชี้วัด เพื่อนำไปจัดทำดัชนีตัวชี้วัดที่มีมาตรฐานและสามารถนำไปเทียบเคียงกับตัวชี้วัดระดับสากล รวมถึงสามารถประเมินประสิทธิภาพและวิเคราะห์สถานการณ์กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย ได้รับคะแนนในภาพรวมเท่ากับ 0.595 ปรากฏข้อค้นพบสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ได้แก่ 1. เน้นสร้างความรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานซึ่งเป็นด้านที่ได้รับคะแนนน้อยที่สุด 2. พัฒนามาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง 3. ลดขั้นตอนการดำเนินงานที่มีความยุ่งยากและข้อจำกัดทางกฎหมายเพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน 4. เร่งรัดกฎหมายควบคุมกระท่อมและกัญชา 5. พัฒนาระบบรับเรื่องร้องเรียนกลาง 6. ผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลกระบวนการยุติธรรมเต็มรูปแบบทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกกระบวนการยุติธรรม 7. พัฒนาระบบดูแลผู้กระทำผิดหลังปล่อย (Aftercare Service) และกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง 8. ส่งเสริมให้มีกลไกช่วยเหลือดูแลเหยื่อและการตรวจสอบกรณีมีการจับผู้บริสุทธิ์มาดำเนินคดี และข้อค้นพบสำหรับการพัฒนาทางวิชาการ ดังนี้ 1. พิจารณาเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อลดความคลาดเคลื่อน 2. ปรับใช้วิธีการติดตามสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) 3. พิจารณาเพิ่มเติมการสำรวจข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการยุติธรรม 4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้สะท้อนโดยตรงกับเป้าประสงค์ของตัวชี้วัด

คำสำคัญ : ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การสำรวจประชาชน การสังเกตและประเมินตนเอง ข้อมูลสถิติทางการ การประเมินเชิงคุณภาพ สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

Abstract

A Public Survey and Data Analysis on the Thai Criminal Justice Indicator 2023 had the objective to collect, analyze, and evaluate 7 sets of 21 indicators in Thai criminal justice. These indicators were collected through Public Survey (3 indicators), Self-Assessment and Observation (4 indicators), Administrative Data (8 indicators), and Administrative Data Collection with Qualitative Judgment (6 indicators). The goal was to create international standard index scores, as well as to assess the efficiency the situation of the criminal justice in Thailand. The total index score of the Thai criminal justice performance was found to be 0.595. Recommendation to improve Thai criminal justice from the findings were examined : 1. Focusing on increasing the level of Rights and Legal Knowledge 2. Continuously developing measures for preventing and suppressing cybercrime 3. Simplifying procedures and amending legal constraints to provide access to justice by applying technology 4. Advancing Kratom and Marijuana regulations 5. Improving the centralized complaint management system 6. Promoting full data integration between criminal justice agencies and other relevant agencies 7. Developing an aftercare service system and assigning aftercare services to certain agency 8. Establishing victim support and miscarriage case review system. For academic development, the following recommendations include: 1. increasing the sample size to reduce variability 2. Adopting Cohort study to survey the same sample group continuously for reducing cost and providing more accurate data 3. Applying User Survey from criminal justice officials and stakeholders 4. Developing a database that directly reflects the objectives of each indicator.

Keywords : Criminal Justice Indicator, Public Survey, Self-Assessment, Observation Administrative Data, Crime, Justice, Thailand

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นการดำเนินการตามวาระการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมที่สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ที่ได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ดำเนินการผลักดันการปฏิรูปตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผ่านกลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อวิเคราะห์ ประมวลผล และกำหนดค่ามาตรฐานเปรียบเทียบ โดยมุ่งหวังให้มีตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพเทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากล รวมถึงสามารถประเมินผลและวิเคราะห์สถานการณ์กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้ทั้งระบบ รวมทั้งนำเสนอข้อค้นพบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายผ่านตัวชี้วัดดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวมและงานเชิงวิชาการต่อไป

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แบ่งวิธีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสำรวจประชาชน จำนวน 3 ตัวชี้วัด 2) การสังเกตและการประเมินตนเอง จำนวน 4 ตัวชี้วัด 3) การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ จำนวน 8 ตัวชี้วัด และ 4) การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการด้วยการประเมินเชิงคุณภาพจำนวน 6 ตัวชี้วัด

การจัดทำตัวชี้วัดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นี้ ได้มีการปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บและประเมินผล โดยมีการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลและการนำเสนอผลการประเมินตัวชี้วัดให้สามารถนำมารายงานค่าคะแนนจากการแปลงข้อมูล โดยนำข้อมูลที่รวบรวมมาแปลงเป็นค่าคะแนนในระดับ 0.000 – 1.000 โดยจากการสำรวจข้อมูลประชาชนได้ใช้วิธีนำข้อมูลที่เก็บด้วยระดับคะแนน ระดับ 1 - 5 (Likert Scale) มาแปลงเป็นค่าคะแนนโดยการเข้าสู่สูตร Min-Max Normalization¹ ซึ่งนำข้อมูลสถิติทางการมาหาค่าแนวโน้มเป็นค่าเป้าหมายแล้วเปรียบเทียบกับข้อมูลสถิติทางการปีล่าสุดเพื่อวัดระดับคะแนน แล้วนำมาถ่วงน้ำหนักกับคุณภาพข้อมูลที่ให้คะแนนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อมูลการสังเกตและการประเมินตนเอง และการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ

¹ วิธี Min-Max Normalization เป็นวิธีการนำคะแนนระดับมาแปลงเป็นตัวเลข โดยนำค่าคะแนนลบด้วยค่าต่ำสุด แล้วหารด้วยส่วนต่างค่าคะแนนสูงสุด-ต่ำสุด นำมาใช้เพื่อปรับค่าคะแนนต่ำสุดให้กลายเป็นฐานศูนย์ จากเดิมที่คะแนนต่ำสุดคือ 1

ด้วยการประเมินเชิงคุณภาพซึ่งใช้วิธีการประเมินโดยการให้คะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิต่อหน่วยงานที่มีภารกิจตามตัวชี้วัด แล้วนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คะแนนทุกหน่วยงานและทุกท่านนำมาเฉลี่ยกัน

2. ผลคะแนนตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและข้อค้นพบสถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ

จากการรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้มีการนำข้อมูลจากตัวชี้วัดมาจัดทำเป็นดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผลการประเมินจากค่าคะแนนของตัวชี้วัดทั้ง 7 ชุด 21 ตัวชี้วัด ผลการประเมินพบว่าประเทศไทยมีค่าคะแนนการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในระดับปานกลางที่ (0.595) โดยด้านที่ได้คะแนนสูงสุด คือ ด้านผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (0.700) ซึ่งเกิดจากการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นระบบและมีการเพิ่มสัดส่วนการชดเชยผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่ได้กระทำผิดเกินกว่าค่าเป้าหมาย ด้านการควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (0.681) ซึ่งเกิดจากการพัฒนาระบบการรับแจ้งความของตำรวจให้ประชาชนเข้าถึงได้มากขึ้น และด้านความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม (0.623) ซึ่งการสำรวจประชาชนมีคะแนนความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ส่วนด้านที่ได้คะแนนต่ำที่สุดจะเป็นด้านการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (0.485) และด้านการกระทำผิดซ้ำลดลง (0.491) จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำ พบว่าการสร้างการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ซึ่งอาจเกิดจากการที่หน่วยงานกระบวนการยุติธรรมเริ่มสามารถจัดกิจกรรมเผยแพร่สร้างการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานได้ จากที่มีปัญหาไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ช่วงระหว่างการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงก่อนหน้า และในส่วนตัวชี้วัดการกระทำผิดซ้ำนั้นมีน้อย เนื่องจากหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยยังขาดข้อมูลในการติดตามและช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคมอย่างเป็นระบบ

ผลการประเมินพบว่าคะแนนด้านต่าง ๆ ปรากฏตามแผนภาพรายงานผลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาข้างท้ายนี้

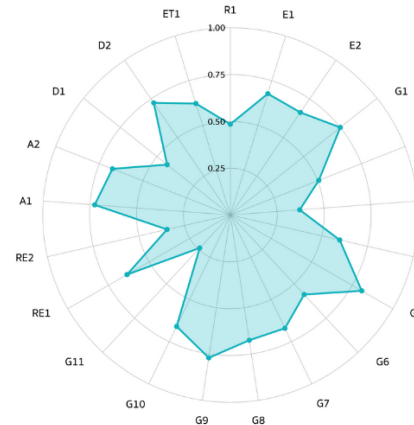
ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

- การรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน
- การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ
- กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- การกระทำผิดซ้ำลดลง
- ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม
- ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด
- ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม

ภาพรวมคะแนนตัวชี้วัด

0.485
0.681
0.605
0.491
0.700
0.578
0.623

0.595

การรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน

R1 ประชาชนรับรู้กฎหมาย สิทธิ และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม 0.485

การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ

E1 การเกิดอาชญากรรม 0.698

E2 ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม 0.663

กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

G1 สิทธิพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 0.750

G2 ความถูกต้องและเที่ยงธรรม 0.507

G3 การเลือกปฏิบัติและการทุจริตของเจ้าหน้าที่ 0.371

G4 ขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการ 0.598

G5 ความโปร่งใส 0.809

G6 ระบบงานที่เอื้อต่อความยุติธรรม 0.579

G7 การจัดหาระบบรองรับ 0.671

G8 ทรัพยากร เครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ 0.696

G9 การพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์ 0.771

G10 การบูรณาการระบบข้อมูล 0.660

G11 ต้นทุนการเข้าถึงความยุติธรรม 0.240

การกระทำผิดซ้ำลดลง

RE1 การกระทำผิดซ้ำ 0.636

RE2 ผู้พ้นโทษกลับสู่สังคมอย่างเป็นปกติสุข 0.346

ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม

A1 การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรม/เหยื่ออาชญากรรม 0.725

A2 การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมผู้บริสุทธิ์ที่ถูกดำเนินคดี 0.675

ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด

D1 การป้องกันการจับกุมผู้บริสุทธิ์มาดำเนินคดี 0.431

D2 การรื้อฟื้นคดีหากกระบวนการยุติธรรมผิดพลาด 0.725

ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม

ET1 ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม 0.623

ระดับผลการประเมิน

- ระดับต่ำ ค่าคะแนนระหว่าง 0.000 - 0.200
- ระดับค่อนข้างต่ำ ค่าคะแนนระหว่าง 0.201 - 0.400
- ระดับปานกลาง ค่าคะแนนระหว่าง 0.401 - 0.600
- ระดับค่อนข้างสูง ค่าคะแนนระหว่าง 0.601 - 0.800
- ระดับสูง ค่าคะแนนระหว่าง 0.801 - 1.000

จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปรากฏข้อค้นพบสำคัญ ดังนี้

2.1 ระดับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานของประชาชนยังคงอยู่ในระดับ 0.485 ซึ่งเป็นด้านที่ได้คะแนนต่ำสุด แต่ก็มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าจากการที่หน่วยงานเริ่มสามารถจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เชิงรุกได้ภายหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เริ่มคลี่คลาย ในระยะต่อไปควรกำหนดให้ระดับความรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานของประชาชนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 เป็นเป้าหมาย และเน้นการเผยแพร่ความรู้กฎหมายพื้นฐานซึ่งเป็นด้านที่ได้คะแนนต่ำสุดในกลุ่มตัวชี้วัดนี้

2.2 สถิติอาชญากรรมของตำรวจเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่พบว่าเป็นผลมาจากความพยายามในการพัฒนาการรับแจ้งคดีและการรับแจ้งคดีออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นผลเชิงบวกต่อการควบคุมอาชญากรรม ทำให้ประชาชนเข้าถึงการรับแจ้งความได้ดีขึ้นและเจ้าหน้าที่ตำรวจมีข้อมูลในการวิเคราะห์และกำหนดนโยบายได้ดีขึ้น

2.3 อาชญากรรมพื้นฐานมีลักษณะก่อเหตุแบบเผชิญหน้า (Street Crime) มีแนวโน้มลดน้อยลง ในขณะที่อาชญากรรมทางเทคโนโลยีมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชญากรรมองค์กร (Organized Crimes) ที่หันมาใช้ช่องทางออนไลน์ในการซื้อขายสินค้าผิดกฎหมาย การหลอกลวงฉ้อโกงโดยใช้สื่อเทคโนโลยี หรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น พบว่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด

2.4 ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนในแต่ละปียังมีระดับเพิ่มขึ้นและลดลงไม่คงที่ อย่างไรก็ตามผลการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในปี พ.ศ. 2566 แสดงให้เห็นว่าความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งมีสาเหตุจากเศรษฐกิจไม่ดีหลังจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทำให้มีคนตกงาน คนเร่ร่อนอยู่ในชุมชนจำนวนมาก การแพร่ระบาดของยาเสพติด รวมทั้งพบวัยรุ่นมั่วสุมเสพยาเสพติดและกัญชาซึ่งกลายเป็นสิ่งเสพติดที่ถูกกฎหมายกำลังแพร่ระบาดในชุมชน

2.5 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในกระบวนการยุติธรรมมีผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นด้านหนึ่งที่ได้คะแนนสูงสุด เป็นผลมาจากการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในหลายด้าน เช่น การกำหนดระยะเวลาการให้บริการ การเพิ่มความโปร่งใสของหน่วยงานของรัฐจากการประเมินระดับคุณธรรมและความโปร่งใส (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานที่แม้จะมีการรับเรื่องร้องเรียนเพิ่มสูงขึ้นแต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการร้องเรียนได้ง่ายขึ้นและการทำงานเชิงรุกในการสืบหาข้อเท็จจริงกรณีสงสัยว่ามีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น

2.6 จากการประเมินด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในกระบวนการยุติธรรมพบจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมที่ควรปรับปรุงในระยะต่อไปหลายประการ เช่น การดำเนินการเรื่องทุจริตที่มีการดำเนินคดีในหลายหน่วยงาน แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงและส่งต่อข้อมูล หน่วยงานส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดทำข้อมูลต้นทุนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของภาคประชาชน แม้จะมีการประกาศขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการประชาชนอย่างชัดเจน แต่ยังคงขาดการจัดทำข้อมูลระยะเวลาที่เหมาะสมและมาตรการเร่งรัดที่ชัดเจนหากการดำเนินงานไม่เป็นไปตามที่กำหนด ปัญหาการร้องเรียนซ้ำซ้อนในหลายช่องทาง หน่วยงานส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในการบริหารทรัพยากรและการใช้ประโยชน์ข้อมูลต้นทุนและผลผลิตเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากร หน่วยงานส่วนใหญ่ยังขาดการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว การพัฒนาระบบฐานข้อมูลยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานและมักจะพบการทำงานซ้ำซ้อนระหว่างงานเอกสารกับระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในหลายหน่วยงาน หลายหน่วยงานมีการพัฒนาระบบงานอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกประชาชนได้ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านระเบียบกฎหมายที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบ

2.7 ด้านการลดการกระทำผิดซ้ำยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลผู้กระทำผิดหลังปล่อย (Aftercare Service) และการติดตามการใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุขโดยตรง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังคงขาดการบูรณาการในการดูแลผู้กระทำผิดหลังปล่อย

2.8 ระบบงานยุติธรรมของประเทศไทยนั้น มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือในรูปของตัวเงินชดเชยเยียวยาเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วเหยื่ออาชญากรรมหรือจำเลยที่ต้องถูกคุมขังเป็นเวลานานอาจได้รับความกระทบกระเทือนทางร่างกาย จิตใจ หรือถึงกับประสบปัญหาด้านสุขภาพจิตคุกคาม ซึ่งต้องการความช่วยเหลือหรือการดูแลในลักษณะพิเศษ (Victim Support) มากกว่าตัวเงินชดเชยเยียวยา

2.9 หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีมาตรการอย่างเป็นรูปธรรมในการช่วยเหลือทบทวนพยานหลักฐานกรณีมีผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด หรือการชดเชยเยียวยาบุคคลที่ถูกคุมขังโดยไม่ได้กระทำผิดก็ให้การชดเชยเฉพาะจำเลยที่ต้องเสียเวลาหรือถูกคุมขังมาถึงระดับการพิจารณาคดีในชั้นศาลแล้ว ในส่วนของการรื้อฟื้นคดีจะต้องมีทนายหรือที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือ ซึ่งยากต่อบุคคลธรรมดาทั่วไปที่จะร้องขอให้ศาลพิจารณารื้อฟื้นในการพิจารณาคดีใหม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของผู้ยากไร้ที่ไม่มีเงินประกันตัว และถูกคุมขังอยู่ในสถานที่ควบคุม ยิ่งเป็นเรื่องยากที่จะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้

2.10 ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในระดับค่อนข้างมากและเพิ่มขึ้นสูงที่สุดตั้งแต่มีการเก็บข้อมูลมา โดยจากการจัดเก็บข้อมูลพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อมาตรการในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะการที่หน่วยงานต้นน้ำ อย่างเช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีการพัฒนาเชิงรุกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีด้วยระบบแจ้งความออนไลน์ และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศาล อัยการ มีการพัฒนาระบบการติดต่องานราชการให้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบติดตามสำนวนคดีในช่องทางออนไลน์ รวมถึงการที่ประชาชนจำนวนมากสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือและได้รับเงินชดเชยเยียวยาตามสิทธิขั้นพื้นฐานมากขึ้นผ่านทางสำนักงานยุติธรรมจังหวัด

3. แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการทบทวนการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านมา และจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจประเมินได้เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดในระยะต่อไป สรุปได้ดังนี้

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
ชุดตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge)		
R1 PS	สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมาย และความรู้พื้นฐาน ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก	- ควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อลดความคลาดเคลื่อน - พิจารณาการติดตามเพื่อสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายการจัดเก็บข้อมูลในระยะยาว - การวัดระดับการรับรู้และความเข้าใจ อาจใช้แบบทดสอบวัดความรู้ แทนการสอบถามความคิดเห็น
ชุดตัวชี้วัดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Crime Control)		
E1 AD	อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง	- สถิติอาชญากรรมควรเพิ่มสถิติของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้ครบถ้วน - พิจารณาเพิ่มกลุ่มอาชญากรรมพิเศษที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย เช่น การค้ามนุษย์ การเรียกค่าไถ่ข้อมูล (อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์) องค์กรอาชญากรรม เป็นต้น - พัฒนาระบบข้อมูลกลางด้านสถิติอาชญากรรม และการกำหนดมาตรการการรายงานสถิติคดีของแต่ละหน่วยงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
E2 PS	ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง	- พิจารณาค่าเป้าหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดว่าให้ประชาชนมีความหวาดกลัวภัยไม่เกินร้อยละ 40 นั้น เป็นการกำหนดเป้าหมายที่ต่ำเกินไปหรือไม่ - ในการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม เพื่อนำมากำหนดนโยบายควรมีการสำรวจประเด็นที่ทำให้ประชาชนหวาดกลัว

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
		เช่น ประเภทอาชญากรรมที่หวาดกลัว สถานที่ จุดเกิดเหตุ หรือพื้นที่ที่ทำให้หวาดกลัว เช่น ตึกร้าง ไร่ร้าง มั่วสุม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น
ชุดตัวชี้วัดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)		
G1 AD	จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานมีจำนวนลดน้อยลง	- ปัจจุบันใช้สถิติการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรมของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นตัวชี้วัด ซึ่งเป็นรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวม แต่ยังขาดประเด็นสำคัญด้านการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิพื้นฐาน (เช่น การซ้อมทรมาน บังคับบุคคลสูญหาย เป็นต้น) - ปี พ.ศ. 2565 มีการออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ดังนั้น จึงควรมีการจำแนกข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับการซ้อมทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย
G2 SA OB	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	- พบปัญหาว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจประเด็นความถูกต้องและเที่ยงธรรม โดยรายงานเพียงผลการปฏิบัติตามปกติของหน่วยงาน ซึ่งควรมีการกำหนดค่านิยามให้ชัดเจนว่าต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำภารกิจอะไร และจะประเมินภารกิจด้าน “ความถูกต้องและเที่ยงธรรม” อย่างไร - การวัดตัวชี้วัดนี้มีหลายมิติมากเกินไป ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ง่าย โดยวัดทั้งความถูกต้อง ความเที่ยงตรง การไม่เลือกปฏิบัติ และการทุจริต โดยอาจพิจารณาแยกตัวชี้วัดหรือนำมิติที่ใกล้เคียงกันไปรวมกับตัวชี้วัดอื่น
G3 AD	คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง มีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	- ควรเพิ่มการจัดเก็บตัวชี้วัดนี้จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ด้วย - การเลือกปฏิบัติอาจมีความซ้ำซ้อนกับตัวชี้วัด G2 ซึ่งควรพิจารณาแยกเป็นตัวชี้วัดเฉพาะออกมาต่างหาก และอาจพิจารณาบริบทของการเลือกปฏิบัติด้วยความเกลียดชัง (Hate Crime) และการเหยียดสีผิว ชนชาติ เชื้อชาติ (Racism)
G4 ADQ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking) ได้	- การจัดเก็บตัวชี้วัดในระยะต่อไป ควรมีการจัดเก็บระยะเวลาที่แท้จริงเป็นระยะเวลามาตรฐาน แล้วผลักดันให้หน่วยงานนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาขั้นตอนและระยะเวลาตามกระบวนการงาน

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
G5 ADQ	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใส และแจ้งให้ประชาชนรับทราบ	- การประเมินความโปร่งใสโดยใช้ ITA อาจจะไม่สามารถนำมาประเมินความโปร่งใสของงานยุติธรรมได้โดยตรง - ควรเน้นความโปร่งใสในเรื่องของการแจ้งผลการดำเนินการและดุลยพินิจของเจ้าพนักงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยมิต้องร้องขอ - พิจารณาใช้การประเมินโดยใช้การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ต้องโทษ และครอบครัว) ในระยะต่อไป
G6 ADQ	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์	- ควรพิจารณาแยกตัวชี้วัดออกจากการเรียกร้องผลประโยชน์ - หน่วยงานทั่วไปยังขาดการรายงานเกี่ยวกับการป้องกันการเรียกร้องผลประโยชน์ - ตัวชี้วัดนี้ในการวิเคราะห์เชิงลึก ควรพิจารณาเกี่ยวกับด้านการปฏิบัติเป็นพิเศษ เพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง (เช่น เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว)
G7 ADQ	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน	- ควรมีการพัฒนากระบวนการคัดกรองเรื่องร้องเรียนเพื่อจัดลำดับความสำคัญเรื่องเร่งด่วน และกรณีร้องเรียนซ้ำซ้อนหลายหน่วยงานและระบบรับเรื่องร้องเรียนกลาง - พิจารณาพัฒนากลไกการรับเรื่องร้องเรียนที่ต้องดูแลผู้ร้องเรียนเป็นพิเศษ เช่น ในพื้นที่พิเศษ (จังหวัดชายแดนใต้) หรือกลุ่มเปราะบาง
G8 SA OB	สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับการะงาน	- หน่วยงานส่วนใหญ่มีการจัดทำต้นทุนผลผลิตของหน่วยงานและทราบข้อมูลงบประมาณ ทรัพยากร กำลังคน เป็นอย่างดี แต่ขาดการนำข้อมูลต้นทุนผลผลิตไปใช้ เพื่อเปรียบเทียบกับนโยบายหรือมาตรการสร้างสรรค์ว่าสามารถช่วยประหยัดงบประมาณและกำลังคนมากน้อยเพียงใด - ควรนำการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนจากผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น (Social Return of Investment: SROI) มาใช้กับตัวชี้วัดนี้
G9 SA OB	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ	- การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) ที่เดิมกำหนดให้เป็นกรอบการประเมินตัวชี้วัดอาจไม่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของตัวชี้วัดนี้ - ตัวชี้วัดนี้ควรเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากกว่าการวิเคราะห์สถานะของทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงาน
G10 SA OB	หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ	- การประเมินตัวชี้วัดนี้ควรเน้นมิติการประเมินระบบงานที่ซ้ำซ้อนกับงานเอกสาร และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เป็นจุดอ่อนของประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านนี้

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
		- ควรพิจารณาในมิติของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่การดำเนินงานด้วยระบบดิจิทัลเต็มรูปแบบ
G11 ADQ	หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม	- หน่วยงานส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการจัดทำข้อมูลในส่วนนี้ อาจพิจารณาให้หน่วยงานกลางเป็นผู้สำรวจประชาชน หรือพัฒนาสถิติทางการด้านนี้ในอนาคต
ชุดตัวชี้วัดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism)		
RE1 AD	ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำลดลง	- หน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยมีการจัดทำข้อมูลการกระทำผิดซ้ำของหน่วยงานตนเองที่ดี แต่ยังมีปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลกรณีผู้กระทำผิดมีการกระทำผิดซ้ำแล้วอยู่ในความดูแลของต่างหน่วยงาน - มีโครงการพัฒนาฐานข้อมูลผู้กระทำผิดเชื่อมโยงกันแต่ยังไม่ได้เชื่อมโยงเต็มรูปแบบ
RE2 AD	ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข	- ควรมีการกำหนดขอบเขตนิยามการกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างเป็นปกติสุขนั้น หมายถึงอะไรบ้าง ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน - ในระยะต่อไปควรมีการประเมินในประเด็นสัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถติดตามตัวได้เมื่อเทียบกับจำนวนผู้พ้นโทษที่ได้รับการปล่อยตัวทั้งหมดด้วย
ชุดตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม		
A1 AD	สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น	- ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลคดีอาญากับสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าเหยื่อที่ควรได้รับการเยียวยาทั้งหมดมีเท่าใด แล้วรายงานสัดส่วนผู้ได้รับการเยียวยากับเหยื่อที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด
A2 AD	จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิด ที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	- ควรมีการรายงานจำนวนเงินชดเชยเยียวยา และสาเหตุที่ปฏิเสธการชดเชยเยียวยา อันอาจเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์และพัฒนากการคุ้มครองเยียวยาในส่วนนี้
ชุดตัวชี้วัดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด		
D1 ADQ	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำผิด	- ยังมีความสับสนในการรายงาน จากที่หน่วยงานส่วนใหญ่รายงานเฉพาะในส่วนของการป้องกันการจับผิดคนตามหมายจับ แต่ไม่ได้รายงานว่ามีมาตรการเพื่อการทบทวนพยานหลักฐานกรณีจับกุมผู้บริสุทธิ์อย่างไร จึงควรปรับคำนิยามให้ชัดเจน

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
D2 AD	จำนวนคดีที่มีการร้องฟื้นคืนมาเนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	- ควรเพิ่มการจัดเก็บข้อมูลเหตุผลที่ขอให้รื้อฟื้นคดี และผลคดีว่าในที่สุดแล้วศาลอนุญาตให้รื้อฟื้นคดีเป็นจำนวนเท่าใด - ควรมีการนำข้อมูลการชดเชยเยียวยาจำเลยที่ไม่ได้กระทำความผิดนำมาเปรียบเทียบ
ชุดตัวชี้วัดที่ 7 ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice)		
ET1 PS	ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม	- ควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อลดความคลาดเคลื่อน - พิจารณาการติดตามและสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายการจัดเก็บข้อมูลในระยะยาว

4. ข้อเสนอแนะ

จากการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ปรากฏข้อค้นพบสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยและการพัฒนาทางวิชาการ ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการประเมินค่าคะแนนตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ด้านที่ได้คะแนนต่ำที่สุด คือ ด้านการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (0.485) โดยในระยะต่อไปควรเน้นการสร้างความรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานในพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร แม้อูเหมือนจะเป็นพื้นที่ซึ่งประชาชนน่าจะมีการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานมากที่สุด แต่จากการสำรวจกลับพบว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีระดับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานน้อยที่สุด เนื่องจากสภาพชุมชนมีลักษณะพื้นที่ซึ่งเจ้าหน้าที่เข้าถึงได้ยาก เช่น อาคารสูง หมู่บ้านจัดสรร ดังนั้น อาจเป็นสาเหตุให้การจัดกิจกรรมไม่ทั่วถึง จำเป็นต้องเน้นการเข้าถึงด้วยสื่อสมัยใหม่ต่าง ๆ แทน และเน้นไปที่การจัดทำชุดความรู้และเผยแพร่กฎหมายที่มีระดับการประเมินต่ำที่สุดก่อน อาทิ กฎหมายปกครอง และการกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายเกี่ยวกับการหลอกลวงเอาเปรียบประชาชน กฎหมายเกี่ยวกับการก่อกวนอันตรายและภัยต่อความสงบเรียบร้อย และกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินทำกิน และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

2) สถานการณ์อาชญากรรมในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด โดยแนวโน้มการกระทำผิดที่กระทำต่อหน้าลดน้อยลง แต่อาชญากรรมทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการหลอกลวงฉ้อโกงเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด แม้จะมีการออกกฎหมายมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแล้ว แต่ก็ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาต่ออีกหลายประการ เช่น พัฒนามาตรฐานการเปิดบัญชีเพื่อป้องกันการเปิดบัญชีแทนกัน การคุ้มครองความรับผิดทางแพ่งของเอกชนในการอายัดบัญชี การดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติกรณีคนร้ายอยู่ต่างประเทศ เป็นต้น

3) หน่วยงานควรพิจารณาลดขั้นตอนการดำเนินงานที่มีความยุ่งยากและข้อจำกัดทางกฎหมายบางประการ เพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานที่เริ่มมีการนำเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เช่น ระบบการแจ้งความออนไลน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (Court Integral Online Service : CIOS) แต่ส่วนใหญ่ระบบเหล่านี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มรูปแบบ เนื่องจากพบข้อจำกัดของระเบียบกฎหมายการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมตามรูปแบบดั้งเดิม แม้จะมีการพัฒนากฎหมายการปฏิบัติราชการอิเล็กทรอนิกส์รองรับไว้แล้วก็ตาม

4) เร่งรัดการออกกฎหมายควบคุมกระท่อม กัญชา เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดเนื่องจากกลายเป็นสิ่งถูกกฎหมายซึ่งเป็นสาเหตุหลักอย่างหนึ่งของความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม

5) ในอนาคตควรมีการพัฒนากระบวนการรับเรื่องร้องเรียนกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน เพื่อจัดลำดับความสำคัญของเรื่องร้องเรียนและแก้ปัญหาในการจัดการข้อร้องเรียนที่มีลักษณะเป็นการประวิงเวลาในการทำคดี เรื่องร้องเรียนที่ซ้ำซ้อน เรื่องร้องเรียนที่ไม่มีมูล ฯลฯ

6) พัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลกระบวนการยุติธรรมระหว่างต่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเน้นให้เกิดขึ้นจริง โดยกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระยะต่อไป อันได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูลทางคดี ประวัติอาชญากร และผลคดีระหว่างตำรวจกับหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัย และการเชื่อมโยงข้อมูลคดีทุจริตที่มีการส่งต่อสำนวนข้ามหน่วยงาน รวมถึงยกเลิกการนำข้อมูลจากเอกสารมาบันทึกลงระบบให้มีความซ้ำซ้อนเป็นภาระงานเพิ่มขึ้น

7) ตัวชี้วัดเรื่องการลดการกระทำผิดซ้ำเป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งที่มีค่าคะแนนต่ำสุด (0.491) และพบอัตราการกระทำผิดซ้ำเพิ่มขึ้นในหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัย ซึ่งปัญหาสำคัญอยู่ที่การช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข จากการประเมินพบว่าการติดตามผู้พ้นโทษได้จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้พ้นโทษทั้งหมด ในอนาคตควรจะต้องมีการพัฒนาระบบการดูแลผู้กระทำผิดหลังปล่อย (Aftercare Service) ให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงและกำหนดกลไกในการทำงานด้านนี้อย่างจริงจัง โดยอาจตั้งหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาภาคเอกชนเข้ามาร่วมด้วย

8) ประเทศไทยยังไม่มีระบบงานที่ชัดเจนด้านการช่วยเหลือดูแลเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงผู้บริสุทธิ์ที่ถูกดำเนินคดีซึ่งอาจได้รับความกระทบกระเทือนทางร่างกาย จิตใจ หรือถึงกับประสบปัญหาด้านสุขภาพจิต คุกคาม ซึ่งมีเพียงการจ่ายเงินชดเชยเยียวยาเท่านั้น และรวมถึงกลไกในการช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาในคดีที่เป็นผู้ยากไร้หรือผู้ที่ถูกควบคุมตัว ให้บุคคลเหล่านั้นสามารถเข้าถึงบริการในการทบทวนพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาอย่างจริงจังในการสร้างกลไกด้านการช่วยเหลือดูแลเหยื่อ (Victim Support) และการช่วยเหลือตรวจสอบกรณีมีการจับผู้บริสุทธิ์มาดำเนินคดี (Miscarriage Case Review)

4.2 ข้อเสนอการพัฒนาทางวิชาการ

1) ปัจจุบันการจัดเก็บข้อมูลการสำรวจประชาชนใช้กลุ่มตัวอย่าง 2,800 ตัวอย่าง ซึ่งในระยะต่อไปในการสำรวจประชาชนควรมีการพิจารณาเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น เพื่อลดความคลาดเคลื่อนหรือพิจารณาดำเนินการร่วมกับการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ซึ่งจะต้องปรับมาตรฐานและวิธีการสุ่มตัวอย่างให้ตรงกันก็จะสามารถประหยังบประมาณในการดำเนิน รวมถึงการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการดำเนินการด้วย ในโครงการสำรวจที่มีการดำเนินการซ้ำซ้อนกัน หากมีการบูรณาการเป็นโครงการเดียวกันจะช่วยประหยังบประมาณได้มากขึ้น

2) การสำรวจข้อมูลประชาชนในอนาคต หากสามารถพัฒนาไปใช้วิธีการติดตามสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) จะช่วยลดงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูลได้มากขึ้น และทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากขึ้นด้วย การสำรวจประชาชนกลุ่มเดิมจะทำให้สามารถสะท้อนภาพความรู้สึกของประชาชนต่อความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการยุติธรรมได้แม่นยำมากขึ้น

3) ควรพิจารณาถึงการสำรวจข้อมูลประชาชนกลุ่มอื่นที่สามารถสะท้อนภาพกระบวนการยุติธรรมในมิติต่าง ๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น เช่น การสำรวจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อสะท้อนการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของตัวชี้วัดด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance of Justice) หรือการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ต้องโทษ และครอบครัว) เพื่อทราบถึงการได้รับบริการที่แท้จริง มุมมองต่อความโปร่งใส และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนภาคประชาชนในการติดต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ไม่เคยมีการเก็บข้อมูลต้นทุนการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน

4) ในระยะต่อไปควรมีการพัฒนากระบวนงานข้อมูล เพื่อให้สะท้อนกับเป้าประสงค์ของตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมได้มากขึ้น เช่น สถิติการละเมิดสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่จะต้องมีการจัดเก็บประเด็นต่าง ๆ ให้ครบถ้วน ได้แก่ สิทธิในการไม่ถูกจับกุม/คุมขังโดยอำเภอใจ สิทธิในการแจ้งเหตุผลและข้อกล่าวหาในการถูกจับกุม สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เป็นต้น (นอกจากนี้หมายรวมถึง ต้องไม่มีการละเมิดสิทธิเด็ดขาดของมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิที่ไม่อาจถูกפקใช้ได้ (Non-Derogable Rights) เช่น ไม่มีการฆาตกรรม ไม่มีการทรมาน ไม่มีการบังคับบุคคลให้สูญหาย เป็นต้น) สถิติอาชญากรรมรวมถึงคดีอาชญากรรมพิเศษที่มีความเสียหายต่อชีวิตและร่างกาย สถิติการทุจริตและแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องรวบรวมข้อมูลของหน่วยงาน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐด้วย (ป.ป.ท.) สถิติการกระทำผิดซ้ำที่จะต้องรวบรวมข้อมูลของผู้กระทำผิดที่กระทำผิดซ้ำแล้วไปอยู่ในความดูแลของหน่วยงานอื่น

Executive Summary

A Public Survey and Data Analysis on the Thai Criminal Justice Indicator is annually conducted by the Office of Justice Affairs. The indicators and methodological framework were developed by the Sub-Commission for Justice Administration Management on Criminal Justice Indicators Reform. Since the fiscal year 2018, the Office of Justice Affairs has been continuously collecting data on Criminal Justice Performance indicators. The purpose of this study is to develop efficient indicators compared to international indicators and to evaluate criminal justice situation in Thailand. Additionally, findings will be presented as policy recommendations for the future criminal justice, as well as academic recommendations.

1. Research Methodology

The data collection is divided into 4 methods, including Public Surveys (3 indicators) Self-Assessment and Observation (4 indicators) Administrative Data (8 indicators) Administrative Data Collection with Qualitative Judgment (6 indicators)

In the fiscal year 2023, this study has been improved in data collection and evaluation procedures in order to transform collected data into index scores ranging from 0.000 to 1.000. In Public Surveys, data gathered, using a Likert Scale ranging from 1 to 5, is normalized applying Min-Max Normalization.² In Administrative Data, the overall scores are equally weighted into quality score and performance score. Trendline analysis was applied to determine baseline and then compared with the official data for measuring the performance score. The quality score is assessed on experts' qualitative judgment. In Self-Assessment and Observation, and Administrative Data Collection with Qualitative Judgment, all units will be evaluated by experts based on self-assessment and descriptive data and focus-group workshop with representatives from relevant agencies.

² The Min-Max Normalization is a method for converting ordinal scores into numerical values by subtracting the minimum score and then dividing by the range between the maximum and minimum scores. This method is employed to transform the minimum score to 0, unlike the previous minimum score was set at 1.

2. Findings on Criminal Justice Performance Indicator and Current Issues on Thai Criminal Justice

Criminal Justice Performance Indicator 2023 has been analyzed and assessed to generate the index score and evaluate Thai criminal justice situation. The scores of the 7 key factors 21 indicators revealed that Thailand has a moderate performance in the criminal justice with an overall score of 0.595 out of a maximum score of 1.000. The factor that received the highest index score was “Appropriate Protection of Victims and the Accused” (0.700) as a result of the development in compensation payment system, and an increase in the proportion of person, who received a compensation, exceeds the baseline. “Effective Crime Control” (0.681) and “Ensures Trust in Justice” (0.623) also have a relatively high score, which an online crime reporting system was developed and the public trust in justice significantly increased.

On the other hand, the factors with the lowest scores were “Rights and Legal Knowledge” (0.485), and "Reduced Recidivism" (0.491). During the COVID-19 pandemic, Rights and Legal Knowledge was significant drop due to criminal justice organizations were unable to conduct “Rights and Legal Knowledge” campaign, while the trend of recidivism has risen considerably across all relevant criminal justice organizations.

Criminal Justice Performance Indicator 2023 has been reported in diagram below.

THAI CRIMINAL JUSTICE PERFORMANCE INDICATORS

Rights and Legal Knowledge

Effective Crime Control

Good Governance Justice

Reduced Recidivism

Appropriate Protection of Victims and the Accused

Do Not Have any Miscarriage of Justice

Ensured Trust in Justice

TOTAL

0.485

0.681

0.605

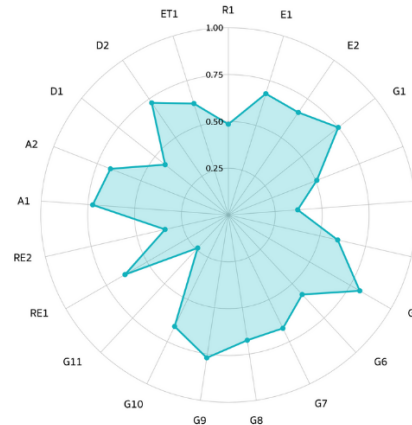
0.491

0.700

0.578

0.623

0.595

Rights and Legal Knowledge

R1 People's recognition in basic rights, legal literacy, and access to justice 0.485

Effective Crime Control

E1 Violence and Property Crime Control 0.698

E2 Fear of Crime 0.663

Good Governance Justice

G1 Human Dignity and Fundamental Rights 0.750

G2 Fairness and Accuracy 0.507

G3 No Discrimination, Corruption and Justice Interference 0.371

G4 Timely Justice 0.598

G5 Transparency 0.809

G6 Effective Justice System 0.579

G7 Complaint Management System 0.671

G8 Sufficient Resources, Budgeting, and Manpower 0.696

G9 Human Resource Management 0.771

G10 Integration of Database Utilization 0.660

G11 Low cost of Accessing to Justice 0.240

Reduced Recidivism

RE1 Low Recidivism Rate 0.636

RE2 Normal Life of Ex-Offender After Release 0.346

Appropriate Protection of Victims and the Accused

A1 State Compensation for Victims' Losses and Damages 0.725

A2 State Compensation for Miscarriage of Justice 0.675

Do Not Have any Miscarriage of Justice

D1 Proactive Prevention on Miscarriage of Justice 0.431

D2 Revision of Miscarriage 0.725

Ensured Trust in Justice

ET1 Public Trust in Justice 0.623

Assessment

Very Low	Between	0.000 - 0.200
Low	Between	0.201 - 0.400
Moderate	Between	0.401 - 0.600
High	Between	0.601 - 0.800
Very High	Between	0.801 - 1.000

From the analysis of the Criminal Justice Performance Indicators, the following key findings have been identified :

2.1 “Rights and Legal Knowledge” remains at 0.485, which presents the lowest score. However, the score slightly increased, compared to the previous year because relevant agencies have restarted more proactive legal knowledge campaigns since after COVID-19 pandemic was settled. It is advisable to set a goal that the level of “Rights and Legal Knowledge” should not be lower than 60 percent and focus on providing fundamental legal right knowledge, the lowest score among all areas in this factor.

2.2 The increase in police crime statistics is notable but has been found to be a result of developing the online crime reporting system. The development has had a positive impact on crime control, allowing people better access to reporting incidents and enabling law enforcement agencies to conduct better crime analysis in investigation.

2.3 Street crimes have decreased, whereas certain types of crimes have increased, particularly organized crimes that utilize online platforms such as marketing fraud, illegal gambling website.

2.4 The fear of crime appears to fluctuate over the years. Noticeably, fear of crime considerably increased in the year 2023 due to economic recession after the epidemic of COVID-19, causing many people to be homeless or unemployed, the wide spread of addictive substances among youth, especially Kratom and Marijuana which have recently been legalized.

2.5 “Good Governance Justice” is one of the factors with highest score. This achievement is a result of comprehensive improvements in various aspects of the criminal justice process, such as the determination of the duration of the justice process, increasing the transparency of government agencies from the Integrity and Transparency Assessment (ITA: Integrity and Transparency Assessment) and the protection of fundamental rights by applying a proactive measure in conducting thorough investigations when there are suspicions of rights violations without a complaint.

2.6 In the “Good Governance Justice”, certain weaknesses were found which should be addressed for better criminal justice performance, for example, there should an integrated database system among corruption law enforcement agencies; most agencies do not paid attention to the cost of access to justice on the people aspect; while the Act on Determining the determination of the duration in the Justice Process B.E. 2565 has been enacted, most agencies do not have data on exact duration and average duration in each process and no proper response in case that the determination of duration could not be performed; Duplicate complaints from multiple channels have been often found with no appropriate complain monitor and screening; many justice agencies still lack a comprehensive understanding of resource management unit-cost analysis as well as long-term human resource planning ; and the development of computer database systems in justice agencies often lead to duplicative workload between paperwork and computerized database; there is still no proper linkage across agencies; and some legal restrictions and regulations obstruct the development of full E – service in criminal justice.

2.7 In terms of “Reducing Recidivism”, the absence of a responsible entity for aftercare service and taking care of offenders after releasing led to several problems in practice.

2.8 The protection of victims mainly focuses on providing monetary compensation. However, victims of crime or incarcerated person with no guilt may experience physical, mental, or psychological trauma. They need special victim support rather than monetary compensation.

2.9 The absence of proper miscarriages of justice investigation is one of the greatest weaknesses in Thai criminal justice. Without appropriate legal assistant, it becomes exceedingly difficult for innocent people to apply miscarriage case review application, especially those who are indigent and detained. Furthermore, compensation for innocent incarcerated person still does not cover pre-trial detainees.

2.10 The public trust in criminal justice is relatively high. The score has been steadily increasing since 2018. The finding show that most people are satisfied with the developing in public access to justice, particularly by agencies such as Royal Thai Police’s online crime

reporting system and Court of Justice's E-justice services. Moreover, a significant number of people have a better access to assistance and compensation the Provincial Justice Office.

3. Guidelines for collecting data and developing indicators

Based on the review of data collection and the opinions of experts, the following guidelines for collecting data and developing indicators can be summarized as table below.

Indicator		Guideline
Factor 1 Rights and Legal Knowledge		
R1 PS	People's recognition in basic rights, legal literacy, and access to justice	- Increase the sample size to increase reliability - Conduct a cohort study to the same sample group to reduce cost and provide more coverage data - Apply legal knowledge examination instead of opinion survey
Factor 2 Effective Crime Control		
E1 AD	Violence and Property Crime Control	- Include crime statistics from Department of Special Investigation - Categorize other important crimes into group, such as human trafficking, cybercrime, and organized crime - Develop an integrated database in crime statistics and set a standardized reporting protocol
E2 PS	Fear of Crime	- Consider the goal of achieving a 40 percent public fear of crime may be too low - Include additional issues, which relatively induce fear, on survey such as types of crimes and specific areas,
Factor 3 Good Governance Justice		
G1 AD	Human Dignity and Fundamental Rights	- Include key issues related to human dignity and fundamental right violation (such as torture and enforced disappearance) into administrative data - Prepare statistics for the Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act B.E. 2565

Indicator		Guideline
G2 SA OB	Fairness and Accuracy	- Clarify a definition of “Fairness and Accuracy” in the context of each agency and define clearly what mission the relevant agencies are expected to perform and how the evaluation of this mission will be conducted. - Simplify this indicator by splitting duplicated issues or merging some similar issues in many indicators into a single indicator
G3 AD	No Discrimination, Corruption and Justice Interference	- Include case statistics from Office of Public Sector Anti-Corruption Commission - Emphasize on important discrimination issues in this indicator, such as Hate Crime, Racism, etc.
G4 ADQ	Timely Justice	- Encourage agencies to collect and utilize the exact and average duration of each process as a baseline for reducing workflow and duration.
G5 ADQ	Transparency	- ITA may not accurately represent the transparency of justice. - Emphasize transparency in tracking progress and official discretion, ensuring that stakeholders are informed without request. - Consider applying user survey (Victim, Offender, Prisoner, relatives etc.)
G6 ADQ	Effective Justice System for anti-corruption and discrimination	- Consider separating bribery from this indicator. - Generally, justice agencies do not report their anti-bribery measures - Emphasize more on specific action to assist vulnerable groups, such as victims of domestic violence
G7 ADQ	Complaint Management System	- Develop complaint management system to prioritize complaints and manage duplicate complaints - Integrate complaint management system - Develop specific complaint management system for certain areas (e.g., Southern border provinces) and vulnerable groups

Indicator		Guideline
G8 SA OB	Sufficient Resources, Budgeting, and Manpower	- Encourage agencies to utilize unit cost analysis and develop procedures for saving resource, budget, and manpower. - Apply Social Return of Investment (SROI)
G9 SA OB	Human Resource Management	- PMQA may not accurately represent this indicator. - Emphasize more on human resource development rather than human resource status
G10 SA OB	Integration of Database Utilization	- Address the problems of duplication paperwork and database and integrated data system across agencies - Revise and amend several legal restrictions to support full E-service in criminal justice
G11 ADQ	Low cost of Accessing to Justice	- Designate a responsible agency to conduct a survey and develop this official statistic on this aspect
Factor 4 Reduced Recidivism		
RE1 AD	Low Recidivism Rate	- Each rehabilitation has effective recidivism data but no appropriate data across different agencies - Develop full integrated database across rehabilitation agencies
RE2 AD	Normal Life of Ex-Offender After Release	- Clarify the definition of “Normal Life” - Evaluate the proportion of ex-offenders who can be followed up compare with total ex-offenders
Factor 5 Appropriate Protection of Victims and the Accused		
A1 AD	State Compensation for Victims' Losses and Damages	- Develop a data integration with Royal Thai Police to examine the total number of crime victims and compare with crime victims who meet the criteria to get a compensation
A2 AD	State Compensation for Miscarriage of Justice	- Provide data on the amount of compensation and reasons for denying in each case, which could be beneficial for analysis and improvement of compensation system
Factor 6 Do Not Have any Miscarriage of Justice		
D1 ADQ	Proactive Prevention on Miscarriage of Justice	- Clarify the definition of “miscarriage of justice” in this indicator between the fault arrest of different person in warrant and innocent person.

Indicator		Guideline
D2 AD	Revision of Miscarriage	- Provide data on reasons for revision and the number of cases, which the court allow to revision - Provide data on the amount of compensation in miscarriage of justice
Factor 7 Ensured Trust in Justice		
ET1 PS	Public Trust in Justice	- Increase the sample size to increase reliability - Conduct a cohort study to the same sample group to reduce cost and provide more coverage data

4. Recommendations

From collecting data on the criminal justice performance indicator and crime and justice analysis 2023, These important implications were drawn out for development of the Thai criminal justice and academic advancements as follows.

4.1 Policy Recommendations

1) The factor that gained the lowest score is “Rights and Legal Knowledge” (0.485). Therefore, agencies in criminal justice should focus on increasing the level of knowledge, especially Bangkok, the area with the lowest score. This can be attributed to the fact that the community in this area is difficult to connect, such as tower and unopen accessed community. Hence, it is necessary to emphasize connecting them through various social media. Additionally, the justice policy on legal knowledge enhancement would make more emphasis on some legal area where people have the least knowledge such as administrative law, fraud, public order, state security, land use and environmental & natural resources.

2) Criminal justice is undergoing noticeable changes. Street crimes have decreased, whereas cybercrime, especially fraud, have increased greatly. Despite the implementation of laws and measures to prevent cybercrimes, there are still several areas in need of further developments. For instance, development of regulation to prevent mule accounts, immunizing civil liability in case of account seizure, conducting legal proceedings against transnational criminal organizations, etc.

3) Criminal justice agencies should consider reducing complex procedures and legal restrictions procedures and leverage modern technology providing E-service in justice. Recently, many agencies began incorporating technology to improve their services. For example, Royal Thai Police's online crime reporting system and the Court of Justice's Court Integral Online Service (CIOS). Despite the Electronic Government Service Act B.E. 2565 was enacted, many legal restrictions still exist, and these restrictions are needed to be revised and amended to support full E – service in criminal justice.

4) Accelerate the congress's process of enacting Kratom and Cannabis control regulation since their previous legalization has become one of the significant factors for increasing fear of crime.

5) The development of a centralized complaint management system would be considered in order to prioritize and categorize complaints, ensuring each complaint could be addressed timely and effectively as well as unreasonable duplicate complaint would be efficiently managed.

6) Develop data integration across relevant agencies. The goal would be a prioritized objective in the national plan for justice administration including offender database between Police and rehabilitation agencies, corruption case management database across corruption law enforcement agencies and no duplicate workload on paperwork and E-Justice.

7) Reducing recidivism would be emphasized because recidivism rate significantly increased this year. The concern on recidivism is on the ability to follow-up ex-offenders, which is extremely low, compared to the total number of released offenders. Thus, the Aftercare Service system should be improved by designating a competent agency responsible for throughcare system. Alternative third party (such as NGOs) might be invited to operate and cooperate with other agencies in providing aftercare and follow-up for released offenders.

8) There is no appropriate victim support and miscarriage case review system in the Thai criminal justice system as the current assistance or supports mainly focuses on providing monetary compensation. Victims or innocent persons may experience physical, mental, or psychological trauma. Therefore, the monetary support solely is inadequate. In addition to the victim supports, the miscarriage case review investigation would be set up, especially for individuals in incarceration who are unable to gather evidence to prove their innocence.

4.2 Academic Recommendations

1) This public survey applied 2,800 samples. In the future, the public survey should consider increasing the sample size to increase reliability. Furthermore, it might be helpful to collaborate this survey with other public surveys (such as crime victimization survey and fear of crime survey by Royal Thai Police), which would result in reducing redundant surveys and budget saving.

2) In the future, public surveys may consider conducting a Cohort Study, approaching the same sample group over a long period of time. It can reduce data collection costs and allow for a larger sample size. Moreover, the cohort study would provide more accurate data on the changes in public opinion towards changes in criminal justice over time.

3) User survey should be considered as an appropriate method in several indicators. For instance, a survey on justice officials would probably reflect in operational aspects, particularly focusing on Good Governance Justice. Additionally, a survey on stakeholders in the justice system (such as Victim, Offender, Prisoner, Relatives etc.) would present public perceptions on the services, transparency, and cost of access to justice.

4) Developing a database system to be more consistent with the objectives of criminal justice performance indicators is necessary. Statistics on human rights violations should be comprehensively collected to include various aspects such as, the right not to be arbitrary arrest or detention, the right to be inform the reasons and charges at the time of arrest, the right to be presumed innocent, the right to temporary release, and other non-derogable rights (No homicide, torture and enforced disappearance). In addition, crime statistics should categorize other important crimes into group, such as human trafficking, cybercrime, and organized crime, corruption statistics should include data from Office of Public Sector Anti-Corruption Commission, Recidivism data should be fully integrated between rehabilitation agencies.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

สำนักงานกิจการยุติธรรม มีบทบาทและภารกิจสำคัญเกี่ยวกับนโยบายและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการดำเนินงานที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติผ่านตัวชี้วัด ประกอบกับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการผลักดันการปฏิรูปตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผ่านกลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้ กพยช. ได้เห็นชอบการกำหนดชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขึ้น ประกอบด้วย 7 ชุด 21 ตัวชี้วัด สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการ จึงได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อวิเคราะห์ ประมวลผล และกำหนดค่ามาตรฐานเปรียบเทียบ โดยมุ่งหวังให้มีตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพเทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากล รวมถึงสามารถประเมินผลและวิเคราะห์สถานการณ์กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้ทั้งระบบ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และข้อเสนอเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งองค์กรรวม โดยชุดตัวชี้วัดดังกล่าวแบ่งวิธีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดเก็บข้อมูลการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) จำนวน 3 ตัวชี้วัด 2) การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB - Self-Assessment and Observation) จำนวน 4 ตัวชี้วัด และ 3) การจัดเก็บข้อมูลผ่านข้อมูลสถิติทางการ (AD - Administrative Data) จำนวน 14 ตัวชี้วัด ผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าโครงการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดฯ สามารถจัดเก็บข้อมูลตัวเลขที่เป็นตัวแทนในระดับประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มและสถานการณ์ที่สำคัญด้านกระบวนการยุติธรรม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้นำผลการจัดเก็บข้อมูลและผลการวิเคราะห์ดังกล่าวไปประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ และการจัดทำรายงานสถานการณ์ความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 (Sustainable Development : SDG 16) ในตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานกิจการยุติธรรม เล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำโครงการดังกล่าว ที่ควรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงกำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) และจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต และการประเมินตนเอง (SA+OB - Self-Assessment and Observation) ผ่านโครงการจ้างเหมาบริการ เพื่อจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมจะนำผลการศึกษามาวิเคราะห์และประมวลผลร่วมกับการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD - Administrative Data) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการดำเนินงานนี้จะเป็นการพัฒนากระบวนการจัดเก็บข้อมูล เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในภาพรวม ให้สามารถชี้ให้เห็นถึง จุดอ่อน - จุดแข็ง ของกระบวนการยุติธรรมไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการดำเนินงาน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งองค์กร รวมถึงสามารถนำข้อมูลจากการจัดเก็บไปกำหนดเป็นค่ามาตรฐาน เปรียบเทียบที่มีความน่าเชื่อถือเป็นไปตามหลักวิชาการ และสามารถนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ผลดังกล่าว ไปใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยตัวชี้วัด รวมถึงนำไปประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรม และการจัดทำรายงาน สถานการณ์ความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 Sustainable Development Goal 16 (SDG 16) ตลอดจนนำผลการศึกษาดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการดำเนินงานด้านกระบวนการยุติธรรมในระยะต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จัดเก็บข้อมูล จากการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) จำนวน 2 ตัวชี้วัด

1.2.2 เพื่อพัฒนาการจัดเก็บ วิเคราะห์ และประเมินผลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาที่จัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB - Self-Assessment and Observation) จำนวน 4 ตัวชี้วัด

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ และพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

1.2.4 เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในภาพรวม และนำเสนอข้อค้นพบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายผ่านตัวชี้วัดดังกล่าว

1.3 เป้าหมายการดำเนินงาน

ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยจัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจประชาชน (PS – Public Survey) และพัฒนาการจัดเก็บ วิเคราะห์ และประเมินผลด้วยวิธีการสังเกต และการประเมินตนเอง (SA+OB - Self-Assessment and Observation) ตามแนวทางที่สำนักงานกิจการยุติธรรมกำหนด เพื่อจัดทำรายงานผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรม และกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยฉบับสมบูรณ์

1.4 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.4.1 การจัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจประชาชน (PS – Public Survey) จำนวน 2 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก (R1) และร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม (ET1) ดังนี้

1.4.1.1 ดำเนินการทบทวนเครื่องมือสำหรับการจัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจประชาชน จำนวน 2 ตัวชี้วัด ดังกล่าว เพื่อให้เครื่องมือมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในการจัดเก็บข้อมูลก่อนนำไปใช้ในการสำรวจจริง

1.4.1.2 ดำเนินการจัดเก็บ/สำรวจข้อมูล และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการดังนี้

1) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ไม่น้อยกว่า 2,800 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ประกอบด้วย (1) กลุ่มตัวอย่างที่เคยติดต่อ/รับบริการในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม จำนวน 1,400 คน และ (2) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยติดต่อ/รับบริการในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม จำนวน 1,400 คน

2) พื้นที่สำรวจ แบ่งตามประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เรื่อง การจัดตั้งกลุ่มจังหวัดและกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด ฉบับที่ 3 จำนวน 6 ภูมิภาคทั่วประเทศ และ 1 จังหวัด ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคใต้ (จังหวัดชายแดนใต้) ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพฯ ภูมิภาคละ 400 คน (แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เคยติดต่อ/รับบริการ 200 คน และไม่เคยติดต่อ/รับบริการ 200 คน)

3) พื้นที่สำรวจในแต่ละภูมิภาค คัดเลือกจังหวัดในแต่ละภูมิภาคที่มีสถิติคดีอาชญากรรมสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างน้อยจังหวัดละ 50 คน โดยอ้างอิงข้อมูลสถิติการรับแจ้งความคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และคำนึงถึงสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ สำหรับในพื้นที่กรุงเทพฯ ให้พิจารณาจากสถิติคดีอาชญากรรมของสถานีตำรวจที่ดูแลในแต่ละเขต

4) กลุ่มตัวอย่างที่เคยติดต่อ/รับบริการในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม พิจารณา คัดเลือกจาก “ระยะเวลาที่เคยติดต่อ/รับบริการต้องไม่เกิน 5 ปี โดยต้องเป็นผู้มาติดต่อ/รับบริการโดยตรง (ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด) และผู้มาติดต่อ/รับบริการโดยอ้อม (ญาติ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย)”

1.4.2 การจัดเก็บข้อมูลจากวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – Self Assessment and Observation) จำนวน 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้อง และเที่ยงธรรม (G2) สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ กับภาระงาน (G8) มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ (G9) และหน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ (G10) จากนั้น ดำเนินการ ประสานและรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จำนวนทั้งสิ้น 14 หน่วยงาน ประกอบด้วย

1.4.2.1 หน่วยงานอิสระ จำนวน 5 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

1.4.2.2 หน่วยงานสังกัดกระทรวงยุติธรรม จำนวน 9 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวง ยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพ กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

1.4.3 สรุปภาพรวมผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) และวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – Self Assessment and Observation) ตามข้อ 1.4.1 และ 1.4.2

1.4.4 สรุปแนวทางการจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา และข้อค้นพบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายผ่านตัวชี้วัดดังกล่าว สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม และการพัฒนางานในเชิงวิชาการต่อไป

1.4.5 จัดทำรายงานผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการ ยุติธรรมของประเทศไทยฉบับสมบูรณ์

1.5 ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ

1.5.1 ระยะเวลาดำเนินการ 180 วัน

1.5.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนผลการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 5 ปีที่ผ่านมา รายงานผลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ขั้นตอนที่ 2 ทบทวนเครื่องมือการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กำหนดพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายของการเก็บข้อมูล กำหนดมาตรฐานการเก็บข้อมูลและการบันทึกผล และวิธีการคิดคำนวณคะแนน

ขั้นตอนที่ 3 แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทบทวนและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลตัวชี้วัดที่จัดเก็บด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – Self Assessment and Observation) และการประเมินผลตัวชี้วัดจากการตีความค่าทางสถิติของกลุ่มการจัดเก็บข้อมูลผ่านข้อมูลสถิติทางการ (AD - Administrative Data)

ขั้นตอนที่ 4 ส่งงานงวดที่ 1 โดยจัดทำโครงร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (Inception Report) ซึ่งประกอบด้วย ผลการทบทวนเครื่องมือการสำรวจข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด ก่อนนำไปใช้ในการสำรวจและแผนการดำเนินงาน โดยเสนอผู้ว่าจ้างภายใน 20 วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา

ขั้นตอนที่ 5 จัดเตรียมทีมสำหรับเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) และจัดอบรมก่อนลงพื้นที่จริง พร้อมทั้งพิจารณาข้อมูลสำคัญในการจัดเก็บข้อมูล กลุ่มการจัดเก็บข้อมูลผ่านข้อมูลสถิติทางการ (AD - Administrative Data) ที่ยังไม่มีการจัดเก็บ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาร่วมกับสำนักงานกิจการยุติธรรม

ขั้นตอนที่ 6 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสำรวจประชาชนและจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและประเมินตนเองจากหน่วยงาน 14 หน่วยงาน และจัดเก็บสถิติทางการ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานที่สำนักงานกิจการยุติธรรมกำหนด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในประเด็นที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และหากไม่สามารถดำเนินการตามแผนงานที่เสนอไว้ได้ คณะผู้วิจัยจะปรับแผนการดำเนินการและรายงานปัญหาแก่สำนักงานกิจการยุติธรรมเพื่อขอความเห็นชอบโดยทันที

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์ข้อค้นพบหรือสถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ ซึ่งได้จากการจัดเก็บข้อมูลในภาพรวมที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในปัจจุบัน รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ขั้นตอนที่ 8 ส่งงานงวดที่ 2 โดยจัดทำ (ร่าง) รายงานผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในภาพรวม ซึ่งประกอบด้วย ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการประเมินผลการจัดเก็บตัวชี้วัดฯ ในเบื้องต้น ผลการวิเคราะห์ข้อค้นพบหรือสถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ ซึ่งได้จากการจัดเก็บข้อมูลในภาพรวมที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในเบื้องต้น และแนวทางการจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ภายใน 120 วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา

ขั้นตอนที่ 9 นำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการจัดเก็บข้อมูลมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนวทางการจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมถึงข้อค้นพบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวม และการพัฒนางานเชิงวิชาการต่อไป

ขั้นตอนที่ 10 ส่งงานงวดที่ 3 โดยจัดทำรายงานผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในภาพรวมฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการประเมินผลการจัดเก็บตัวชี้วัดฯ ผลการวิเคราะห์ข้อค้นพบหรือสถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ ซึ่งได้จากการจัดเก็บข้อมูลในภาพรวมที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย แนวทางการจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและข้อค้นพบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายผ่านตัวชี้วัดดังกล่าว และบทสรุปผู้บริหารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ One Concept Paper นำเสนอผลการจัดเก็บข้อมูล ภายใน 180 วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ผลผลิต ให้มีผลผลิตของโครงการอย่างน้อยดังต่อไปนี้

1) รายงานผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในภาพรวมฉบับสมบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งประกอบด้วย ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) และการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – Self Assessment and Observation) และจากสถิติทางการ (AD – Administrative Data)

2) บทวิเคราะห์ รวมถึงข้อเสนอแนะและแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายผ่านตัวชี้วัดดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวม และสามารถนำไปปรับใช้ในงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.6.2 ผลลัพธ์

สำนักงานกิจการยุติธรรม มีผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวมที่เป็นมาตรฐาน มีความน่าเชื่อถือ อันจะนำมาซึ่งประโยชน์สำหรับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวมและสามารถนำไปปรับใช้ในงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

กรอบแนวคิดและการศึกษาทบทวนวรรณกรรม

ตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมถูกวางกรอบไว้อย่างชัดเจนว่าต้องดำเนินการในเรื่องใดบ้าง เช่น การจัดการข้อขัดแย้ง การลดระยะเวลา และต้นทุนในการดำเนินการของข้อขัดแย้งหรือคดีความ ลดแนวโน้มการเกิดความขัดแย้ง ลดการเกิดอาชญากรรม ส่งเสริมความเป็นธรรมในการได้รับความคุ้มครองทางกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม จำเป็นต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในระดับใด ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้นต่อไป³ จึงอาจกล่าวได้ว่าตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือในเชิงปริมาณที่ใช้วัดความคิดเห็นของประชาชน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม โดยตั้งอยู่บนแนวคิดด้านนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งมี 2 ระดับด้วยกัน คือ หลักนิติธรรมเบื้องต้น (Thin Rule of Law) ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการด้านการยุติธรรม และหลักนิติธรรมเชิงขยาย (Thick Rule of Law) ซึ่งขยายขอบเขตของหลักนิติธรรมเบื้องต้นให้ครอบคลุมไปถึงความมีอิสระภาพขององค์กรด้านการยุติธรรม ตลอดจนถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน⁴

การจัดทำตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น เป็นเรื่องที่มีการดำเนินการทั้งในระดับประเทศและในระดับนานาชาติมานานแล้ว หน่วยงานที่มีการจัดทำหรือมีการจัดทำคู่มือในการจัดทำดัชนีการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ World Justice Project (WJP) องค์การสหประชาชาติ (United Nation) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) รวมถึงแนวทางของหน่วยงานที่นำเอามิติทางกระบวนการยุติธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างดัชนีการจัดอันดับในด้านต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ Democracy Barometer ซึ่งจัดอันดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศ และ The Global Competitiveness Report จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ World Competitiveness Yearbook ซึ่งเป็นการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในระดับประเทศเองก็มีการศึกษาแนวทางในการจัดทำดัชนีด้านการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เช่น An evidence base for the federal civil justice system ของประเทศออสเตรเลีย Measuring Access to Justice ของประเทศเนเธอร์แลนด์ Crime and Justice Index

³ Canadian Bar Association, *Access to Justice Metrics : A Discussion Paper* (Canadian Bar Association, 2013), 3.

⁴ Jørgen Møller and Svend-Erik Skaaning, “Systematizing Thin and Thick Conceptions of the Rule of Law,” *The Justice System Journal* 33, no.2 (2012) : 136–153.

ของเทศบาลเมืองซิกาโก เป็นต้น⁵ ซึ่งในรายงานฉบับนี้ได้ทำการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำตัวชี้วัด ด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

2.1 ทบทวนแนวคิดในการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้เสนอแนวทางการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม โดยได้เสนอให้มีการพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการอำนวยความสะดวก และใช้เป็นหลักฐานบ่งชี้ให้เห็น จุดอ่อน - จุดแข็ง ของกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำมาแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด โดยให้มีการจัดทำตัวชี้วัดให้ตรงกับ แก่นสารของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมไม่ได้ประสงค์ในการวัดแต่ละหน่วยงาน ซึ่งอาจขาดทิศทาง และจุดหมายที่สอดคล้องกัน⁶ โดยสาระสำคัญของตัวชี้วัดตามข้อเสนอสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ มีดังต่อไปนี้

1) ในรายงานการปฏิรูปได้มีการรวบรวมตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมของประเทศต่าง ๆ เป็นตัวอย่าง เช่น อัตราการปิดคดี ระยะเวลาการดำเนินคดี คุณภาพของคำพิพากษา อย่างไรก็ตาม ไม่ได้การกำหนด หรือระบุว่าตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมควรมีกี่ด้านหรือประกอบด้วยอะไรบ้าง

2) การปฏิรูปกระบวนการกำหนดตัวชี้วัด โดยเปลี่ยนกระบวนการจัดทำตัวชี้วัดให้เป็นเรื่องที่มี เป้าประสงค์และความสำคัญมากกว่าแค่การรวบรวมข้อมูลและรายงาน ทั้งนี้ให้ดำเนินการผ่านคณะกรรมการ พัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ โดยการตั้งคณะกรรมการด้านการปฏิรูปการประเมินประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อการจัดทำชุดตัวชี้วัด

3) การปฏิรูปกระบวนการจัดเก็บรวบรวม บริหารจัดการ และข้อมูลสถิติที่เกี่ยวกับกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา ด้วยการบูรณาการการบริหารจัดการข้อมูลและสถิติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยประสานการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานผ่านศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) การปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้นำองค์กรและเจ้าหน้าที่ให้เห็นและตระหนัก ถึงความสำคัญของการบริหารจัดการข้อมูลและใช้ประโยชน์จากตัวชี้วัด เพื่อนำพ้องค์กรไปสู่การแก้ปัญหา อย่างตรงจุดและเป็นระบบ และการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ข้อมูลสถิติ

⁵ เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว และคณะ, *โครงการจัดทำดัชนีชี้วัดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและการเข้าถึงความยุติธรรม* (รายงานวิจัย : กระทรวงยุติธรรม, 2558), 9.

⁶ เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว และคณะ, *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (รายงานวิจัย : กระทรวงยุติธรรม, 2560), 7.

4) การปฏิรูปการใช้ประโยชน์ตัวชี้วัด ด้วยการเปลี่ยนให้การจัดทำตัวชี้วัดไม่ใช่เป็นเพียงแค่การรายงาน แต่เป็นกระบวนการที่ใช้ประโยชน์จากข้อมูลและผลของตัวชี้วัดอย่างมีนัยสำคัญต่อการแก้ไขปรับปรุงจุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค ทั้งในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย

5) ต้องการให้ตัวชี้วัดแสดงให้เห็นถึงคุณค่าที่แท้จริงของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งให้ความสำคัญกับผลผลิตของกระบวนการยุติธรรมในแบบที่ควรจะเป็น มากกว่าผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น งานคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่วัดจำนวนยอดผู้ได้รับความช่วยเหลือหรือจำนวนเงินช่วยเหลือในมิติเดียว อาจไม่ตอบโจทย์กระบวนการยุติธรรมเท่าที่ควร ซึ่งต้องเน้นการป้องกันให้เกิดการละเมิดสิทธิให้น้อยที่สุดมากกว่า

6) ต้องการให้ตัวชี้วัดในการปฏิรูปประเทศต่างกับตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติราชการ โดยหน่วยงานไม่จำเป็นต้องทำคะแนนให้สูงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ประเมิน แต่มุ่งเน้นการชี้วัดให้เห็นปัญหาและนำไปสู่นโยบายการแก้ปัญหา แล้วสามารถชี้วัดว่าปัญหาในกระบวนการยุติธรรมที่พบนั้นดีขึ้นหรือแย่ลง

โดยในการจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการจัดทำ ในส่วน การรับผิดชอบของสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของหน่วยงานในระดับสากลและของประเทศไทยที่ผ่านมา ประกอบด้วย

1) ดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index : WJP) ตามโครงการส่งเสริมความยุติธรรมทั่วโลก (World Justice Project : WJP)

2) ตัวชี้วัดหลักนิติธรรมสหประชาชาติ (The United Nations Rule of Law Indicators)

3) ตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

4) ผลการศึกษาโครงการศึกษาวิจัย พัฒนาการด้านสถิติ และตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการสำรวจความคิดเห็นประชาชนและนักปฏิบัติเกี่ยวกับคุณค่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดำเนินการโดยสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) และงานวิจัยด้านตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมของกระทรวงยุติธรรม

5) การปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้การประเมินเป็นตัวชี้วัด

ทั้งนี้แนวคิดในการจัดทำตัวชี้วัดในเรื่องต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 ดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index : WJP)

ตัวชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) เป็นการประเมินกระบวนการยุติธรรมของประเทศต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้มีหลักนิติธรรมในทุกประเทศทั่วโลก (World Justice Project : WJP)⁷

โครงการ WJP ได้ทำดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม/นิติรัฐ จากการจัดทำข้อมูลปีล่าสุด ค.ศ. 2022 ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นใน 140 ประเทศ แบ่งออกเป็น สำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปจำนวน 154,000 คน และของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3,600 คน โดยใช้ตัวบ่งชี้ที่แบ่งออกเป็น 8 หมวด เพื่อระบุว่าประเทศใดมีการดำรงอยู่ของหลักนิติธรรม/นิติรัฐ หรือไม่ ซึ่งตัวบ่งชี้ทั้ง 8 ปัจจัยประกอบไปด้วย

- 1) การจำกัดอำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers)
- 2) การปลอดจากคอร์รัปชัน (Absence of Corruption)
- 3) การมีรัฐบาลที่เปิดกว้าง (Open Government)
- 4) การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights)
- 5) การมีความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย (Order and Security)
- 6) หน่วยงานกำกับดูแลและระเบียบข้อบังคับ (Regulatory Enforcement)
- 7) กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice)
- 8) กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice)

จากการศึกษาดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ของ WJP มีจุดเด่นที่สามารถใช้เปรียบเทียบประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ อย่างไรก็ตามการเก็บข้อมูลทั่วโลกใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นซึ่งทำได้ง่าย แต่การสำรวจอาจไม่ละเอียดครอบคลุมในทุกประเด็น และการถามความรู้สึกนึกคิดของบุคคลทำให้เกิดความเอนเอียงได้ง่าย ซึ่งควรมีการพิจารณานำข้อมูลอื่น เช่น ข้อมูลทางสถิติมาพิจารณาประกอบในการจัดทำตัวชี้วัดของประเทศให้มีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น อย่างไรก็ตามได้มีประเด็นข้อมูลในดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ของ WJP ซึ่งถูกนำไปพัฒนาเป็นประเด็นในการจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในหลายประเด็น เช่น ความปลอดภัย (Order and Security) สิทธิพื้นฐาน (Fundamental Rights) การคอร์รัปชันในกระบวนการยุติธรรม ระยะเวลา (Timely Adjudication) กระบวนการอันควร (Due Process) และการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม (No Improper Influence) แต่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยจะไม่รวมประเด็นทางการเมือง เช่น การจำกัดอำนาจของรัฐบาลไว้ในตัวชี้วัด โดยกำหนดขอบเขตเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเท่านั้น

⁷ World Justice Project, “The Index at a glance.” World Justice Project, <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/about#ataglance> (accessed December, 1 2022).

2.1.2 ตัวชี้วัดหลักนิติธรรมสหประชาชาติ (UN Rule of Law Indicators)

ตัวชี้วัดหลักนิติธรรมแห่งสหประชาชาติจัดทำขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างปฏิบัติการรักษาสันติภาพแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Department of Peacekeeping Operations : DPKO) และสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (The United Nations High Commissioner for Human Rights : OHCHR) ตัวชี้วัดนี้พัฒนาจากแบบแผนความประพฤติและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีความมุ่งหวังให้ใช้ได้ทั้งในระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) อย่างไรก็ตาม การจัดทำตัวชี้วัดนี้ไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะใช้วัดผลเปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมของประเทศต่าง ๆ แต่มุ่งประโยชน์ใช้วัดที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมว่าสามารถตอบสนองต่อหลักการตามแบบแผนและมาตรฐานต่าง ๆ ได้ดีมาน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไขจุดอ่อนหรือส่วนของกระบวนการยุติธรรมที่มีปัญหาโดยการนำหลักของสหประชาชาติมาใช้ ซึ่งจะเน้นในเรื่องการนำมาวัดประเทศที่ประสบปัญหา เช่น ล่มสลายจากภาวะสงคราม เป็นต้น

สำหรับการจัดทำดัชนีของสหประชาชาติ หลักการที่ใช้มีความแตกต่างจาก World Justice Project โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเป็นหลัก⁸ โดยมีหลักการ 4 ข้อ ได้แก่

- 1) ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการยุติธรรม ว่ามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สามารถเข้าถึงได้ และมีการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ต้องการใช้บริการได้ดีเพียงใด
- 2) ความเป็นมืออาชีพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบของหน่วยงาน ตลอดจนถึงการมีมาตรฐานที่ชัดเจนในการทำงาน
- 3) การปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นธรรม
- 4) ความเพียงพอของกำลังคนและทรัพยากรของหน่วยงานที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ

นอกจากนี้ในส่วนของ The United Nations Rule of Law Indicators มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเพิ่มประเด็นการวัดด้วยสถิติทางการเพื่อลดความเอนเอียง แต่ก็ไม่สามารถเปรียบเทียบสถานะของกระบวนการยุติธรรมไทยกับประเทศอื่น ๆ ได้ รวมทั้งเป็นตัวชี้วัดที่เน้นวัดประเทศที่ล่มสลาย ซึ่งตัวชี้วัดหลายตัวอาจไม่เหมาะกับบริบทของประเทศไทย ในการจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยได้นำเอาแนวคิดในการจัดทำ The United Nations Rule of Law Indicators ที่มีการเก็บข้อมูล

⁸ UN, *Rule of Law Indicators: The United Nations Implementation Guide and Project Tools* (United Nation, 2011), 3.

ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของตัวชี้วัด เช่น การสำรวจประชาชน (PS : Public Survey) สถิติทางการ (AD : Administrative Data) การสำรวจผู้เชี่ยวชาญ (ES : Expert Survey) การทบทวนเอกสาร (DR : Documentary Review) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (FD : Field data gathered by UN field personnel) โดยตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้นำวิธีการเก็บข้อมูลในส่วนของการสำรวจประชาชน (PS : Public Survey) สถิติทางการ (AD : Administrative Data) และการรายงานการประเมินตนเองและการสังเกตโดยผู้เชี่ยวชาญ (Self-assessment and Observation) ซึ่งเทียบเคียงได้กับการสำรวจผู้เชี่ยวชาญ (ES : Expert Survey) การทบทวนเอกสาร (DR : Documentary Review) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (FD : Field data gathered by UN field personnel) โดยมีการนำประเด็นตัวชี้วัดใน UN Rule of Law Indicators มาพัฒนาออกแบบตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 21 ตัวชี้วัดด้วย

2.1.3 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs)

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาโดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติ (Dimensions) ของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งจะใช้เป็นทิศทางการพัฒนาดังแต่เดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2558 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี โดยประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย คือ

เป้าหมายที่ 1 จัดความยากจนในทุกรูปแบบและทุกที่

เป้าหมายที่ 2 จัดความหิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการที่ดีขึ้น และส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 3 ทำให้แน่ใจถึงการมีสุขภาพในการดำรงชีวิต และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ

เป้าหมายที่ 4 ทำให้แน่ใจถึงการได้รับการศึกษาที่ได้คุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน

เป้าหมายที่ 5 บรรลุถึงความเท่าเทียมทางเพศ และเสริมสร้างพลังให้แก่สตรีและเด็กหญิงทุกคน

เป้าหมายที่ 6 ทำให้แน่ใจว่าเรื่องการจัดการน้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 7 ทำให้แน่ใจว่าทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานที่ทันสมัย ยั่งยืน เชื่อถือได้ ตามกำลังซื้อของตน

เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและทั่วถึงให้เป็นไปอย่างยั่งยืน ส่งเสริมศักยภาพการมีงานทำและการจ้างงานเต็มที่ และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 9 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนและทั่วถึง และสนับสนุนด้านนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 ทำให้แน่ใจถึงการมีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13 ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลสำหรับการพัฒนาให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15 พืชบก บัณฑิต และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศบนบก จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ต่อสู้กับการแปรสภาพเป็นทะเลทราย ภัยแล้ง และฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของที่ดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมให้สังคมมีความเป็นปกติสุข ไม่แบ่งแยก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการเข้าถึงความยุติธรรมโดยถ้วนหน้า และสร้างให้เกิดสถาบันอันเป็นที่พึ่งของส่วนรวม มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 17 เสริมสร้างความเข้มแข็งในวิธีการปฏิบัติให้เกิดผล และสร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและหลักนิติธรรมคือเป้าหมายที่ 16 ของเป้าหมายการพัฒนา คือ การส่งเสริมให้สังคมมีความเป็นปกติสุข ไม่แบ่งแยก เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการเข้าถึงความยุติธรรมโดยถ้วนหน้าและสร้างให้เกิดสถาบันอันเป็นที่พึ่งของส่วนรวม มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับในทุกระดับ (Promote peaceful and inclusive societies for sustainable development, provide access to justice for all and build effective, accountable and inclusive institutions at all levels) เป้าหมายดังกล่าวประกอบด้วยเป้าหมายย่อย (target) 10 หัวข้อ⁹ ดังนี้

เป้าหมาย 16.1 ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่ง ให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

⁹ ปรัชญาณ์ นักพ่อน, รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจ้างเหมาบริการผู้เชี่ยวชาญติดตามผลการดำเนินการตามตัวชี้วัด เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 (รายงานวิจัย : กระทรวงยุติธรรม, 2563), 125.

เป้าหมาย 16.2 ยุติการข่มเหง การใช้หาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรง และการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก

เป้าหมาย 16.3 ส่งเสริมนิติธรรมทั้งในระดับชาติและระหว่างประเทศ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคน

เป้าหมาย 16.4 ลดการลักลอบเคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความแข็งแกร่งของกระบวนการติดตาม และการส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทุกรูปแบบภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมาย 16.5 ลดการทุจริตและการรับสินบนทุกรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญ

เป้าหมาย 16.6 พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใส ในทุกระดับ

เป้าหมาย 16.7 สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วมและมีความเป็นตัวแทนที่ดีในทุกระดับการตัดสินใจ

เป้าหมาย 16.8 ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันโลกาภิบาล

เป้าหมาย 16.9 กำหนดอัตราค่าเสียหายทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีผู้พิทักษ์ภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมาย 16.10 สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

เป้าหมาย 16.a เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้องโดยรวมถึงกระบวนทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม

เป้าหมาย 16.b ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การจัดทำตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยนั้น มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ 16 ซึ่งในหลายประเด็นก็ถูกนำมาประยุกต์ในการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยด้วย เช่น การลดความรุนแรงที่กลายมาเป็นตัวชี้วัดด้านความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน การลดการทุจริตและการรับสินบน และสถาบันที่มีความรับผิดชอบและโปร่งใสที่กลายมาเป็นตัวชี้วัดด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในกระบวนการยุติธรรม (Good Governance of Justice) การไม่เลือกปฏิบัติ และการรับรู้และเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

2.1.4 ผลการศึกษาโครงการศึกษาวิจัย พัฒนาการด้านสถิติ และตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการสำรวจความคิดเห็นประชาชนและนักปฏิบัติเกี่ยวกับคุณค่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) (Thailand Institute of Justice : TIJ) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ทำให้ความสนใจในการขับเคลื่อนการจัดทำตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม ในปี พ.ศ. 2558 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) เห็นว่าควรมีการพัฒนาระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการจัดทำตัวชี้วัดที่สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายในการพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเป็นเหตุเป็นผล ในกรณีนี้สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) ร่วมกับ International Centre for Criminal Law Reform and Criminal Justice Policy (CCLR) ดำเนิน “โครงการวิจัยพัฒนาการด้านสถิติและตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการสำรวจความคิดเห็นประชาชนและนักปฏิบัติเกี่ยวกับคุณค่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญา”¹⁰ ทำการศึกษาเพื่อจัดทำเครื่องมือสำหรับการจัดทำตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (Justice Indicators and Criminal Justice Reform : A Reference Tool) อันเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นการเก็บข้อมูลของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และนำเสนอเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำตัวชี้วัดสามารถเป็นได้ทั้งเครื่องมือในการประเมินผลงาน บ่งชี้ประเด็นสำคัญ ปัญหาที่สำคัญ กำหนดมาตรฐาน ตรวจสอบความคืบหน้า และประเมินความสำเร็จของกระบวนการปฏิรูปและการดำเนินงานทั่วไปของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนาตัวชี้วัดที่ได้มาตรฐาน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการกำหนดแนวทางการจัดทำเครื่องมือออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งภายหลังจากได้มีการทดลองจัดเก็บข้อมูลทั้ง 3 ส่วน แล้ว ต่อมา มีการจัดเสวนานำเสนอผลงานและรับฟังความคิดเห็นจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว โดยแบ่งการจัดทำเครื่องมือตัวชี้วัดในแต่ละส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 : การวิเคราะห์กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นหลัก และรวบรวมข้อมูลสถิติในเรื่องดังกล่าวทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ การจัดเก็บสถิติข้อมูลและกฎหมายในแต่ละประเทศเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์ในแง่ของข้อดีข้อเสียในทางปฏิบัติว่าสถิติต่าง ๆ สะท้อนอะไรบ้าง จากข้อมูลการศึกษานี้วิเคราะห์เรื่องสถิติกระบวนการยุติธรรมคณะผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลสถิติจากองค์กรที่ดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในแต่ละหน่วย จะมีจำนวนคดีและผู้กระทำผิด

¹⁰ ชีระ สันเดชารักษ์, โครงการวิจัยพัฒนาการด้านสถิติและตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการสำรวจความคิดเห็นประชาชนและนักปฏิบัติเกี่ยวกับคุณค่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญา, (รายงานวิจัย : สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2558)

ไม่เหมือนกัน โดยได้เสนอให้มีระบบข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรกลาง และสร้างเลขประจำตัวคดีกลาง เพียงหนึ่งเลขต่อหนึ่งคดี (One Serial Number) สำหรับเชื่อมโยงข้อมูลคดี

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ทำงาน โดยเกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญาในเขตกรุงเทพ และปริมณฑล ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หนายความ นักวิชาการ เจ้าพนักงานคุมประพฤติ เจ้าพนักงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยในแต่ละกลุ่มจะแบ่งเป็น บุคลากร ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน กับบุคลากรที่ดูแลงานด้านข้อมูลสถิติ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ “โควต้า” (Quota Sampling) และแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 75 คน

ส่วนที่ 3 การทำประชุมกลุ่มย่อย Focus Group ทั้งตัวผู้บริหารองค์กรและบุคลากรในแต่ละหน่วยงาน โดยขอเข้าศึกษาดูงานในหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าการจัดทำตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยมีสภาพปัญหาดังต่อไปนี้

- 1) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่างมีการออกแบบและจัดทำตัวชี้วัดของตนเอง ซึ่งลักษณะตัวชี้วัดมีความแตกต่างและไม่สอดคล้องกัน
- 2) ตัวชี้วัดที่ใช้งานอยู่บางส่วนไม่สามารถสะท้อนถึงประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมหรือภารกิจของหน่วยงาน จึงไม่สามารถใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงาน
- 3) ตัวชี้วัดมีการปรับเปลี่ยนมาตรฐานในแต่ละปี ส่งผลให้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงบวกและลบในแต่ละปี จึงไม่สามารถสะท้อน จุดอ่อน-จุดแข็ง ในแต่ละด้านหรือผลจากการพัฒนาหน่วยงานได้อย่างชัดเจน
- 4) ตัวชี้วัดยังไม่สามารถสะท้อนให้เห็นผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcome) ที่ส่งผลต่อสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการรับรู้และการสร้างการมีส่วนร่วมของรัฐบาลและประชาชน จึงไม่สามารถนำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิธีการจัดเก็บ วิเคราะห์ และนำเอาข้อมูลตัวชี้วัดไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย จึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) จัดให้มีชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ชั้นสอบสวน (ตำรวจ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ฯลฯ) ชั้นสั่งคดี (อัยการ) ชั้นพิพากษา (ศาล) และชั้นบังคับโทษ (กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและ

คุ้มครองเด็กและเยาวชน) ซึ่งพัฒนามาจากการสอบถามและการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรม อันสามารถสะท้อนคุณค่าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2) กำหนดให้มีการจัดทำดัชนีตัวชี้วัดในภาพรวมที่สามารถสะท้อนถึงประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม เพื่อให้เห็นพัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในแต่ละปี ผ่านตัวชี้วัดที่มีมาตรฐานชัดเจน อ้างอิงได้ด้วยข้อมูลสถิติทางการและข้อมูลอื่นที่น่าเชื่อถือ ทั้งยังสามารถใช้ในการสื่อสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รัฐบาล และประชาชน เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน การพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน และสามารถนำเสนอในระดับนานาชาติได้ต่อไป

3) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยคำนึงถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม โดยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากข้อมูลตัวชี้วัดในการสะท้อน จุดอ่อน-จุดแข็ง ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตลอดทั้งกระบวนการ เพื่อนำไปพัฒนาระบบงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สอดคล้องกันทั้งระบบ ภายใต้ข้อมูลสถิติและหลักฐานเชิงประจักษ์อื่น ๆ

4) รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญา ผู้ต้องหา/จำเลย และประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการ เพื่อให้ตัวชี้วัดที่กำหนดสอดคล้องกับเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนในมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน และตัวชี้วัดมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ภายใต้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย สอดคล้อง และสามารถเติมเต็มข้อมูลบางส่วนที่ไม่สามารถจัดเก็บได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น ข้อมูลสถิติทางการ ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้เชี่ยวชาญ

5) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานควรจัดให้มีการบูรณาการข้อมูลและสถิติให้มีเอกภาพ โดยจัดให้มีการตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ให้กำหนดรูปแบบการบันทึกข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลภายใต้ระบบเดียวกันที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการออกแบบระบบที่สามารถนำเอาข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตัวชี้วัดและนโยบายต่าง ๆ

2.1.5 การปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้การประเมินเป็นตัวชี้วัด

จากรายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เรื่อง การปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้การประเมินเป็นตัวชี้วัด ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2559 โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการขับเคลื่อนให้เกิดตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม

ที่ตรงกับความเป็นจริงและเข้าใจได้ง่าย ทั้งยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการบอก จุดอ่อน-จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก และใช้ในการติดตามผลการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่เป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ เมื่อหน่วยงานราชการมีการใช้งานเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ ย่อมส่งเสริมให้การจัดเก็บ เชื่อมโยง และวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินผลที่สามารถปฏิบัติได้จริงและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณจนเกินความจำเป็น ทั้งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ผ่านการจัดทำและปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดมาแล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งหากมีการออกแบบตัวชี้วัดที่เหมาะสมและใช้งานร่วมกับกลไกการตรวจสอบและประเมินผล ย่อมนำไปสู่ความโปร่งใสเชิงรุกและความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรม และยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้แนวทางที่ชัดเจนและมีมาตรฐานอีกด้วย จึงเห็นควรเสนอให้มีการปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้การประเมินผลเป็นตัวชี้วัดโดยมีวิธีการปฏิรูปดังต่อไปนี้

1) เปลี่ยนกระบวนการและวิธีการกำหนดตัวชี้วัด ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรร่วมกันกำหนดคุณค่าของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบและกำหนดตัวชี้วัดร่วมกัน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องและความเป็นระบบเดียวกัน

2) เปลี่ยนการจัดเก็บและบริหารจัดการข้อมูลและสถิติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งเน้นให้มีความแม่นยำและเที่ยงตรง ตรงกับการนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลตามภารกิจ และบูรณาการข้อมูลและสถิติให้เป็นระบบเดียวกัน

3) เปิดให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เสียหายเหยื่อในคดีอาญา ฯลฯ โดยนำเอาร่างชุดตัวชี้วัดมาเสนอต่อสาธารณชนเพื่อรับฟังความคิดเห็น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วมกับประชาชน

4) ปรับกลไกและหน่วยงานในการวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมิน ให้เป็นการประเมินโดยหน่วยงานอิสระจากหน่วยงานที่ได้รับการประเมิน ซึ่งหน่วยงานอิสระนั้นยังคงได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มความสามารถจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการจัดเก็บ รวบรวม และสังเคราะห์สถิติข้อมูล

5) สร้างพันธมิตรผูกพันระหว่างหน่วยงานในการร่วมกันจัดทำ พัฒนา และประยุกต์ใช้ตัวชี้วัดซึ่งไปตามข้อเสนอแนะจากการปฏิรูป ในฐานะเจ้าของตัวชี้วัดที่ร่วมกันพัฒนา

6) กำหนดคุณค่าและตัวชี้วัดให้สะท้อนแก่นสาร โดยให้มีผู้แทนระดับผู้นำองค์กรและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง มาร่วมกันดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบและแต่ละหน่วยงาน พร้อมทั้งกำหนดที่มาของข้อมูลและสถิติ

7) วางระเบียบและวิธีปฏิบัติในแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้ดำเนินงานจัดเก็บ รายงาน และบูรณาการข้อมูล รวมทั้งออกแบบกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ประเมินผลตามตัวชี้วัด

ทั้งนี้ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กระทรวงยุติธรรม) โดยมีการประชุมครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2560 โดยที่ประชุมมีมติให้กำหนดกรอบตัวชี้วัด 7 ชุด ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน
- 2) การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ
- 3) กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ดี
- 4) การกระทำผิดซ้ำลดลง
- 5) ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม
- 6) ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด
- 7) ประชาชนให้ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม

นอกจากนี้ ยังให้มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการข้อมูล และให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหมดดำเนินการกำหนดรายละเอียดตัวชี้วัดทั้งกระบวนการยุติธรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการประเมินประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามร่างชุดตัวชี้วัดดังกล่าว

2.2 ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมกับแผน 3 ระดับ ตามนโยบายของมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2560

การจัดทำตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และแนวทางขับเคลื่อน การปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และยุทธศาสตร์ของประเทศที่สำคัญในหลายประเด็น ดังนี้

2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตราที่ 68 บัญญัติไว้ว่า "รัฐพึงจัดระบบการบริหารงาน ในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทุนความให้แก่ต่อสู้คดี

นอกจากนี้แล้ว มาตรา 258 ในหมวดที่ 16 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งกล่าวถึงการปฏิรูปประเทศ ได้ระบุว่าการปฏิรูปประเทศในด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น จะต้องมีการดำเนินการดังนี้

ง.) ด้านกระบวนการยุติธรรม

1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญต่อการมีประสิทธิภาพ ความเป็นธรรม ความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน และการพัฒนาองค์กรในกระบวนการยุติธรรมให้มีความก้าวหน้า สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน การจะบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญได้นั้น จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถประเมินผลการดำเนินงานของตนเอง ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ตลอดจนจนถึงแนวทางที่ต้องดำเนินการเพื่อปรับปรุงงานที่รับผิดชอบให้ดีขึ้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดทำตัวชี้วัดถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมของประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

2.2.2 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ 2561 – 2580) (แผนระดับ 1)

ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีทั้งหมดจำนวน 6 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ¹¹

ยุทธศาสตร์ชาติที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

มีเป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐโดยยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันที่มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกัน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมัยยัสต์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนั้น กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

โดยในยุทธศาสตร์นี้มีตัวชี้วัดทั้งสิ้นจำนวน 4 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

- 1) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของภาครัฐ
- 2) ประสิทธิภาพของการบริการภาครัฐ
- 3) ระดับความโปร่งใส การทุจริต ประพฤติมิชอบ
- 4) ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม

และประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐจำนวน 8 ประเด็น ดังนี้

¹¹ ชีระ สันเดชารักษ์ และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการจ้างเหมาบริการประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (รายงานวิจัย : กระทรวงยุติธรรม, 2563), 10.

1) ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

1.1) การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค

1.2) ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

2) ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนา ในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่ การบริหารจัดการภาครัฐสอดคล้องเชื่อมโยงและเป็นกลไกสำคัญ ในการนำยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับ ทั้งการจัดสรรงบประมาณและเป้าหมายร่วมกันที่เชื่อมโยงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ โดยอาศัยข้อมูลขนาดใหญ่ รวมทั้งมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นระบบ อย่างต่อเนื่อง

2.1) ให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

2.2) ระบบการเงินการคลังประเทศสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

2.3) ระบบติดตามประเมินผลที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติในทุกระดับ

3) ภาครัฐมีขนาดเล็กกะทัดรัด เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาประเทศ โดยการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารราชการในทุกระดับให้มีความชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนกัน รวมทั้งมีการถ่ายโอนภารกิจที่สำคัญและการกระจายอำนาจในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้ชุมชน และท้องถิ่นเข้มแข็ง

3.1) ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม

3.2) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

3.3) ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล

4) ภาครัฐมีความทันสมัย ทันการเปลี่ยนแปลง และมีขีดสมรรถนะสูง สามารถปฏิบัติงานอย่างมี ประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า เทียบได้กับมาตรฐานสากล สามารถรองรับกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ที่มีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

4.1) องค์กรภาครัฐมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ

4.2) พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย

5) บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ ภาครัฐมีกำลังคนที่เหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพ มีระบบบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน สร้างแรงจูงใจให้คนดีคนเก่งทำงานในภาครัฐ มีระบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลง มีการเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม การปรับเปลี่ยนแนวคิดให้การปฏิบัติราชการเป็นมืออาชีพ มีจิตบริการ ทำงานในเชิงรุก และสามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

5.1) ภาครัฐมีการบริหารกำลังคนที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม

5.2) บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน มีคุณธรรม และมีการพัฒนาตามเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ

6) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริต และประพฤติมิชอบ ทุกภาคส่วนร่วมต่อต้านการทุจริต ภาครัฐมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม และสร้างจิตสำนึกและค่านิยมให้ทุกภาคส่วนตื่นตัวและละอายต่อการทุจริตประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสอดส่องเฝ้าระวัง ให้ข้อมูลแจ้งเบาะแสการทุจริต และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ

6.1) ประชาชนและภาคีต่าง ๆ ในสังคมร่วมมือกันในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

6.2) บุคลากรภาครัฐยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต

6.3) การปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพมีความเด็ดขาด เป็นธรรม และตรวจสอบได้

6.4) การบริหารจัดการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบแบบบูรณาการ

7) กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับมีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนาการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ

7.1) ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

7.2) มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น

7.3) การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

8) กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นมืออาชีพ มีความเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก สร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพให้เทียบเท่าระดับสากล ตามหลักนิติธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชนกับประโยชน์สาธารณะ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเสมอภาค หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน

8.1) บุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม

8.2) ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทเชิงรุกร่วมกันในทุกขั้นตอนของการค้นหาความจริง

8.3) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครองมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน

8.4) ส่งเสริมระบบยุติธรรมทางเลือก ระบบยุติธรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม

8.5) พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา

2.2.3 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) (แผนระดับ 2)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ลงสู่แผนระดับต่าง ๆ โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ จะประกอบด้วย สถานการณ์และแนวโน้มที่เกี่ยวข้อง เป้าหมายและตัวชี้วัดในการดำเนินการ รวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนา และแผนงาน/โครงการที่สำคัญของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

ทั้งนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 23 ฉบับ และที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม คือ ฉบับที่ 22 กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสและเป็นพลวัตให้กับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและทั่วถึง ทั้งยังประกอบด้วย 2 แผนย่อย ได้แก่

1) แผนย่อยการพัฒนากฎหมาย

2) แผนย่อยการพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้สอดคล้องกับบริบท การปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างกระบวนการที่มีความโปร่งใสและเสมอภาค รวมทั้งมีการบูรณาการการทำงาน ขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ¹²

โดยมีเป้าหมายรวมและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมถึงเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนย่อยกระบวนการยุติธรรมที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม ตามรายละเอียดดังนี้

ตาราง 2.1 เป้าหมายและตัวชี้วัดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		2561 – 2565	2566 – 2570	2571 – 2575	2576 – 2580
1. เป้าหมายและตัวชี้วัดรวม					
1.1 กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม	ดัชนีนิติธรรม	คะแนน 4 ปีจ้ยจากทั้งหมด 8 ปีจ้ย	คะแนนในทุกปีจ้ยไม่ต่ำกว่า 0.65	คะแนนในทุกปีจ้ยไม่ต่ำกว่า 0.75	คะแนนในทุกปีจ้ยไม่ต่ำกว่า 0.87 และอยู่ใน 10 อันดับแรกของโลก
1.2 การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาคโปร่งใสเป็นธรรม ทัวถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ		1. การจำกัดอำนาจรัฐ			
		2. รัฐบาลโปร่งใส			
		3. สิทธิขั้นพื้นฐาน			
		4. ความเป็นระเบียบและความมั่นคง			
		ไม่ต่ำกว่า 0.65			

¹² สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (22) ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (พ.ศ. 2561 – 2580) (กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ), <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/04/22-กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม.pdf> (สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2566)

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		2561 – 2565	2566 – 2570	2571 – 2575	2576 – 2580
2. เป้าหมายและตัวชี้วัดแผนย่อยการพัฒนากฎหมาย					
2.1 การปฏิบัติตามและการบังคับใช้กฎหมาย มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั่วถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม	1. สัดส่วนการนำเทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศ มาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายต่อจำนวนกฎหมาย	ร้อยละ 50 ของกฎหมาย	ร้อยละ 100 ของกฎหมาย	ร้อยละ 100 ของกฎหมาย	ร้อยละ 100 ของกฎหมาย
	2. ระยะเวลาที่ลดลงในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย	ทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ 50	ทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ 70	ทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ 80	ทุกหน่วยงานของรัฐบังคับใช้กฎหมายได้รวดเร็วขึ้น ร้อยละ 85
	3. ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนในการบังคับใช้กฎหมาย	ร้อยละ 75 ของประชาชนเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย	ร้อยละ 85 ของประชาชนเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย	ร้อยละ 90 ของประชาชนเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย	ร้อยละ 97 ของประชาชนเชื่อมั่นในการบังคับใช้กฎหมาย
3. เป้าหมายและตัวชี้วัดแผนย่อยการพัฒนาระบวนการยุติธรรม					
3.1 การอำนวยความสะดวกยุติธรรม มีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทั่วถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อ ความโปร่งใส ความสะดวกและ รวดเร็ว	ร้อยละ 75 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ	ร้อยละ 100 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ	ร้อยละ 70 ของจำนวนขั้นตอนทั้งหมด	ร้อยละ 100 ของจำนวนขั้นตอนทั้งหมด

2.2.4 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (แผนระดับ 2)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ประเด็น (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยมีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ตามรายละเอียดดังนี้

ตาราง 2.2 เป้าหมายและตัวชี้วัดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
		2566 – 2570	2571 – 2575	2576 – 2580
กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม	คะแนนเฉลี่ย 5 ปัจจัย ของดัชนีนิติธรรม ได้แก่ 1. การจำกัดอำนาจรัฐ 2. ปราศจากการคอร์รัปชัน 3. รัฐบาลโปร่งใส 4. สิทธิขั้นพื้นฐาน 5. ความเป็นระเบียบและความมั่นคง (คะแนนภายในปี พ.ศ. 2570/2575/2580)	ไม่น้อยกว่า 0.65	ไม่น้อยกว่า 0.70	ไม่น้อยกว่า 0.75
การอำนวยความสะดวกเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทัวถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	คะแนนเฉลี่ย 3 ปัจจัย ของดัชนีนิติธรรม ได้แก่ 1. การบังคับใช้กฎหมาย 2. กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง 3. กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (คะแนนภายในปี พ.ศ. 2570/2575/2580)	ไม่น้อยกว่า 0.60	ไม่น้อยกว่า 0.70	ไม่น้อยกว่า 0.80

2.2.5 แผนปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม (ฉบับปรับปรุง) (แผนระดับ 2)

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 257 บัญญัติให้การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ 1. ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อยสามัคคีปรองดอง พัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับจิตใจ 2. สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ 3. ประชาชนมีความสุข คุณภาพชีวิตดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยการปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้เริ่มปฏิรูปภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ และให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ภายในระยะเวลา 5 ปี

ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรมได้บรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายจำนวน 2 เป้าหมาย ประกอบด้วย

1) การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในแต่ละขั้นตอนเป็นไปอย่างโปร่งใส แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และเข้าถึงง่ายโดยเสมอภาค ส่งผลให้ประชาชนสามารถทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมนั้น ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมไปถึงได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือผ่านกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึง และมีมาตรฐานเดียวกัน

2) การบังคับตามกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีความสะดวกรวดเร็ว และลดภาระค่าใช้จ่าย อันเป็นผลมาจากการพัฒนาระบบการบริหารงานยุติธรรมที่มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม ทำให้การบังคับตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่บังคับตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐได้รับการคุ้มครองจากการบังคับตามกฎหมายที่เป็นธรรม

โดยผลลัพธ์การดำเนินการตามเป้าหมายทั้ง 2 เป้าหมายข้างต้น ส่งผลให้เกิดการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 258 ดังนี้

1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่า 1 หน่วยงาน ที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจ ให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรม ในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณา แต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป้าหมายการปฏิรูป จึงต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายแผนแม่บทย่อย (Y1) ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) เป้าหมายระดับหมวดหมู่ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) และเป้าหมายของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) รายละเอียดดังนี้

1) ความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 – 2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม)

1.1) การอำนวยความสะดวก มีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทัวถึง เป็นธรรมและ ปราศจากการเลือกปฏิบัติ

2) ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)

2.1) การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้

- พัฒนาศักยภาพการให้บริการภาครัฐที่ตอบโจทย์ สะดวก และประหยัด
- ปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

2.2) ภาครัฐที่มีสมรรถนะสูง คล่องตัว

- สร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็น ในการให้บริการภาครัฐดิจิทัล และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐให้เอื้อต่อการ พัฒนาประเทศ

3) ความสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570)

3.1) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ

- เป้าหมายที่ 2 คนในชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพในความแตกต่างหลากหลาย โดยได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการให้ความสำคัญกับทุกศาสนา ผู้ที่มีหลักความเชื่อต่าง ๆ และผู้ที่ไม่นับถือศาสนา
- เป้าหมายที่ 3 ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตาราง 2.3 ค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดแผนปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม (ฉบับปรับปรุง)
ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	
		2564	2565
1. การอำนวยความสะดวก ในแต่ละขั้นตอนเป็นไปอย่าง โปร่งใส แล้วเสร็จตามกรอบ ระยะเวลาที่กำหนด และ เข้าถึงได้โดยเสมอภาค	อัตราส่วนของจำนวน กระบวนการในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมที่มีการกำหนด ระยะเวลาการดำเนินงาน ในแต่ละขั้นตอนและ การตรวจสอบความคืบหน้า	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนกระบวนการ ในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมที่มีการกำหนดระยะเวลา การดำเนินงานในแต่ละ ขั้นตอนและการตรวจสอบ ความคืบหน้า	ร้อยละ 100 ของจำนวน กระบวนการในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมที่มีการ กำหนดระยะเวลา การดำเนินงานในแต่ละ ขั้นตอนและการตรวจสอบ ความคืบหน้า
	ประเภทและระดับของมาตรการ ที่กำหนดขึ้น เพื่อการเข้าถึง การอำนวยความสะดวก ได้โดยง่ายและเสมอภาค	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการยุติธรรม ที่มีการกำหนดมาตรการ คุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้อง/จำเลย ให้เข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมได้โดยง่ายและ เสมอภาค	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการยุติธรรม ที่มีการกำหนดมาตรการ คุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้อง/จำเลย ให้เข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมได้โดยง่ายและ เสมอภาค
	สัดส่วนของคู่ความและ ผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีที่ขาดแคลน ทุนทรัพย์และด้อยโอกาส ที่ได้รับความคุ้มครองสิทธิและ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยง่าย	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคู่ความและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในคดีที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และด้อยโอกาสที่ได้รับ ความคุ้มครองสิทธิและ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	ร้อยละ 100 ของคู่ความ และผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีที่ ขาดแคลนทุนทรัพย์และ ด้อยโอกาสที่ได้รับ ความคุ้มครองสิทธิและ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
2. การบังคับการ ตามกฎหมายเพื่อลด ความเหลื่อมล้ำและพัฒนา ระบบการบริหารงานยุติธรรม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรม	อัตราส่วนของจำนวนขั้นตอน ในการอำนวยความสะดวก ที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย	
		2564	2565
	อัตราส่วนของจำนวนขั้นตอนในการอำนวยความสะดวกที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส ความสะดวกและรวดเร็ว	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนขั้นตอนที่สำคัญ

2.2.6 แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565) (แผนระดับ 3)

แผนแม่บทนี้ทำขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญคือการขับเคลื่อนเป้าหมายด้านการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม (Agenda Base) ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยครอบคลุมทั้งกระบวนการทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเดิมได้มีการขับเคลื่อนตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย¹³ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

โดยมีเป้าหมายภาพรวม 2 ข้อ ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 การบริหารงานยุติธรรมที่มีธรรมาภิบาลและโปร่งใส

เป้าหมายที่ 2 สังคมมีความสงบเรียบร้อยประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และดำเนินการภายใต้ตัวชี้วัดภาพรวม ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมเพิ่มขึ้น

- คะแนนค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ไม่ต่ำกว่า 4.25 จากคะแนนเต็ม 5 ภายในปี พ.ศ. 2565 และจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มีคะแนนค่าเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า 4.25 จากคะแนนเต็ม 5 มีไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ภายในปี พ.ศ. 2565

¹³ สำนักงานกิจการยุติธรรม, แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565). (กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม, 2563), https://www.oja.go.th/wp-content/uploads/2020/04/Plan3_2562-2565-1.pdf (สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2566)

ตัวชี้วัดที่ 2 ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนน้อยลง

- ประชาชนมีความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมต่ำกว่าร้อยละ 40 ภายในปี พ.ศ. 2565 (ตามเกณฑ์มาตรฐานของ กพร.)

ตัวชี้วัดที่ 3 ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ทั่วถึงและเท่าเทียม

- ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน ต้องมีคะแนนค่าเฉลี่ยของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด ไม่ต่ำกว่า 4.25 จากคะแนนเต็ม 5 ภายในปี พ.ศ. 2565 และจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มีคะแนนค่าเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่า 4.25 จากคะแนนเต็ม 5 มีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ภายในปี พ.ศ. 2565

- ดัชนีการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ไม่ต่ำกว่า 0.45 ภายในปี พ.ศ. 2565

ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ ยังประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ข้อ รายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม โดยมีเป้าหมายคือประชาชนและชุมชนเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ สามารถจัดการปัญหาเองได้ในเบื้องต้น และสามารถป้องกันตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีแนวทางการพัฒนาจำนวน 3 ข้อ ได้แก่

1) เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านสิทธิ เสรีภาพ กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการป้องกันตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

2) ปลุกฝังจิตสำนึกและค่านิยมในการยอมรับ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม

3) ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน และประกอบด้วยตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 2 ร้อยละของผู้ประสบเหตุอาชญากรรมลดลง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งทางอาญาทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง โดยมีเป้าหมาย 2 ข้อ คือ 1. ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมในรูปแบบที่หลากหลายและทั่วถึง และ 2. ยุติความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์โดยใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีแนวทางการพัฒนา จำนวน 4 ข้อ ได้แก่

- 1) สร้างความเข้าใจและยอมรับผลดีของการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทมาใช้ทั้งทางอาญาทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง
- 2) พัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทมาใช้ทั้งทางอาญาทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง
- 3) พัฒนาการเข้าถึงและการให้บริการที่ทันสมัยและทั่วถึง
- 4) สร้างมาตรฐานผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทในกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และประกอบด้วยตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 จำนวนข้อพิพาทและคดีความที่เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งทางอาญาทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง

ตัวชี้วัดที่ 2 ทศนคติและความพึงพอใจต่อการเข้าถึงและการให้บริการของกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาททั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนากฎหมายและระบบบริหารงานยุติธรรม โดยมีเป้าหมาย 3 ข้อ คือ 1. การบริหารงานยุติธรรมมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใสมากขึ้น 2. ประชาชนมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม และ 3. ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีแนวทางการพัฒนา จำนวน 6 ข้อ ได้แก่

- 1) แก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม
- 2) พัฒนาระบบงานยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล
- 3) พัฒนากลไกการช่วยเหลือ และเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
- 4) พัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ
- 5) พัฒนาศักยภาพบุคลากรและเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านกระบวนการยุติธรรม

6) สนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการยุติธรรมและส่งเสริมให้เกิดการขยายผลรูปแบบการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ

และประกอบด้วยตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 ความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 2 ระดับความสำเร็จของระบบติดตามความคืบหน้าการดำเนินคดี

ตัวชี้วัดที่ 3 จำนวนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีลดลง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยมีเป้าหมาย 2 ข้อ คือ 1. ลดการกระทำความผิดซ้ำ และ 2. ผู้พ้นโทษมีชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีแนวทางการพัฒนา จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

1) พัฒนาระบบการจำแนก การควบคุมตัว และการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในแต่ละประเภทให้เหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

2) พัฒนามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญา (Non-Custodial Measures)

3) สร้างระบบเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและจัดทำระบบติดตาม สำหรับผู้พ้นโทษและเด็กเยาวชนที่กำลังจะครบระยะเวลาการฝึกอบรม และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐทั้งก่อนปล่อยและหลังปล่อยตัว

และประกอบด้วยตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราการกระทำความผิดซ้ำลดลง

ตัวชี้วัดที่ 2 ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนและผู้พ้นโทษมีชีวิตที่ดีขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมด้วยดิจิทัล โดยมีเป้าหมาย คือ การบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีแนวทางการพัฒนา จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

1) พัฒนาระบบดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการบริหารราชการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ

2) บูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และจัดให้มีศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลเพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม

3) พัฒนามาตรการระบบการรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูล

และประกอบด้วยตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 1 มีระบบฐานข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงทุกหน่วยงานและใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม

2.2.7 แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) (แผนระดับ 3)

การจัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) มีเจตนารมณ์ที่สำคัญ คือ การขับเคลื่อนเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์แผนปฏิรูปประเทศ รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ที่เกี่ยวข้องกับการอบการการบริหารงานยุติธรรมในภาพรวม (Agenda Based) เพื่อให้เกิดการอำนวยความสะดวกตามสิทธิของประชาชนอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม โดยในการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในครั้งนี้ เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวระหว่างการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565) และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569)

ทั้งนี้ สาระสำคัญของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) สามารถสรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ “สร้างความร่วมมือในการบริหารงานเพื่อการอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมโดยยึดหลักนิติธรรม”

พันธกิจ

- 1) มุ่งสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมายให้แก่ประชาชน
- 2) พัฒนาระบบการยุติธรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
- 3) ประสานความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรมให้มีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เป้าหมายภาพรวม

เป้าหมายที่ 1 ประชาชนได้รับความเป็นธรรมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

เป้าหมายที่ 2 การบริหารงานยุติธรรมมีความสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน

ตัวชี้วัดภาพรวม

ตัวชี้วัดที่ 1 ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม เป็นการประเมินความคิดเห็นของประชาชนเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อกระบวนการยุติธรรม ว่าจะเป็นไปได้ด้วยความถูกต้อง เที่ยงตรง และโปร่งใส ตลอดจนสามารถสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียมกัน

ตัวชี้วัดที่ 2 ระดับความสำเร็จของความสอดคล้องในเป้าหมายและการดำเนินงานของหน่วยงาน
ในกระบวนการยุติธรรม เป็นการประเมินรายละเอียดของแผนปฏิบัติการ แผนงาน โครงการ รวมทั้งการดำเนินงาน
 ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อสะท้อนถึงความสอดคล้องของเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน
 ในทิศทางเดียวกัน

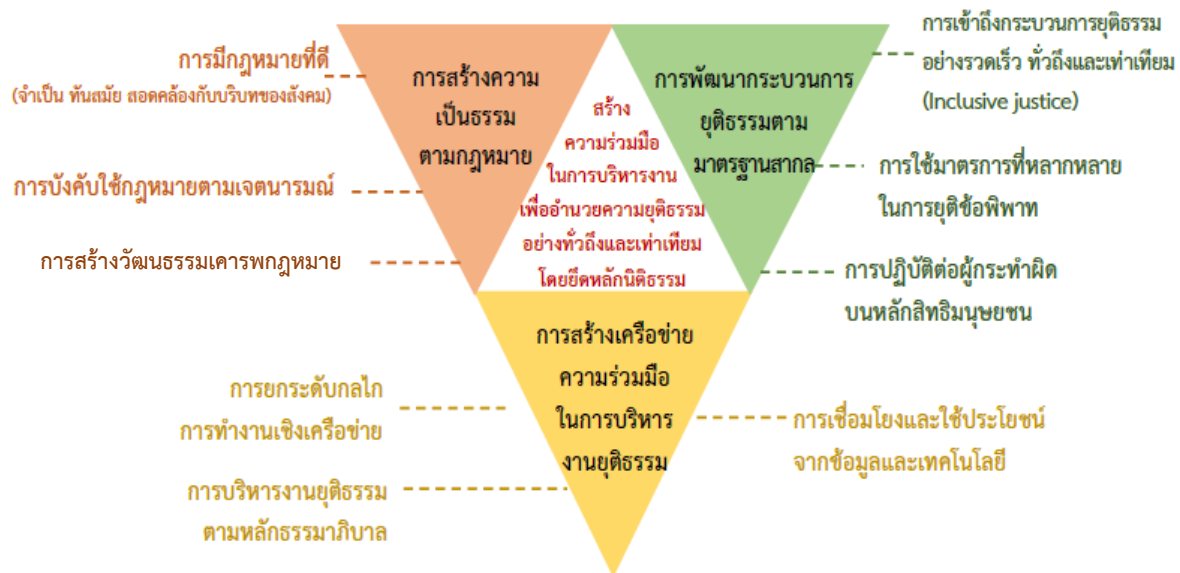
แนวทางการบริหารงานในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569)
 อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารงานยุติธรรม การอำนวยความสะดวกยุติธรรมอย่างรวดเร็ว ทัวถึงและเท่าเทียม
 ใน 3 มิติหลัก ได้แก่ การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล
 และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ
 ที่กำหนด และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินงาน จึงกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการดำเนินงาน
 รวมทั้งตัวชี้วัดเป้าหมายในแต่ละมิติ ดังนี้

มิติการบริหารงานที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย

มิติการบริหารงานที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

มิติการบริหารงานที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

แผนภาพ 2.1 กรอบการบริหารงานตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 – 2569)

มิติที่ 1 การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย

การสร้างความเป็นธรรมตามกฎหมาย เป็นการมุ่งผลักดันให้เกิดการทบทวนและพัฒนาเพื่อให้กฎหมายที่ดี และสามารถนำไปบังคับใช้ในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย และนำไปสู่การยอมรับและปฏิบัติตามของประชาชน โดยเห็นว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือที่รับประกันความเป็นธรรมให้แก่ประชาชนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

เป้าหมายที่ 1 การมีกฎหมายดี (จำเป็น ทันสมัย สอดคล้องกับบริบทของสังคม)

เพื่อให้เกิดการพิจารณาทบทวน แก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัย หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชน รวมทั้งกฎหมายที่อาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน และนำไปสู่การมีกลไกในการออกกฎหมายให้เป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลบังคับใช้แล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตลอดจนการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมสอดคล้องกับประเด็นปัญหาและบริบทของสังคม

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

1) ระดับความสำเร็จของการประเมินผลกระทบของกฎหมายและการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายเพื่อให้ตอบสนองต่อบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและสอดคล้องกับหลักการหรือมาตรฐานสากล

แนวทางการดำเนินงาน

1) ผลักดันให้มีการทบทวนความจำเป็นและความเหมาะสมของกฎหมายที่มีผลบังคับใช้แล้ว ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เพื่อลด ละ เลิกกฎหมายที่ไม่มีความจำเป็น กฎหมายที่ล้าสมัย หรืออาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน

2) ส่งเสริมให้มีการปรับปรุง แก้ไข และออกกฎหมายเท่าที่จำเป็น รวมทั้งยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระ หรือก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน เพื่อสร้างความเป็นธรรม และสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งคำนึงถึงการป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

3) พิจารณาความเหมาะสมและผลกระทบจากบทลงโทษที่เหมาะสมสอดคล้องกับประเด็นปัญหามูลฐานของการพิจารณาถึงบริบทรอบด้านของสังคมในแต่ละมิติ และมาตรฐานในระดับสากล โดยพิจารณาบทลงโทษที่ควรเหมาะสมกับความหนักหน่วงของความผิด รวมทั้งควรพิจารณาถึงเหตุแห่งการกระทำผิด และเงื่อนไขบริบทหรือสาเหตุที่ทำให้กระทำผิด มากกว่าพิจารณาเพียงแค่ตัวความผิดที่เกิดขึ้น

กิจกรรมสำคัญ :

- การสร้างและพัฒนากลไก หรือระบบการประเมินผลกระทบของกฎหมาย (Regulation Impact Assessment : RIA) และการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย (Regulatory Guillotine) ตามขอบเขตที่หน่วยงานรับผิดชอบ
- การทบทวนและจัดทำข้อเสนอในการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของประชาชนตามขอบเขตที่หน่วยงานรับผิดชอบ
- การสร้างและพัฒนากลไกทางกฎหมายเพื่อให้มีการพิจารณาปรับเปลี่ยนโทษทางอาญาที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงให้เป็นโทษปรับเป็นพินัย เพื่อลดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

เป้าหมายที่ 2 การบังคับใช้กฎหมายตามเจตนารมณ์

เพื่อมุ่งให้บังคับใช้กฎหมายตามเจตนารมณ์อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ บนหลักพื้นฐานของความเสมอภาค เพื่อให้ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้ผลแห่งกฎหมายเดียวกัน โดยมุ่งเน้นความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายและประโยชน์สาธารณะหรือความต้องการของประชาชน เพื่อไม่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสร้างความเสียหายหรือก่อให้เกิดภาระที่เกินความจำเป็นแก่ประชาชนและสังคม ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเหมาะสม สะดวก รวดเร็ว และสอดคล้องกับบริบทของสังคม

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

- 1) ระดับความสำเร็จของการมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและชอบด้วยกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมาย (Due Process) และการรับรู้ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน
- 2) ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นของกระบวนการยุติธรรมที่เป็นที่พึงพิงของประชาชน ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม เสมอภาค มีประสิทธิภาพ เท่าเทียม ไม่ละเว้นการปฏิบัติตลอดจนความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการและให้หลักประกันการบริหารและอำนวยความสะดวกอย่างยุติธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รับผิดชอบ โปร่งใส และเหมาะสม
- 2) รักษาสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายและประโยชน์สาธารณะหรือความต้องการของประชาชน โดยพิจารณาถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก มากกว่าการมุ่งใช้อำนาจอธิรัฐในการกำกับควบคุมสังคม เพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนและสังคมอย่างแท้จริง

3) สนับสนุนให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรมและป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่

กิจกรรมสำคัญ :

- การกำหนดมาตรฐานระยะเวลาดำเนินการในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้อย่างชัดเจนในช่องทางที่หลากหลาย
- การศึกษาวิจัยเพื่อพิจารณาและกำหนดกระบวนการดำเนินงานที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการเพื่อบังคับใช้กฎหมาย

เป้าหมายที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมเคารพกฎหมาย

เพื่อบูรณาการสังคมที่มีความตระหนักในคุณค่าของการปฏิบัติตามกฎหมายและกติกายของที่อยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งมีความตระหนักถึงโทษหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหรือสังคม และนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีวัฒนธรรมการเคารพกฎหมาย ด้วยการรับทราบและพร้อมปฏิบัติตามกฎหมายหรือกติกายของสังคม รวมทั้งไม่แสวงหาวิธีการในการฝ่าฝืนกฎหมายหรือหลบหนีจากบทลงโทษตามกฎหมาย ตลอดจนการไม่เพิกเฉยต่อการละเมิดกฎหมายและกติกายของสังคมหรือบุคคลอื่นในสังคม โดยใช้ระบบมาตรการทางสังคม ควบคุม ดำเนินและลงโทษผู้ที่กระทำความผิดหรือละเมิดกฎหมายและกติกายของสังคมอย่างจริงจัง

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

- 1) สัดส่วนคดีความในกระบวนการยุติธรรม
- 2) ระดับการเคารพกฎหมายของประชาชน

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) สร้างความรู้และการตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนทุกระดับอย่างเหมาะสมและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านสิทธิเสรีภาพ กระบวนการยุติธรรม เพื่อสามารถป้องกันตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ ตลอดจนมีความตระหนักถึงโทษหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหรือสังคม
- 2) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนให้ประชาชนเกิดการยอมรับกฎหมาย
- 3) ส่งเสริมให้มีการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยง่าย สะดวก และเอื้อต่อการใช้บริการของประชาชนทุกกลุ่ม

4) ส่งเสริมค่านิยมในการยอมรับ เคารพ และพร้อมปฏิบัติตามกฎหมายให้แก่ประชาชน ชุมชน และสังคม
กิจกรรมสำคัญ :

- การสร้างและพัฒนากลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย
- การจัดทำประมวลกฎหมายเพื่อรวบรวมกฎหมายเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน เพื่อความสะดวกในการใช้งาน และการเข้าถึงของประชาชน

มิติที่ 2 การพัฒนาระบบการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

การพัฒนาระบบการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล เป็นการพัฒนากลไก ระบบ และกระบวนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับหลักการและมาตรฐานสากลที่ยอมรับกันทั่วไป เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ปกป้องคุ้มครองความปลอดภัย และสร้างความเป็นธรรมตามสิทธิพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ทิ้งร่องรอยของความเสียหายและบาดแผลในจิตใจแก่บุคคลและสังคมมากเกินไปว่า ประโยชน์ที่จะได้รับทั้งผู้กระทำผิดและผู้เสียหายตลอดจนประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดการอำนวยความยุติธรรมที่เป็นประโยชน์ที่แท้จริงแก่ประชาชนและสังคม

เป้าหมายที่ 1 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม (Inclusive justice)

เพื่อมุ่งพัฒนาแนวทาง วิธีการ และกระบวนการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีความพร้อมและเอื้อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ บนพื้นฐานของการตระหนักถึงความสำคัญต่อการเคารพสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมปราศจากการเลือกปฏิบัติตลอดจนพัฒนากลไกการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของสังคมอย่างแท้จริง เพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนจะสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม รวมทั้งการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

- 1) ระดับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนอย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) ผลักดันให้มีกลไกหรือช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่หลากหลาย เพื่อเป็นหลักประกันความสามารถในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ทัวถึง และเท่าเทียม
- 2) ส่งเสริมการนำนิติการพัฒนาหรือกลไกทางสังคมมาใช้ในการป้องกันอาชญากรรมตามความจำเป็น และเหมาะสมกับคนทุกกลุ่ม

3) พัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อรับมือกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาชญากรรมรูปแบบใหม่ โดยเน้นการจัดการกับสาเหตุที่เป็นรากเหง้า (Root Cause) ของการก่ออาชญากรรม

กิจกรรมสำคัญ :

- การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ หรือช่องทางในการเข้าถึงการขอความช่วยเหลือหรือรับบริการจากหน่วยงานให้มีความหลากหลายและสะดวก เพื่อเอื้อต่อประชาชนกลุ่มเปราะบาง
- การสร้างและพัฒนากลไกการปกป้องสิทธิของเหยื่อและคุ้มครองพยานและผู้ให้ข้อมูลสำหรับการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม
- การกำหนดยุทธศาสตร์เฉพาะ ในการป้องกันอาชญากรรมโดยพิจารณาบริบทเฉพาะของบางพื้นที่ที่มีความจำเป็นและความพร้อม
- การพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมอย่างเป็นรูปธรรม

เป้าหมายที่ 2 การใช้มาตรการที่หลากหลายในการยุติข้อพิพาท

เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการยุติความขัดแย้งหรือข้อพิพาทที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายกลับคืนสู่ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ควบคู่ไปกับการรักษาผลประโยชน์หรือปกป้องความเสียหาย ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม โดยใช้วิธีการสร้างกระบวนการที่มีส่วนร่วมหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้กระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย สังคมชุมชน และเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวดำเนินการโดยวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแทนการลงโทษจำคุกหรือลงโทษอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

- (1) ระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนทั่วไป
- (2) ร้อยละความสำเร็จของข้อพิพาทและคดีความที่ใช้มาตรการทางเลือกในการยุติข้อพิพาท

แนวทางการดำเนินงาน

- (1) ผลักดันให้มีการกำหนดรูปแบบการลงโทษที่เหมาะสมกับความผิดและบริบทต่าง ๆ
- (2) สนับสนุนให้มีการนำมาตรการเชิงสมานฉันท์หรือมาตรการทางสังคมแทนการลงโทษทางอาญามาใช้ในการดำเนินงานจริงของแต่ละหน่วยงาน
- (3) พัฒนาระบบการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทในชุมชนให้มีความชัดเจน และสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งกระบวนการไกล่เกลี่ยทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง

กิจกรรมสำคัญ :

- การปรับปรุงและพัฒนากลไกสนับสนุนเพื่อเอื้อต่อการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทมาใช้ทั้งทางอาญา ทางแพ่งและพาณิชย์ และทางปกครอง ได้อย่างแท้จริงในทางปฏิบัติ

เป้าหมายที่ 3 การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดบนหลักสิทธิมนุษยชน

เพื่อส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตามมาตรฐานสากลที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้กระทำผิดและประโยชน์ที่พึงได้รับจากมาตรการลงโทษ เพื่อนำไปสู่การจำแนกหรือแบ่งประเภทคดีเพื่อกำหนดแนวทางการบังคับโทษที่เหมาะสม รวมทั้งการระมัดระวังมิให้มาตรการของรัฐสร้างความเสียหายต่อผู้กระทำผิดเกินกว่าความจำเป็นและเหตุอันสมควรจากการกระทำผิด ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อการสร้างโอกาสให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างปกติเพื่อลดเงื่อนไขที่จะผลักดันให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

1) ระดับความสำเร็จของหน่วยงานในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานสากล
2) ร้อยละผู้ถูกจับกุม/ คမ်းขัง ที่ได้รับการชดเชยเยียวยาภายหลังได้รับการพิสูจน์แล้วว่าไม่ได้กระทำความผิด

3) ร้อยละการกระทำผิดซ้ำ

แนวทางการดำเนินงาน

1) ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน โดยการดำเนินงานที่เป็นไปตามระบบการทำงานของกระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

2) ผลักดันให้มีการกำหนดแนวทางการลงโทษต่อผู้กระทำผิดที่เหมาะสม

3) ส่งเสริมแนวทางการแก้ไขพัฒนาผู้กระทำผิดที่มุ่งเน้นการสร้างโอกาสให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตในสังคมปกติได้จริงหลังการปล่อยตัว

4) สนับสนุนให้ภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะกลไกในการดูแลช่วยเหลือผู้กระทำผิดที่กลับสู่สังคม

5) พัฒนาแนวทางการชดเชยเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากกระบวนการยุติธรรม

กิจกรรมสำคัญ :

- การปรับปรุงและพัฒนาปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราว เพื่อเอื้อให้เกิดการนำมาใช้ได้จริงในทางปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามสิทธิของผู้กระทำผิด

- การปรับปรุงและพัฒนาแนวปฏิบัติในการบันทึกภาพและเสียงในการตรวจค้น จับกุม สอบสวน และการสอบปากคำในการสอบสวนที่อาศัยหลักฐานและและ ความถูกต้องเหมาะสมทางกฎหมายเพื่อสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมาย

- การพัฒนารูปแบบและขั้นตอนการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและง่าย เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยได้อย่างเหมาะสม

มิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม

การบริหารงานยุติธรรมเพื่อให้มีเป้าหมายและทิศทางในการบริหารงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่มีความสอดคล้องกัน เพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนและสังคมได้อย่างแท้จริง บนพื้นฐานของบทบาท อำนาจหน้าที่และศักยภาพในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย และภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมในทุกขั้นตอน รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยมุ่งผลักดันให้เกิดการบริหารงานยุติธรรมตามหลักธรรมาภิบาล และการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

เป้าหมายที่ 1 การยกระดับกลไกการทำงานเชิงเครือข่าย

เพื่อมุ่งปรับและพัฒนา รูปแบบ แนวทาง และกลไกการดำเนินงานเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชน ให้เป็นไปในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน และกำหนดแนวทางการประสานความร่วมมือในการทำงานระหว่างหน่วยงานในรูปแบบการประสานความร่วมมือ (Collaborative) บนสถานะที่เท่าเทียมกันของแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายในการดูแลและบริการประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ และภาคส่วนทางสังคมกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมในแต่ละมิติอย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

- 1) ระดับความสำเร็จของการทำงานเชิงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
- 2) ระดับความสำเร็จของการทำงานกับเครือข่ายทางสังคม
- 3) ร้อยละของจำนวนการเข้าร่วมในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) สร้างกลไกการทำงานในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม
- 2) พัฒนากลไกการทำงานของภาครัฐเชิงบูรณาการและเป็นเอกภาพ
- 3) ส่งเสริมการทำงานเชิงเครือข่ายกับทุกภาคส่วนทางสังคม

4) แสวงหาแนวทางและความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมทุกรูปแบบ ทั้งอาชญากรรมในประเทศและอาชญากรรมระหว่างประเทศ เช่น ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาผู้อพยพ และปัญหากลุ่มอาชญากรข้ามชาติตลอดจนอาชญากรรมรูปแบบใหม่

กิจกรรมสำคัญ :

- การขับเคลื่อนการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) โดยผ่านกลไกคณะอนุกรรมการประสานและพัฒนาระบบงานยุติธรรม
- การพัฒนาศักยภาพให้ภาคส่วนทางสังคม ทั้งภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างแท้จริง
- การขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานตามมาตรฐานและกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านการบริหารงานยุติธรรมในมิติต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นและสามารถใช้ปฏิบัติได้จริง

เป้าหมายที่ 2 การบริหารงานยุติธรรมตามหลักธรรมาภิบาล

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และดำเนินงานบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม โดยมีวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งเน้นความสำเร็จในการอำนวยความยุติธรรมโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric) และมีระบบการทำงานและบริการประชาชนที่เป็นมาตรฐานสากล โดยมีบุคลากรที่มีความพร้อมและศักยภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความคาดหวังของประชาชน ด้วยความสุจริตและโปร่งใส ตลอดจนมีแนวทางเพื่อติดตามและประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน และมีแนวทางการพัฒนาระบบการยุติธรรมด้วยข้อมูลและองค์ความรู้ที่น่าเชื่อถือและเป็นระบบ

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

- (1) คะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (ITA)
- (2) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

แนวทางการดำเนินงาน

- (1) ปฏิรูปหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้เป็นองค์กรที่ยึดหลักธรรมาภิบาล และดำเนินงานบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม
- (2) ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งเน้นความสำเร็จในการอำนวยความยุติธรรมโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric)
- (3) พัฒนาระบบการทำงานและบริการประชาชนที่เป็นมาตรฐานสากล

(4) การพัฒนากลไกการป้องกัน ตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาการทุจริตและการใช้อำนาจในทางมิชอบของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

(5) การกำหนดแนวทางเพื่อติดตามและประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน

(6) ให้ความสำคัญกับงานวิชาการและสนับสนุนการวิจัยเพื่อสร้างการพัฒนากระบวนการด้วยข้อมูลและองค์ความรู้ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

กิจกรรมสำคัญ :

- การเพิ่ม สร้าง หรือพัฒนากลไก ในการเพิ่มสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐในการตอบสนองต่อประชาชนในสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉิน

- การทบทวนและปรับปรุงการจัดโครงสร้างองค์กร และระบบงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว และเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์

- การส่งเสริมหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีการศึกษาวิจัย รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณสำหรับเครือข่ายทางวิชาการในสังคมให้เข้ามาร่วมศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเสนอข้อค้นพบและแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

เป้าหมายที่ 3 การเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยี

เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันและมีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ บนฐานของข้อมูลและองค์ความรู้ที่ถูกต้องแบบเดียวกัน รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลการทำงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและติดตามความคืบหน้าของข้อมูลคดีของตนเองได้ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความโปร่งใสในการทำงานต่อสังคมได้อย่างจริงจัง

ตัวชี้วัดเป้าหมาย

1) ระดับความสำเร็จในการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

2) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อระบบการติดตามความคืบหน้าการดำเนินคดีของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

3) ระดับความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลและการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ
- 2) ผลักดันให้มีการเปิดเผยข้อมูลการทำงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลหน่วยงาน รวมทั้งข้อมูลของตนเองได้
- 3) ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม

กิจกรรมสำคัญ :

- การสร้างและพัฒนารูปแบบการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการประชาชน
- การสร้างและพัฒนาระบบการตรวจสอบและ/หรือแจ้งความคืบหน้าให้ประชาชนตรวจสอบเรื่องที่ให้บริการหรือที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน หรือการตรวจสอบความคืบหน้าของคดีได้ด้วยตนเอง

2.3 ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้มีการดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ปัจจุบันได้มีการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นปีที่ 6 โดยแต่ละตัวชี้วัดมีรายละเอียดและวิธีการจัดเก็บที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของบริบทของตัวชี้วัด มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 2.4 รายละเอียดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Regrade)

ชุดตัวชี้วัด		ตัวชี้วัด	นิยาม	วิธีการจัดเก็บ
R	ชุดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and legal knowledge)	ตัวชี้วัดที่ 1 (R1) สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก	ประชาชนที่รับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ สะท้อนให้ทราบถึงการรับรู้ในกระบวนการยุติธรรมเพียงใดเมื่อเกิดเหตุแล้วทราบว่าจะต้องไปติดต่อหรือประสานกับหน่วยงานใด	PS
E	ชุดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective crime control)	ตัวชี้วัดที่ 2 (E1) อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง	การกระทำใด ๆ ที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้ในสังคมที่เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน	AD
		ตัวชี้วัดที่ 3 (E2) ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง	ความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน ทั้งทางร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน	PS

ชุดตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	นิยาม	วิธีการ จัดเก็บ
G	ชุดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance justice)	ตัวชี้วัดที่ 4 (G1) จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ความเป็นมนุษย์ หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน มีจำนวนลดน้อยลง	AD
	ตัวชี้วัดที่ 5 (G2) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีการวิเคราะห์กระบวนการที่พึงประสงค์ ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน บทบาทที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย - มีความเที่ยงตรง (Fairness and Accuracy) - การปฏิบัติหน้าที่หลักอย่างเต็มที่ตามกฎหมายและเป็นไปตามกระบวนการอันควร (Due Process) - ไม่มีการเลือกปฏิบัติ	SA+OB

ชุดตัวชี้วัด		ตัวชี้วัด	นิยาม	วิธีการ จัดเก็บ
			- ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรม ไม่มีการแทรกแซงด้วยการทุจริต หรืออำนาจมิชอบ	
		ตัวชี้วัดที่ 6 (G3) คดีที่มีการ ชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรม มีความบกพร่องในการปฏิบัติ หน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือ ถูกแทรกแซงมีจำนวนลดลง เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	ความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติ การทุจริต หรือการถูกแทรกแซง ด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ	AD
		ตัวชี้วัดที่ 7 (G4) หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีการกำหนด ระยะเวลามาตรฐานตามที่ กำหนดไว้ในกฎหมาย ในแต่ละขั้นตอน การปฏิบัติงาน โดยมีระบบ ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบ ติดตาม (Tracking) ได้	ระยะเวลาที่มีการกำหนด ตามกฎหมายเพื่อดำเนินคดี ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยพิจารณาจากกระบวนการ ตั้งต้นที่หน่วยงานสืบสวนรับเรื่อง ร้องเรียน จนถึงศาลตัดสิน คดีถึงที่สุด	AD
		ตัวชี้วัดที่ 8 (G5) หน่วยงาน ในระบบกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการเชิงรุก ด้านการบริหารจัดการให้มี ความโปร่งใสและแจ้งให้ ประชาชนรับทราบ	มาตรการเชิงรุกด้านการบริหาร จัดการ เป็นมาตรการที่หน่วยงาน กำหนดขึ้น เพื่อให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสรับรู้ รับทราบกระบวนการ ขั้นตอน การบริหารโดยไม่ต้องร้องขอ และประชาชนได้รับบริการอย่าง สะดวก เป็นธรรม แสดงถึง หน่วยงานมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้	AD
		ตัวชี้วัดที่ 9 (G6) หน่วยงาน มีมาตรการ/ระบบที่เอื้อ ต่อการป้องกันมิให้เกิด	การที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการ ยุติธรรมรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติ อย่างเท่าเทียมเป็นธรรมและ	AD

ชุดตัวชี้วัด		ตัวชี้วัด	นิยาม	วิธีการ จัดเก็บ
		การเลือกปฏิบัติหรือ ผลประโยชน์ทับซ้อน ในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ระบบการจ่ายสำนวนคดี	ไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงาน หมายถึง การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างเท่าเทียมไม่ถูกแบ่งแยก	
		ตัวชี้วัดที่ 10 (G7) หน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรม มีกระบวนการทบทวนและ ปรับปรุงประสิทธิภาพ เรื่องข้อร้องเรียน	ประชาชน/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถประเมินประสิทธิภาพ การทำงานทั้งระบบของ กระบวนการยุติธรรมและสามารถ นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา ประสิทธิภาพเรื่องร้องเรียนได้	AD
		ตัวชี้วัดที่ 11 (G8) สัดส่วน ของความเหมาะสม ของทรัพยากร ทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ กับภาระงาน	ความเหมาะสมเพียงพอ ของทรัพยากร ทั้งเรื่องบุคลากร และงบประมาณที่ได้รับ มีการใช้จ่ายอย่างสมเหตุผล และมีความสอดคล้องกับพันธกิจ หรือภาระงาน	SA+OB
		ตัวชี้วัดที่ 12 (G9) มีการวิเคราะห์และพัฒนา ระบบทรัพยากรมนุษย์ และการบริหารจัดการ อย่างสม่ำเสมอ	การประเมินในหน่วยงานหรือ ความเหมาะสมในการปฏิบัติงาน ในกระบวนการทำงาน และมีการ ตรวจประเมินความเหมาะสม และขีดความสามารถของอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ ในการปฏิบัติงาน และบุคลากร ในการปฏิบัติงาน โดยสามารถ ใช้ผลการประเมินแบบรายงาน การบริหารทรัพยากรบุคคล ประจำปีของส่วนราชการ ระดับกรม ตามแบบที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด หรือการประเมิน สถานะของหน่วยงานภาครัฐ ในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) สำหรับหน่วยงานอิสระ	SA+OB

ชุดตัวชี้วัด		ตัวชี้วัด	นิยาม	วิธีการ จัดเก็บ
			สามารถใช้ผลการประเมินตามที่ หน่วยงานกำหนดได้	
		ตัวชี้วัดที่ 13 (G10) หน่วยงานมีการจัดเก็บและ บูรณาการข้อมูลกระบวนการ ยุติธรรมอย่างเป็นระบบ	หน่วยงานมีรูปแบบในการจัดเก็บ ข้อมูลและกระบวนการในการ จัดเก็บข้อมูลด้านกระบวนการ ยุติธรรมในรูปแบบดิจิทัล และมีการเชื่อมต่อข้อมูลกับ หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก	SA+OB
		ตัวชี้วัดที่ 14 (G11) หน่วยงานมีการจัดทำ การวิเคราะห์ประเมิน ค่าต้นทุนของกิจกรรม การเข้าถึงความยุติธรรม	ต้นทุนของกิจกรรมในการเข้าถึง ความยุติธรรม เฉพาะในส่วน ค่าใช้จ่ายของประชาชนที่เกิดขึ้น ในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด หมายรวมถึง ค่าเดินทาง ค่าจ้างทนาย ค่าเอกสาร หลักทรัพย์ประกันตัว เพื่อต่อสู้คดี และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	AD
RE	ชุดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced recidivism)	ตัวชี้วัดที่ 15 (RE1) ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมา กระทำผิดซ้ำลดลง	ผู้ที่เคยทำผิดและได้รับโทษ ตามคำพิพากษา กลับมากระทำผิดซ้ำ ในทุกประเภทคดีมีอัตราลดลง หมายเหตุแนบท้ายค่านิยาม กรมราชทัณฑ์ : ผู้ต้องขังที่ถูก ปล่อยตัวออกจากเรือนจำไปแล้ว ทั้งกรณีพ้นโทษแบบมีเงื่อนไขและ ไม่มีเงื่อนไข ในช่วงปีงบประมาณนั้น ๆ แล้วหวนกลับมากระทำผิดซ้ำ โดยถูกส่งตัวเข้าเรือนจำอีกครั้ง ทั้งในกรณีผู้ต้องขังระหว่าง พิจารณาคดี และผู้ต้องขังภายใน ระยะเวลาช่วงหนึ่งที่กำหนดไว้ หลังการปล่อยตัว	AD

ชุดตัวชี้วัด		ตัวชี้วัด	นิยาม	วิธีการ จัดเก็บ
			<u>กรรมคุณประพจน์</u> : ผู้ที่พ้น คุณความประพจน์ด้วยดี และกลับมากระทำผิดซ้ำ ภายในระยะเวลา 3 ปี <u>กรรมพินิจและคุ้มครองเด็ก</u> <u>และเยาวชน</u> : เด็กและเยาวชน ที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึก และอบรมเด็กและเยาวชน แล้วถูกตำรวจจับกุมและ ดำเนินคดีในคดีใหม่ในระยะเวลา 1 ปี หลังจากได้รับการปล่อยตัว โดยพิจารณาตรวจสอบจาก ฐานข้อมูลของกองทะเบียน ประวัติอาชญากรรม (ทว.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	
		ตัวชี้วัดที่ 16 (RE2) ร้อยละ /สัดส่วน ของผู้พ้นโทษ ที่สามารถ กลับไปดำเนินชีวิตในสังคม ได้อย่างปกติสุข นิยามไม่ครบ	หมายเหตุแนบท้ายคำนิยาม <u>กรรมราชทัณฑ์</u> : นักโทษหลังพ้นโทษ ที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิต ในสังคมได้ หมายถึง จำนวน ผู้พ้นโทษที่ได้รับการติดตาม ทั้งหมด โดยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเรียนหนังสือหรือ การมีงานทำ (2) มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และปลอดภัย (3) มีสัมพันธภาพ ที่ดีกับครอบครัว/ชุมชน <u>กรรมพินิจและคุ้มครองเด็ก</u> <u>และเยาวชน</u> : เด็กและเยาวชน ที่สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ อย่างปกติสุข หมายถึง จำนวน เด็กที่ติดตามให้สามารถกลับไป ดำเนินชีวิตในสังคมภายใต้เงื่อนไข ครบทั้ง 5 ด้าน ดังนี้	AD

ชุดตัวชี้วัด		ตัวชี้วัด	นิยาม	วิธีการ จัดเก็บ
			(1) เรียนหนังสือ/มีงานทำ (2) มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง และปลอดภัย (3) มีสัมพันธภาพ ที่ดีกับครอบครัว/ชุมชน (4) มีการคบเพื่อนที่ดี (5) มีการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์	
A	ชุดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูก กล่าวหาได้รับการคุ้มครอง อย่างเหมาะสม (Appropriate protection of victims and the accused)	ตัวชี้วัดที่ 17 (A1) สัดส่วนการ คุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่อ อาชญากรรมและชดเชย ความเสียหาย โดยได้รับ การชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น	ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรม ได้รับการปกป้องคุ้มครองและ ได้รับความช่วยเหลือ ชดเชย เยียวยา โดยจำแนกลักษณะ (Characteristics) ของเหยื่อและ ผู้เสียหายในคดีอาชญากรรม ที่เข้าข่ายในประเภทความผิด 2 ลักษณะ และ 5 ประเภท อ้างอิงตามมาตรา 17 และ มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหายและ ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่ จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544	AD
		ตัวชี้วัดที่ 18 (A2) จำนวน ผู้ที่ถูกจับกุม และภายหลัง ได้รับการปล่อยตัว เนื่องจาก มีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิด ที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยา จากภาครัฐ	ผู้ที่ถูกจับกุมโดยที่ไม่ได้กระทำ ความผิด และได้รับการพิสูจน์ ตรวจสอบแล้วว่าไม่ได้กระทำความผิด ได้รับการชดเชย เยียวยา จากภาครัฐอย่างเหมาะสม	AD
D	ชุดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลย ที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด (Do not have any miscarriages of justice)	ตัวชี้วัดที่ 19 (D1) หน่วยงาน มีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุม ผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้ กระทำความผิด	ไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลย ที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความ ผิดโดยหน่วยงานสืบสวน สอบสวน จับกุม และมีมาตรการ ขั้นตอน วิธีการที่ชัดเจนในการ รวบรวมเอกสาร พยานหลักฐาน ในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา	AD

ชุดตัวชี้วัด		ตัวชี้วัด	นิยาม	วิธีการ จัดเก็บ
		ตัวชี้วัดที่ 20 (D2) จำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจากพบว่ามีผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	ไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุม โดยไม่ได้กระทำความผิด (จำนวนคดีที่รื้อฟื้นขึ้นมาและมีการพิจารณาตรวจสอบโดยศาลภายหลังว่ามีข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิด และถูกจับหรือคุมขัง อันสะท้อนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม)	AD
ET	ชุดที่ 7 ประชาชนให้ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม (Ensures trust in justice)	ตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม	เมื่อกระบวนการยุติธรรมได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ เป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อกระบวนการยุติธรรม เป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อกระบวนการยุติธรรม	PS

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกันระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมวดการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม (ฉบับปรับปรุง) และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาตินั้น มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 2.5 ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนปฏิรูปประเทศฯ	แผนแม่บทยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ชุดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and legal knowledge)								
ตัวชี้วัดที่ 1 (R1) สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- รัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทฯ ภายใต้ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิรูปฯ ไม่ได้ระบุไว้โดยตรง แต่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและการคุ้มครองตนเอง - เป็นยุทธศาสตร์ในแผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 3 ด้านการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และมีการกำหนดตัวชี้วัดเดียวกันไว้ - แผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 4 กำหนดเป็นแนวทางดำเนินการสร้างความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย - SDGs 16.10 เกี่ยวกับหลักประกันสิทธิเสรีภาพ - ตัวชี้วัด WJP เกี่ยวกับการเผยแพร่กฎหมายและเข้าถึงข้อมูลภาครัฐ

¹⁴ ย่อจาก ‘แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ’

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผน ปฏิรูป ประเทศฯ	แผนแม่บท ยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ชุดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective crime control)								
ตัวชี้วัดที่ 2 (E1) อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง		✓	✓	✓	✓	✓	✓	- รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้เฉพาะ - ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ ‘มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน’ (ส่วน ‘มั่นคง’) - แผนแม่บทฯ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีแผนงานย่อยด้านการรักษาความสงบในประเทศ ซึ่งมีเนื้อหาสอดคล้องกัน - แผนปฏิรูปฯ กำหนดเนื้อหาด้านการปรับกระบวนการทัณฑ์ กระบวนการยุติธรรม เพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน - แผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 3 และแผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 4 กำหนดตัวชี้วัดทั้งสองตัวตรงกัน และมีแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับความปลอดภัย - SDGs 16.1 , 16.2 และ 16.4 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยและอาชญากรรม และในส่วน 16.1 มีตัวชี้วัด 16.1.4 ที่เป็นการสำรวจความหวาดกลัวภัยเมื่อเดินตามลำพัง - ตัวชี้วัด WJP มีตัวชี้วัดเกี่ยวกับความสงบและความปลอดภัยซึ่งมีเนื้อหาตรงกัน
ตัวชี้วัดที่ 3 (E2) ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง					✓	✓		

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผน ปฏิรูป ประเทศฯ	แผนแม่บท ยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ชุดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance justice)								
ตัวชี้วัดที่ 4 (G1) จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน มีจำนวนลดน้อยลง	✓	✓	✓	✓	✓		✓	- รัฐธรรมนูญกำหนดวาระปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมด้านลดขั้นตอนและระยะเวลา และหน้าที่ของรัฐ ให้รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ - ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดยุทธศาสตร์ด้านปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดชุดนี้ทั้งหมด
ตัวชี้วัดที่ 5 (G2) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	✓	✓	✓	✓	✓		✓	- แผนแม่บทฯ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติกำหนดแผนย่อยการปรับปรุงระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การปรับปรุงระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม การมีส่วนร่วม
ตัวชี้วัดที่ 6 (G3) คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรม มีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- แผนปฏิรูปฯ กำหนดเนื้อหาที่กำหนดระยะเวลา ดำเนินงาน การพัฒนากลไกช่วยเหลือประชาชน เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม พัฒนาวินธรรมองค์กร พัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนปฏิรูปประเทศฯ	แผนแม่บทยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ตัวชี้วัดที่ 7 (G4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking) ได้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- แผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 3 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาไกล่เกลี่ย เพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และบุคลากร และพัฒนาเทคโนโลยี - แผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 4 กำหนดมิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรม ตามมาตรฐานสากล
ตัวชี้วัดที่ 8 (G5) หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- SDGs กำหนดเป้าหมายย่อยที่ 16.5 ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ เป้าหมายย่อยที่ 16.6 พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกกระดับ เป้าหมายย่อยที่ 16.A เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม
ตัวชี้วัดที่ 9 (G6) หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ระบบการจ่ายสำนวนคดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- WJP กำหนดตัวชี้วัดระยะเวลา การไม่เลือกปฏิบัติ ปลอดภัย การแทรกแซง การคอร์รัปชัน กระบวนการยุติธรรมอันควร และสิทธิพื้นฐาน

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนปฏิรูปประเทศฯ	แผนแม่บทยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ตัวชี้วัดที่ 10 (G7) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพ เรื่องข้อร้องเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
ตัวชี้วัดที่ 11 (G8) สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และ ทรัพยากรมนุษย์กับภาระงาน	✓	✓		✓		✓		
ตัวชี้วัดที่ 12 (G9) มีการวิเคราะห์และพัฒนา ระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการ อย่างสม่ำเสมอ	✓	✓		✓		✓		
ตัวชี้วัดที่ 13 (G10) หน่วยงาน มีการจัดเก็บและบูรณาการ ข้อมูลกระบวนการยุติธรรม อย่างเป็นระบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนปฏิรูปประเทศฯ	แผนแม่บทยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ตัวชี้วัดที่ 14 (G11) หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม	✓	✓		✓		✓		
ชุดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced recidivism)								
ตัวชี้วัดที่ 15 (RE1) ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำลดลง				✓	✓		✓	- รัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปฯ ไม่ได้ระบุเป้าหมายหรือนโยบายด้านกระทำผิดซ้ำไว้โดยตรง แต่เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความปลอดภัย - แผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 3 และ ฉบับ 4 กำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการลดการกระทำผิดซ้ำและผู้พ้นโทษมีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งตรงกับตัวชี้วัดด้านนี้ทั้งสองตัวชี้วัด
ตัวชี้วัดที่ 16 (RE2) ร้อยละของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข				✓	✓		✓	- SDGs ไม่ได้กำหนดเรื่องการลดการกระทำผิดซ้ำไว้อย่างชัดเจน - WJP กำหนดตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ (Effective correctional system) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการประเมินด้านหลัก ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice)

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผน ปฏิรูป ประเทศฯ	แผนแม่บท ยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ชุดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (Appropriate protection of victims and the accused)								
ตัวชี้วัดที่ 17 (A1) สัดส่วน การคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชย ความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓		- รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้ - ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ 2561 – 2580) กำหนดเรื่องการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงไว้ ในประเด็นด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม - แผนแม่บทฯ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปฯ กำหนดประเด็นการช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิและเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย
ตัวชี้วัดที่ 18 (A2) จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม และภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		- แผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 3 กำหนดเนื้อหาไว้ในเรื่องการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม - แผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 4 กำหนดเรื่องการพัฒนากระบวนการชดเชยอย่างชัดเจน - SDGs กับ WJP นั้น ไม่ได้ระบุโดยตรง แต่ใน SDGs ได้กำหนดให้มีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานในข้อ 16.10

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บท ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ	แผน ปฏิรูป ประเทศฯ	แผนแม่บท ยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ชุดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด(Do not have any miscarriages of justice)								
ตัวชี้วัดที่ 19 (D1) หน่วยงาน มีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุม ผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้ กระทำความผิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้ และการจัดหาทนายความต่อสู้คดี - ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดให้ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในการต่อสู้คดีที่มีคุณภาพ
ตัวชี้วัดที่ 20 (D2) จำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมา เนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/ จำเลย โดยไม่ได้กระทำ ความผิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	- ได้มาตรฐานและเพียงพอเพื่อความเสมอภาค - แผนแม่บทฯ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนปฏิรูปฯ กำหนดประเด็นการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย - แผนแม่บทยุติธรรมฯ ฉบับ 3 และแผนแม่บท ยุติธรรมฯ ฉบับ 4 ไม่ได้กำหนดไว้โดยตรง แต่มีการกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมอันควร (Due Process) - SDGs ไม่ได้ระบุโดยตรงแต่ได้กำหนดให้มีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานในข้อ 16.10 - WJP กำหนดในเรื่องระบบการสอบสวน ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมเรื่องการพิสูจน์พยานหลักฐานของผู้ถูกกล่าวหาด้วย

ตัวชี้วัด	ความสอดคล้องของตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรม					สากล		หมายเหตุ
	รัฐธรรมนูญ	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	แผนปฏิรูปประเทศฯ	แผนแม่บทยุติธรรมฯ ¹⁴	SDGs	WJP	
ชุดที่ 7 ประชาชนให้ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธากระบวนการยุติธรรม (Ensures trust in justice)								
ตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ร้อยละของประชาชนที่มี ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพ ของกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม			✓		✓			- รัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนปฏิรูปฯ รวมถึง SDGs และ WJP ไม่ได้ระบุตัวชี้วัดภาพรวมในเรื่องความเชื่อมั่นไว้โดยตรง - แผนแม่บทฯ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดตัวชี้วัดในเรื่องระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมซึ่งสอดคล้องกัน - มีการกำหนดเป็นตัวชี้วัดในภาพรวมของแผนแม่บทยุติธรรมฯ ทั้งในฉบับ 3 และฉบับ 4

2.4 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แบ่งวิธีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดเก็บข้อมูลจากประชาชน (PS - Public Survey) จำนวน 3 ตัวชี้วัด 2) การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB - Self-Assessment and Observation) จำนวน 4 ตัวชี้วัด 3) การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD - Administrative Data) จำนวน 9 ตัวชี้วัด และ 4) การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการด้วยการประเมินเชิงคุณภาพ (ADQ - Administrative Data with Qualitative Judgement) จำนวน 6 ตัวชี้วัด

การดำเนินการในโครงการนี้ทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากประชาชนทั่วประเทศจำนวน 2,800 ตัวอย่าง โดยสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามโดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนทั่วประเทศ และดำเนินการวิเคราะห์สรุปผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่เป็นการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB - Self-Assessment and Observation) การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD - Administrative Data) และการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการด้วยการประเมินเชิงคุณภาพ (ADQ - Administrative Data with Qualitative Judgement) แล้วนำผลการประเมินรายข้อในแต่ละตัวชี้วัดมาทำการวิเคราะห์เป็นรายด้าน และจัดทำการคำนวณคะแนนเป็นค่าดัชนี (Index) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากข้อมูลข้างต้น แล้วนำมารายงานข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย การดำเนินการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลจะแตกต่างกันตามแต่ละประเภทตัวชี้วัด โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey)

การจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ในส่วนนี้ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจข้อมูลตัวชี้วัด ซึ่งดำเนินการจัดเก็บด้วยวิธีนี้จำนวน 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดที่ 1 (R1) สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐาน ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก
- 2) ตัวชี้วัดที่ 3 (E2) ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง
- 3) ตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

ตัวชี้วัดที่ 1 (R1) และตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ได้ดำเนินการจัดเก็บขึ้นโดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วประเทศตามโครงการนี้ แต่ในส่วนตัวชี้วัดที่ 3 (E2) ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมได้ใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วซึ่งจัดเก็บในโครงการอื่น ได้แก่ การสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน¹⁵ และการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ¹⁶ โดยในส่วนของตัวชี้วัดที่ 1 (R1) และตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ที่ได้จัดเก็บในโครงการนี้ ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามกระบวนการดำเนินงานและวิธีการเก็บข้อมูลตามมาตรฐานที่กำหนดของสำนักงานกิจการยุติธรรมโดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการดังนี้

3.1.1 แบบสอบถามและขอบเขตด้านเนื้อหา

การสำรวจในส่วนนี้มุ่งเน้นสำรวจระดับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำไปจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำนวน 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมาย และความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก และร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามความเชื่อมั่นของประชาชนและความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ตามที่สำนักงานกิจการยุติธรรมกำหนด ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

- 1) ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล
- 2) ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
- 3) ส่วนที่ 3 ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม
- 4) ส่วนที่ 4 ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ทั้งนี้ เนื้อหาแบบสอบถามได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงและทดสอบการนำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย และผ่านการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้ในการสำรวจจริงร่วมกับสำนักงานกิจการยุติธรรมด้วยเรียบร้อยแล้ว รายละเอียดแบบสอบถามปรากฏตามภาคผนวก ก.

¹⁵ ทวีวัฒน์ เหลืองวิริยะ และคณะ, *โครงการจ้างเหมาบริการเพื่อสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2565*, (รายงานวิจัย : สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2566)

¹⁶ สุณีย์ กัลยาจิตร์ และคณะ, *โครงการประเมินผลความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*, (รายงานวิจัย : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565)

3.1.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

การสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่จาก 6 ภูมิภาคทั่วประเทศและกรุงเทพฯ โดยการแบ่งภูมิภาคต่าง ๆ ยึดตามประกาศคณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัด และกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ เรื่อง การจัดตั้งกลุ่มจังหวัดและกำหนดจังหวัดที่เป็นศูนย์ปฏิบัติการของกลุ่มจังหวัด (ฉบับที่ 3) ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคใต้ชายแดน ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพฯ โดยมีกลุ่มตัวอย่างภูมิภาคละ 400 คน รวมแล้วไม่น้อยกว่า 2,800 ตัวอย่าง ซึ่งการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน (Non-finite population) และไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากรใช้สูตรในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของคอคแรน (Cochran) ได้ ดังนี้

$$n = \frac{z^2}{4(e)^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

z = ค่า z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือนัยสำคัญ

หากกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95 หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z เท่ากับ 1.96 และใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างที่ ร้อยละ 2 เพื่อให้ขนาดความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็กกว่าปกติ ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเท่ากับ 2,401 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นขนาดตัวอย่างจำนวนน้อยที่สุดที่สามารถใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ ในกรณีเก็บข้อมูลไม่ได้หรือผู้ตอบปฏิเสธการตอบ จะมีการปรับขนาดตัวอย่างเพิ่มตามสัดส่วนของผู้ตอบ จากการทดลองเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบว่าอัตราการตอบกลับอยู่ที่ ร้อยละ 88 ดังนั้น ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูลครั้งนี้คือ $2,401/0.88$ หรือ 2,728 ตัวอย่าง ทางผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนตัวอย่างอีก 72 ตัวอย่าง เป็น 2,800 ตัวอย่าง และดำเนินการจัดเก็บภูมิภาคละ 400 ตัวอย่าง

3.1.3 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจประชากรจำนวน 2,800 ตัวอย่าง เป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ จึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนเป็นระดับชั้น (Multi-stage Random Sampling) และใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในแต่ละชั้นเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนของประชากรมากที่สุด (รายละเอียดการสุ่มตัวอย่างตามผนวก ข.) โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

1) หน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง (Primary Sampling Unit : PSU) คือ จังหวัดตัวอย่าง สุ่มจากจังหวัดในแต่ละภูมิภาค จำนวน 6 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคใต้ ภาคใต้ชายแดน ภาคตะวันออก จำนวนภูมิภาคละ 3 จังหวัด ส่วนภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่และมีจำนวนจังหวัดมากกว่าภูมิภาคอื่น

ให้คัดเลือกจำนวน 6 จังหวัด และกรุงเทพฯ 1 จังหวัด โดยการคัดเลือกจังหวัดแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้ การคัดเลือกพื้นที่จะต้องครอบคลุมจังหวัดซึ่งมีสถิติการรับแจ้งคดีอาญา 4 กลุ่ม ทั้งในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ โดยคำนึงถึงสัดส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ โดยใน 1 จังหวัด ต้องเก็บข้อมูลอย่างน้อย จังหวัดละ 50 คน เป็นอย่างน้อย

2) สำหรับหน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง (Secondary Sampling Unit : SSU) คือ อำเภอตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่ออำเภอในจังหวัดตัวอย่าง หรือหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง จำนวน 3 อำเภอ กรณีการเก็บข้อมูลในกองบัญชาการตำรวจนครบาล (กรุงเทพฯ) ให้เก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ของกองบังคับการตำรวจนครบาลเป้าหมาย เนื่องจากในระดับอำเภอจะไม่มีสถิติอาชญากรรมมาอ้างอิงเหมือนการสุ่มตัวอย่างจังหวัด

3) หน่วยตัวอย่างขั้นที่สาม (Tertiary Sampling Unit : TSU) คือ ตำบลตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่อตำบลที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของอำเภอตัวอย่าง จากนั้นเมื่อได้ตำบลแล้วให้เลือกชุมชนที่จะสำรวจในบริเวณดังกล่าวด้วยวิธีการเดียวกัน

4) เมื่อคัดเลือกชุมชนตัวอย่างแล้ว ให้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) โดยการสำรวจและจัดเรียงบ้านในพื้นที่เป้าหมาย จากนั้นให้สุ่มครัวเรือนตัวอย่าง จำนวน 1 หลัง และเว้นไว้ทีละ 5 หลัง จากนั้นจึงเข้าไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล โดยในกรณีที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากครัวเรือนที่เป็นเป้าหมายได้ เช่น ไม่มีบุคคลใดประสงค์ให้ข้อมูล ไม่มีคนอยู่บ้าน หรือสุ่มพบบ้านร้าง ให้สุ่มตัวอย่างบ้าน จากบ้าน 1 ใน 5 หลัง ที่เว้นระยะห่าง เป็นตัวแทนของบ้านที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเอาไว้ในแต่ละพื้นที่

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลในส่วนนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ประกอบด้วย (1) กลุ่มตัวอย่างที่เคยติดต่อ/รับบริการ ในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม จำนวน 1,400 คน และ (2) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยติดต่อ/รับบริการ ในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม จำนวน 1,400 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยติดต่อ/รับบริการ ในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม พิจารณาคัดเลือกจาก “ระยะเวลาที่เคยติดต่อ/รับบริการ ต้องไม่เกิน 5 ปี โดยต้องเป็นผู้มาติดต่อ/รับบริการโดยตรง (ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด) และผู้มาติดต่อ/รับบริการโดยอ้อม (ญาติ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย)”

ตาราง 3.1 สรุปภาพรวมการจัดเก็บข้อมูลการสำรวจประชาชน (PS)

การสำรวจ ประชาชน (PS)	ตัวชี้วัด	แบบสอบถาม	
R1	สัดส่วนของประชาชน ที่รับทราบช่องทางในการ รับรู้สิทธิทางกฎหมายและ ความรู้พื้นฐานในการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม ได้โดยสะดวก	1. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม	
ET1	ร้อยละของประชาชน ที่มีความเชื่อมั่น ในประสิทธิภาพ ของกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม	1. ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพ การให้บริการในภาพรวม ของกระบวนการยุติธรรม 2. ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการ ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	

เก็บข้อมูล 6 ภูมิภาค
และกรุงเทพฯ จำนวน
2,800 ตัวอย่าง
(1) กลุ่มตัวอย่างที่เคย
ติดต่อ/รับบริการ
ในหน่วยงานของ
กระบวนการยุติธรรม
จำนวน 1,400 คน และ
(2) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคย
ติดต่อ/รับบริการ
ในหน่วยงานของ
กระบวนการยุติธรรม
จำนวน 1,400 คน

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำค่าคะแนน

การจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดจากการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) ตามตัวชี้วัดที่ R1 และ ET 1 และการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนตามตัวชี้วัดที่ E2 ทั้งสามตัวชี้วัดได้ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามวัดระดับแบบค่าคะแนน 5 ระดับ (1 น้อย – 5 มาก) ตามแบบ Likert Scale เช่นเดียวกัน โดยในการคิดค่าคะแนนของตัวชี้วัดแต่ละตัวได้ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่างทุกคนมาคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย โดยนำค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อของแบบสอบถามแต่ละด้านมาเฉลี่ยเป็นค่าคะแนนรายด้าน จากนั้นจึงนำเอาคะแนนเฉลี่ยแต่ละด้านมาคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยรวมของตัวชี้วัดแต่ละตัวต่อไป

อย่างไรก็ดีเป็นข้อพึงระวังว่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบสอบถามยังไม่สามารถนำมาคูณเป็นค่าคะแนนดัชนีชี้วัดได้โดยตรง เนื่องจากค่าคะแนนแบบ Likert Scale เป็นการแสดงระดับ (Ordinal Scale) ไม่ได้เป็นค่าตัวเลข (Nominal Scale) ซึ่งค่าระดับเริ่มจาก 1 ไม่ใช่ 0 หากจะนำมาแปลค่าเป็นค่าคะแนนตัวเลขดัชนีชี้วัด (Index) ต้องนำไปแปลงค่าเป็นลำดับให้เป็นค่าตัวเลขก่อน ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงการคิดคะแนนระดับร้อยละจากของเดิมที่ใช้ค่าคะแนนโดยตรง มาคิดคะแนนให้เป็นค่าตัวเลขโดยนำค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของตัวชี้วัดมาแปลงเป็นค่าระดับคะแนนเต็ม 1.0 เพื่อให้ง่ายต่อการนำมาแปลผลโดยคำนวณด้วยวิธีการ Min-Max Normalization โดยใช้สูตร

$$X = \frac{x - x_{min}}{x_{max} - x_{min}}$$

โดยที่ X คือ ค่าที่จะทำให้เป็นปกติมาตรฐานของตัวแปร X
 x_{max} คือ ค่าสูงสุดของตัวแปร X (คือระดับคะแนนสูงสุด ในที่นี้ คือ 5)
 x_{min} คือ ค่าต่ำสุดของตัวแปร X (คือระดับคะแนนต่ำสุด ในที่นี้ คือ 1)

การประมาณค่าโดยวิธีนี้จะทำให้ค่าดัชนีอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยค่าที่ใกล้ 1 หมายถึงมีผลคะแนนการดำเนินการที่ดี (มีการรับรู้กฎหมายมาก มีความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมน้อย หรือมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาก) ทั้งนี้ ในการรายงานผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ผ่านมาได้มีการนำเสนอข้อมูลในส่วนของการสำรวจประชาชนในรูปแบบร้อยละ หากต้องการนำค่าดัชนีมาเปรียบเทียบกับผลการดำเนินการที่ผ่านมาก็สามารถทำได้ โดยนำค่าดัชนีมาคูณ 100 ให้เป็นค่าร้อยละให้เป็นฐานเดียวกันเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้ต่อไป

3.2 การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – Self Assessment and Observation)

ในการศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – Self Assessment and Observation) จำนวน 4 ตัวชี้วัด การศึกษาครั้งนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการรายงาน จากของเดิมที่ประเมินโดยการตรวจสอบว่าหน่วยงานมีการดำเนินการหรือไม่ แล้วให้ค่าคะแนนเป็นระดับร้อยละของหน่วยงานที่มีการดำเนินการ การประเมินในลักษณะดังกล่าวไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าการดำเนินการในแต่ละประเด็นตามตัวชี้วัดนั้นมีจุดอ่อน-จุดแข็ง หรือรายละเอียดที่ต้องนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงอย่างไร ในการประเมินครั้งนี้จึงได้ปรับเป็นวิธีการประเมินแบบการตัดสินเชิงคุณภาพ (Qualitative Judgement) โดยให้หน่วยงานทำการประเมินตนเอง แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้อ่านรายงานการประเมิน แล้วทำการประเมินระดับคะแนนเป็นรายหน่วยงาน จึงนำผลการประเมินของทุกหน่วยงานและของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านมาเฉลี่ยกัน

การรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment) ใช้วิธีการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามตัวชี้วัดแต่ละตัว รายงานผลการดำเนินงานในแบบฟอร์มประเมินตนเองเฉพาะในส่วนที่หน่วยงานของตนเกี่ยวข้อง โดยในแบบรายงานการประเมินตนเองได้กำหนดประเด็นคำถามปลายเปิดซึ่งครอบคลุมในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด รายละเอียดปรากฏตามแบบจัดเก็บข้อมูลด้วยการประเมินตนเอง (ภาคผนวก ค) ดังนี้

1) ตัวชี้วัดที่ 5 (G2) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการกำหนดและดำเนินการตามตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องและเที่ยงธรรมภายในหน่วยงาน รายละเอียดผู้รับผิดชอบตัวชี้วัดภายในหน่วยงาน และการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปปรับปรุงและวางแผนพัฒนากระบวนการเกี่ยวกับความถูกต้องและเที่ยงธรรม

2) ตัวชี้วัดที่ 11 (G8) สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับภาระงาน ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือหลักในการปฏิบัติงาน และรายละเอียดการจัดทำต้นทุนต่อการดำเนินงาน รวมทั้งการประเมินความเหมาะสมของทรัพยากรกับภาระงาน และความสมเหตุสมผลของการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

3) ตัวชี้วัดที่ 12 (G9) มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการของหน่วยงาน คณะทำงานผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานเป้าหมายมีการประเมินประสิทธิภาพของระบบทรัพยากรมนุษย์และระบบการบริหารจัดการโดยหน่วยงานซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือไม่

4) ตัวชี้วัดที่ 13 (G10) หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดการจัดเก็บและเชื่อมต่อข้อมูล ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง คณะทำงานผู้รับผิดชอบ การสร้างความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานในการออกแบบระบบและเชื่อมต่อข้อมูล และการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค

การสำรวจครั้งนี้ ทำการสำรวจข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด 14 หน่วยงาน ตามที่สำนักงานกิจการยุติธรรมกำหนด แต่ในการประเมินครั้งนี้ได้มีการปรับให้รายงานเฉพาะตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตนเอง เช่น สำนักงานกิจการยุติธรรมไม่ได้เป็นหน่วยปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรม จึงไม่ได้ประเมินในการกิจการอำนวยความสะดวกยุติธรรม (รายละเอียดได้ชี้แจงไว้ในตัวชี้วัดแต่ละตัวในบทที่ 4) โดยในการประเมินประกอบด้วยหน่วยงานดังนี้

หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม		
1	สำนักงานศาลยุติธรรม	หน่วยงานนอกสังกัด กระทรวงยุติธรรม
2	สำนักงานอัยการสูงสุด	
3	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	
4	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	
5	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	
6	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	

หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม		
7	สำนักงานกิจการยุติธรรม	หน่วยงานสังกัดกระทรวง ยุติธรรม
8	กรมสอบสวนคดีพิเศษ	
9	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	
10	กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	
11	กรมคุมประพฤติ	
12	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	
13	กรมราชทัณฑ์	
14	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	

สำหรับการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB) นั้น จากการศึกษาทบทวนผลการจัดเก็บตัวชี้วัดย้อนหลัง พบว่าผลการเก็บข้อมูลในส่วนนี้แต่เดิมเป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะของการรายงานผลเชิงพรรณนา ยังไม่สามารถนำมาคิดคำนวณเป็นค่าคะแนนตัวชี้วัดในลักษณะค่าคะแนนดัชนี (Index) ได้ การจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จึงได้พัฒนาวิธีการจัดเก็บโดยกำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำการรายงานผลการประเมินตนเองในประเด็นที่กำหนดตามตัวชี้วัด (Self-Assessment : SA) แล้วรายงานมายังสำนักงานกิจการยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทบทวนและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำนวน 5 ท่าน มาอ่านพิจารณารายงานผลการประเมินตนเองของแต่ละหน่วยงานและทำการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้แทนที่ได้รับมอบหมายของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้ข้อมูลสำคัญที่ไม่ได้อยู่ในรายงาน และซักถามข้อสงสัย โดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย

- 1) ศ.ร.ต.อ.ดร.สุธรรม เชื้อประกอบกิจ ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรม
- 2) รศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการยุติธรรม
- 3) ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินประสิทธิภาพหน่วยงานภาครัฐ และการจัดทำดัชนีชี้วัด
- 4) นายวิพล กิตติทัศนาศรัย ผู้อำนวยการสำนักงานวิจัยกฎหมายอาญาและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด ในฐานะผู้แทนสภาการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ที่เสนอประเด็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสภาปฏิรูปประเทศ
- 5) นางสาวสุดารักษ์ สุวรรณานนท์ ผู้แทนสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ในฐานะหน่วยงานขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทยตามมาตรฐานสากล

ในการประเมินค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน ทำการประเมินให้คะแนนอย่างอิสระโดยใช้ข้อมูลจากรายงานประเมินตนเองและผลการประชุมกลุ่มย่อยประกอบกัน แล้วนำค่าคะแนนประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและที่ให้คะแนนทุกหน่วยงาน มาเฉลี่ยกันเป็นค่าคะแนนตัวชี้วัดในแต่ละตัว พร้อมให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและการจัดเก็บข้อมูลในระยะต่อไป นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นผู้ประเมินให้ค่าคะแนนแล้ว ยังทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาตัวชี้วัดทุกตัวชี้วัด ซึ่งรวมถึงตัวชี้วัดที่เป็นการจัดเก็บข้อมูลจากประชาชน (PS - Public Survey) การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ และการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการด้วยการประเมินเชิงคุณภาพ (ADQ - Administrative Data with Qualitative Judgement) ซึ่งจะได้นำรายละเอียดในส่วนต่อไป

อย่างไรก็ดีเป็นข้อพึงระวังว่าคะแนนเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ ยังไม่สามารถนำมาคูณเป็นค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดได้โดยตรง เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วเป็นค่าคะแนนแบบระดับขั้นความสำเร็จ (Milestone) ซึ่งเป็นการแสดงระดับ (Ordinal Scale) ไม่ได้เป็นค่าตัวเลข (Nominal Scale) โดยค่าระดับเริ่มจาก 1 ไม่ใช่ 0 หากตัวชี้วัดตัวใดเป็นค่าระดับ (Ordinal Scale) จะต้องนำมาแปลงค่าเป็นค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัด (Index) จากค่าระดับให้เป็นค่าตัวเลขก่อน ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของตัวชี้วัดมาแปลงเป็นค่าระดับคะแนนเต็ม 1.0 เพื่อให้ง่ายต่อการนำมาแปลผล โดยการคำนวณใช้วิธีการ Min-Max Normalization เช่นเดียวกับการประเมิน Likert Scale ในการสำรวจภาคประชาชนและการประเมินคุณภาพสถิติข้อมูลที่จะได้นำมาต่อไป

3.3 การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data)

การวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดที่ใช้ข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) เป็นการนำข้อมูลสถิติทางการที่มีการจัดเก็บอยู่ในหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือเป็นข้อมูลที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการจัดเก็บในรูปแบบสถิติ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานด้านกระบวนการยุติธรรมของหน่วยงาน โดยตัวชี้วัดที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวชี้วัดที่ใช้ข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) มีทั้งหมดจำนวน 8 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

- 1) **ตัวชี้วัดที่ 2 (E1)** อัตราอาชญากรรม (Crime Rate) ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน
- 2) **ตัวชี้วัดที่ 4 (G1)** จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานมีจำนวนลดน้อยลง
- 3) **ตัวชี้วัดที่ 6 (G3)** คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

4) **ตัวชี้วัดที่ 8 (G5)** หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ¹⁷

5) **ตัวชี้วัดที่ 15 (RE1)** ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำลดลง

6) **ตัวชี้วัดที่ 16 (RE2)** ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข

7) **ตัวชี้วัดที่ 17 (A1)** สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

8) **ตัวชี้วัดที่ 18 (A2)** จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ

9) **ตัวชี้วัดที่ 20 (D2)** จำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจากพบว่ามี การจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด

การจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้รวบรวมข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่เดิมได้ทำการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบกับตัวเลขสถิติที่ผ่านมาว่าลดลงหรือเพิ่มขึ้นจากช่วงที่ผ่านมาอย่างไร การเปรียบเทียบตัวเลขสถิติกระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไปมักจะเกิดปัญหาในประเด็นรายละเอียดของตัวชี้วัดที่มีประเด็นต้องพิจารณาว่าตัวเลขที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง แท้ที่จริงส่งผลในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อกระบวนการยุติธรรมในทางอาญา เช่น อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร ซึ่งการกำหนดค่าเป้าหมายให้ลดลงนั้นโดยทั่วไปอาจแสดงว่ามีผลในเชิงบวกเพราะถูกแปลความว่า ความเสี่ยงภัยอาชญากรรมของประชาชนมีน้อยลง แต่ในความเป็นจริงแล้วอาจเกิดจากการไม่บันทึกข้อมูลอาชญากรรมเพื่อตกแต่งผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด หรือทำการตัดไม่ให้ผู้เสียหายเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นผลร้ายต่อกระบวนการยุติธรรมมากกว่า หรือในบางครั้งตัวเลขผู้เสียหายหรือผู้ประสบเหตุที่เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง อาจเป็นผลมาจากพัฒนาระบบการเข้าถึงความยุติธรรมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมที่ดีขึ้น ซึ่งตัวเลขที่เพิ่มขึ้นอาจสามารถแปลผลว่าเป็นความสำเร็จในเชิงบวกมากกว่าจะตีความว่าเกิดเหตุอาชญากรรมเพิ่มขึ้น ดังนั้นในการพิจารณาผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดในการประเมินครั้งนี้ จึงได้ปรับจากการรายงานค่าสถิติมาพิจารณาถึงบริบทและข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาประกอบข้อมูล ว่าข้อมูลตัวชี้วัดที่มาจาก

¹⁷ เนื่องจาก ตัวชี้วัดที่ 8 (G5) มีการประเมินสถิติทางการในส่วนของผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) จึงปรากฏระเบียบวิธีวิจัยทั้งในส่วนการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD) และการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการด้วยการประเมินเชิงคุณภาพ (ADQ)

การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้น เป็นความสำเร็จในเชิงบวก หรือเกิดจากปัญหาความคลาดเคลื่อนของข้อมูล (underestimation or underreported) ด้วยหรือไม่

โดยในส่วนของ การประเมินตัวชี้วัดหากเป็นการประเมินตัวชี้วัดที่มาจากสถิติทางการ (Administrative Data) ได้นำข้อมูลที่ได้จากการรายงานสถิติของหน่วยงานที่ทางสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้รวบรวม จากการรายงานของหน่วยงานเจ้าของข้อมูลสถิติ โดยใช้ข้อมูลผลการปฏิบัติงานล่าสุดที่ได้รับการรายงาน ซึ่งส่วนใหญ่หน่วยงานจะรายงานตามปีงบประมาณก่อนหน้า สำหรับใช้ในการประเมินในปีปัจจุบัน (ปัจจุบันใช้ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำหรับการประเมินในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2566) และใช้ข้อมูลสถิติทางการที่มีการรายงานในการจัดเก็บตัวชี้วัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 (ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2560) จนถึงปีก่อนหน้าปีปัจจุบัน (ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2564) เป็นข้อมูลในการคำนวณค่าเป้าหมาย หรือข้อมูลต่ำกว่าที่ทำได้ เช่น กรณีสถิติอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 มาใช้ในการคำนวณค่าเป้าหมาย แล้วใช้ข้อมูลปีปฏิทินในการเปรียบเทียบให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

นอกจากนี้ ในช่วงที่ผ่านมาจากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดในส่วนที่เป็นการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) เป็นรายตัวชี้วัดและในภาพรวม พบว่าตัวชี้วัดในส่วนนี้มักจะมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูล เช่น หน่วยงานที่เป็นเจ้าของข้อมูลปฏิเสธการให้ข้อมูล หน่วยงานไม่มีการจัดเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับคำนิยามของตัวชี้วัด หรือยังไม่สามารถนำมาใช้สะท้อนผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดได้อย่างถูกต้อง หน่วยงานมีการเก็บข้อมูลที่ไม่ต่อเนื่อง ฯลฯ เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้มาคิดคำนวณดัชนีตัวชี้วัดได้ ดังนั้น ในการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่ใช้ข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) ในครั้งนี้ จึงได้แบ่งคะแนนประเมินออกเป็นสองส่วน ส่วนแรก คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นผลการปฏิบัติงานที่วิเคราะห์จากค่าสถิติ และส่วนของการประเมินคุณภาพของข้อมูลสถิติที่วิเคราะห์จากการดำเนินการในการจัดทำสถิติของหน่วยงาน การออกแบบให้มีการประเมินคุณภาพของข้อมูลสถิติ เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาสถิติข้อมูล ที่จำเป็นต้องใช้กับตัวชี้วัด ซึ่งในอนาคตควรจะพึงพาข้อมูลสถิติทางการที่มีคุณภาพและเชื่อถือได้เป็นหลัก โดยในการวิเคราะห์ค่าดัชนีในแต่ละตัวจะใช้ค่าคะแนนเต็ม 1 โดยค่าที่ใกล้ 1 หมายถึง มีผลคะแนนการดำเนินการที่ดีและค่าที่ใกล้ 0 หมายถึง ผลการดำเนินการที่ไม่ดี โดยแบ่งคะแนนประเมินผลการปฏิบัติงานและคุณภาพของข้อมูลในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ด้านละ 0.5

3.3.1 เกณฑ์การวิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติงาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดที่มาจากการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) ในรายงานฉบับนี้ ได้ใช้วิธีการกำหนดค่าเป้าหมาย (Baseline) เพื่อทำการเปรียบเทียบกับข้อมูลในปีปัจจุบันว่าสามารถบรรลุค่าเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด แล้ววัดค่าความสำเร็จจากสัดส่วนตัวเลขที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดแต่ละตัว

การจัดทำข้อมูลค่าเป้าหมาย (Baseline) ในรายงานฉบับนี้ ทางคณะผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าแนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) ซึ่งเป็นเครื่องมือคำนวณค่าแนวโน้มของปีเป้าหมายมาตรฐาน โดยใช้สมการเชิงเส้นของตัวแปรสองตัวแปร อันได้แก่ตัวแปร “ปี” และ “สถิติผลการปฏิบัติงาน” มาพยากรณ์ค่าเป้าหมายจากแนวโน้มสถิติย้อนหลัง จากนั้นจึงนำข้อมูลสถิติทางการในปีปัจจุบันมาเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายว่ามีผลการปฏิบัติงานดีขึ้นหรือแย่ลงจากค่าเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

การตั้งค่ามาตรฐานหรือค่าเป้าหมาย (Baseline) เหมาะสำหรับตัวชี้วัดที่มีข้อมูลเป็นสถิติตัวเลขย้อนหลังที่มีการจัดเก็บอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยสามปีขึ้นไป และแนวโน้มข้อมูลอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงในอัตราคงที่เมื่อจัดเก็บข้อมูลในระยะเวลาที่ยาวนานขึ้น จากการทบทวนข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) พบว่าข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวที่มีการจัดเก็บอย่างต่อเนื่องแต่อาจไม่ได้จัดเก็บทุกปี เช่น การสำรวจข้อมูลอาชญากรรมภาคประชาชน เพื่อนำมาประกอบทำตัวชี้วัดอัตราอาชญากรรมต่อประชากร ในกรณีดังกล่าว จะทำการวิเคราะห์ค่าแนวโน้มโดยใช้ตัวเลขล่าสุดย้อนหลังเป็นเวลาอย่างน้อย 3 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม การตั้งค่าเป้าหมายมีข้อพึงระวังว่าหากบางปีมีค่าสถิติเพิ่มขึ้นหรือลดลงผิดปกติอย่างสุดโต่ง (Outlier) โดยเป็นข้อมูลเฉพาะปีนั้น ไม่ได้ทำให้เกิดแนวโน้มใหม่ในปีอื่น ๆ การนำข้อมูลสุดโต่งผิดปกติดังกล่าวเข้าไปในการคำนวณด้วยก็อาจทำให้ค่าเป้าหมายมีความคลาดเคลื่อนได้มาก หากพบว่าข้อมูลมีลักษณะเป็นค่าสุดโต่งผิดปกติ (Outlier) และเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์อาจส่งผลกระทบต่อการกระจายตัวของข้อมูลได้และทำให้ค่าคะแนนเกิดความคลาดเคลื่อน ดังนั้น การกำหนดค่าเป้าหมายด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าแนวโน้มเชิงเส้น หากพบว่าไม่มีปีใดที่มีค่าสุดโต่งผิดปกติ (Outlier) ในการคำนวณค่าเป้าหมาย ให้ตัดค่าสุดโต่งผิดปกติออกแล้วคำนวณค่าแนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) จนถึงปีปัจจุบันเป็นค่าเป้าหมาย (Baseline) เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของค่าเป้าหมายโดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$y = mx + C$$

โดยที่ y = ค่าเป้าหมาย

m = ค่าความชันของเส้นตรง

x = ระยะเวลา (ปี)

C = จุดตัดของเส้นตรงบนแกน Y

จากนั้นเมื่อได้ค่าเป้าหมาย (Baseline) แล้วให้นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลปัจจุบัน เพื่อหาค่าคะแนน และค่าดัชนีต่อไป โดยจากสัดส่วนการประเมินมีค่าดัชนีการประเมินผลการปฏิบัติงานคะแนนเต็ม 0.500 สามารถนำมาประเมินคะแนนเป็น 5 ระดับ (ดีมาก – แย่ลงมาก) โดยเทียบเคียงกับผลการดำเนินการที่ดีขึ้น หรือแย่ลงตามเกณฑ์ร้อยละ 5 และร้อยละ 10 ตามลำดับ โดยคิดค่าคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยการคำนวณ ด้วยวิธีการ Min-Max Normalization ในลักษณะเดียวกับการแปลงค่า Likert Scale ในการสำรวจภาคประชาชน และการประเมินข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB) แล้วนำมาหาร 2 เพื่อให้ได้คะแนนเต็ม ในส่วนของผลการปฏิบัติ 0.500

กรณีพิจารณาบริบทต่าง ๆ ประกอบแล้ว ควรให้ผลการปฏิบัติมีสถิติผลการปฏิบัติงานดีขึ้นกว่าค่าเป้าหมาย เช่น ต้องการให้ร้อยละของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข มีสัดส่วนที่สูงขึ้น หรือสัดส่วนการคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหายโดยได้รับการชดเชยเยียวยา จากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ให้ตั้งค่าการให้คะแนนสูงในทิศทางที่สูงกว่าค่าเป้าหมาย ดังนี้

ดีขึ้นมาก	ดีขึ้น	ปานกลาง	แย่ลง	แย่ลงมาก
0.500 คะแนน	0.375 คะแนน	0.250 คะแนน	0.125 คะแนน	0.000 คะแนน
ผลการดำเนินการ มากกว่าค่าเป้าหมาย เกินกว่าร้อยละ 10	ผลการดำเนินการ มากกว่าค่าเป้าหมาย เกินกว่าร้อยละ 5	ผลการดำเนินการ มากกว่าหรือน้อยกว่า ค่าเป้าหมาย $\pm$ ไม่เกิน ร้อยละ 5	ผลการดำเนินการ น้อยกว่าค่าเป้าหมาย เกินกว่าร้อยละ 5	ผลการดำเนินการ น้อยกว่าค่าเป้าหมาย เกินกว่าร้อยละ 10

หมายเหตุ : ค่าคะแนนคำนวณโดยผ่านการ Normalization จากค่าระดับให้เป็นค่าตัวเลขแล้ว

ในทางตรงกันข้าม ในกรณีที่ต้องการให้ผลการดำเนินการต่ำกว่าค่าประมาณการ เช่น ต้องการให้มีอัตราการกระทำความผิดลดลง ให้ตั้งค่าการให้คะแนนสูงในทิศทางที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

แย่ลงมาก	แย่ลง	ปานกลาง	ดีขึ้น	ดีขึ้นมาก
0.000 คะแนน	0.125 คะแนน	0.250 คะแนน	0.375 คะแนน	0.500 คะแนน
ผลการดำเนินการ มากกว่าค่าเป้าหมาย เกินกว่าร้อยละ 10	ผลการดำเนินการ มากกว่าค่าเป้าหมาย เกินกว่าร้อยละ 5	ผลการดำเนินการ มากกว่าหรือน้อยกว่า ค่าเป้าหมาย $\pm$ ไม่เกิน ร้อยละ 5	ผลการดำเนินการ น้อยกว่าค่าเป้าหมาย เกินกว่าร้อยละ 5	ผลการดำเนินการ น้อยกว่าค่าเป้าหมาย เกินกว่าร้อยละ 10

หมายเหตุ : ค่าคะแนนคำนวณโดยผ่านการ Normalization จากค่าระดับให้เป็นค่าตัวเลขแล้ว

ทั้งนี้ ให้พิจารณาถึงบริบทต่าง ๆ นำมาประกอบกันว่าการตั้งค่าเป้าหมายควรเป็นไปในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลงซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป หลังจากได้คะแนน ‘ผลการปฏิบัติงาน’ แล้วให้นำค่าคะแนน ‘คุณภาพข้อมูล’ เพื่อคำนวณค่าคะแนนดัชนีต่อไป ทั้งนี้กรณี ‘ผลการปฏิบัติงาน’ ประกอบด้วยสถิติหลายตัว เช่น อัตราการกระทำผิดซ้ำซึ่งมีข้อมูลสถิติจาก 3 หน่วยงาน (กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน)ให้นำข้อมูลค่าคะแนนของทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยเป็นค่าคะแนนรวม ‘ผลการปฏิบัติงาน’

3.3.2 เกณฑ์การวิเคราะห์และประเมินคุณภาพของข้อมูล

ในการประเมินคุณภาพข้อมูลในครั้งนี้ได้ทำการประเมินคุณภาพข้อมูลโดยใช้เกณฑ์คุณภาพของข้อมูลโดยการคิดคำนวณคะแนนตามระดับขั้นของความสำเร็จ (Milestone) แยกเป็นรายหน่วยงาน โดยการคำนวณคะแนนในเกณฑ์คุณภาพนั้น จะคิดคำนวณคะแนนจากระดับความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รายงานตามตัวชี้วัดว่าอยู่ในระดับขั้นใด และคำนวณคะแนนจากลำดับขั้นดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ระดับ	รายละเอียด
ระดับ 1	ยังไม่มีการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลซึ่งจะใช้สะท้อนตัวชี้วัดเลย หรือมีการจัดเก็บแต่ไม่ต่อเนื่องยังไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดได้ โดยหากข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังอยู่ในระดับนี้ มีความจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและวิธีการจัดเก็บข้อมูลต่อไป ซึ่งหากหน่วยงานไม่ให้อข้อมูลที่เกี่ยวข้องเลย ระดับตัวชี้วัดจะอยู่ในระดับนี้เพื่อให้สามารถสะท้อนได้ว่าปัญหาของตัวชี้วัดอยู่ที่หน่วยงานใด และควรพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงาน
ระดับ 2	มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง แต่ข้อมูลที่ได้ยังไม่สามารถใช้สะท้อนผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดหรือตัวเลขที่แปลค่าจากสถิติยังไม่ตรงตามนิยามของตัวชี้วัด ทำให้การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด ยังมีความคลาดเคลื่อนจากข้อมูลที่ต้องการ โดยหากข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังอยู่ในระดับนี้ มีความจำเป็นจะต้องพัฒนาการจำแนกข้อมูลหรือแนวทางในการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่อไป
ระดับ 3	ข้อมูลสถิติทางการตามตัวชี้วัดมีการจัดเก็บอย่างต่อเนื่องและการจำแนกข้อมูลสอดคล้องตรงกับนิยามของตัวชี้วัด สามารถนำมาใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดได้ แต่ยังมีปัญหาความน่าเชื่อถือ ความครบถ้วนของข้อมูล หรือมีความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ทำให้การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดยังอาจมีความคลาดเคลื่อนได้สูง โดยหากข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังอยู่ในระดับนี้ มีความจำเป็นจะต้องพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลและแก้ปัญหาค้นหา/รวบรวมข้อมูลที่เป็นสาเหตุให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือ ขาดความครบถ้วน หรือคลาดเคลื่อนนั้น

ระดับ	รายละเอียด
ระดับ 4	ข้อมูลที่จัดเก็บมีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด สามารถนำมาใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดได้อย่างแม่นยำ แต่ยังขาดการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหากข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังอยู่ในระดับนี้ ถือว่ามีการพัฒนาข้อมูลที่มีคุณภาพเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ยังคงต้องการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์
ระดับ 5	ข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมีความครบถ้วน สมบูรณ์ ถูกต้องแม่นยำ และมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหา หรือพัฒนางานยุติธรรมทางอาญาได้ โดยพิจารณาได้จากมีงานศึกษาวิจัยและนโยบายที่เป็นการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้หรือไม่

ในการประเมินค่าคะแนน ‘คุณภาพข้อมูล’ ดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านตามการประเมินให้คะแนนโดยอิสระ แล้วนำค่าคะแนนประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน และที่ให้คะแนนคุณภาพสถิติข้อมูลแต่ละหน่วยงานมาเฉลี่ยกันเป็นค่าคะแนน ‘คุณภาพข้อมูล’ พร้อมให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสถิติข้อมูลในระยะต่อไป อย่างไรก็ดี เป็นข้อพึงระวังว่าคะแนนเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิยังไม่สามารถนำมาคูณเป็นค่าคะแนนดัชนีชี้วัดได้โดยตรง เนื่องจากเป็นระดับขั้นความสำเร็จ (Milestone) ซึ่งเป็นการแสดงระดับ (Ordinal Scale) ไม่ได้เป็นค่าตัวเลข (Nominal Scale) มีค่าระดับเริ่มจาก 1 ไม่ใช่ 0 หากตัวชี้วัดตัวใดเป็นค่าระดับ (Ordinal Scale) จะต้องนำมาแปลงค่าเป็นค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัด (Index) จากค่าลำดับให้เป็นค่าตัวเลขก่อน ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของตัวชี้วัดมาแปลงเป็นค่าระดับคะแนน โดยเทียบเคียงให้ได้ค่าคะแนนตามสัดส่วนซึ่งมีคะแนนเต็ม 0.5 แล้วจึงนำไปรวมกับค่าคะแนนประเมิน ‘ผลการปฏิบัติงาน’ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 0.5 ให้เป็นค่าคะแนนดัชนีของตัวชี้วัดแต่ละตัวที่คะแนนเต็ม 1.0 โดยการคำนวณใช้วิธีการ Min-Max Normalization เช่นเดียวกับการประเมิน Likert Scale ในการสำรวจภาคประชาชนและการประเมินข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB)

3.4 การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการด้วยการประเมินเชิงคุณภาพ (ADQ - Administrative Data with Qualitative Judgement)

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการแยกการดำเนินการ โดยการรายงานข้อมูลสถิติทางการเชิงพรรณนาออกจากรายงานข้อมูลสถิติทางการ แบ่งออกมาทั้งหมดจำนวน 6 ตัวชี้วัด ซึ่งแต่เดิมในการประเมินตัวชี้วัดเป็นการประเมินความครบถ้วนของหน่วยงานที่ดำเนินการตามตัวชี้วัดในรูปแบบสัดส่วนร้อยละของหน่วยงานที่มีการดำเนินการตามตัวชี้วัดเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการตามตัวชี้วัดในแต่ละตัวทั้งหมด โดยตัวชี้วัดในกลุ่มนี้เดิมถูกจัดให้เป็นตัวชี้วัดแบบที่ใช้ข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data)

อย่างไรก็ดีจากการวิเคราะห์การจัดเก็บข้อมูล พบว่าตัวชี้วัดในกลุ่มนี้ไม่เป็นการประเมินจากตัวเลขสถิติทางการและการรายงานข้อมูลทางสถิติ แต่เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในลักษณะที่คล้ายกับการประเมินข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB) นอกจากนี้ จากการประเมินตัวชี้วัดในกลุ่มนี้ที่ผ่านมามีการสอบถามเพียงว่า ‘มี’ หรือ ‘ไม่มี’ การดำเนินการเท่านั้น การสอบถามข้อมูลในลักษณะนี้ ไม่สามารถสะท้อนได้ว่าการดำเนินงานของหน่วยงานอยู่ในระดับใด หรือมีคุณภาพการดำเนินการที่มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ในหลายตัวชี้วัดกลุ่มนี้ที่ผ่านมามีการประเมินผลการดำเนินการครบถ้วนเต็มร้อยละ 100 ซึ่งไม่สามารถนำมาชี้จุดอ่อน-จุดแข็ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในอนาคตได้

ในการประเมินคะแนนตัวชี้วัดในกลุ่มนี้ จึงได้ออกแบบให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ทำการรายงานผลการประเมินตนเองในประเด็นที่กำหนดตามตัวชี้วัด รายละเอียดปรากฏตามแบบจัดเก็บสถิติข้อมูลทางการ (การรายงานเชิงพรรณนา) ในภาคผนวก ง แล้วรายงานมายังสำนักงานกิจการยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทบทวนและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด ประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำนวน 5 ท่าน มาอ่านพิจารณารายงานผลการประเมินตนเองของแต่ละหน่วยงาน และทำการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้แทนที่ได้รับมอบหมายของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้ข้อมูลสำคัญที่ไม่ได้อยู่ในรายงานและซักถามข้อสงสัย จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินค่าคะแนนในลักษณะเดียวกับการประเมินข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB) โดยตัวชี้วัดกลุ่มนี้ประกอบด้วยตัวชี้วัด ดังนี้

1) **ตัวชี้วัดที่ 7 (G4)** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking) ประกอบด้วยข้อคำถาม ได้แก่ รายละเอียดข้อมูลระยะเวลาการให้บริการประชาชนและการตรวจสอบติดตามแนวทางการวางระบบเพื่อให้ประชาชนตรวจสอบติดตามผลการให้บริการหรือผลการดำเนินงาน

2) **ตัวชี้วัดที่ 8 (G5)** หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ ประกอบด้วยข้อคำถาม ได้แก่ มาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใส และการเปิดเผยต่อประชาชน โดยทำการประเมินควบคู่กับคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

3) **ตัวชี้วัดที่ 9 (G6)** หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ ประกอบด้วยข้อคำถาม ได้แก่ รายละเอียดมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่

4) **ตัวชี้วัดที่ 10 (G7)** หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน ประกอบด้วยข้อคำถาม ได้แก่ รายละเอียดช่องทางร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรม

การดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน กระบวนการทบทวนและติดตามเรื่องร้องเรียน และแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน

5) **ตัวชี้วัดที่ 14 (G11)** หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม ประกอบด้วยข้อคำถาม ได้แก่ รายละเอียดกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงความยุติธรรม ข้อมูลจากการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนการเข้าถึงความยุติธรรม

6) **ตัวชี้วัดที่ 19 (D1)** หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด ประกอบด้วยข้อคำถาม ได้แก่ รายละเอียดกระบวนการและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีชี้วัดในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดในการศึกษาค้างนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินค่าดัชนีของตัวชี้วัดทั้ง 7 ชุด 21 ตัวชี้วัด โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยแบบรายงานตนเองและการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อรายงานข้อมูลและประเมินผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดตามแต่ละตัวชี้วัด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามประเภทของการจัดเก็บข้อมูล แล้วนำมาแปลงเป็นค่าคะแนนดัชนีฐานคะแนนเต็ม 1.000 ในแต่ละตัวชี้วัดให้เป็นฐานเดียวกัน จากนั้นจึงนำค่าคะแนนของแต่ละตัวชี้วัดมาคำนวณเป็นคะแนนเฉลี่ยเป็นคะแนนรายด้าน แล้วเอาคะแนนรายด้านมาคำนวณเป็นคะแนนภาพรวม โดยรายละเอียดการถ่วงน้ำหนักและเฉลี่ยคะแนนปรากฏดังนี้

ตาราง 3.2 รายละเอียดการถ่วงน้ำหนักและเฉลี่ยคะแนน

ตัวชี้วัด		ภาพรวมคะแนนตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา				คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย 7 ชุด	
ชุดตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge)						คะแนนเต็ม 1.0 มาจาก R1 ร้อยละ 100	
R1	สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก	สัดส่วนคะแนน				R1 1.0	
PS		การสำรวจประชาชน (PS) ร้อยละ 100 เต็ม 1.0				คะแนนเต็ม	
ชุดตัวชี้วัดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Crime Control)						คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย E1 กับ E2	
E1	อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง	สถิติตำรวจ 1.0		Victim survey 1.0		E1 1.0	
AD		O	Q	O	Q	เฉลี่ยตำรวจกับ Victim Survey	
		0.5	0.5	0.5	0.5		

ตัวชี้วัด	ภาพรวมคะแนนตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา						คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย 7 ชุด	
E2 PS	ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมลดลง	ผลสำรวจตำรวจ 1.0		ผลสำรวจ สกธ. 1.0			E2 1.0 เฉลี่ย 2 หน่วยงาน	
ชุดตัวชี้วัดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)							คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย G1-G11	
G1 AD	จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานมีจำนวนลดน้อยลง	สถิติ กสม. 1.0				G1 1.0 คะแนนเต็ม		
		O 0.5		Q 0.5				
G2 SA+OB	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	การประเมินผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย 13 หน่วยงาน คะแนนเต็ม 1.0					G2 1.0 เฉลี่ย 13 หน่วยงาน	
G3 AD	คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือการทุจริตหรือถูกแทรกแซงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	ตำรวจ 1.0		DSI 1.0		ป.ป.ช. 1.0		G3 1.0 เฉลี่ย 3 หน่วยงาน
		O 0.5	Q 0.5	O 0.5	Q 0.5	O 0.5	Q 0.5	
G4 ADQ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking)	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย คะแนนเต็ม 1.0					G4 1.0 เฉลี่ย 13 หน่วยงาน	
G5 ADQ	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ	สถิติ ITA 1.0		คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ 1.0			G5 1.0 เฉลี่ยคะแนน ITA กับผู้ทรงคุณวุฒิ	
		O 0.5	Q 0.5	เฉลี่ย 13 หน่วยงาน				
G6 ADQ	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เฝ้าต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย คะแนนเต็ม 1.0					G6 1.0 เฉลี่ย 13 หน่วยงาน	
G7 ADQ	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย คะแนนเต็ม 1.0					G7 1.0 เฉลี่ย 13 หน่วยงาน	
G8 SA+OB	สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับภาระงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย คะแนนเต็ม 1.0					G7 1.0 เฉลี่ย 14 หน่วยงาน	

ตัวชี้วัด	ภาพรวมคะแนนตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา							คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย 7 ชุด
G9 SA+OB	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ			คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย คะแนนเต็ม 1.0				G7 1.0 เฉลี่ย 14 หน่วยงาน
G10 SA+OB	หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ			คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย คะแนนเต็ม 1.0				G7 1.0 เฉลี่ย 14 หน่วยงาน
G11 ADQ	หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม			คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย คะแนนเต็ม 1.0				G7 1.0 เฉลี่ย 14 หน่วยงาน
ชุดตัวชี้วัดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism)								คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย RE1 กับ RE2
RE1 AD	ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำลดลง		ราชทัณฑ์ 1.0		คุมประพฤติ 1.0		พินิจ 1.0	RE1 1.0 เฉลี่ย 3 หน่วยงาน
O 0.5			Q 0.5	O 0.5	Q 0.5	O 0.5	Q 0.5	
RE2 AD	ร้อยละ/สัดส่วน ของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข		ราชทัณฑ์ 1.0		คุมประพฤติ 1.0		พินิจ 1.0	RE2 1.0 เฉลี่ย 3 หน่วยงาน
O 0.5			Q 0.5	O 0.5	Q 0.5	O 0.5	Q 0.5	
ชุดตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม								คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย A1 กับ A2
A1 AD	สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น		สถิติกรมคุ้มครองสิทธิฯ 1.0					A1 1.0 คะแนนเต็ม
O 0.5			O 0.5					
A2 AD	จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ		สถิติกรมคุ้มครองสิทธิฯ 1.0					A2 1.0 คะแนนเต็ม
O 0.5			O 0.5					
ชุดตัวชี้วัดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด								คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย D1 กับ D2
D1 ADQ	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด			คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิเฉลี่ย คะแนนเต็ม 1.0				D1 1.0 เฉลี่ย 13 หน่วยงาน
D2 AD	จำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมา เนื่องจากพบว่ามี การจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด			สถิติศาล 1.0				D2 1.0 คะแนนเต็ม
O 0.5				Q 0.5				

ตัวชี้วัด	ภาพรวมคะแนนตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา		คะแนนเต็ม 1.0 เฉลี่ย 7 ชุด
ชุดตัวชี้วัดที่ 7 ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice)			คะแนนเต็ม 1.0 มาจาก ET1 ร้อยละ 100
ET1	ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่น	สัดส่วนคะแนน	ET1 1.0
PS	ในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม	การสำรวจประชาชน (PS) ร้อยละ 100 เต็ม 1.0	คะแนนเต็ม

หมายเหตุ : 1) O = outcome คะแนนประเมินผลการปฏิบัติงานตามค่าสถิติ
2) Q = quality คะแนนประเมินคุณภาพของการจัดเก็บข้อมูลสถิติ

3.6 แผนการบริหารความเสี่ยง

ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับโครงการ	วิธีการบริหารความเสี่ยง
1. การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19	1. กรณีล็อกดาวน์ เตรียมทีมงานจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ ด้วยการเชิญตัวแทนจากสำนักงานยุติธรรมชุมชนเข้าร่วมการอบรมออนไลน์ พร้อมกับทีมงานจัดเก็บข้อมูล 2. กรณีไม่มีการล็อกดาวน์ ให้ผู้จัดเก็บข้อมูลตรวจ ATK ก่อนลงพื้นที่ทุกครั้ง และสวมใส่หน้ากากอนามัย เว้นระยะห่าง และล้างมือด้วยแอลกอฮอล์
2. ไม่สามารถเก็บข้อมูลในจังหวัด ที่ทำการคัดเลือก	1. พิจารณาจังหวัดสำรองโดยเลือกจังหวัดที่มีสัดส่วนสถิติอาชญากรรมและประชากรใกล้เคียงกับจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือก
3. ไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ที่เคยรับบริการในหน่วยงาน ของกระบวนการยุติธรรมได้ครบถ้วน	1. เพิ่มเป้าหมายการเก็บข้อมูลให้มากกว่า 2,800 ตัวอย่าง เพื่อบริหารความเสี่ยงในกรณีแบบสอบถามเกิดข้อผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วน 2. กรณีผู้ที่เคยรับบริการในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการ ให้ติดต่อขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานตำรวจ กระทรวงยุติธรรม ยุติธรรมจังหวัด และผู้นำชุมชน เพื่อขอข้อมูลผู้ที่เคยรับบริการในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม 3. เตรียมการดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ หรือการสำรวจข้อมูลทางออนไลน์เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ขาด
4. อคติที่เกิดจากการเก็บข้อมูล	จัดแผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลให้ครอบคลุม ทั้งวันทำงานและวันหยุดสุดสัปดาห์ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีหลากหลายทั้งด้านอาชีพและอายุ
5. ข้อมูลที่ได้รับจากวิธีการสังเกตและ ประเมินตนเอง (SA+OB) ไม่ครบถ้วน ตามแบบสอบถาม เนื่องจากหน่วยงาน ไม่มีความพร้อมหรือไม่ยินยอมให้ข้อมูล	1. ประสานหน่วยงานที่ตรวจการประเมินให้เร็วที่สุด พร้อมกับรายละเอียดข้อมูลที่หน่วยงานจะต้องนำเสนอ เพื่อที่หน่วยงานจะได้มีเวลาเตรียมการได้อย่างเหมาะสม

ความเสี่ยงที่เกี่ยวกับโครงการ	วิธีการบริหารความเสี่ยง
	2. เตรียมชี้แจงเหตุผลของการตรวจประเมินโดยละเอียดและแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของหน่วยงานในการดำเนินการตามตัวชี้วัด 3. พัฒนาเครื่องมือร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อคำถามและวิธีการประเมินที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 4

ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การรายงานผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในบทนี้ เป็นการเสนอรายละเอียดกระบวนการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้ง 7 ชุด 21 ตัวชี้วัด ในภาพรวม ทั้งการจัดเก็บที่ผ่านมาและในปีงบประมาณปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจถึงบริบทของการจัดเก็บข้อมูลและการประเมินผลตัวชี้วัดที่ผ่านมา รวมถึงข้อจำกัดที่พบจากการจัดเก็บและการประเมินผล ทั้งนี้ รายงานบทนี้ได้นำเสนอเรียงตามลำดับตัวชี้วัด ซึ่งการรายงานแต่ละตัวชี้วัดจะประกอบด้วย กระบวนการจัดเก็บและประเมินผล ในปีงบประมาณปัจจุบัน ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด รายละเอียดแนวทางการจัดเก็บและผลการจัดเก็บตัวชี้วัดที่ผ่านมา และผลการประเมินค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้ง 7 ชุด 21 ตัวชี้วัด ซึ่งเรียกตัวย่อตามอักษรย่อ ของตัวชี้วัดแต่ละชุดว่า REGRADE ดังนี้

ตาราง 4.1 รายละเอียดตัวชี้วัด

อักษรย่อ	ความหมาย	ชุดตัวชี้วัด ลำดับที่	รายละเอียด
R	Rights and Legal Knowledge	1	ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน
E	Effective Crime Control	2	การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ
G	Good Governance Justice	3	กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี
RE	Reduced Recidivism	4	การกระทำผิดซ้ำลดลง
A	Appropriate Protection of Victims and the Accused	5	ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครอง อย่างเหมาะสม
D	Do not have any Miscarriages of Justice	6	ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้ กระทำผิด
ET	Ensured Trust in Justice	7	ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการ ยุติธรรม

รายงานในส่วนนี้เป็นการรายงานค่าคะแนนและที่มาของการคิดค่าคะแนนเป็นรายตัวชี้วัด และรายงานประเด็นการทบทวนและพัฒนาปรับปรุงตัวชี้วัดเป็นรายตัวชี้วัด พร้อมนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดเก็บและประเมินผลในปีต่อไป

4.1 ชุดตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge)

ชุดตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1 ตัวชี้วัด ผลการประเมินตัวชี้วัดชุดที่ 1 ในภาพรวมมีค่าคะแนน 0.485 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับปานกลาง ดังรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.2 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 1

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนน
R1 สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐาน ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก	0.485
คะแนนรวมรายด้าน	0.485

4.1.1 สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก

ตัวชี้วัดที่ 1 R1	ชื่อตัวชี้วัด		
	สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก		
นิยาม : ประชาชนที่รับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ เพื่อสะท้อนให้ทราบถึงการรับรู้สิทธิเมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เมื่อเกิดเหตุแล้วทราบว่าต้องไปติดต่อหรือประสานกับหน่วยงานใด			
การจัดเก็บข้อมูล : ตัวชี้วัดนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey) โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานวัดแสดงความคิดเห็น จัดเก็บข้อมูลการรับรู้ เข้าใจ และเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Justice Literacy) รวมถึงประเมินถึงเรื่องการรับรู้สิทธิมนุษยชน สิทธิพื้นฐานกระบวนการยุติธรรม การรับรู้ขั้นตอนและกระบวนการงาน การติดต่อหน่วยงานเมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือตกเป็นผู้ต้องหา/จำเลยในคดีอาญาผ่านทางสื่อ หน่วยงานท้องถิ่น หรือยุติธรรมชุมชนแล้วนำมาคำนวณหาค่าร้อยละและสรุปเป็นระดับการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม			
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566		ร้อยละ 48.50	ค่าคะแนนดัชนี 0.485

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด R1

ตัวชี้วัดที่ 1 (R1) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2566 ตามโครงการนี้ การจัดเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามมาตรวัดความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการรับรู้และความรู้พื้นฐานในกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ รวมถึงสิทธิขั้นพื้นฐานตามระเบียบวิธีวิจัยที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 3.1 ปรากฏรายละเอียดตามแบบสอบถาม ในภาคผนวก ก ผลการสำรวจการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก พบว่าประชาชนมีการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวกคำนวณได้ร้อยละ 48.50

ตาราง 4.3 ผลการสำรวจความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	คะแนนความรู้ (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้างน้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้างมาก	5 มาก		
1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับ “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						2.78	
1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ การพิพากษาคดีชั้นศาล	341 (12.18)	704 (25.14)	1,065 (38.04)	507 (18.11)	183 (6.54)	2.82	1.07
1.2 กฎหมายเกี่ยวกับปัญหาที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติ ที่ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์	341 (12.18)	737 (26.32)	1,072 (38.29)	488 (17.43)	162 (5.79)	2.78	1.05
1.3 กฎหมายเกี่ยวกับหนี้ นิติกรรมสัญญา การไม่ชำระหนี้ และการขอระงับข้อพิพาท	346 (12.36)	652 (23.29)	1,107 (39.54)	503 (17.96)	192 (6.86)	2.84	1.07
1.4 กฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีและล้มละลาย	496 (17.71)	753 (26.89)	993 (35.46)	396 (14.14)	162 (5.79)	2.63	1.10
1.5 กฎหมายเกี่ยวกับการปกครอง เช่น ความผิดต่อเจ้าพนักงานและต่อตำแหน่งหน้าที่ การร้องเรียนกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ	426 (15.24)	743 (26.54)	1,019 (36.39)	431 (15.39)	181 (6.46)	2.71	1.10
1.6 กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เช่น ความผิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ความมั่นคงของรัฐ การก่อการร้าย	422 (15.07)	726 (25.93)	991 (35.39)	452 (16.14)	209 (7.46)	2.75	1.12

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	คะแนนความรู้ (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปาน กลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
1.7 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ลิขสิทธิ์ ยักยอกทรัพย์สิน รับของโจร	272 (9.71)	655 (23.39)	1,107 (39.54)	543 (19.39)	223 (7.96)	2.93	1.06
1.8 กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เช่น ฆ่า ทอดทั้งเด็ก ทำแท้ง	338 (12.07)	689 (24.61)	1,054 (37.64)	499 (17.82)	220 (7.86)	2.85	1.09
1.9 กฎหมายเกี่ยวกับเพศ เช่น ข่มขืน อนาจาร การค้าประเวณี	321 (11.46)	685 (24.46)	1,079 (38.54)	488 (17.43)	227 (8.11)	2.86	1.09
1.10 กฎหมายเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน เช่น อั้งยี่ ซ่องโจร	467 (16.68)	763 (27.25)	959 (34.25)	418 (14.93)	193 (6.89)	2.68	1.12
1.11 กฎหมายเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตราย ต่อประชาชน เช่น วางเพลิง เผาทรัพย์สิน ปลอมปนอาหารหรือยา	467 (16.68)	743 (26.54)	1,039 (37.11)	412 (14.71)	204 (7.29)	2.74	1.10
1.12 กฎหมายเกี่ยวกับการค้า เช่น เครื่องขังดวงวัด ที่ผิดอัตรา การขายของโดยการหลอกลวง การลอกเลียนแบบสินค้า/เครื่องหมายการค้า	397 (14.18)	728 (26.00)	1,091 (38.96)	392 (14.00)	192 (6.86)	2.73	1.08
2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับ “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม” ในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด						2.92	
2.1 การขอรับความช่วยเหลือผ่านช่องทางสายด่วน ยุติธรรม 1111 กด 77	567 (20.25)	483 (17.25)	961 (34.32)	524 (18.71)	265 (9.46)	2.80	1.23
2.2 การบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม ผ่านศูนย์ยุติธรรมจังหวัด/ชุมชน	321 (11.46)	596 (21.29)	980 (35.00)	607 (21.68)	296 (10.57)	2.99	1.14
2.3 เมื่อต้องตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา กฎหมายได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดหาทนายความ	307 (10.96)	538 (19.21)	1,038 (37.07)	628 (22.43)	289 (10.32)	3.02	1.13
2.4 การขอรับความช่วยเหลือทางการเงินในการต่อสู้คดี จากกองทุนยุติธรรม	357 (12.75)	616 (22.00)	1,018 (36.36)	537 (19.18)	272 (9.71)	2.91	1.14
2.5 การร้องขอให้หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ ไกล่เกลี่ยคดีให้เมื่อมีคดีความเกิดขึ้น	264 (9.43)	638 (22.79)	1,046 (37.36)	580 (20.71)	272 (9.71)	2.99	1.10
2.6 การรับหรือให้ข้อมูลข่าวสารผ่านทนายความ หรือผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย	287 (10.25)	589 (21.04)	1,052 (37.57)	586 (20.93)	286 (10.21)	3.00	1.11

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	คะแนนความรู้ (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปาน กลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
2.7 การรับหรือให้ข้อมูลข่าวสารผ่านโฆษกหน่วยงาน ภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐผู้รับผิดชอบคดี	367 (13.11)	679 (24.25)	1,050 (37.50)	495 (17.68)	209 (7.46)	2.82	1.10
2.8 การรับหรือให้ข้อมูลข่าวสารผ่านมูลนิธิหรือ องค์กรให้ความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม	376 (13.43)	672 (24.00)	1,044 (37.29)	479 (17.11)	229 (8.18)	2.83	1.12
3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน” ในประเด็นต่อไปนี้อยู่ในระดับใด						3.12	
3.1 ท่านจะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาจากตำรวจ เมื่อต้องถูกดำเนินคดี	162 (5.79)	452 (16.14)	1,122 (40.07)	728 (26.00)	336 (12.00)	3.22	1.04
3.2 ท่านมีสิทธิในการที่จะพบหรือมีทนายความ เมื่อต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา	182 (6.50)	504 (18.00)	1,083 (38.68)	720 (25.71)	311 (11.11)	3.17	1.05
3.3 ท่านมีสิทธิที่จะร้องให้มีการขอปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) เมื่อต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญา	196 (7.00)	539 (19.25)	1,057 (37.75)	689 (24.61)	319 (11.39)	3.14	1.07
3.4 หากท่านเป็นผู้ถูกกล่าวหา/ผู้เสียหายท่านสามารถ รับทราบความคืบหน้าในการสอบสวนจากเจ้าหน้าที่	217 (7.75)	557 (19.89)	1,084 (38.71)	659 (23.54)	283 (10.11)	3.08	1.07
3.5 ท่านมีสิทธิเข้าถึงและใช้พยานหลักฐานต่าง ๆ ได้โดยสะดวก เมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม	229 (8.18)	570 (20.36)	1,058 (37.79)	662 (23.64)	281 (10.04)	3.07	1.08
3.6 บุคคลจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็น “ผู้บริสุทธิ์” ก่อนคดีจะถึงที่สุด	203 (7.25)	528 (18.86)	1,031 (36.82)	687 (24.54)	351 (12.54)	3.16	1.09
3.7 ผู้ต้องหา/จำเลย/ผู้เสียหาย มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง ระหว่างการดำเนินคดี และการพิจารณาคดีของคู่กรณี ทุกฝ่าย	223 (7.96)	566 (20.21)	1,080 (38.57)	645 (23.04)	286 (10.21)	3.07	1.07
3.8 ท่านมีสิทธิขอรับการอุทธรณ์คำตัดสินของศาลต่อ ศาลที่สูงกว่าเพื่อโอกาสในการได้รับการพิจารณาคดีใหม่	232 (8.29)	566 (20.21)	1,041 (37.18)	672 (24.00)	289 (10.32)	3.08	1.09
3.9 ท่านมีสิทธิได้รับการเยียวยาจากรัฐ หากเป็นผล มาจากความบกพร่องหรือผิดพลาดจากการดำเนินการ ของกระบวนการยุติธรรม	238 (8.50)	564 (20.14)	1,048 (37.43)	639 (22.82)	311 (11.11)	3.08	1.10
ค่าเฉลี่ยรวม “ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม”						2.94	

จากผลการสำรวจตัวชี้วัด R1 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับ “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน” “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม” และ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน” อยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็น “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน” มีค่าเฉลี่ย 2.78 เป็นประเด็นที่ได้คะแนนน้อยที่สุด รองลงมา ส่วนระดับความรู้เกี่ยวกับ “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม” มีค่าเฉลี่ย 2.92 และระดับความรู้เกี่ยวกับ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน” มีค่าเฉลี่ย 3.12 ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้คะแนนสูงที่สุด และเมื่อนำเอาค่าคะแนนจากทั้ง 3 ประเด็น มาหาค่าเฉลี่ยพบว่ามีค่าเท่ากับ 2.94 ซึ่งเป็นระดับปานกลาง เมื่อปรับฐานคะแนนให้เริ่มจากศูนย์ด้วยวิธี Min – Max Normalization เพื่อนำคะแนนของคะแนนแบบสอบถามมาแปลงเป็นค่าระดับคะแนนดัชนีตัวชี้วัดระดับ 0.0 – 1.0 โดยค่าคะแนนของตัวชี้วัดที่ 1 (R1) มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.485 คิดเป็นค่าสัดส่วนร้อยละได้ 48.50 รายละเอียดแสดงในตาราง 4.4

ตาราง 4.4 สรุปผลการสำรวจความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

สรุปผลการสำรวจความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม	คะแนน	ร้อยละ	ค่าคะแนน ดัชนี
1. ความรู้เกี่ยวกับ “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน”	2.78	44.50	0.485
2. ความรู้เกี่ยวกับ “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม”	2.92	48.00	
3. ความรู้เกี่ยวกับ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน”	3.12	53.00	
เฉลี่ยรวม	2.94	48.50	

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บตัวชี้วัด R1

ตัวชี้วัดที่ 1 (R1) จัดเก็บข้อมูลการรับรู้ เข้าใจ และเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Justice Literacy) รวมถึงประเมินถึงเรื่องการรับรู้สิทธิมนุษยชน สิทธิพื้นฐานกระบวนการยุติธรรม การรับรู้ขั้นตอนและกระบวนการงาน การติดต่อหน่วยงานเมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือตกเป็นผู้ต้องหา/จำเลยในคดีอาญาผ่านทางสื่อ หน่วยงานท้องถิ่น หรือยุติธรรมชุมชน ช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ทางคณะกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้กำหนดข้อความให้เป็นการสอบถามระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับ “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน” “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม” และ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน” จากนั้นจึงคำนวณหาค่าร้อยละและสรุปเป็นระดับการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ผลการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังควรเป็นประเด็นที่จะต้องพัฒนาขับเคลื่อนให้ประชาชนมีความรู้ด้านกฎหมายและสิทธิขั้นพื้นฐานอยู่อีกมาก อย่างน้อยในระยะต่อไปก็ควรมีการพัฒนาให้อยู่ในระดับ “ค่อนข้างมาก” (เกินกว่าร้อยละ 60)

ในการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด R1 นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 นั้น ใช้เครื่องมือในการจัดเก็บเป็นแบบสอบถามและใช้วิธีการสัมภาษณ์ประชาชน ซึ่งในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 เป็นการใชแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก และรายงานเป็นสัดส่วนของประชาชนที่ตอบ “รู้” และ “ไม่รู้” มาเปรียบเทียบกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 ได้มีการพัฒนาข้อคำถามสำหรับสอบถามระดับความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับ “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน” “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม” และ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน” และให้คะแนนตามระดับชั้น 5 ระดับ จากนั้นจึงคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ แล้วจึงนำมารายงานเป็นระดับการรับรู้สึทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ตาราง 4.5 เปรียบเทียบผลการจัดเก็บตัวชี้วัด R1

การประเมินรอบปีงบประมาณ					
2561	2562	2563	2564	2565	2566
ร้อยละ 33.73	ร้อยละ 28.54	ร้อยละ 43.05	ร้อยละ 60.60 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่แก้ไขแล้ว 50.75 (ปานกลาง)	ร้อยละ 56.80 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่แก้ไขแล้ว 46.00 (ปานกลาง)	ร้อยละ 48.50 (ปานกลาง)

ทั้งนี้ ในการทบทวนวิธีการจัดเก็บตัวชี้วัดนี้ พบว่าในส่วนของการรายงานข้อมูลการประเมินตัวชี้วัดระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566 นั้น ใช้วิธีเทียบค่าคะแนนร้อยละจากค่าคะแนนระดับในแบบสอบถามแบบ Likert Scale แต่เนื่องจากในปี พ.ศ. 2564-2565 นำค่าคะแนน Likert Scale มาแปลงเป็นค่าร้อยละโดยตรงทางคณะผู้วิจัยจึงได้ปรับฐานคะแนนของรอบการประเมินตัวชี้วัดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 โดยใช้วิธี Min-Max Normalization เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างถูกต้อง¹⁸ เมื่อเปรียบเทียบผลการจัดเก็บข้อมูล

¹⁸ เนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 ใช้แบบสอบถามแบบสองตัวเลือก (yes/no questionnaire) ซึ่งมีระดับคะแนน 0 - 1 ส่วนการจัดเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ใช้แบบสอบถามแบบให้คะแนนตามระดับชั้น 5 ระดับ (Likert Scale) ซึ่งมีระดับคะแนน 1 - 5 ดังนั้น ในการนำเสนอผลการเทียบค่าสัดส่วนร้อยละในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้มีการนำข้อมูลคะแนนจากค่าเฉลี่ยมาแปลงเป็นค่าคะแนนที่เริ่มจาก 0 เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกับผลสำรวจในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 ด้วยวิธี Min-Max Normalization (เอาค่าคะแนนลบด้วยค่าต่ำสุดแล้วหารด้วยส่วนต่างค่าคะแนนสูงสุดต่ำสุด) ซึ่งตัวเลขจะแตกต่างจากที่นำเสนอในรายงานฉบับปี พ.ศ. 2564 - 2565 ที่ไม่ได้มีการแปลงฐานคะแนนให้เริ่มจากศูนย์ (ในรายงานตัวชี้วัดปี พ.ศ. 2564 - 2565 ใช้วิธีเทียบค่าคะแนนต่ำสุดเป็นร้อยละ 20)

พบว่า สัดส่วนของประชาชนที่รับรู้สิทธิทางกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวกมีแนวโน้มดีขึ้นจากปีก่อนหน้าเล็กน้อย แต่ยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังห่างจากค่าเป้าหมายและเป็นประเด็นที่ต้องปรับปรุงต่อไป โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเพิ่มการให้คำแนะนำในช่องทางที่หลากหลายและขยายเครือข่ายการให้คำบริการ ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิพื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มและทุกช่วงอายุ โดยเฉพาะในกลุ่มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ควรพิจารณาการใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารเพื่อเพิ่มการรับรู้

จากการทบทวนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า ควรมีการเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นเพื่อลดความคลาดเคลื่อน โดยหากเป็นการสำรวจในระยะยาวอาจพิจารณาในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในลักษณะที่มีการติดตามกลุ่มตัวอย่างตายตัวเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายจากการจัดเก็บข้อมูลในระยะยาว ข้อคำถามส่วนหนึ่งโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับข้อกฎหมายและความรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิอาจไม่เหมาะสมที่จะใช้การวัดแบบระดับ ซึ่งเป็นความรู้สึกส่วนตัว อาจปรับใช้แบบทดสอบความรู้แล้ววัดค่าคะแนนแทน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงกว่า

4.2 ชุดตัวชี้วัดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Crime Control)

ชุดตัวชี้วัดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ผลการประเมินตัวชี้วัดชุดที่ 1 ในภาพรวมมีค่าคะแนน 0.681 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.6 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 2

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนน
E1 อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง	0.698
E2 ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง	0.663
คะแนนเฉลี่ย	0.681

4.2.1 อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง

ตัวชี้วัดที่ 2	ชื่อตัวชี้วัด
E1	อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง
นิยาม : การกระทำใด ๆ ที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้ในสังคม ที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และทรัพย์สิน	
การจัดเก็บข้อมูล : สถิติคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน จากสถิติอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถิติการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนของสำนักงานกิจการยุติธรรม	

ตัวชี้วัดที่ 2 E1	ชื่อตัวชี้วัด		
	อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง		
สถิติคดีอาญา	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.458	0.344	0.802
อาชญากรรมภาคประชาชน	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.250	0.344	0.594
ผลการประเมินปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.698		ค่าคะแนนดัชนี 0.698

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด E1

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 2 (E1) ได้ค่าคะแนน 0.698 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างมาก การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้หน่วยงานที่มีการจัดเก็บสถิติอาชญากรรม ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลสถิติอาชญากรรม 4 กลุ่ม ซึ่งมีการบันทึกคดีอาชญากรรมที่มีการรับแจ้งความในสารบบคดีของตำรวจ โดยระบบฐานข้อมูลสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES : Crime Record Information and Management Enterprise System) วิเคราะห์ร่วมกับการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม เพื่อสะท้อนอาชญากรรมที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างประชาชนถึงประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง

ผลการรายงานข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ได้ใช้ข้อมูลสถิติคดีอาญาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ¹⁹ ที่มีการจัดเก็บและรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สามารถแจกแจงลักษณะความผิดได้อย่างชัดเจนและมีการจำแนกกลุ่มอาชญากรรมออกเป็นความผิดต่อชีวิตร่างกาย ความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์ โดยข้อมูลเก่าที่สุดที่สามารถสืบค้นมีรายงานไว้ในรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม (White Paper on Crime and Justice) ซึ่งมีข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2565 แต่ไม่ได้แยกประเภทอาชญากรรมความผิดหลอกลวงฉ้อโกง แต่ในส่วนของความผิดหลอกลวงฉ้อโกงมีการแยกไว้โดยเฉพาะในรายงานสถิติที่มีการเผยแพร่ไว้ในเว็บไซต์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในหมวดของสถิติยุติธรรม ความมั่นคง การเมืองและการปกครอง ซึ่งมีข้อมูลเก่าที่สุดถึงปี พ.ศ. 2550²⁰ รายงานฉบับนี้จึงได้ใช้สถิติดังกล่าวมาคำนวณค่าเป้าหมาย เนื่องจากข้อมูลสถิติอาชญากรรมที่สืบค้นได้เป็นข้อมูลตามปีปฏิทิน ในการจัดทำข้อมูลเปรียบเทียบจึงได้นำข้อมูลสถิติคดีจากรายงานสถานการณ์

¹⁹ ปัจจุบันใช้สถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม ซึ่งเริ่มใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ปรับจากสถิติคดีอาญา 5 กลุ่ม ที่มีการใช้ก่อนหน้านี้

²⁰ <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx> เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน 2566

อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม (White Paper on Crime and Justice) ฉบับล่าสุดปี พ.ศ. 2566 ซึ่งมีข้อมูลรายงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปีปฏิทิน พ.ศ. 2565 มาใช้ในการเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้แต่เดิมใช้ข้อมูลคดี 2 กลุ่ม อันได้แก่ กลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย และเพศ กับกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ แต่เนื่องจากในระยะหลังพบว่าคดีหลอกลวงฉ้อโกงมีจำนวนเพิ่มขึ้นสูงมาก จนมากกว่าคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ประกอบกับ สถิติอาชญากรรมภาคประชาชนก็มีการแยกความผิดหลอกลวงฉ้อโกงออกเป็นอีกกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ ด้วยเหตุที่จำนวนอาชญากรรมที่พบมีจำนวนมาก และลักษณะการก่อเหตุที่มีความหลากหลาย ในการเปรียบเทียบอัตราการเกิดอาชญากรรมในปีจึงได้แบ่งกลุ่ม ประเภทอาชญากรรมออกเป็น 3 กลุ่ม อันได้แก่ ความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย²¹ ความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์²² และความผิดหลอกลวงฉ้อโกง²³

ตาราง 4.7 รายละเอียดสถิติคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ต่อประชากร 100,000 คน)

ปี	ลักษณะความผิด		
	ชีวิตร่างกายและเพศ	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	ฉ้อโกงหลอกลวง
2545	60.51	109.72	N/A
2546	76.30	106.24	N/A
2547	74.58	108.12	N/A
2548	74.28	121.26	N/A
2549	69.76	121.64	N/A
2550	62.57	115.84	12.55
2551	52.82	105.99	11.45
2552	51.43	93.68	11.38

²¹ ความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย หมายความว่า ความผิดที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกาย อันได้แก่ ฆ่าผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ความตาย พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา และความผิดที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายอื่น ๆ

²² ความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์ หมายความว่า ความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน อันได้แก่ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจร ลักพาเรียกค่าไถ่ วางเพลิง และความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์อื่น ๆ ในที่นี้เนื่องจากการแยกความผิดหลอกลวงฉ้อโกงออกมาจึงไม่นับรวมตัวเลขในคดีฉ้อโกงในกลุ่มนี้

²³ ความผิดหลอกลวงฉ้อโกง หมายความว่า คดีที่ผู้กระทำความผิดใช้กลอุบายหรือหลอกลวงให้เหยื่อหลงเชื่อให้ส่งมอบทรัพย์สินให้ โดยมีเจตนาทุจริต

ปี	ลักษณะความผิด		
	ชีวิตร่างกายและเพศ	ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	ฉ้อโกงหลอกลวง
2553	45.79	88.92	10.78
2554	39.76	78.88	10.16
2555	39.78	78.18	10.89
2556	38.52	78.92	11.93
2557	36.54	78.51	12.70
2558	30.45	87.44	15.27
2559	17.26	76.82	13.61
2560	27.46	84.32	14.14
2561	26.59	80.83	14.27
2562	24.91	73.90	13.88
2563	24.55	72.70	13.75
2564	23.55	79.08	14.06
ค่าเป้าหมาย	12.71	66.88	14.77
2565	27.35	72.66	29.27

อย่างไรก็ดี จากการวิเคราะห์บริบทในส่วนสถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เพิ่มมากขึ้น พบว่าเกิดจากการพัฒนาระบบการรับแจ้งความบนช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะในคดีอาชญากรรมฉ้อโกง หลอกลวง ซึ่งจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้แทนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รายงานว่ เริ่มใช้งานระบบแจ้งความออนไลน์ในปี พ.ศ. 2565 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายงานสถิติคดีอาชญากรรม จากสารบบคดีของตำรวจเปรียบเทียบกับสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนนั้น อาจน้อยกว่าคดีอาชญากรรม ที่เกิดขึ้นจริง โดยตัวเลขสถิติคดีอาชญากรรมจากการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนในปี พ.ศ. 2563 มากกว่า สถิติการรับแจ้งคดีอาญาของตำรวจในกลุ่มคดีความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย ความผิดคดีประทุษร้าย ต่อทรัพย์สิน และคดีหลอกลวงฉ้อโกง ถึงร้อยละ 14.80 เท่า 33.60 เท่า และ 113.01 เท่า ตามลำดับ และยังปรากฏ สำนวนความอาญาในคดีไม่ปรากฏตัวผู้ต้องหา (คดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด) ในสถิติสำนวนส่งอัยการลดน้อยลง อย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่สำนวนประเภทที่รู้ตัวหรือมีการจับกุมตัวผู้กระทำผิดกลับไม่ได้มีแนวโน้มลดลงตาม จากข้อมูลคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด สะท้อนให้เห็นว่า อาจมีปัญหาการไม่รับแจ้งความในคดี

ที่ไม่รู้ตัวผู้กระทำผิด ทำให้คดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดหายไปจากระบบจำนวนมาก²⁴ ดังนั้น ด้วยบริบทที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทยอาจต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาให้เกิดการรับแจ้งสถิติคดีอาญาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น มากกว่าการพิจารณาสถิติคดีแต่เพียงอย่างเดียว จึงกำหนดให้จำนวนคดีที่เพิ่มมากขึ้น แสดงถึงประสิทธิภาพของหน่วยงานที่ดีขึ้น โดยรายละเอียดคะแนนปรากฏดังนี้

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย มีค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับ 12.71 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนคดีรับแจ้งในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวน 27.35 พบว่าสูงกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 115.18 ซึ่งเกินกว่าร้อยละ 10 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้นมาก มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.500 จากคะแนนเต็ม 0.500

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ มีค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับร้อยละ 66.88 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนคดีรับแจ้งในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 72.66 พบว่าสูงกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 8.64 ซึ่งเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 5 แต่ไม่เกินกว่าร้อยละ 10 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้น มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.375 จากคะแนนเต็ม 0.500

ความผิดฉ้อโกงหลอกลวง มีค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับร้อยละ 14.77 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนคดีรับแจ้งในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 29.27 พบว่าสูงกว่าค่าเป้าหมายถึงร้อยละ 98.17 ซึ่งเกินกว่าร้อยละ 10 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้นมาก มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.500 จากคะแนนเต็ม 0.500

และในส่วนของสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน พบว่า มีการจัดเก็บและรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ปี พ.ศ. 2559 , 2561 , 2563 และ 2564 โดยสามารถแจกแจงลักษณะความผิดได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ พบว่ามีประเด็นปัญหาสืบเนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บข้อมูลคดีหลอกลวงฉ้อโกงจากปี พ.ศ. 2559 , 2561 , 2563 และ 2564 เนื่องจากผลการทดสอบแบบสอบถาม พบว่าประชาชนแทบทุกรายเคยได้รับการติดต่อจากมิจฉาชีพในเหตุฉ้อโกงหลอกลวง หากนับรวมเป็นเหยื่อทุกรายเช่นเดียวกับการสำรวจที่ผ่านมาอาจเป็นการจมนับสถิติที่มากเกินไป การจัดเก็บข้อมูลในปัจจุบันจึงนับเหยื่ออาชญากรรมเฉพาะผู้ที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น ดังนั้น ความผิดฉ้อโกงหลอกลวงในส่วนของสถิติอาชญากรรมจึงไม่สามารถนำมาหาค่าเป้าหมายเพื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้าได้ เนื่องจากมีมาตรฐานการจัดเก็บที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ จากการทบทวนข้อมูลการสำรวจนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - 2564

²⁴ ชวนันต์ เจนการ และคณะ, *อาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมไทยวันนี้ (Updating Thai Criminal Justice)*, (เอกสารเผยแพร่ : สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2565)

พบว่าการสำรวจในปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนเหยื่ออาชญากรรมสูงกว่าในการสำรวจปีอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเก็บข้อมูลที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บันทึกข้อมูลเอง หากนำมาคำนวณค่าเป้าหมายอาจเป็นค่าผิดปกติ (Outlier) ซึ่งส่งผลให้ค่าเป้าหมายคลาดเคลื่อนได้ ในการคำนวณค่าคะแนนดัชนีครั้งนี้ จึงไม่นำเอาข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 มาใช้ในการคำนวณร่วมกับข้อมูลในปีอื่น

ตาราง 4.8 รายละเอียดสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนของสำนักงานกิจการยุติธรรม (ต่อประชากร 100,000 คน)

ลักษณะความผิด	ปีการประเมินตัวชี้วัด			ค่าเป้าหมาย	2566
	2559	2561	2563		
ชีวิตและร่างกาย	318.23	483.65	422.51	512.41	512.41
ทรัพย์สิน	2,886.36	1,692.68	2,408.32	1,815.12	1,815.12
ฉ้อโกงหลอกลวง	590.91	2,659.93	6,016.6	8,514.7	3,050.50

จากการวิเคราะห์บริบทของตัวชี้วัดในส่วนสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนของสำนักงานกิจการยุติธรรม พบว่าข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนนั้น สามารถสะท้อนภาพอาชญากรรมที่แท้จริง (Dark figure of crime) เนื่องจากการสำรวจครอบคลุมอาชญากรรมซึ่งไม่ได้มีการแจ้งต่อเจ้าหน้าที่และเป็นการเก็บข้อมูลจากเหยื่ออาชญากรรม ผลการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนจึงสะท้อนประสิทธิภาพของการควบคุมอัตราอาชญากรรมโดยตรง ดังนั้น จึงควรกำหนดค่าประเมินผลการปฏิบัติงานในทิศทางที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายจากการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของแต่ละลักษณะคดีกับค่าเป้าหมาย ปรากฏผลดังนี้

ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย มีค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับ 512.41 ครั้ง ต่อประชากรแสนคน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนเหยื่ออาชญากรรมในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวน 4,158.37 ครั้ง ต่อประชากรแสนคน พบว่าสูงกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 711.53 ซึ่งเกินกว่าร้อยละ 10 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับแย่มาก มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของ การประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ที่ 0.000 จากคะแนนเต็ม 0.500

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน มีค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับร้อยละ 1,815.12 ครั้ง ต่อประชากรแสนคน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนเหยื่ออาชญากรรมในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวน 1,506.5 ครั้ง ต่อประชากรแสนคน พบว่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 17.00 ซึ่งเกินกว่าร้อยละ 10 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้นมาก มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของ การประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ที่ 0.500 จากคะแนนเต็ม 0.500

ความผิดฉ้อโกงหลอกลวง มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับบริบทในปีปัจจุบัน เนื่องจากในการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนในกลุ่มความผิดหลอกลวงฉ้อโกง พบว่ากลุ่มตัวอย่างประชาชน

ทั่วไปในพื้นที่แทบทุกคนได้ให้ข้อมูลว่าเคยถูกกลุ่มอาชญากรติดต่อหลอกลวงทางโทรศัพท์ หรือได้รับข้อความหลอกลวงผ่านทางข้อความทางโทรศัพท์ หรือได้รับการติดต่อส่งข้อความหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หรือพบการโฆษณาขายสินค้าหลอกลวง โดยกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวพบการหลอกลวงฉ้อโกงในลักษณะดังกล่าวคนละหลายครั้งในรอบปี ในการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนในปี พ.ศ.2565 จึงจำเป็นต้องปรับวิธีการเก็บข้อมูลในกลุ่มความผิดหลอกลวงฉ้อโกง จากเดิมที่นับทุกความผิดที่พบเป็นการนับเฉพาะคดีที่สูญเสียทรัพย์สิน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดเก็บข้อมูลแตกต่างกับปีอื่น ๆ จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายได้ ในปีนี้จึงยังไม่ได้นำคะแนนในความผิดฉ้อโกงหลอกลวงมาคิดคำนวณในปีนี้ แต่ได้นำสถิติคดีหลอกลวงฉ้อโกงต่อประชากรแสนคนซึ่งคำนวณได้จากการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน ปี พ.ศ.2565 ซึ่งเป็นปีล่าสุดได้สถิติคดี 3,050.50 ครั้ง ต่อประชากรแสนคน ซึ่งข้อมูลนี้จะใช้เป็นค่าเป้าหมาย (Baseline) สำหรับการประเมินในปีต่อไป

ตาราง 4.9 ผลการประเมินด้านผลการปฏิบัติจากสถิติอาชญากรรมตำรวจและการสำรวจภาคประชาชน

แหล่งข้อมูล	ชีวิตร่างกาย	ทรัพย์สิน	ฉ้อโกง	เฉลี่ย (เต็ม 0.5)
สถิติตำรวจ	0.500	0.375	0.500	0.458
การสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน	0.000	0.500	N/A	0.250

ในส่วนของคะแนนคุณภาพของข้อมูล พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ให้คะแนนคุณภาพของสถิติคดีอาญา 4 กลุ่มในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากในภาพรวมข้อมูลที่ใช้มีฐานข้อมูลในการจัดเก็บที่เป็นมาตรฐานและมีการจัดทำสถิติมาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ แต่ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการลงบันทึกข้อมูลของเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจมีระดับความเข้าใจในข้อมูลที่ต้องบันทึกแตกต่างกันและเรื่องความน่าเชื่อถือของจำนวนคดีในระบบ เนื่องจากปัจจุบันยังพบคดีที่มาจากความอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้มาแจ้งความในระบบ ในส่วนของผลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนนั้น ก็มีการประเมินคุณภาพสถิติในระดับเดียวกัน โดยปัจจุบันเริ่มมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และสามารถวิเคราะห์แนวโน้มได้ หากแต่ยังมีข้อกังวลเรื่องการจัดเก็บข้อมูลซึ่งอาจมีกลุ่มตัวอย่างน้อยเกินไป และมาตรฐานการจัดเก็บในแต่ละปีอาจมีความแตกต่างกัน เนื่องจากใช้ผู้เก็บข้อมูลจากต่างสถาบันกัน ดังจะเห็นได้จากการเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 ที่ได้ข้อมูลในลักษณะสุดโต่งผิดปกติ ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์รวมกันได้ จากการประเมินคุณภาพสถิติข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.10 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลอัตราอาชญากรรมต่อประชากร 100,000 คน

เกณฑ์คุณภาพ	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 0.5)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	4	N/A	4	4	3	3.75	0.344
2.สำนักงานกิจการยุติธรรม	4	N/A	4	4	3	3.75	0.344

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด E1

จากการทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในส่วนนี้ พบว่านับตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2561 – 2565 มีการรายงานเฉพาะข้อมูลสถิติคดีอาญาซึ่งจัดเก็บโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในกลุ่มความผิดชีวิตร่างกาย และกลุ่มความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เท่านั้น โดยในการประเมินตัวชี้วัดในรอบการประเมินนี้ ได้เพิ่มการประเมินความผิดฉ้อโกงหลอกลวงเข้ามาซึ่งความผิดดังกล่าวอาจกลายเป็นกลุ่มความผิดหลักอีกกลุ่มหนึ่งจากสภาพอาชญากรรมในปัจจุบันที่มีแนวโน้มคดีอาชญากรรมหลอกลวงฉ้อโกง โดยเฉพาะความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงมากขึ้นอย่างก้าวกระโดด

ทั้งนี้ จากสถิติข้อมูลที่ผ่านมาพบข้อสังเกตว่าหากใช้เฉพาะสถิติคดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่เพียงอย่างเดียว อาจนำไปสู่ปัญหาข้อมูลสถิติที่ไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริง เนื่องจากมีเหตุอาชญากรรมเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อาจเนื่องมาจากปัญหาการไม่รับแจ้งความของเจ้าหน้าที่ประชาชนไม่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เกิดความเสียหายเล็กน้อย และขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ในการประเมินครั้งนี้จึงได้มีการนำข้อมูลสถิติอาชญากรรมจากการสำรวจข้อมูลอาชญากรรมภาคประชาชนนำมาพิจารณาประกอบด้วย

จากการประเมินตัวชี้วัดผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านให้ความเห็นว่า ควรเพิ่มเติมข้อมูลสถิติอาชญากรรมของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้ข้อมูลสถิติอาชญากรรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และควรมีการแยกพิจารณากลุ่มคดีซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน เช่น อาชญากรรมองค์กร การค้ามนุษย์ การเรียกค่าไถ่ข้อมูล ความผิดดังกล่าวแม้ไม่ได้อยู่ในกลุ่มความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สิ้นในสถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม แต่เมื่อพิจารณาแล้วความผิดดังกล่าวก็เป็นอาชญากรรมสำคัญที่มีเหี่ยวอาชญากรรมที่เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกาย หรือความสูญเสียต่อทรัพย์สิ้นเช่นเดียวกัน ในระยะต่อไปควรมีการจัดทำมาตรฐานข้อมูลสถิติของสถิติอาชญากรรมตำรวจและอาชญากรรมภาคประชาชนให้สอดคล้องกัน และอาจพิจารณาการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือออนไลน์เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น

นอกจากนั้น ในประเด็นมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นควรให้มีการศึกษาหรือประเมินประสิทธิภาพการบันทึกข้อมูลผ่านระบบ CRIMES ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อนำไปพัฒนาระบบและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อไป รวมทั้งเห็นควรให้มีหน่วยงานกลางเพื่อดำเนินการประสานหน่วยงานที่จัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ ให้ดำเนินการเก็บข้อมูลในรูปแบบและบันทึกลงในระบบซึ่งมีมาตรฐานเดียวกัน และให้มีการรายงานแบบอัตโนมัติ โดยอาจกำหนดขึ้นใหม่ตามความต้องการของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.)

4.2.2 ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง

ตัวชี้วัดที่ 3 E2	ชื่อตัวชี้วัด	
	ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง	
นิยาม : ความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน ทั้งทางร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน		
การจัดเก็บข้อมูล : การสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนมีการดำเนินการโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นประจำทุกปี ซึ่งทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติเริ่มสำรวจนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 และสำนักงานกิจการยุติธรรมเริ่มในปี พ.ศ. 2559 โดยใช้การเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey)		
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ		ร้อยละ 39.56
สำนักงานกิจการยุติธรรม		ร้อยละ 27.75
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ร้อยละ 33.66	ค่าคะแนนดัชนี 0.663

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด E2

ตัวชี้วัดที่ 3 (E2) ได้ค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.663 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างมาก การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey) และนำมารายงานเป็นสถิติทางการ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมล่าสุดที่ได้จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานกิจการยุติธรรม ตามโครงการการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน และการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ โดยการนำข้อมูลการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของทั้งสองหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน อย่างไรก็ตาม ตัวเลขความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมเป็นการสะท้อนความรู้สึกในเชิงลบ ในการจัดทำดัชนีชี้วัดในด้านนี้จำเป็นต้องนำข้อมูลมาคำนวณกลับด้านย้อนกลับ (Reverse) เพื่อสะท้อนให้เป็นตัวชี้วัดที่แสดงผลสำเร็จของการดำเนินการเพื่อลดความหวาดกลัวภัยของประชาชน

จากการสำรวจตามตัวชี้วัด E2 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการสำรวจความหวาดกลัวของประชาชนตามโครงการประเมินผลความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชน ต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565²⁵ ซึ่งสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2565 เป็นปีล่าสุด พบระดับความหวาดกลัวภัยของประชาชนเท่ากับร้อยละ 39.56 ในการเก็บข้อมูล ใช้การสุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปในพื้นที่สถานีตำรวจ 90 แห่ง จากสถานีตำรวจนครบาลและภูธรภาค 1-9 รวม 10 ภาค ภาคละ 3 จังหวัด จังหวัดละ 3 สถานี²⁶ การเลือกสถานีตำรวจเลือกจากสถานีตำรวจที่มีคดีสูงสุด มีคดีระดับปานกลาง และมีคดีต่ำสุด จากการเรียงลำดับคดีภายในจังหวัด/กองบังคับการตำรวจนครบาลนั้น ในการสุ่มตัวอย่างรวม จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 5,850 คน การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามสำรวจความหวาดกลัวภัยของประชาชนโดยถามระดับความหวาดกลัวภัยในระดับ 1-5 จากนั้นน้อยที่สุดไปมากที่สุด แบบ Likert Scale จากข้อคำถามเกี่ยวกับความหวาดกลัวการตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ การถูกวิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ การถูกทำร้ายร่างกายในบ้านและนอกบ้านในเวลากลางวัน และการถูกลักทรัพย์ในเคสสถานขณะออกนอกบ้าน แล้วนำค่าคะแนนทุกข้อมาเฉลี่ยรายข้อและนำมาเฉลี่ยในภาพรวม

ในส่วนของสำนักงานกิจการยุติธรรมได้มีการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมจากโครงการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน ปี พ.ศ. 2565 พบค่าความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมเท่ากับร้อยละ 27.75²⁷ ในการเก็บข้อมูลใช้การเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเป็นการสำรวจข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2565 จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วประเทศ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิ (Stratified Three Stage Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ จากการสุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งพื้นที่ตามภาคของตำรวจเป็น 10 ภูมิภาค (ภูธร 1-9 และตำรวจนครบาล) แล้วทำการสุ่มตัวอย่างภาคละ 3 จังหวัด โดยแบ่งตามรายได้ประชากรโดยพิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวม (Gross Province Product per Capita) จากจังหวัดที่มีรายได้ต่อประชากรสูง กลาง ต่ำ อย่างละหนึ่งจังหวัด แล้วเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่จังหวัดละ 3 สถานีตำรวจ โดยให้คัดเลือกสถานีในเขตเมืองหนึ่งสถานี และสถานีตำรวจในพื้นที่อำเภอรอบนอกอีก 2 สถานี

²⁵ สุนีย์ ภัลยะจิตร และคณะ, *โครงการประเมินผลความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*, (รายงานวิจัย : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565)

²⁶ ตำรวจนครบาลใช้เขตกองบังคับการแทนจังหวัด โดยแบ่งเป็น 3 เขต กองบังคับการตำรวจนครบาล กองบังคับการละ 3 สถานี

²⁷ ทวีวัฒน์ เหลืองวิริยะ และคณะ, *โครงการจ้างเหมาบริการเพื่อสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2565*, (รายงานวิจัย : สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2566)

เมื่อนำผลการสำรวจสองโครงการมาเฉลี่ยกัน ได้ค่าความหวาดกลัวอาชญากรรมในภาพรวมเท่ากับ ร้อยละ 33.66 คำนวณเป็นค่าคะแนนตัวชี้วัดแสดงผลสำเร็จของการดำเนินการเพื่อลดความหวาดกลัวภัยของประชาชน โดยนำข้อมูลกลับด้านได้ร้อยละ 66.34 เมื่อนำมาคำนวณเป็นค่าคะแนนดัชนีจึงมีค่าเท่ากับ 0.663

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด

การสำรวจความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนนั้น มีการสำรวจโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นประจำทุกปี ซึ่งทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติเริ่มสำรวจนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 และสำนักงานกิจการยุติธรรมเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมามีการพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถาม ให้มีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถืออย่างต่อเนื่อง โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมลักษณะต่าง ๆ เมื่ออยู่ในบ้านและระแวกที่พักอาศัย ในเวลากลางวันและเวลากลางคืน โดยวัดระดับความหวาดกลัวภัยจากระดับหวาดกลัวน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ในแบบ Likert Scale ในการประเมินครั้งนี้จึงได้มีการพัฒนาวิธีการรายงานข้อมูลโดยนำเอาข้อมูลจากทั้งสองหน่วยงานรายงานควบคู่กันในลักษณะค่าเฉลี่ย และด้วยการจัดเก็บข้อมูลของทั้งสองหน่วยงานมีมาตรฐานใกล้เคียงกันแต่จัดเก็บคนละช่วงเวลา จึงอาจแสดงให้เห็นถึงระดับความหวาดกลัวอาชญากรรมในภาพรวมรายปีได้อย่างแม่นยำ โดยผลการสำรวจมีดังนี้

ตาราง 4.11 ผลการสำรวจความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชน

ความรู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรม	การประเมินรอบปีงบประมาณ					
	2561	2562	2563	2564	2565	2566
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	ร้อยละ 46.98	ร้อยละ 38.76	ร้อยละ 39.98	ร้อยละ 57.63	ร้อยละ 38.23	ร้อยละ 39.56
สำนักงานกิจการยุติธรรม	ร้อยละ 53.68	ร้อยละ 52.70	ร้อยละ 40.81	ร้อยละ 25.6	ร้อยละ 21.50	ร้อยละ 27.75

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาภาพรวมของผลการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเวลา 5 ปีย้อนหลังของสำนักงานกิจการยุติธรรมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ร้อยละของความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนมีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2565 ซึ่งประชาชนมีความหวาดกลัวภัยอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย (เฉลี่ยร้อยละ 29.87) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนตัวชี้วัดนี้

จากการประเมินตัวชี้วัดผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าควรพิจารณาเกณฑ์เป้าหมายซึ่งทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการกำหนดไว้ที่ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมไม่เกินร้อยละ 40 ว่ายังคงมีความเหมาะสมกับบริบทในปัจจุบันหรือควรพิจารณาปรับให้ลดน้อยลง รวมทั้งควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

ในกรณีที่ความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนเพิ่มขึ้นว่ามีมาตรการอย่างไร และหน่วยงานให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ในระดับไหน ประเด็นความหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชนที่มีต่ออาชญากรรมที่มีความรุนแรง เช่น ฆาตกรต่อเนื่อง กรณีกราดยิง ฯลฯ และประเด็นอิทธิพลต่อสื่อที่มีต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมของประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีคำแนะนำทางวิชาการเกี่ยวกับการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าโดยทั่วไปที่ประชาชนรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมในที่พักอาศัย อาจมีสาเหตุจากกลุ่มบุคคลหรือเกิดจากความหวาดกลัวในพื้นที่เพียงไม่กี่จุด มากกว่าจะเป็นผลของการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในภาพรวม เช่น มีกลุ่มวัยรุ่นนั่วมั่วสุม มีดีเกิร์ด มีคนเร่ร่อน ฯลฯ ดังนั้น การสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมในระยะต่อไป หากมีการสอบถามในสิ่งที่ประชาชนที่รู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมว่าเกิดความหวาดกลัวจากเรื่องใดก็จะเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายในการลดความหวาดกลัวภัยต่ออาชญากรรมได้ตรงจุดมากขึ้น

4.3 ชุดตัวชี้วัดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)

ชุดตัวชี้วัดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 11 ตัว ผลการประเมินตัวชี้วัดชุดที่ 3 ในภาพรวมมีค่าคะแนน 0.605 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.12 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 3

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนน
G1 จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานมีจำนวนลดน้อยลง	0.750
G2 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	0.507
G3 คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือการทุจริตหรือถูกแทรกแซงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	0.371
G4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติโดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตามได้ (Tracking)	0.598
G5 หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ	0.809
G6 หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์	0.579
G7 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน	0.671

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนน
G8 สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับการะงาน	0.696
G9 มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ	0.771
G10 หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ	0.660
G11 หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม	0.240
คะแนนเฉลี่ย	0.605

4.3.1 จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานมีจำนวนลดน้อยลง

ตัวชี้วัดที่ 4 G1	ชื่อตัวชี้วัด		
	จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานมีจำนวนลดน้อยลง		
นิยาม : จำนวนคดีและผู้ร้องเรียนที่มีมูลถึงที่สุด เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานหลักสิทธิมนุษยชนตามหลักกติการะบวนการยุติธรรมสากล ได้แก่ สิทธิในการไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยอำเภอใจ สิทธิในการแจ้งเหตุผลและข้อกล่าวหาในการถูกจับกุม สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และสิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนั้นหมายรวมถึง ต้องไม่มีการละเมิดสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจถูกพักใช้ได้ (non-derogable rights) เช่น ไม่มีการฆาตกรรม ไม่มีการทรมาน ไม่มีการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยเจ้าหน้าที่รัฐ โดยต้องมีสัดส่วนจำนวนลดลง			
การจัดเก็บข้อมูล : ใช้สถิติเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่จัดเก็บโดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ			
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.500	0.250	0.750
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566		ค่าคะแนนดัชนี 0.750	

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G1

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 4 (G1) ได้ค่าคะแนนดัชนี 0.750 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างมาก การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลการร้องเรียนด้านสิทธิมนุษยชน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จำแนกประเด็นข้อร้องเรียนที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม อาทิ ความล่าช้าในคดีเกินควร การแจ้งข้ออาชญากรรมในขณะที่ผู้พันโทกำลังจะถูกปล่อยตัว การซ้อมทรมาน และประเมินการละเมิดสิทธิของประชาชนหรือการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ฯลฯ ซึ่งเป็นข้อมูลที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีการจัดเก็บอย่างต่อเนื่อง และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน (baseline) สำหรับอ้างอิงของหน่วยงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ

ผลการรายงานข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ พบว่าสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีการรายงานข้อมูลในส่วนนี้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลการรายงานตามปีงบประมาณ ดังนั้นในการวิเคราะห์แนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) เพื่อกำหนดค่าเป้าหมายของตัวชี้วัดที่ 4 (G1) จึงสามารถคำนวณจากข้อมูลย้อนหลังนับตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2562 – 2565 (ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2564) จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการคำนวณค่าเป้าหมายดังนี้

ตาราง 4.13 จำนวนคดีหรือเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

หน่วยงาน	ปีการประเมินตัวชี้วัด					ค่า	2566
	2561	2562	2563	2564	2565	เป้าหมาย	
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	N/A	20 เรื่อง	393 เรื่อง	295 เรื่อง	595 เรื่อง	732.5 เรื่อง	1,149 เรื่อง

อย่างไรก็ดี จากการวิเคราะห์บริบทของตัวชี้วัดนี้ พบว่าจำนวนคดีหรือเรื่องร้องเรียนที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องมาจากการพัฒนากระบวนการรับเรื่องร้องเรียนและการใช้มาตรการเชิงรุกเพื่อเข้าถึงคดีและเรื่องร้องเรียนของหน่วยงาน โดยจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้แทนของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รายงานว่า เนื่องจากในปี พ.ศ. 2565 หน่วยงานมีการเปิดช่องให้ผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องได้โดยไม่ต้องแจ้งชื่อต่อหน่วยงาน และดำเนินมาตรการเชิงรุกโดยหน่วยงานสามารถดำเนินการได้ทันที ในกรณีสงสัยว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น แม้ว่าจะยังไม่มีกรรณการร้องเรียนมายังคณะกรรมการ จึงพิจารณาได้ว่าจำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่เพิ่มขึ้น จึงหมายถึงการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรมที่มากขึ้น ดังนั้น ด้วยบริบทที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทยอาจต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบการรับเรื่องร้องเรียน

หรือคดีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน โดยให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรมได้มากขึ้น มากกว่าการพิจารณาจำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว จึงกำหนดให้จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่เพิ่มมากขึ้นแสดงถึงประสิทธิภาพของหน่วยงานที่ดีขึ้น

ดังนั้น หากพิจารณาจำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่าในปีประเมิน พ.ศ. 2566 (ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) ค่าเป้าหมายนั้นมีจำนวนเท่ากับ 732.5 เรื่อง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่รายงานมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวน 1,149 เรื่อง พบว่ามีจำนวนมากกว่าค่าเป้าหมายถึงร้อยละ 56.86 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีมาก มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของ การประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.500 จากคะแนนเต็ม 0.500

ในส่วนของคะแนนคุณภาพของข้อมูล พบว่าคะแนนคุณภาพของสถิติอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิส่วนหนึ่งเห็นว่าการใช้สถิติเรื่องร้องเรียนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น ถือว่าเป็นสถิติที่ได้มาตรฐาน แต่ผู้ทรงคุณวุฒิอีกส่วนหนึ่งเห็นว่าสถิติของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น ยังไม่สอดคล้องตรงกับนิยามของตัวชี้วัดที่เน้นไปที่คดีหรือเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานหลักสิทธิมนุษยชนตามหลักกติการะบวนการยุติธรรมสากล ได้แก่ สิทธิในการไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยอำเภอใจ สิทธิในการแจ้งเหตุผลและข้อกล่าวหาในการถูกจับกุม สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และสิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เป็นต้น นอกจากนั้นหมายความว่าความรวมถึงต้องไม่มีการละเมิดสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจถูกพักใช้ได้ (non-derogable rights) เช่น ไม่มีการฆาตกรรม ไม่มีการทรมาน ไม่มีการบังคับบุคคลให้สูญหาย เมื่อนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนเฉลี่ยกันแล้ว ได้คะแนนคุณภาพของข้อมูลในระดับปานกลาง

ตาราง 4.14 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลจำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

เกณฑ์คุณภาพ	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนีคุณภาพข้อมูล (เต็ม 0.5)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	2	N/A	4	4	2	3.00	0.250

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G1

สำหรับตัวชี้วัดตัวที่ 4 (G1) พบว่าในช่วงระหว่างปีการประเมิน พ.ศ. 2561 - 2563 นั้น แต่เดิมสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นผู้จัดเก็บและรายงานข้อมูลซึ่งทั้ง 2 หน่วยงาน แต่เดิมเป็นการรายงานข้อมูลการร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยทั่วไประบบการรับเรื่องร้องเรียนไม่สามารถแยกเฉพาะจำนวนคดีหรือเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ เป็นเพียงการรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวม แต่ยังขาดการรายงานในประเด็นที่ต้องการชี้วัด อาทิ สิทธิในการไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยอำเภอใจ สิทธิในการแจ้งเหตุผลและข้อกล่าวหาในการถูกจับกุม สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และสิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวและไม่มีการฆาตกรรม ไม่มีการทรมาน ไม่มีการบังคับบุคคลให้สูญหาย ในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยเป็นการจัดเก็บข้อมูลคดีและเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในภาพรวม ต่อมาในปีการประเมิน พ.ศ. 2564 - 2565 และการประเมินในรอบนี้ได้ปรับปรุงให้จัดเก็บข้อมูลเฉพาะของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เนื่องจากกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพได้ใช้ข้อมูลส่วนที่เป็นสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจถูกพักใช้ได้ (non-derogable rights) และการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานที่อ้างอิงจากข้อมูลคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงได้เลือกใช้สถิติจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแหล่งเดียวไม่ให้ซ้ำซ้อน ประกอบกับสถิติข้อร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น มีความใกล้เคียงกับนิยามของตัวชี้วัดมากที่สุด และมีการจัดเก็บประเด็นการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานที่ต้องการจัดเก็บไว้เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามในระยะต่อไปควรมีการทบทวนขอบเขตและประเด็นการเก็บข้อมูลเรื่องร้องเรียนของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อปรับหัวข้อสถิติให้มีความสอดคล้องตรงกัน โดยแยกหมวดหมู่ให้ชัดเจนถึงคดีหรือข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้ จากการทบทวนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าปัจจุบันมีการออกกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุ้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ดังนั้นจึงควรมีการจำแนกข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับการซ้อมทรมานและการกระทำให้นุ้บุคคลสูญหายเพื่อให้ตัวชี้วัดนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น สอดคล้องกับกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่มีการพัฒนาขึ้น

4.3.2 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม

ตัวชี้วัดที่ 5	ชื่อตัวชี้วัด
G2	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม
นิยาม : หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการวิเคราะห์กระบวนการที่พึงประสงค์ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน โดยบทบาทที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1. มีความเที่ยงตรง (Fairness and Accuracy) 2. การปฏิบัติหน้าที่หลักอย่างเต็มที่ตามกฎหมายและเป็นไปตามกระบวนการอันควร (Due Process) 3. ไม่มีการเลือกปฏิบัติ 4. ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรมไม่มีการแทรกแซงด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ	
การจัดเก็บข้อมูล : ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนจับกุม หรือการรวบรวมพยานหลักฐาน การฟ้องคดี การพิจารณาคดี หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในกระบวนการยุติธรรมทำการรายงานผลการดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดด้านความถูกต้องและเที่ยงธรรมภายในหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับตัวชี้วัดแบบลำดับขั้นความสำเร็จ (Milestone) แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมจำนวน 13 หน่วยงาน เว้นสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาไม่ได้เป็นหน่วยงานปฏิบัติด้านอำนวยความยุติธรรม	

ตัวชี้วัดที่ 5	ชื่อตัวชี้วัด
G2	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.03 ค่าคะแนนดัชนี 0.507

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G2

ตัวชี้วัดที่ 5 (G2) ได้คะแนนดัชนีเท่ากับ 0.507 จากคะแนนเต็ม 1.000 เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับปานกลาง การประเมินตัวชี้วัดนี้ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนจับกุม หรือการรวบรวมพยานหลักฐาน การฟ้องคดี การพิจารณาคดี หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด รายงานผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการ

คุ้มครองเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม โดยพิจารณาว่าแต่ละหน่วยงานมีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการตรวจสอบติดตาม มาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่พร้อม ทั้งประเมินว่าแต่ละหน่วยงานมีการนำตัวชี้วัดดังกล่าวมาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคเพื่อนำไปปรับปรุงและวางแผนพัฒนากระบวนการงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม โดยในการดำเนินการตามตัวชี้วัดนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดในการกำหนดคุณค่าของกระบวนการยุติธรรมด้าน “ความถูกต้องและเที่ยงธรรม” โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปขับเคลื่อนโดยกำหนดตัวชี้วัดของตนเอง ให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดของตนถือปฏิบัติตามแล้วรายงานผลการปฏิบัติให้ทราบ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินเชิงคุณภาพโดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน

ผลการประเมินตัวชี้วัดนี้โดยส่วนใหญ่แล้ว แม้จะมีการจัดทำคำชี้แจงว่าความถูกต้องเที่ยงธรรม ซึ่งหมายความว่า การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานในกระบวนการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนจับกุม หรือการรวบรวมพยานหลักฐาน การฟ้องคดี การพิจารณาคดี หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ที่จะต้องมีความเที่ยงตรง (Fairness and Accuracy) การปฏิบัติหน้าที่หลักอย่างเต็มที่ตามกฎหมายและ เป็นไปตามกระบวนการอันควร (Due Process) ไม่มีการเลือกปฏิบัติ (No discrimination) และมีความเป็นอิสระ และเที่ยงธรรม ไม่มีการแทรกแซงด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ แต่จากรายงานการประเมินตนเองของหน่วยงานโดยทั่วไป มักจะรายงานในส่วนของการปฏิบัติตามทั่วไปของหน่วยงาน โดยไม่ได้เน้นไปที่การปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องเที่ยงธรรมไม่ถูกแทรกแซงตามที่กำหนดในคำนิยามของตัวชี้วัด โดยหน่วยงานที่คะแนนต่ำมักจะเป็นหน่วยงานที่ชี้แจงว่าหน่วยงานของตนไม่มีปัญหาในเรื่องการปฏิบัติงานให้ถูกต้องเที่ยงธรรม จึงไม่มีการกำหนดมาตรการ ออกข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ รวมถึงไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในประเด็นดังกล่าว โดยไม่มีการชี้แจงว่าหน่วยงานมีการดำเนินการในเรื่องความถูกต้องเที่ยงธรรมอย่างไร ซึ่งทำให้มีคะแนนในส่วนนี้ต่ำ

ในบางหน่วยงานเริ่มมีการนำเอากรอบแนวคิดด้าน “ความถูกต้องและเที่ยงธรรม” มาขับเคลื่อน แต่ยังไม่ได้กำหนดเป็นตัวชี้วัดที่เป็นทางการ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีการจัดทำประเมินความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ โดยมีการสอบถามประชาชนเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติและการเรียกรับผลประโยชน์ ซึ่งเข้าข่ายเป็นการกำหนดการประเมินตามตัวชี้วัดนี้ เพียงแต่ยังไม่ได้กำหนดเป็นตัวชี้วัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยตรง ในการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้ หากหน่วยงานสามารถให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงมาตรการและการติดตามประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมตามนิยามของตัวชี้วัดได้ ก็จะได้รับคะแนนการประเมินว่ามีการดำเนินการแม้จะยังไม่ได้ดำเนินการโดยสมบูรณ์ ซึ่งผลการประเมินคะแนนรายหน่วยงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังนี้

ตาราง 4.15 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	1	N/A	4	N/A	N/A	2.50	0.375
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	3	4	4	4	4	3.80	0.700
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	1	N/A	4	3	N/A	2.67	0.417
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	2	N/A	4	5	1	3.00	0.500
5. สำนักงาน ป.ป.ง.	3	2	N/A	5	4	3.50	0.625
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	4	N/A	4	4	5	4.25	0.813
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	2	1	4	3	3	2.60	0.400
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	4	N/A	4	3	N/A	3.67	0.667
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	1	1	4	N/A	1	1.75	0.188
10. กรมคุมประพฤติ	1	4	4	3	3	3.00	0.500
11. กรมพินิจฯ	1	2	4	3	1	2.20	0.300
12. กรมราชทัณฑ์	1	N/A	4	3	N/A	2.67	0.417
13. สำนักงาน ป.ป.ส.	3	4	N/A	4	4	3.75	0.688
เฉลี่ยรวม						3.03	0.507

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บตัวชี้วัด G2

จากการทบทวนการจัดเก็บตามตัวชี้วัดที่ G2 พบว่าในช่วงระหว่างปีการประเมิน พ.ศ. 2560-2563 นั้น หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมใช้การประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งในช่วงดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการรายงานข้อมูลเนื่องจากไม่เข้าใจวิธีการประเมินและขอบเขตการรายงานตามตัวชี้วัดนี้ ส่วนหนึ่งมีการนำเสนอให้ใช้หลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ซึ่งก็ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บตามตัวชี้วัด เนื่องจากการประเมินการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างเป็นธรรมและไม่มีการแทรกแซงโดยมิชอบจากภายนอก ซึ่งเป็นคนละส่วนกับการประเมินสัมฤทธิ์ผลการปฏิบัติงาน (Performance Indicator) ส่วนการจัดเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 – 2565 ใช้วิธีการประเมินหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจำนวน 14 หน่วยงาน ว่ามีมาตรการหรือแนวทาง

กำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องและเที่ยงธรรมซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานหรือไม่ โดยจัดเก็บข้อมูลในลักษณะ “มี” หรือ “ไม่มี” เท่านั้น ซึ่งนักวิจัยในการประเมินทั้งสองครั้งดังกล่าว ตีความว่า ทุกหน่วยงานมีการประเมินโดยได้รับคะแนนตรวจประเมินร้อยละ 100 ทั้งปี พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 แต่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าการดำเนินการมากน้อยเพียงใด และไม่สามารถประเมินคุณภาพการดำเนินการ ด้านการส่งเสริมความถูกต้องและเที่ยงธรรม จึงยังไม่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพของหน่วยงานตามตัวชี้วัด ในข้อนี้ได้แต่อย่างใด

ตาราง 4.16 การทบทวนผลการจัดเก็บตัวชี้วัด G2

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100

จากการทบทวนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าการขับเคลื่อนการดำเนินการของหน่วยงานยุติธรรมตามตัวชี้วัดนี้ ควรมีการกำหนดนิยามและกำหนดต้นแบบในการขับเคลื่อนที่ชัดเจน เนื่องจากการใช้คำว่า “เที่ยงธรรม” และการกำหนดคำนิยามยังไม่ชัดเจนอาจส่งผลทำให้หน่วยงานเกิดความสับสน ทั้งนี้หน่วยงานส่วนใหญ่สามารถรายงานมาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติของหน่วยงาน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานมักจะเน้นการรายงานผลการปฏิบัติงานตามกระบวนการงานทั่วไป แต่ทว่ายังไม่พบว่าหน่วยงานใดกำหนดตัวชี้วัดภายในที่เกี่ยวข้องกับประเด็นตามตัวชี้วัดดังกล่าวโดยเฉพาะ และในอนาคตอาจมีการพัฒนาการสำรวจผู้ปฏิบัติงาน (User Survey) เพื่อวัดการปฏิบัติงานของหน่วยงานว่ามีการวางระบบเพื่อสร้างความถูกต้องและเที่ยงธรรมอย่างไร ให้เป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดที่ 5 (G2) เพื่อสะท้อนความสำเร็จของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดนี้ ถือได้ว่าการปรับปรุงตัวชี้วัดให้มีความละเอียดนี้เป็นการเริ่มต้นสำคัญที่จะนำไปสู่การประเมินอย่างถูกต้องตรงประเด็น เพื่อวัดประสิทธิภาพของการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องของกระบวนการยุติธรรมต่อไปได้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ควรพิจารณาว่าตัวชี้วัดนี้มีการกำหนดขอบเขตคำนิยามที่กว้างเกินไปหรือไม่ เพราะครอบคลุมไปถึงเรื่องความถูกต้อง ความเที่ยงตรง การไม่เลือกปฏิบัติ และการทุจริต ซึ่งเป็นคนละมิติกัน อาจทำให้ตัวชี้วัดนี้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ง่าย โดยอาจพิจารณาแยกตัวชี้วัดหรือนำมิติที่ใกล้เคียงกันไปรวมกับตัวชี้วัดอื่น

4.3.3 คติที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

ตัวชี้วัดที่ 6 G3	ชื่อตัวชี้วัด		
	คติที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา		
นิยาม : ความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติ การทุจริต หรือการถูกแทรกแซงด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ			
การจัดเก็บข้อมูล : ใหหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ป.ป.ช.) รายงานจำนวนคดีที่ชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติ การทุจริต หรือการถูกแทรกแซงด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ			
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	N/A	0.063	0.063
กรมสอบสวนคดีพิเศษ	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	N/A	0.250	0.250
สำนักงาน ป.ป.ช.	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.500	0.300	0.800
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.371		ค่าคะแนนดัชนี 0.371

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G3

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 6 (G3) ได้ค่าคะแนน 0.371 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างน้อย การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จัดทำข้อมูลจำนวนคดีที่ชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติ การทุจริต หรือการถูกแทรกแซงด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ ซึ่งเป็นคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน

การจัดเก็บข้อมูลในส่วนนี้ได้นำข้อมูลที่ได้จากการรายงานสถิติทางการของหน่วยงานที่สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้รวบรวมไว้ จากการรายงานของ 3 หน่วยงาน อันได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) โดยใช้ข้อมูลล่าสุดที่ได้รับ การรายงาน โดยใช้ข้อมูลสถิติตามปีงบประมาณเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ผลการรายงานข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ พบว่ามีปัญหาการรายงานข้อมูลจากหน่วยงานข้างต้นที่ไม่ได้รายงานข้อมูลในส่วนนี้อย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษไม่ได้รายงานข้อมูลในปีใดเลย มีเพียงสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่มีการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง คือรอบปีการประเมินตัวชี้วัด ระหว่าง พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2566 (สถิติตามปีงบประมาณ พ.ศ. 2562-2565) ดังนั้น ในการวิเคราะห์แนวโน้ม เชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) เพื่อกำหนดค่าเป้าหมายจึงมีเพียงข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่มีข้อมูลเพียงพอที่จะคำนวณค่าเป้าหมายได้ และในส่วนของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น ไม่สามารถคำนวณค่าเป้าหมายได้เนื่องจากไม่มีการ รายงานข้อมูล จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการคำนวณค่าเป้าหมายดังนี้

ตาราง 4.17 จำนวนคดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่อง ในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง

หน่วยงาน	ปีการประเมินตัวชี้วัด					ค่าเป้าหมาย	2566
	2561	2562	2563	2564	2565		
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
กรมสอบสวนคดีพิเศษ	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
สำนักงาน ป.ป.ช.	N/A	N/A	300	514	1,076	1,406	504

จากการวิเคราะห์บริบทของตัวชี้วัดนี้ ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมาตรการที่เข้มข้นมากยิ่งขึ้น เพื่อลดจำนวนคดีที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ เลือกปฏิบัติ ทุจริต หรือถูกแทรกแซง ของเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ คำนิยามตัวชี้วัดกำหนดให้จำนวนคดีลดลงเมื่อเทียบกับ ปีที่ผ่านมา ดังนั้นจึงควรกำหนดค่าประเมินผลการปฏิบัติงานในทิศทางที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย จากการเปรียบเทียบ ผลการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานกับค่าเป้าหมายปรากฏดังนี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ไม่มีการรายงานข้อมูลในปัจจุบันจึงไม่สามารถคำนวณค่าคะแนน ในส่วนของผลการปฏิบัติงานได้ ดังนั้นจึงไม่มีค่าคะแนนในส่วนของผลการปฏิบัติงาน ในส่วนนี้ได้ใช้คะแนน เกณฑ์คุณภาพอย่างเดียวเป็นคะแนนประเมิน

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ไม่มีการรายงานข้อมูลในปัจจุบันจึงไม่สามารถคำนวณค่าคะแนนในส่วนของการปฏิบัติงานได้ ในส่วนนี้ได้ใช้คะแนนเกณฑ์คุณภาพอย่างเดียวเป็นคะแนนประเมิน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีค่าเป้าหมายสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เท่ากับ 1,406 คดี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนคดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือการทุจริตหรือถูกแทรกแซง ในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวน 504 คดี พบว่าต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 64.15 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้นมา มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.500 จากคะแนนเต็ม 0.500

ในส่วนของคุณภาพของข้อมูล พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่จะให้คะแนนคุณภาพของสถิติจำนวนคดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซงในระดับที่น้อยมาก เนื่องจากหน่วยงานส่วนใหญ่ไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลและการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยมีเพียงสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ที่มีการรายงานข้อมูลตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2566 ดังนั้นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจึงยังไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมและนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัด รวมถึงวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาหน่วยงานในประเด็นตามตัวชี้วัด ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมสอบสวนคดีพิเศษจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและวิธีการจัดเก็บข้อมูลต่อไป

ตาราง 4.18 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลจำนวนคดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง

เกณฑ์คุณภาพ	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	1	1	2	N/A	1	1.25	0.063
กรมสอบสวนคดีพิเศษ	1	4	2	N/A	1	2.00	0.250
สำนักงาน ป.ป.ช.	4	4	2	5	2	3.40	0.300

หมายเหตุ : กรณีสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ ใช้ค่าคะแนนดัชนีเต็ม 1.000 เนื่องจากไม่มีคะแนนผลการปฏิบัติ ส่วนสำนักงาน ป.ป.ช. ใช้ค่าคะแนนเต็ม 0.500 สำหรับไปรวมกับคะแนนผลการปฏิบัติตามปกติ

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G3

จากการทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในส่วนนี้พบว่าการจัดทำข้อมูลจำนวนคดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือการทุจริตหรือถูกแทรกแซงนั้น จะมีปัญหาในเรื่องของการขาดการจัดเก็บและรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยมีเพียงสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หน่วยงานเดียวที่มีการจัดเก็บและรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด ดังนั้น หน่วยงานอื่น ๆ อันได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดดังกล่าวโดยอาจพิจารณาระบบของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นต้นแบบ นอกจากนี้จากการทบทวนตัวชี้วัดนี้พบว่ายังขาดการรวบรวมข้อมูลของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ซึ่งเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่ดูแลคดีทุจริตตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการประเมินในระยะต่อไปจึงควรรวมสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) เป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและเป็นหน่วยงานรายงานสถิติในส่วนนี้ด้วย

จากการประเมินตัวชี้วัดผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่าควรพิจารณาคำนิยามของตัวชี้วัดนี้ เช่น การเลือกปฏิบัติตามตัวชี้วัดนี้หมายความว่ารวมถึง พฤติกรรมลักษณะเช่นใดบ้าง ว่าหมายรวมถึงการเลือกปฏิบัติทั่วไปหรือเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำทุจริตของเจ้าพนักงานเท่านั้น รวมถึงความหมายของการทุจริตหรือถูกแทรกแซงว่าหมายความว่ารวมถึงกรณีลักษณะใดบ้าง โดยการนิยามความหมายในส่วนนี้ให้ชัดเจนจะช่วยลดความซ้ำซ้อนของการรายงานและช่วยให้หน่วยงานจัดเก็บและรายงานข้อมูลได้อย่างแม่นยำ สอดคล้องกับตัวชี้วัดมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาแล้วตัวชี้วัดเรื่องการเลือกปฏิบัติอาจมีความซ้ำซ้อนกับตัวที่วัดที่ 5 (G2) โดยอาจพิจารณาแยกเป็นตัวชี้วัดเฉพาะต่างหาก นอกจากนี้ในส่วนของการเลือกปฏิบัติผู้ทรงคุณวุฒิยังเห็นควรให้ศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในบริบทสากล เช่น อาชญากรรมจากความเกลียดชัง (Hate Crime) การเหยียดสีผิว ชนชาติ เชื้อชาติ (Racism) เพื่อนำมาปรับปรุงตัวชี้วัดในอนาคต

4.3.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติโดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking)

ตัวชี้วัดที่ 7 G4	ชื่อตัวชี้วัด	
	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติโดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking)	
นิยาม : ระยะเวลาที่มีการกำหนดตามกฎหมายเพื่อดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมอาญา โดยพิจารณาจากกระบวนการตั้งต้นที่หน่วยงานสืบสวนรับเรื่องร้องเรียนจนถึงศาลตัดสินคดีถึงที่สุด		
การจัดเก็บข้อมูล : ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking) โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้รวบรวม แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคำคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมจำนวน 13 หน่วยงาน ยกเว้นสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนา ไม่ได้เป็นหน่วยงานปฏิบัติด้านอำนวยความยุติธรรม		
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.39	ค่าคะแนนดัชนี 0.598

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G4

ตัวชี้วัดที่ 7 (G4) ได้คะแนนดัชนีเท่ากับ 0.598 จากคะแนนเต็ม 1.000 เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับปานกลาง การประเมินตัวชี้วัดนี้ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 กำหนดให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในการพิจารณาเรื่องในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของตน ตามแต่ลักษณะ สภาพ หรือประเภทคดี รวมทั้งปริมาณงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้เป็นอย่างอื่น โดยให้ประกาศและเผยแพร่ในรูปแบบที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้โดยง่าย ปัจจุบันทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินการกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายดังกล่าว และมีการประกาศและเผยแพร่ ณ สำนักงานที่ประชาชนมาติดต่อหรือบนเว็บไซต์ของหน่วยงาน โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ

ผลการประเมินข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ พบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานที่ชัดเจน มีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้สามารถรับทราบผ่านเว็บไซต์และสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ และยังมีหน่วยงานที่กำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย เช่น ค่าเฉลี่ยเวลามาตรฐานในการให้บริการ ทั้งยังพบว่าบางหน่วยงานมีการลดระยะเวลาการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เช่น ระบบการขอลปล่อยตัวชั่วคราวผ่านระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (CIOS) ซึ่งดำเนินการโดยศาลยุติธรรมร่วมกับกองทุนยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งสามารถลดระยะเวลาการให้บริการให้รวดเร็วขึ้นจาก 60 นาที จนกระทั่งเหลือ 7 นาที ในปัจจุบัน นอกจากนี้ในภาพรวมหน่วยงานยังสามารถพัฒนาระบบสำหรับการติดตามผลการดำเนินงาน และการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพัฒนาระบบงาน และลดระยะเวลาในการให้บริการแก่ประชาชน

ในการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้ หากหน่วยงานสามารถให้ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงรายละเอียดการกำหนดระยะเวลา ช่องทางการประชาสัมพันธ์ และระบบการติดตามผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพตามนิยามของตัวชี้วัดได้ ก็จะได้รับคะแนนการประเมินในระดับปานกลาง โดยหากหน่วยงานมีการนำเสนอว่าสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและระยะเวลาอย่างไร ก็จะทำให้ได้คะแนนประเมินสูงขึ้น จากการประเมินพบว่าส่วนใหญ่ยังไม่มีการเก็บข้อมูลค่าเฉลี่ยระยะเวลาดำเนินการหรือข้อมูลระยะเวลาที่เกิดขึ้นจริงของระยะเวลาขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงยังไม่มี การนำข้อมูลระยะเวลาก่อเกิดขึ้นจริงมาเทียบเคียงกับระยะเวลาที่กำหนดตามที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าสามารถทำได้ตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ จึงยังขาดคะแนนประเมินในส่วนนี้ โดยเมื่อพิจารณาจากการขับเคลื่อนตัวชี้วัดทั้งหมดแล้ว ผลการประเมินคะแนนรายหน่วยงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังนี้

ตาราง 4.19 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติโดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking)

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	1	N/A	4	4	4	3.25	0.563
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	5	N/A	4	4	5	4.50	0.875
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	2	2	4	3	N/A	2.75	0.438
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	5	4	4	5	1	3.80	0.700

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
5. สำนักงาน ปปง.	1	N/A	N/A	4	N/A	2.50	0.375
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	5	4	4	5	4	4.40	0.850
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	2	4	4	4	1	3.00	0.500
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	3	4	4	4	N/A	3.75	0.688
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	5	4	4	4	5	4.40	0.850
10. กรมคุมประพฤติ	2	1	N/A	4	3	2.50	0.375
11. กรมพินิจฯ	3	N/A	4	4	4	3.75	0.688
12. กรมราชทัณฑ์	2	4	N/A	4	1	2.75	0.438
13. สำนักงาน ป.ป.ส.	1	3	N/A	4	3	2.75	0.438
เฉลี่ยรวม						3.39	0.598

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G4

การจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G4 ในช่วงระหว่างการประชุมตัวชี้ตามปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการยุติธรรมโดยใช้แบบสอบถามระยะเวลาผู้ที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด ซึ่งประกอบด้วย ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ต้องโทษ และครอบครัว โดยได้ระยะเวลาเฉลี่ยของระยะเวลารวมของกระบวนการยุติธรรมมานำเสนอในผลการประเมินตัวชี้วัดในรอบตามปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563²⁸ มานำเสนอ แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูล ทางคณะผู้วิจัยตามโครงการดังกล่าวได้แจ้งข้อพึงระวังจากงานวิจัยว่าข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามมีความแตกต่างกันมาก อาจทำให้ค่าเฉลี่ยที่ได้มีความคลาดเคลื่อน นอกจากนี้ระยะเวลาที่ได้ยังมีความผันผวนตามการจับกุมคดี (หากมีการจับกุมมีระยะเวลาตามกฎหมายที่กำหนด) ประเภทคดี การต่อสู้คดี และขั้นตอนการดำเนินการว่ายังอยู่ในชั้นสอบสวน อัยการ หรือการพิจารณาคดี โดยข้อมูลค่าเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างมีน้อยเกินไป อาจทำให้ผลคะแนนของตัวชี้วัดมีโอกาสคลาดเคลื่อนได้สูง ดังนั้นการเก็บข้อมูลระยะเวลาในระยะต่อไปควรใช้ข้อมูลจากสารบบคดีของหน่วยงานมากกว่า

²⁸ ชีระ สินเดชาภิรักษ์ และคณะ, รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการจ้างเหมาบริการการประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม, 2563), 44.

ต่อมาในการประเมินของปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 มีการปรับวิธีการจัดเก็บข้อมูลจาก 3 หน่วยงาน ประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ และศาล ว่ามีตัวชี้วัดหรือมาตรการที่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางคดีหรือไม่เท่ากัน แต่เมื่อประเมินก็พบว่าทุกหน่วยได้รายงานว่ามีการดำเนินการแต่ไม่สามารถนำเสนอได้ว่าระยะเวลาที่ดำเนินการมีความเหมาะสมหรือมีคุณภาพมากนักน้อยเพียงใด หลังจากที่ได้รายงานผลตัวชี้วัดต่อคณะกรรมการฯ ในการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 3/2564²⁹ ได้ข้อเสนอของคณะกรรมการฯ เห็นว่าตัวชี้วัดนี้ควรเน้นไปที่การตรวจสอบว่าหน่วยงานสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ ทั้งเรื่องระยะเวลาและเรื่องการติดตาม ซึ่งอาจต้องปรับปรุงข้อคำถาม รวมถึงวิธีการจัดเก็บข้อมูล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ตาราง 4.20 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G4

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
1 ปี 6 เดือน	7 เดือน	3 เดือน 29 วัน	ตร./ อัยการ/ ศาล มีการดำเนินการ	ตร./ อัยการ/ ศาล มีการดำเนินการ

ในการประเมินในรอบการประเมินนี้ได้ปรับมาใช้ในการประเมินเชิงคุณภาพโดยปัจจุบันมีการออกพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 ซึ่งมีข้อกำหนดให้หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาตรการภายในเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่จากการประเมินผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นว่าในปัจจุบันหน่วยงานส่วนใหญ่ยังขาดการจัดเก็บข้อมูลระยะเวลาที่แท้จริงและยังไม่ได้นำมาเปรียบเทียบกับระยะเวลามาตรฐานที่กำหนด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบและลดขั้นตอนระยะเวลาหรือกระบวนการที่ไม่จำเป็นจากการประเมินตัวชี้วัดผู้ทรงคุณวุฒิได้มีคำแนะนำให้การจัดเก็บตัวชี้วัดในระยะต่อไปควรมีการจัดเก็บระยะเวลาที่แท้จริง แล้วผลักดันให้หน่วยงานนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาลดขั้นตอนและระยะเวลาตามกระบวนการ รวมถึงจะต้องมีการคำนึงถึงการพัฒนาระบบงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในระบบดิจิทัลซึ่งจะสามารถช่วยลดระยะเวลาและเพิ่มความถูกต้องรวดเร็วมากขึ้น

²⁹ กระทรวงยุติธรรม, “รายงานการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ครั้งที่ 3/2564” (ประชุมทางไกล , 5 พฤศจิกายน 2564).

4.3.5 หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการ
 ให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ

ตัวชี้วัดที่ 8 G5	ชื่อตัวชี้วัด	
	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ	
นิยาม : มาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการ เป็นมาตรการที่หน่วยงานกำหนดขึ้น เพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสรับรู้ รับทราบกระบวนการ ขั้นตอนการบริหารจัดการโดยไม่ต้องร้องขอ และประชาชนได้รับบริการอย่างสะดวก เป็นธรรม แสดงถึงหน่วยงานมีความโปร่งใสตรวจสอบได้		
การจัดเก็บข้อมูล : ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) และรายละเอียดการดำเนินการมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและมีการแจ้งให้ประชาชนรับทราบอย่างไร แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมจำนวน 13 หน่วยงาน เว้นสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาไม่ได้เป็นหน่วยงานปฏิบัติด้านอำนวยความยุติธรรม		
ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)		0.459
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ		0.350
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนรวม 0.809	ค่าคะแนนดัชนี 0.809

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G5

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 8 (G5) ได้ค่าคะแนน 0.809 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับดีมาก การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยพิจารณาจากผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ประกอบกับการประเมินเชิงคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิถึงการดำเนินการ “มาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ” ของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนมาเฉลี่ยกัน

การประเมินตัวชี้วัดนี้จะแบ่งเป็นส่วนของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ซึ่งเป็นการประเมินในรูปแบบคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยผลคะแนนรวมจะถูกนำมาถ่วงน้ำหนักเป็นค่า 0.5 คะแนน เพื่อนำไปรวมกับการประเมินเชิงคุณภาพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผ่านการถ่วงน้ำหนักให้ได้ค่าคะแนนเต็ม 0.5 ให้กลายเป็นค่าคะแนนดัชนีของสองด้านรวมกัน เป็นคะแนนเต็ม 1.0 คะแนน

ผลการประเมินตัวชี้วัดนี้ ในส่วนแรกจะเป็นการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ซึ่งเป็นการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ตามแนวทางและเครื่องมือการประเมินตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด โดยค่าที่นำมารายงานได้มาจากการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐของหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ ปีล่าสุดในปี พ.ศ. 2565 ปรากฏดังนี้

ตาราง 4.21 ร้อยละการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

หน่วยงาน	2561	2562	2563	2564	2565
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	83.32	97.03	92.12	95.83	88.70
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	82.18	90.61	71.3	95.82	92.40
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	70.47	87.39	83.95	86.96	81.56
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	89.03	86.45	87.45	90.34	90.95
5. สำนักงาน ปปง.	84.89	85.72	87.61	97.45	95.04
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	84.45	86.73	84.32	89.33	92.51
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	88.17	87.88	86.63	91.38	95.43
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	89.46	88.88	90.56	92.58	88.32
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	86.55	77.88	90.88	94.41	91.53
10. กรมคุมประพฤติ	87.55	86.24	84.53	94.56	93.35
11. กรมพินิจฯ	87.05	91.72	76.59	88.36	91.64
12. กรมราชทัณฑ์	76.36	87.88	87.77	89.56	99.49
13. สำนักงาน ป.ป.ส.	88.20	86.49	82.61	91.90	92.03
เฉลี่ยปีล่าสุด (2565)					91.77
ค่าคะแนนดัชนี เต็ม (0.5)					0.459

ในส่วนของการประเมินคุณภาพข้อมูล จากการรายงานของหน่วยงาน ชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ มีการดำเนินการและมีนโยบายเกี่ยวกับความโปร่งใสของหน่วยงาน เช่น มาตรการเชิงรุกตามนโยบาย No Gift Policy การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 นอกจากนี้ หลายหน่วยงานมีการดำเนินการเผยแพร่ประมวลจริยธรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 แสดงให้เห็นความสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการประเมินในปีก่อนหน้า ว่าภาพรวมหน่วยงานได้ดำเนินการตามตัวชี้วัดแล้วควบคู่ไปกับการขับเคลื่อน ITA อย่างไรก็ดี ยังมีเพียงบางหน่วยงานเท่านั้นที่มีมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการที่ชัดเจน เช่น สำนักงานศาลยุติธรรมที่มีการรายงานเกี่ยวกับ COJ care ซึ่งเป็นระบบที่ใช้เพื่อแจ้งสิทธิแก่ผู้เสียหายก่อนฟ้องซึ่งให้ข้อมูลแก่ประชาชนโดยที่ประชาชนไม่จำเป็นต้องร้องขอหรือสอบถาม ซึ่งหน่วยงานที่มีมาตรการเชิงรุกที่ชัดเจนก็จะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับสูง ผลการประเมินคะแนนรายหน่วยงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังนี้

ตาราง 4.22 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลหน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนีคุณภาพข้อมูล (เต็ม 0.5)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	N/A	N/A	5	4	5	4.67	0.458
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	N/A	N/A	5	3	5	4.33	0.417
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	N/A	3	4	3	N/A	3.33	0.292
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	N/A	4	5	5	5	4.75	0.469
5. สำนักงาน ปปง.	N/A	N/A	4	3	5	4.00	0.375
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	N/A	4	4	3	4	3.75	0.344
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	N/A	3	4	3	N/A	3.33	0.292
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	N/A	3	4	3	N/A	3.33	0.292
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	N/A	3	4	3	4	3.50	0.313
10. กรมคุมประพฤติ	N/A	3	4	3	5	3.75	0.344
11. กรมพินิจฯ	N/A	3	4	3	4	3.50	0.313

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนีคุณภาพข้อมูล (เต็ม 0.5)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
12. กรมราชทัณฑ์	N/A	4	4	3	3	3.50	0.313
13. สำนักงาน ป.ป.ส.	N/A	N/A	4	3	4	3.67	0.333
เฉลี่ย						3.80	0.350

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G5

จากการทบทวนการจัดเก็บตามตัวชี้วัดที่ G5 พบว่าในช่วงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 นั้น หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมใช้วิธีการประเมินผลปฏิบัติงานโดยจัดเก็บจากแบบสอบถามวัดระดับความรู้ของผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการยุติธรรม โดยสอบถามประชาชนรับรู้หรือไม่ว่าหน่วยงานมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ

ต่อมาช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ได้ปรับเปลี่ยนมาใช้ในการประเมินว่าแต่ละหน่วยมีการดำเนินการมาตรการเชิงรุกด้านความโปร่งใสหรือไม่ ซึ่งการรายงานผลก็เป็นการรายงานในลักษณะว่ามีก็หน่วยงานดำเนินการมาตรการเชิงรุกด้านความโปร่งใสแล้วนำไปคำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละเทียบกับจำนวนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด 14 หน่วยงาน³⁰ เมื่อประเมินก็พบว่าเกือบทุกหน่วยได้รายงานว่ามีดำเนินการตามตัวชี้วัด แต่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าการดำเนินการตามมาตรการเชิงรุกนั้นมีความเหมาะสมหรือมีคุณภาพเช่นไร จึงไม่สามารถนำมาประเมินประสิทธิภาพของหน่วยงานตามวัตถุประสงค์ของตัวชี้วัดได้

ตาราง 4.23 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G5

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
ร้อยละ 43.00	ร้อยละ 57.32	ร้อยละ 33.52	ร้อยละ 92.85	ร้อยละ 92.85

จากการประชุมคณะอนุกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาครั้งที่ 3/2564 มีมติให้ใช้ตัวเลขการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ที่จัดทำโดยสำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีการดำเนินการทุกปี และมีการประเมินในทุกหน่วยงาน

³⁰ การประเมินของเดิมใช้ 14 หน่วยงาน โดยทำการประเมินทุกตัวชี้วัดทั้ง 14 หน่วยงาน ซึ่งแตกต่างจากปีนี้ ที่หากเป็นการประเมินภารกิจการปฏิบัติด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรม จะตัดสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยวิจัยและพัฒนาออกเหลือหน่วยงาน 13 หน่วยงาน

ซึ่งรวมหน่วยงานศาลยุติธรรมและสำนักงานอัยการสูงสุดด้วย อย่างไรก็ตามก็ตีจากการประเมินตัวชี้วัดในรอบปีงบประมาณ พ.ศ 2566 นี้ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการประเมินความโปร่งใสโดยใช้ ITA อาจจะไม่สามารถนำมาประเมินความโปร่งใสของงานยุติธรรมได้โดยตรง เนื่องจากการประเมิน ITA จะเน้นที่การประเมินความโปร่งใสในการบริหารงานและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมากกว่าการประเมินความโปร่งใสในการกิจหลักของกระบวนการยุติธรรมด้านการสืบสวนสอบสวน สั่งฟ้องคดี พิจารณาคดี การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และการช่วยเหลือการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยความโปร่งใสหมายถึงระบบงานที่มีการแจ้งผลการดำเนินการและดุลยพินิจของเจ้าพนักงานต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยมีต้องร้องขอ ซึ่งอาจรวมถึงการประเมินการสื่อสารทั้งสองทางให้แก่ประชาชนผ่านการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลด้วย จากการประเมินตัวชี้วัดนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอว่าหากมีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินการควรให้มีการประเมินโดยใช้การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ต้องโทษ และครอบครัว) ในลักษณะเดียวกับ ITA แต่เป็นการประเมินในด้านความโปร่งใสของการรับบริการด้านกระบวนการยุติธรรมแทน

4.3.6 หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ระบบการจ่ายสำนวนคดี

ตัวชี้วัดที่ 9 G6	ชื่อตัวชี้วัด
	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ระบบการจ่ายสำนวนคดี
นิยาม : การที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน หมายรวมถึง การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมไม่ถูกแบ่งแยก	
การจัดเก็บข้อมูล : ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมจำนวน 13 หน่วยงาน เว้นสำนักงานกิจการยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาไม่ได้เป็นหน่วยงานปฏิบัติด้านอำนวยความยุติธรรม	

ตัวชี้วัดที่ 9 G6	ชื่อตัวชี้วัด	
	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ระบบการจ่ายสำนวนคดี	
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.32	ค่าคะแนนดัชนี 0.579

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ G6

ตัวชี้วัด 9 (G6) ได้คะแนนดัชนีเท่ากับ 0.579 คะแนนเต็ม 1.000 เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับปานกลาง การประเมินตัวชี้วัดนี้ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานรายละเอียดมาตรการซึ่งหน่วยงานใช้ในการป้องกันการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเน้นเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในภารกิจด้านการบังคับใช้กฎหมายหรืออำนวยความสะดวก โดยพิจารณาจากหน่วยงานมีการกำหนดมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในกระบวนการงานใดบ้าง อย่างเช่น กระบวนการแจกจ่ายสำนวนคดีสำหรับหน่วยงานที่มีภารกิจสอบสวน หรือกระบวนการรับและพิจารณาคำฟ้องในหน่วยงานอัยการ หรือพิจารณาคดีในหน่วยงานศาลยุติธรรม การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในเรือนจำ เป็นต้น แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินเชิงคุณภาพโดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน

โดยผลการเก็บข้อมูลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในภาพรวมพบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีมาตรการสนับสนุนการดำเนินการโดยไม่เลือกปฏิบัติ เช่น การกำหนดระเบียบและคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งออกแบบเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ และพบว่าหน่วยงานสอบสวนบางหน่วยงานมีระบบจ่ายสำนวนคดีแบบสุ่มเพื่อมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติ การแจกจ่ายงานตามความเชี่ยวชาญเชิงเทคนิคของเจ้าหน้าที่ และการแยกผู้มีอำนาจสั่งจ่ายสำนวนคดีออกจากผู้ปฏิบัติโดยอาศัยรูปแบบคณะกรรมการ ฯลฯ รวมทั้งการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อน อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบความพยายามในการสร้างมาตรฐานกลางสำหรับขั้นตอนการปฏิบัติงานประเภทเดียวกัน เช่น การสุ่มรับสำนวนในทุกชั้นการพิจารณาของกระบวนการพิจารณาความอาญา และมาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติในพื้นที่พิเศษหรือกลุ่มเปราะบางโดยเฉพาะ ซึ่งผลการประเมินคะแนนรายหน่วยงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังนี้

ตาราง 4.24 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัด หน่วยงาน มีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	1	N/A	4	N/A	N/A	2.50	0.375
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	4	N/A	4	3	5	4.00	0.750
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	1	3	4	3	N/A	2.75	0.438
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	4	4	4	3	5	4.00	0.750
5. สำนักงาน ปปง.	4	N/A	N/A	3	5	4.00	0.750
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	5	3	4	5	4	4.20	0.800
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	5	3	4	3	4	3.80	0.700
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	1	3	4	3	N/A	2.75	0.438
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	2	4	4	3	5	3.60	0.650
10. กรมคุมประพฤติ	2	3	N/A	3	5	3.25	0.563
11. กรมพินิจฯ	2	4	4	3	2	3.00	0.500
12. กรมราชทัณฑ์	2	N/A	N/A	N/A	N/A	2.00	0.250
13. สำนักงาน ป.ป.ส.	1	4	N/A	3	5	3.25	0.563
เฉลี่ยรวม						3.32	0.579

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G6

จากการทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในส่วนนี้ ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 ใช้วิธีการตอบแบบสอบถามเพื่อสำรวจความรู้สึกรู้สึกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งในที่นี้หมายถึงความถึงการสำรวจประชาชนซึ่งอาจหมายถึงผู้เสียหาย ผู้ต้องหา พยาน หรือครอบครัวของผู้เกี่ยวข้อง โดยทำการสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และไม่ถูกเลือกปฏิบัติ จากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน รวมถึงการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมไม่ถูกแบ่งแยก ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลพบว่า ข้อมูลหากถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็จะให้คำตอบได้ในส่วนของการปฏิบัติต่อประชาชนแต่อาจจะไม่สามารถสะท้อนได้ว่าหน่วยงานมีระบบการทำงานอย่างไร และระบบงานที่วางไว้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงการป้องกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างไร

ต่อมาในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 ได้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้วิธีการประเมินหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจำนวน 14 หน่วยงาน ว่ามีการวางระบบงานตามแนวทางที่กำหนดตัวชี้วัดว่าแต่ละหน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ โดยจัดเก็บข้อมูลการดำเนินการของหน่วยงานในลักษณะ “มี” หรือ “ไม่มี” เท่านั้น ซึ่งนักวิจัยในการประเมินทั้งสองครั้งดังกล่าวก็ตีความว่าทุกหน่วยงานมีการประเมินโดยได้รับคะแนนตรวจประเมินร้อยละ 92.85 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเกือบทุกหน่วยงานมีการดำเนินการ แต่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าการดำเนินการมากน้อยเพียงใดและระบบงานมีคุณภาพในการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างไร จึงนำมาสู่การออกแบบการประเมินเชิงคุณภาพเพิ่มเติมในการศึกษารั้งนี้

ตาราง 4.25 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G6

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
ร้อยละ 51.86	ร้อยละ 59.92	ร้อยละ 40.34	ร้อยละ 92.85	ร้อยละ 92.85

จากการรายงานข้อมูลในส่วนนี้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่เน้นไปที่การรายงานระบบการแจกจ่ายสำนวนโดยวิธีการสุ่ม หากมีการปฏิบัติในหน่วยงานของตน แต่ยังมีปัญหายังไม่มีการรายงานที่เกี่ยวกับการวางระบบการป้องกันมิให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนทำให้ขาดคะแนนประเมินในส่วนนี้ไปจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นว่า ในปัจจุบันหน่วยงานส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาในการนิยามความหมายของการเลือกปฏิบัติและผลประโยชน์ทับซ้อนแตกต่างกัน และมีความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับระบบปฏิบัติงานที่จะทำให้เกิดการไม่เลือกปฏิบัติและป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน การพิจารณาในเรื่องของการเลือกปฏิบัติควรพิจารณาถึงการปฏิบัติต่อกลุ่มเปราะบางต่าง ๆ ด้วย เช่น เด็กหรือผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือความผิดทางเพศ ซึ่งต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ แต่หากใช้กระบวนการยุติธรรมตามปกติก็อาจทำให้กลุ่มเปราะบางต่าง ๆ ได้รับความกระทบกระเทือนได้ (Unintended Discrimination) นอกจากนี้ จากการพิจารณาตัวชี้วัดนี้พบว่าในประเด็นของการเลือกปฏิบัติอาจไปซ้ำซ้อนกับตัวชี้วัดที่ 5 (G2) ซึ่งเป็นเรื่องของความถูกต้องเที่ยงธรรมโดยมีขอบเขตการประเมินในเรื่องของการไม่เลือกปฏิบัติ (No Discrimination) ด้วย และในตัวชี้วัดที่ 6 (G3) ซึ่งมีการเก็บสถิติการที่มีการสั่งฟ้องหรือข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ ดังนั้นควรมีการพิจารณาว่าควรแยกตัวชี้วัดเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติออกมาเป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งแยกจากทั้งสองตัวชี้วัด และควรแยกตัวชี้วัดนี้ให้พิจารณาแค่เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการทุจริตไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน

4.3.7 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน

ตัวชี้วัดที่ 10 G7	ชื่อตัวชี้วัด	
	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน	
นิยาม : ประชาชน/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถประเมินประสิทธิภาพการทำงานทั้งระบบของกระบวนการยุติธรรมและสามารถนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพเรื่องร้องเรียนได้		
การจัดเก็บข้อมูล : ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานรายละเอียดช่องทางร้องเรียน กระบวนการดำเนินงานตามข้อร้องเรียนและบรรเทาความเดือดร้อน การทบทวนผลการดำเนินการตามร้องเรียน และการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการรับเรื่องร้องเรียน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมจำนวน 13 หน่วยงาน เว้นสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาไม่ได้เป็นหน่วยงานปฏิบัติด้านอำนวยความยุติธรรม		
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.68	ค่าคะแนนดัชนี 0.671

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G7

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 10 (G7) ได้ค่าคะแนน 0.671 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับค่อนข้างมาก การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานรายละเอียดช่องทางที่ประชาชนสามารถใช้ส่งข้อร้องเรียน กระบวนการบริหารจัดการเรื่องข้อร้องเรียน รวมไปถึงการวิเคราะห์ทบทวนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการเรื่องข้อร้องเรียน โดยพิจารณาจากหน่วยงานสามารถใช้กระบวนการรับเรื่องร้องเรียนในการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน และตอบสนองต่อข้อร้องเรียนที่มีต่อหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องร้องเรียนอย่างเป็นระบบอันนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน

ผลการเก็บข้อมูลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ภาพรวมพบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดช่องทางสำหรับร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมที่หลากหลาย ทั้งการส่งข้อมูลผ่านทางระบบออนไลน์โดยใช้ QR Code การร้องเรียนผ่าน Hotline, อีเมล, Website, Line Application และการร้องต่อหน่วยงานด้วยตนเอง หน่วยงานส่วนใหญ่มีระบบในการบริหารจัดการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนต่าง ๆ และการนำข้อร้องเรียนต่าง ๆ มาใช้บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งมีลักษณะเป็นระเบียบหรือคู่มือในการรับเรื่อง

ร้องเรียน และเมื่อตรวจสอบระบบรับเรื่องร้องเรียนออนไลน์ พบว่าระบบทั้งหมดสามารถใช้งานได้ตามปกติ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานส่วนใหญ่ยังคงไม่มีระบบการคัดกรองเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพและประสบปัญหาในการจัดการเรื่องร้องเรียนที่มีลักษณะเป็นการประวิงเวลาในคดีหรือร้องเรียนซ้ำซ้อนจำนวนมาก ส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถให้ความสำคัญกับประเด็นร้องเรียนที่มีมูลและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน และอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการตอบสนองข้อร้องเรียนของประชาชน อีกทั้งหน่วยงานส่วนใหญ่ไม่มีการจัดเก็บและแจกแจงข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่เป็นระบบเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องร้องเรียน

ตาราง 4.26 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	5	N/A	4	4	N/A	4.33	0.833
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	4	3	4	4	5	4.00	0.750
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	3	3	4	4	N/A	3.50	0.625
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	4	4	4	4	1	3.40	0.600
5. สำนักงาน ป.ป.ง.	4	4	N/A	4	5	4.25	0.813
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	2	4	4	5	5	4.00	0.750
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	5	4	N/A	4	4	4.25	0.813
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	2	4	4	4	N/A	3.50	0.625
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	1	4	4	4	5	3.60	0.650
10. กรมคุมประพฤติ	1	1	4	3	4	2.60	0.400
11. กรมพินิจฯ	1	5	4	4	5	3.80	0.700
12. กรมราชทัณฑ์	1	N/A	4	3	N/A	2.67	0.417
13. สำนักงาน ป.ป.ส.	4	3	N/A	4	5	4.00	0.750
เฉลี่ยรวม						3.68	0.671

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G7

จากการทบทวนผลการจัดเก็บที่ผ่านมา พบว่าในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 ใช้การจัดเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการยุติธรรม โดยใช้แบบสอบถามสำหรับประเมินประสิทธิภาพการทำงานทั้งระบบของกระบวนการยุติธรรมว่าสามารถนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพเรื่องร้องเรียนได้อย่างไร ต่อมาในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 ได้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้วิธีการประเมินหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจำนวน 14 หน่วยงาน ว่าให้ความสำคัญและมีการดำเนินการพัฒนาระบบรับเรื่องร้องเรียน

หรือไม่ โดยจัดเก็บข้อมูลการดำเนินการของหน่วยงานในลักษณะ “มี” หรือ “ไม่มี” พร้อมรายงานการดำเนินการที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ซึ่งนักวิจัยในการประเมินทั้งสองครั้งดังกล่าวก็ตีความว่าหน่วยงานส่วนใหญ่มีการดำเนินการ โดยได้รับคะแนนตรวจประเมินร้อยละ 85.71 เท่ากันทั้งสองครั้ง สะท้อนให้เห็นว่า แม้การประเมินจะพบว่าหน่วยงานมีการดำเนินการแต่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าการดำเนินการมากน้อยเพียงใด และระบบงานมีคุณภาพในการป้องกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างไร และยังไม่พบข้อมูลที่สามารถนำมาพัฒนาหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด จึงนำมาสู่การออกแบบข้อคำถามซึ่งมีความละเอียดมากยิ่งขึ้นและการประเมินเชิงคุณภาพเพิ่มเติมในการศึกษารั้งนี้

ตาราง 4.27 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G7

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
ร้อยละ 70.36	ร้อยละ 77.21	ร้อยละ 52.84	ร้อยละ 85.71	ร้อยละ 85.71

จากการรายงานข้อมูลในส่วนนี้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่เน้นไปที่การรายงานช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน และระเบียบ/คู่มือ ของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อร้องเรียนเท่านั้น ซึ่งแม้ว่าการดำเนินการดังกล่าวมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก แต่ยังพบปัญหาว่าหน่วยงานไม่มีการรายงานเกี่ยวกับการพัฒนาระบบหรือกระบวนการที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการรับเรื่องร้องเรียนของหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานส่วนใหญ่ได้รับคะแนนประเมินระดับค่อนข้างมากเท่านั้น จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นว่าหน่วยงานควรพัฒนาระบบคัดกรองข้อร้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องสามารถให้ความสำคัญกับประเด็นร้องเรียนที่มีมูลและจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน คัดแยกเรื่องที่มีการร้องเรียนซ้ำซ้อนไปหลายหน่วยงาน และมีแนวทางปฏิบัติกรณีมีการร้องเรียนข้ามหน่วยงานว่าควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดในการดำเนินการ ทั้งยังช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการตอบสนองกับข้อร้องเรียนของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอาจร่วมกันพัฒนาระบบรับเรื่องร้องเรียนกลางซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการคัดกรองและแจกจ่ายข้อร้องเรียนให้กับหน่วยงานอย่างเป็นระบบและมีการกำหนดระดับความสำคัญของข้อร้องเรียน นอกจากนี้ หน่วยงานควรทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการรับข้อร้องเรียนในพื้นที่กระบวนการยุติธรรมในสถานการณ์พิเศษ เช่น จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการพัฒนามาตรการเชิงรุกเพื่อให้ประชาชนกลุ่มพิเศษ/กลุ่มเปราะบาง สามารถส่งเรื่องร้องเรียนในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น อันอาจส่งผลให้ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

4.3.8 สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ กับภาระงาน

ตัวชี้วัดที่ 11 G8	ชื่อตัวชี้วัด	
	สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ กับภาระงาน	
นิยาม : ความเหมาะสมเพียงพอของทรัพยากร ทั้งเรื่องบุคลากรและงบประมาณที่ได้รับ มีการใช้จ่ายอย่างสมเหตุสมผลและมีความสอดคล้องกับพันธกิจหรือภาระงาน โดยจำแนกออกเป็น ความเหมาะสมของทรัพยากร เครื่องมือ งบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์ กับภาระงาน		
การจัดเก็บข้อมูล : ให้งานในกระบวนการยุติธรรมอธิบายรายละเอียดด้านงบประมาณและบุคลากร การสนับสนุนและพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ รายละเอียดการวิเคราะห์ต้นทุนผลผลิตต่อหน่วย ประเมินความเพียงพอของทรัพยากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ กำลังคน สภาพปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อภารกิจของหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับตัวชี้วัด แสดงความครบถ้วนของการดำเนินการ (Check List) แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมทุกหน่วยงาน ตามกรอบการประเมินจำนวน 14 หน่วยงาน		
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.48	ค่าคะแนนดัชนี 0.696

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G8

ตัวชี้วัด 11 (G8) ได้คะแนนดัชนีเท่ากับ 0.696 คะแนนเต็ม 1.000 เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับค่อนข้างมาก โดยการประเมินตัวชี้วัดนี้ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอธิบายรายละเอียดพื้นฐานด้านงบประมาณและบุคลากรของหน่วยงาน การวิเคราะห์ความเพียงพอของทรัพยากรและงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมือเครื่องใช้ ความเหมาะสมของแผนขอรับการสนับสนุนและพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ รายละเอียดการวิเคราะห์ต้นทุนผลผลิตต่อหน่วย การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมถึงการทบทวนข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้ กำลังคน สภาพปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อภารกิจของหน่วยงาน โดยเน้นรายงานในประเด็นที่เกี่ยวกับภารกิจด้านกระบวนการยุติธรรมเป็นหลัก โดยพิจารณาประเมินจากความครบถ้วนของข้อมูลและการดำเนินงานของหน่วยงานว่ามี การวิเคราะห์ปัจจัยที่จำเป็นในการบริหารจัดการความเหมาะสมของทรัพยากร รวมถึงการวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยสำหรับ

ลดต้นทุนการดำเนินงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินเชิงคุณภาพโดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน โดยตัวชี้วัดนี้ใช้วิธีการวัดความครบถ้วนของการทำงานด้านการวิเคราะห์ ความพร้อมของทรัพยากรกับภาระงานในลักษณะของแบบประเมินตรวจสอบความครบถ้วน (Check List)

โดยผลการเก็บข้อมูลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในภาพรวมพบว่า หน่วยงานบางส่วนมีการรายงาน รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรและรายละเอียดการวิเคราะห์ความเหมาะสมของทรัพยากรที่ครบถ้วน สมบูรณ์ และบางหน่วยงานมีการวิเคราะห์การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของงบประมาณและบุคลากรในแต่ละประเภท และจัดทำแผนยุทธศาสตร์และการพัฒนาทรัพยากรบุคคลระยะ 5 ปี ซึ่งใช้เป็นกรอบการดำเนินงานด้านทรัพยากร บุคคล รวมทั้งจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้โดยใช้การวิเคราะห์ต้นทุนการดำเนินงาน ในการเปรียบเทียบความคุ้มค่าของงบประมาณ เช่น กรมคุมประพฤติมีการจัดทำโครงการนำอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้เพื่อเป็นมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก ในโครงการปี พ.ศ. 2566 - 2568 ซึ่งมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการใช้งานกำไร EM กับการจำคุกผู้กระทำความผิด หรือโครงการพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในลักษณะของโครงการอบรม เช่น โครงการพัฒนาทักษะทางดิจิทัล โครงการ พัฒนาทักษะบุคลากรตามสายงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หน่วยงานส่วนใหญ่ไม่ได้รายงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ ทรัพยากรเพื่อเตรียมการสำหรับการเปลี่ยนผ่านเป็นองค์กรดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดภาระงาน นอกจากนี้ บางหน่วยงานมีความพยายามปรับใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ต้นทุน เช่น CGD Costing หรือเครื่องมือ ในการวิเคราะห์งบประมาณอื่น ๆ แต่ยังคงขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้งาน จึงยังไม่สามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการประเมินคะแนนรายหน่วยงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังนี้

ตาราง 4.28 การประเมินสัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ กับภาระงาน

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	N/A	N/A	5	N/A	N/A	5.00	1.000
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	4	3	5	4	5	4.20	0.840
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	N/A	N/A	4	3	N/A	3.50	0.700
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	4	N/A	N/A	4	5	4.33	0.867
5. สำนักงาน ปปง.	4	3	N/A	4	5	4.00	0.800
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	4	3	4	4	5	4.00	0.800

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
7. สำนักงานกิจการยุติธรรม	2	2	4	4	3	3.00	0.600
8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	2	3	N/A	3	3	2.75	0.550
9. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	N/A	N/A	4	3	N/A	3.50	0.700
10. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	1	2	4	4	1	2.40	0.480
11. กรมคุมประพฤติ	1	3	4	3	1	2.40	0.480
12. กรมพินิจฯ	3	4	4	3	4	3.60	0.720
13. กรมราชทัณฑ์	N/A	N/A	N/A	3	N/A	3.00	0.600
14. สำนักงาน ป.ป.ส.	2	3	N/A	4	3	3.00	0.600
เฉลี่ยรวม						3.48	0.696

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G8

จากการทบทวนพบว่า ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 หน่วยงานไม่ได้นำส่งข้อมูลให้แก่ผู้วิจัย เนื่องจากหน่วยงานไม่มีการคำนวณสัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับภาระงานตามตัวชี้วัดนี้ ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 จึงได้มีการปรับเปลี่ยนการคิดคำนวณคะแนนตัวชี้วัดมาใช้วิธีการประเมินหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจำนวน 14 หน่วยงาน ว่ามีมาตรการหรือแนวทางกำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับสัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงานหรือไม่ ซึ่งการประเมินในลักษณะดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพของหน่วยงานตามตัวชี้วัดหรือนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานแต่อย่างใด จึงนำมาสู่การรายงานผลการจัดเก็บข้อมูลด้านทรัพยากรของหน่วยงานโดยละเอียดและการประเมินตนเองด้วยแบบประเมินความครบถ้วนในการดำเนินงาน (Check List)

ตาราง 4.29 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G8

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ร้อยละ 85.71	ร้อยละ 100

โดยผลการเก็บข้อมูลประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในภาพรวมพบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านงบประมาณ และทรัพยากรบุคคล และมีการวิเคราะห์การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของงบประมาณและบุคลากรในแต่ละประเภท และจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ หรือโครงการการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และมีการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินการในทางบัญชี ทั้งนี้ พบว่าหน่วยงานบางส่วนมีความพยายามปรับใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ต้นทุนที่มีความทันสมัย แต่ยังคงขาดความเชี่ยวชาญจึงยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งหน่วยงานส่วนใหญ่มีการวิเคราะห์ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและทราบปัญหาภายในหน่วยงานเป็นอย่างดี แต่ยังขาดการนำข้อมูลต้นทุนผลผลิตไปใช้ในการวิเคราะห์ค่างานและความเหมาะสมของงบประมาณและทรัพยากร รวมถึงยังขาดการนำไปเปรียบเทียบกับกำหนดยุทธศาสตร์หรือมาตรการเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยประหยัดงบประมาณหรือทรัพยากร

จากการทบทวนผลการจัดเก็บที่ผ่านมาและการนำเสนอผลการจัดเก็บตัวชี้วัดในปีนี้ พบว่ามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเก็บและประเมินผลตัวชี้วัดที่ 11 (G8) โดยมีประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ หน่วยงานควรมุ่งเน้นพิจารณาข้อจำกัดเกี่ยวกับการประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการปรับเปลี่ยนหน่วยงานให้เป็นองค์กรดิจิทัล แม้ว่าภารกิจของบางหน่วยงานไม่อาจสามารถทำในรูปแบบดิจิทัลได้ทั้งหมด เช่น การดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ หรือประเด็นศักยภาพของบุคลากรในการใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งล้วนเป็นความท้าทายด้านเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงานทั้งสิ้น นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนจากผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น (Social Return of Investment : SROI) ต่อยอดจากการประเมินต้นทุนต่อหน่วย เนื่องจากการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีลักษณะเป็นงานบริการสาธารณะ หากใช้ต้นทุนการดำเนินการแต่เพียงอย่างเดียว อาจจะไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการดำเนินงาน ควรมีการพิจารณาวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่าทางสังคมควบคู่ไปด้วย ยกตัวอย่าง เช่น กิจกรรมการลงทุนของรัฐในการฝึกอบรมอาชีพนักโทษ หากสามารถแสดงให้เห็นว่าเมื่อนักโทษพ้นโทษไปแล้วสามารถไปทำงานก่อให้เกิดรายได้ อาจส่งผลให้เกิดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจจากรายได้และการใช้จ่ายใช้สอยและภาษีกลับคืนมายังภาครัฐ ก็จะเป็นความคุ้มค่าที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งคุ้มกับการลงทุนภาครัฐที่เสียไป

4.3.9 การวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัดที่ 12	ชื่อตัวชี้วัด
G9	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ
นิยาม : การประเมินในหน่วยงานหรือความเหมาะสมในการปฏิบัติงานในกระบวนการทำงาน และมีการตรวจประเมินความเหมาะสมและขีดความสามารถของอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และบุคลากร	

ตัวชี้วัดที่ 12 G9	ชื่อตัวชี้วัด	
	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ	
ในการปฏิบัติงาน โดยสามารถใช้ผลการประเมินแบบรายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีของสวนราชการระดับกรม ตามแบบที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด หรือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) สำหรับหน่วยงานอิสระสามารถใช้ผลการประเมินตามที่หน่วยงานกำหนดได้		
การจัดเก็บข้อมูล : ให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการของหน่วยงาน โดยเชื่อมโยงกับการรายงานผลการปฏิบัติราชการหรือการรายงานในลักษณะเดียวกัน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมทุกหน่วยงาน ตามกรอบการประเมินจำนวน 14 หน่วยงาน		
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.08	ค่าคะแนนดัชนี 0.771

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G9

ตัวชี้วัดที่ 12 (G9) ได้คะแนนดัชนีเท่ากับ 0.771 จากคะแนนเต็ม 1.000 เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับค่อนข้างมาก การประเมินตัวชี้วัดนี้ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการของหน่วยงาน ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ประเด็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับภารกิจหลักของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น การวางระบบงาน กำลังคน และการพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์ การประเมินและวิเคราะห์ความเหมาะสมและขีดความสามารถในการปฏิบัติของบุคลากรในด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อการพัฒนา รวมทั้งการวิเคราะห์ปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ และแนวทางการในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาผลการประเมินจากรายละเอียดการวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และระบบการบริหารจัดการ เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนาบุคลากร และรายละเอียดวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านบุคลากร ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหการบริหารทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงในอนาคต แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินเชิงคุณภาพโดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน

ผลการประเมินข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ พบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่มีการวิเคราะห์ระบบกำลังคนและมีแผนในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงานที่ค่อนข้างครบถ้วนสมบูรณ์ และส่วนใหญ่

เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน เช่น การจัดการกำลังพลในตำแหน่งใหม่ เพื่อรองรับภารกิจของหน่วยงานที่เปลี่ยนแปลงไป และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรปัจจุบันให้สอดคล้องกับบริบทสังคมที่เทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทั้งยังพบว่าบางหน่วยงานมีการประเมินทรัพยากรบุคคลและภาระงานโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “ค่าเทียบเท่าพนักงานเต็มเวลา” (Full-time equivalent: FTE) โดยเป็นการกำหนดมาตรฐานกลางในการกำหนดค่าสัดส่วนภาระงานของงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้สามารถเทียบภาระงาน และจำนวนกำลังพลที่เหมาะสมต่อขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงานของแต่ละพื้นที่ ให้มีความสอดคล้องเป็นรูปแบบเดียวกัน สามารถติดตามและประเมินสถานการณ์ด้านกำลังพลได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ซึ่งต่อไปอาจใช้เป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม หน่วยงานบางส่วนยังรายงานผลการปฏิบัติงานไม่ครบถ้วนตามประเด็นและขาดสาระสำคัญบางประการ เช่น รายละเอียดการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษที่เป็นสมรรถนะหลัก (Core Competency) ขององค์กร เช่น ด้านการวิจัย ด้านกฎหมาย ด้านเทคโนโลยี ฯลฯ หรือความต้องการบุคลากรในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และพบว่าการพัฒนาบุคลากรส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาเพื่อรองรับกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่ทว่าไม่ได้คำนึงถึงการพัฒนาบุคลากรและระบบบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผลการประเมินคะแนนรายหน่วยงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังนี้

ตาราง 4.30 รายละเอียดการประเมินตัวชี้วัดการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	N/A	4	4	4	5	4.25	0.813
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	N/A	3	4	4	4	3.75	0.688
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	N/A	3	4	N/A	N/A	3.50	0.625
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	N/A	N/A	4	4	5	4.33	0.833
5. สำนักงาน ปปง.	N/A	4	N/A	4	4	4.00	0.750
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	N/A	4	4	4	4	4.00	0.750
7. สำนักงานกิจการยุติธรรม	N/A	4	4	4	4	4.00	0.750
8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	N/A	4	N/A	4	4	4.00	0.750
9. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	N/A	N/A	4	4	N/A	4.00	0.750
10. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	N/A	4	4	5	4	4.25	0.813
11. กรมคุมประพฤติ	N/A	4	4	4	5	4.25	0.813

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
12. กรมพินิจฯ	N/A	4	4	5	5	4.50	0.875
13. กรมราชทัณฑ์	N/A	N/A	4	4	N/A	4.00	0.750
14. สำนักงาน ป.ป.ส.	N/A	4	N/A	4	5	4.33	0.833
เฉลี่ยรวม						4.08	0.771

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G9

ตัวชี้วัดที่ 12 (G9) ในการจัดเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 ได้ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร แต่พบว่าไม่มีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใด จัดเก็บข้อมูลตามนิยามของตัวชี้วัดนี้ จึงไม่สามารถรายงานข้อมูลได้ ต่อมาได้มีการปรับปรุงแบบการจัดเก็บข้อมูล ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 โดยใช้วิธีการประเมินหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 14 หน่วยงาน ว่ามีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการหรือไม่อย่างไร โดยการจัดเก็บข้อมูลการดำเนินการของหน่วยงานในลักษณะ “มี” หรือ “ไม่มี” ซึ่งผลการประเมินในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 เท่ากับร้อยละ 96.43 และร้อยละ 100 ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เกือบทุกหน่วยงานมีการดำเนินการ แต่ไม่สามารถนำเอาข้อมูลมาพิจารณาเพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยซึ่งสามารถ นำมาพัฒนากระบวนการยุติธรรมต่อไปได้ จึงนำมาสู่การเพิ่มเติมรายละเอียดข้อความและการประเมินเชิงคุณภาพเพิ่มเติมในการศึกษาครั้งนี้

ตาราง 4.31 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G9

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
N/A	N/A	N/A	ร้อยละ 96.43	ร้อยละ 100

ในการประเมินในรอบการประเมินนี้ได้กำหนดให้มีการประเมินความเหมาะสมและขีดความสามารถของอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยสามารถใช้ผลการประเมินแบบรายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีของสวนราชการระดับกรม ตามแบบที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด หรือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) สำหรับหน่วยงานอิสระสามารถใช้ผลการประเมินตามที่หน่วยงานกำหนดได้ อย่างไรก็ตาม จากการประเมินตัวชี้วัดในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นี้ พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าในตัวชี้วัดนี้ หน่วยงานควรรายงานโดยมุ่งเน้นไปที่เรื่อง การพัฒนามากกว่าการวิเคราะห์ทรัพยากรแต่เพียงอย่างเดียว เช่น หน่วยงานควรวิเคราะห์ศักยภาพเฉพาะ

ของบุคลากรในอนาคต โดยเฉพาะความต้องการบุคลากรที่มีศักยภาพเฉพาะด้าน เช่น ด้านการวิจัย ด้านกฎหมาย ด้านเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งส่งผลต่อสมรรถนะหลัก (Core Competency) ขององค์กร รวมถึงควรให้มีการวิเคราะห์ กระบวนการบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการโอน ย้าย เกษียณ ฯลฯ เพื่อปรับลดการสูญเสียบุคลากร โดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ หน่วยงานควรพิจารณาปัญหาสัดส่วนของบุคลากรกับภาระงานเพิ่ม เช่น แผนการบรรจุ ข้าราชการใหม่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสัดส่วนการเกษียณราชการ ปัญหาสัดส่วนข้าราชการประจำกับพนักงาน อัตรากำลัง รวมถึงบางหน่วยซึ่งมีการกิจเพิ่มขึ้นจำนวนมากอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม แต่ยังไม่ได้มีการปรับสัดส่วนกำลังพลให้สอดคล้องกับภาระงานในปัจจุบัน เช่น หน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชน และยังมีข้อเสนอแนะเรื่องการวิเคราะห์ทรัพยากรมนุษย์และระบบบริหารจัดการของหน่วยงานที่มีการกิจ ลักษณะพิเศษ เช่น งานที่เสี่ยงภัย งานที่ต้องตรากตรำเป็นพิเศษ ฯลฯ สามารถนำจุดเด่นของลักษณะงานดังกล่าว มาใช้ประกอบในการวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การขอสนับสนุนอัตรากำลัง เป็นต้น โดยการประเมินจากแบบรายงาน การบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีและการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) นั้น อาจจะยังไม่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของตัวชี้วัดนี้

4.3.10 หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ

ตัวชี้วัดที่ 13 G10	ชื่อตัวชี้วัด	
	หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ	
นิยาม : หน่วยงานมีรูปแบบในการจัดเก็บข้อมูลและกระบวนการงานในการจัดเก็บข้อมูลตามกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบดิจิทัล และมีการเชื่อมต่อข้อมูลกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก		
การจัดเก็บข้อมูล : ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมให้เน้นการรายงานข้อมูลในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของตนเอง และสำนักงานกิจการยุติธรรมและสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารจัดการกลางเน้นการรายงานภารกิจด้านการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับตัวชี้วัดแบบลำดับขั้นความสำเร็จ (Milestone) แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมทุกหน่วยงาน ตามกรอบการประเมินจำนวน 14 หน่วยงาน		
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.64	ค่าคะแนนดัชนี 0.660

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G10

ตัวชี้วัดที่ 13 (G10) ได้คะแนนดัชนีเท่ากับ 0.660 จากคะแนนเต็ม 1.000 เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับค่อนข้างมาก การประเมินตัวชี้วัดนี้ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานรูปแบบการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลและการพัฒนาให้เป็นรูปแบบดิจิทัล การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมภายนอกและปัญหา/ข้อจำกัด และแนวทางการในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการบริหารข้อมูลและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมในอนาคต โดยประเมินคะแนนจากวิธีการจัดเก็บ บริหารจัดการ และเชื่อมโยงข้อมูลหน่วยงานการรายงานปัญหาและอุปสรรคในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และแนวทางในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการบริหารจัดการข้อมูลและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมของหน่วยงานในอนาคต แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินเชิงคุณภาพโดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน

ผลการประเมินข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ พบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่มีการพัฒนาระบบการทำงานแบบดิจิทัลแล้ว แม้จะยังไม่ได้ครอบคลุมภารกิจทั้งหมด และปรากฏตัวอย่างการดำเนินงานที่สามารถรองรับการจัดการข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลทั้งกระบวนการและมีการแลกเปลี่ยนกับหน่วยงานที่ต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน เช่น ระบบฐานข้อมูลหมายจับ (AWIS) ของสำนักงานศาลยุติธรรม และระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับระบบบบคดีของสำนักงานอัยการสูงสุด อย่างไรก็ตาม การจัดเก็บข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมบางหน่วยงานยังคงมีปัญหา ยกตัวอย่างข้อมูลคดีการทุจริตและประพฤตินิชอบซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงานและข้อมูลของแต่ละหน่วยงานยังไม่เชื่อมโยงถึงกัน ในส่วนหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยและหน่วยงานตำรวจก็ยังคงการเชื่อมข้อมูลถึงกัน แต่ปัจจุบันก็มีความพยายามสร้างระบบกลางในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน อันได้แก่ ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC : Data Exchange Centre) และระบบ DATA Lake ข้อมูลการพัฒนาพฤตินิสัยของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จากการประเมินเรื่องการบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบในปัจจุบัน ผลการประเมินคะแนนรายหน่วยงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังนี้

ตาราง 4.32 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	4	4	4	4	5	4.20	0.800
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	4	3	4	4	5	4.00	0.750
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	N/A	3	4	4	N/A	3.67	0.667

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	1	N/A	N/A	4	1	2.00	0.250
5. สำนักงาน ป.ป.ง.	3	3	N/A	4	4	3.50	0.625
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	4	4	4	4	5	4.20	0.800
7. สำนักงานกิจการยุติธรรม	3	4	3	5	4	3.80	0.700
8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	2	3	N/A	4	3	3.00	0.500
9. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	3	4	4	4	N/A	3.75	0.688
10. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	3	4	N/A	4	4	3.75	0.688
11. กรมคุมประพฤติ	1	4	N/A	4	1	2.50	0.375
12. กรมพินิจฯ	4	N/A	N/A	4	5	4.33	0.833
13. กรมราชทัณฑ์	N/A	4	N/A	4	N/A	4.00	0.750
14. สำนักงาน ป.ป.ส.	4	4	N/A	4	5	4.25	0.813
เฉลี่ยรวม						3.64	0.660

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G10

จากการทบทวนการจัดเก็บตามตัวชี้วัดที่ 13 (G10) พบว่าในช่วงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 นั้น ใช้วิธีการสังเกตและประเมินตนเอง พบว่าหน่วยงานไม่มีการจัดเก็บและรายงานข้อมูลในส่วนนี้ แม้จากการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานจะพบว่าหน่วยงานมีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกและศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC) อยู่บ้าง แต่ยังขาดการบริหารจัดการในเชิงบูรณาการข้อมูล

ส่วนการจัดเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2564 - 2565 ใช้วิธีการประเมินหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมจำนวน 14 หน่วยงาน ว่ามีการจัดเก็บข้อมูลและบูรณาการข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบหรือไม่ โดยจัดเก็บข้อมูลในลักษณะ “มี” หรือ “ไม่มี” เท่านั้น ซึ่งนักวิจัยในการประเมินทั้งสองครั้งดังกล่าว ก็ตีความว่าทุกหน่วยงานมีการประเมินโดยได้รับคะแนนตรงประเมินร้อยละ 100 ทั้งปี พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 แต่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าการดำเนินการมาน้อยเพียงใด และคุณภาพการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานและการบูรณาการข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานมีความสมบูรณ์มาน้อยเพียงใด

ตาราง 4.33 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G 10

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100

จากการทบทวนผลการจัดเก็บที่ผ่านมาและการนำเสนอผลการจัดเก็บตัวชี้วัดในปีนี้ พบว่ามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเก็บและประเมินผลตัวชี้วัดที่ 13 (G10) ได้แก่ การออกแบบกระบวนการบริหารข้อมูลควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และความปลอดภัยในการเก็บรักษาข้อมูลระดับสูง ตลอดจนการวางแผนสำหรับเหตุสุดวิสัย (Contingency Plan) สำหรับรับมือและบรรเทาภัยในกรณีถูกโจมตีทางไซเบอร์และ/หรือเกิดการรั่วไหลของข้อมูลให้มีความรอบด้าน ทั้งนี้ อาจนำร่องดำเนินการโดยการจัดระบบสำหรับกลุ่มย่อยเพื่อนำไปใช้งานโดยผู้ปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภารกิจ และกำหนดชั้นความลับในการเข้าถึงข้อมูล และควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดให้ก้าวหน้าเพื่อรองรับการบูรณาการข้อมูลที่กำลังจะประสบความสำเร็จในระยะแรก เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดที่จะเกิดขึ้นต่อไปในหลายมิติ

ในส่วนของคะแนนคุณภาพของข้อมูล พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ซึ่งอยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก เนื่องจากหลายหน่วยงานมีการพัฒนาระบบการทำงานแบบดิจิทัลแล้ว แต่หลายหน่วยงานยังทำงานซ้ำซ้อนทั้งระบบคอมพิวเตอร์และระบบเอกสารทำให้เป็นภาระของผู้ปฏิบัติ นอกจากนี้ยังคงพบปัญหาของการบริหารจัดการข้อมูลระหว่างหน่วยงานและการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐในกระบวนการยุติธรรมอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากแต่ละหน่วยงานใช้งานระบบซึ่งผ่านการจัดซื้อจัดจ้างภายในหน่วยงานโดยไม่คำนึงการใช้งานข้อมูลร่วมกัน ดังนั้น ในการจัดเก็บข้อมูลควรปรับปรุงข้อคำถามให้มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้นและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นการทำงานซ้ำซ้อนกับกระดาษ และการเชื่อมต่อข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญต่อการขับเคลื่อนตัวชี้วัดนี้

นอกจากนี้ผลการประเมินด้วยตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นนั้น พบว่าในภาพรวมหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลเป็นการภายใน และปรากฏตัวอย่างการดำเนินงานที่สามารถรองรับการจัดการข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลทั้งกระบวนการได้ อย่างไรก็ตามหน่วยงานยังเผชิญข้อจำกัดในการดำเนินงานตามกฎหมายให้ต้องใช้วิธีการบันทึกข้อมูลลงกระดาษในบางขั้นตอน จึงสมควรพิจารณาในมิติของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่การดำเนินการด้วยระบบดิจิทัลเต็มรูปแบบ อันจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมได้ต่อไป

4.3.11 หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 14 G11	ชื่อตัวชี้วัด	
	หน่วยงานมีการจัดทำกรวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม	
นิยาม : ต้นทุนของกิจกรรมในการเข้าถึงความยุติธรรม เฉพาะในส่วนค่าใช้จ่ายของประชาชนที่เกิดขึ้นในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด หมายรวมถึง ค่าเดินทาง ค่าจ้างทนาย ค่าเอกสาร หลักทรัพย์ประกันตัว เพื่อต่อสู้คดีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง		
การจัดเก็บข้อมูล : ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงความยุติธรรมรายงานผลการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรมตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมจำนวน 13 หน่วยงาน เว้นสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาไม่ได้เป็นหน่วยงานปฏิบัติด้านอำนวยความยุติธรรม		
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.96	ค่าคะแนนดัชนี 0.240

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด G11

ตัวชี้วัดที่ 14 (G11) ได้คะแนนดัชนีเท่ากับ 2.40 จากคะแนนเต็ม 1.000 เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับค่อนข้างน้อย การประเมินตัวชี้วัดนี้เป็นการประเมินว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ตระหนักถึงภาระของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และเคยมีการดำเนินการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรมตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานหรือไม่ โดยให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการจัดทำข้อมูลต้นทุนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินเชิงคุณภาพโดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน

จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าการประเมินผลการปฏิบัติของทุกหน่วยงานมีค่าเฉลี่ยเพียง 1.96 ซึ่งอยู่ในระดับที่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ยังไม่ได้ตระหนักถึงต้นทุนการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน และยังไม่ได้มีการจัดทำประมาณการต้นทุนของประชาชนที่มาติดต่อหน่วยงาน และยังไม่มีประเมินต้นทุนของกิจกรรมในการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนทางตรงหรือทางอ้อม

ตาราง 4.34 การประเมินตัวชี้วัดหน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	N/A	3	2	2	1	2.00	0.250
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	N/A	N/A	2	2	1	1.67	0.167
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	N/A	N/A	2	N/A	N/A	2.00	0.250
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	N/A	N/A	N/A	2	1	1.50	0.125
5. สำนักงาน ปปง.	N/A	N/A	N/A	2	N/A	2.00	0.250
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	N/A	N/A	2	3	2	2.33	0.333
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	N/A	N/A	N/A	2	1	1.50	0.125
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	N/A	3	N/A	2	N/A	2.50	0.375
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	N/A	N/A	2	2	3	2.33	0.333
10. กรมคุมประพฤติ	N/A	N/A	N/A	N/A	1	1.00	0.000
11. กรมพินิจฯ	N/A	N/A	2	2	1	1.67	0.167
12. กรมราชทัณฑ์	N/A	N/A	N/A	2	N/A	2.00	0.250
13. สำนักงาน ป.ป.ส.	N/A	3	N/A	2	4	3.00	0.500
เฉลี่ยรวม						1.96	0.240

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G11

ตัวชี้วัดที่ 14 (G11) แต่เดิมในช่วงการประเมินตัวชี้วัดในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563 ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยการสำรวจผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการยุติธรรม โดยพิจารณาในส่วนของการใช้จ่ายของประชาชนที่เกิดขึ้นจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงคดีถึงที่สุด เช่น ค่าพาหนะ ค่าจ้างทนายความ ค่าใช้จ่ายในการวางวงเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว ฯลฯ ต่อมาในการสำรวจช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 นั้น ใช้วิธีให้มีการรายงานผลการดำเนินการตามตัวชี้วัดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด แต่จากการรายงานพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 หน่วยงาน ยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูล

ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดและยังไม่มีระบบการจัดทำข้อมูล รวมทั้งวิธีการคำนวณต้นทุนที่เหมาะสมและน่าเชื่อถือ จึงได้ระบุในผลการจัดเก็บตัวชี้วัดว่ายังไม่มีการจัดทำข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

ตาราง 4.35 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด G11

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2560	2561	2562	2563	2564
98,000 บาท ต่อคน	173,035 บาท ต่อคน	78,162 บาท ต่อคน	ยังไม่มีการจัดทำ ที่สอดคล้องตัวชี้วัด	ยังไม่มีการจัดทำ ที่สอดคล้องตัวชี้วัด

นอกเหนือจากการประเมินตัวชี้วัดในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563 สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) ได้เคยมีงานวิจัยประเมินต้นทุนการเข้าถึงความยุติธรรมจากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างพิจารณาเฉพาะประเภทคดีสำคัญที่มีจำนวนมาก โดยประเมินต้นทุนในกระบวนการสอบสวน กระบวนการสั่งคดี กระบวนการพิจารณาคดี และกระบวนการบังคับโทษ ครอบคลุมการประเมินต้นทุนทางตรง เช่น ค่าการเดินทาง ต้นทุนในการจัดหาทนาย รวมถึงต้นทุนทางอ้อม เช่น ต้นทุนค่าเสียโอกาส ต้นทุนเวลา เป็นต้น เป็นการศึกษาที่ถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามก็ควรพิจารณาพัฒนาเครื่องมือและแนวทางโดยหน่วยงานกลางที่เหมาะสม เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลขึ้นต้นจากประชาชนผู้มาขอรับบริการ ได้อย่างสม่ำเสมอ ข้อมูลที่ได้นี้จะเป็นประโยชน์เชิงนโยบายการบริหารงานยุติธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น วิเคราะห์ต้นทุน กิจกรรมเกี่ยวกับจำเลย ต้นทุนของกิจกรรมเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม ต้นทุนของกิจกรรมเกี่ยวกับเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม ฯลฯ³¹ ในส่วนนี้จากการประเมินตัวชี้วัดนี้มีคำแนะนำว่าในการประเมินในระยะถัดไป ควรมีการชี้แจงให้หน่วยงานทราบโดยละเอียดว่าเป็นการประเมินต้นทุนการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน มิใช่ต้นทุนการดำเนินการของหน่วยงาน ซึ่งจะมีบทบาทสะท้อนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในลักษณะที่แตกต่างกันไป เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของตัวชี้วัดและเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมและลดภาระของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ต่อไป โดยอาจพิจารณาเป็นสองแนวทาง คือ แนวทางแรกจัดให้มีหน่วยงานประเมินกลาง เพื่อจัดทำข้อมูลต้นทุนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในลักษณะเดียวกันกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจัดให้มีการจัดเก็บสถิติทางการจากผู้รับบริการ อาทิ ค่าทนายความ และวงเงินประกันตัวผู้ต้องหา/จำเลย และข้อมูลรายจ่ายแต่ละประเภท รวมถึงต้นทุนแฝงต่าง ๆ อย่างเช่น ค่าเสียโอกาส หรือผลกระทบเกี่ยวกับความรู้สึกหรือความเครียด เป็นต้น ทั้งนี้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

³¹ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน), ราคาและเวลาที่เสียไปในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. (กรุงเทพฯ : TIJ), 2565

พึงตระหนักถึงภาระและต้นทุนภาคประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และนำข้อมูลจากตัวชี้วัดมาใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาการอำนวยความสะดวกและลดต้นทุนภาคประชาชนให้เป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคต

4.4 ชุดตัวชี้วัดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism)

ชุดตัวชี้วัดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ผลการประเมินตัวชี้วัดชุดที่ 4 ในภาพรวมมีค่าคะแนน 0.491 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับปานกลาง ดังรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.36 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 4

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนน
RE1 ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำลดลง	0.636
RE2 ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข	0.346
คะแนนเฉลี่ย	0.491

4.4.1 ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำลดลง

ตัวชี้วัดที่ 15 RE1	ชื่อตัวชี้วัด		
	ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำลดลง		
นิยาม : ผู้ที่เคยทำผิดและได้รับโทษตามคำพิพากษา กลับมากระทำผิดซ้ำในทุกประเภทคดีมีอัตราลดลง			
การจัดเก็บข้อมูล : ให้องค์กรงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤตินิสัย ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รายงานข้อมูลจากฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน เช่น Recidivism Statistics Database ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC) เป็นต้น			
กรมราชทัณฑ์	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.000	0.344	0.344
กรมคุมประพฤติ	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.375	0.344	0.719
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.500	0.344	0.844
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย		ค่าคะแนนดัชนี
	0.636		0.636

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด RE1

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 15 (RE1) ได้ค่าคะแนนดัชนี 0.636 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างดี การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้หน่วยงานพัฒนาพหุตินิสัย ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นำสถิติการกระทำผิดซ้ำของแต่ละหน่วยงานมารายงานในรูปแบบของข้อมูลร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำ โดยใช้ข้อมูลเลขประจำตัวประชาชนที่อยู่ในระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานมาตรวจสอบว่ามีการกระทำผิดซ้ำในสัดส่วนเท่าใด โดยกรมราชทัณฑ์ใช้ข้อมูลผู้พ้นโทษจากเรือนจำที่กลับเข้าเรือนจำภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับจากพ้นโทษ กรมคุมประพฤติใช้ข้อมูลการจับกุมซ้ำโดยนำกลุ่มตัวอย่างผู้พ้นการคุมความประพฤติด้วยดีไปตรวจสอบประวัติการกระทำผิดจากฐานข้อมูลประวัติอาชญากรของกองทะเบียนประวัติอาชญากรตำรวจ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนใช้ข้อมูลเด็กและเยาวชนที่พ้นจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน แล้วกลับเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนใหม่³² โดยสถิติการกระทำผิดซ้ำจะใช้สถิติตามปีงบประมาณโดยนับอัตราการกระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี (ข้อมูลในปีงบประมาณล่าสุดเป็นข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 นับจากผู้พ้นโทษที่ได้รับการปล่อยตัวหรือพ้นคุมความประพฤติแล้วแต่กรณี ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 จากนั้นติดตามข้อมูลบุคคลไปอีกหนึ่งปีว่ามีผู้กลับมากระทำผิดซ้ำเท่าไรแล้วนำมาคำนวณสัดส่วนร้อยละ)

ในการจัดทำตัวชี้วัดครั้งนี้หน่วยงานพัฒนาพหุตินิสัยทั้งสามหน่วยงาน (กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน) ได้มีการรายงานผลการกระทำผิดซ้ำของแต่ละหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงสามารถนำมาคำนวณค่าเป้าหมายโดยนำข้อมูลสถิติผู้พ้นโทษ/ผู้พ้นคุมด้วยดี/เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวซึ่งกลับมากระทำผิดซ้ำในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 (สถิติปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) จะใช้ข้อมูลที่มีการรายงานล่าสุดของหน่วยงานมาเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายด้วยวิธีการวิเคราะห์แนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) ผลการประเมินปรากฏดังนี้

³² การกลับเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนใหม่ เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนเข้าสถานพินิจฯ ภายหลังจากมีการจับกุมหรือแจ้งข้อกล่าวหาซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนการพิจารณาคดีในชั้นศาล

ตาราง 4.37 รายละเอียดจำนวนผู้พันโทษ/ผู้พันคุมด้วยดี/เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวซึ่งกลับมากระทำผิดซ้ำ

หน่วยงาน	ปีการประเมินตัวชี้วัด					ค่าเป้าหมาย	2566
	2561	2562	2563	2564	2565		
กรมราชทัณฑ์	ร้อยละ 14.53	ร้อยละ 14.92	ร้อยละ 15.64	ร้อยละ 12.98	ร้อยละ 11.95	ร้อยละ 11.87	ร้อยละ 16.33
กรมคุมประพฤติ	ร้อยละ 6.59	ร้อยละ 7.02	ร้อยละ 6.94	ร้อยละ 7.24	ร้อยละ 5.13	ร้อยละ 5.77	ร้อยละ 5.38
กรมพินิจฯ	ร้อยละ 23.37	ร้อยละ 23.77	ร้อยละ 23.77	ร้อยละ 25.39	ร้อยละ 22.33	ร้อยละ 23.59	ร้อยละ 19.66

จากการวิเคราะห์บริบทของตัวชี้วัดนี้ หน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยทุกหน่วยงานมีระบบฐานข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นมาตรฐานและเชื่อถือได้ จากการพิจารณาบริบทของตัวชี้วัดควรให้กระบวนการยุติธรรมลดจำนวนผู้พันโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำให้เหลือน้อยที่สุด ดังนั้นจึงควรกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานในทิศทางที่ต่ำกว่าค่าเป้าหมาย จากการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานกับค่าเป้าหมายปรากฏดังนี้

กรมราชทัณฑ์ ค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับร้อยละ 11.87 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้พันโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 16.33 พบว่ามีจำนวนสูงกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 37.57 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับแย่มาก มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของ การประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.000 จากคะแนนเต็ม 0.500

กรมคุมประพฤติ ค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับร้อยละ 5.77 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้พันคุมความประพฤติด้วยดีที่กลับมากระทำผิดซ้ำในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 5.38 พบว่ามีจำนวนต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 6.76 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้น มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของ การประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.375 จากคะแนนเต็ม 0.500

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับ ร้อยละ 23.59 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวและกลับมากระทำผิดซ้ำในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 19.66 พบว่ามีจำนวนต่ำกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 16.66 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้นไปมาก มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.500 จากคะแนนเต็ม 0.500

ในส่วนของคะแนนคุณภาพของข้อมูล พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่จะให้คะแนนคุณภาพของสถิติผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากหน่วยงานมีการดำเนินการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำนับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ข้อมูลที่รายงานมีความครบถ้วน และน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นการบันทึกข้อมูลโดยอ้างอิงจากเลขประจำตัวประชาชนของผู้ต้องโทษที่อยู่ในระบบฐานข้อมูล ทั้งยังสอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด สามารถนำมาสะท้อนผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดได้อย่างแม่นยำ แต่พบว่าข้อมูลที่รายงานยังมีมาตรฐานการรายงานที่ไม่ตรงกัน เช่น บางหน่วยงานใช้วิธีการรายงานเป็นยอดรวมจำนวนคนที่กลับมากระทำผิดซ้ำ ในขณะที่บางหน่วยงานรายงานยอดรวมจำนวนครั้งที่กลับมากระทำผิดซ้ำ รวมถึงหากเป็นการรายงานแยกแต่ละหน่วยงานก็อาจจะทำให้ตัวเลขการกระทำผิดซ้ำยังไม่ครบถ้วน ยกตัวอย่างเช่น หากตอนก่อเหตุครั้งแรกผู้กระทำผิดเป็นเด็กและเยาวชนแต่ไปกระทำผิดซ้ำในขณะที่เป็นผู้ใหญ่แล้วต้องเข้าเรือนจำก็จะไม่ถูกนับว่าเป็นการกระทำผิดซ้ำ เนื่องจากเป็นการเข้าเรือนจำครั้งแรก คุณภาพข้อมูลในส่วนนี้จึงยังจำเป็นต้องพัฒนาต่อไป เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยรายละเอียดการประเมินปรากฏดังตารางที่ 4.38

ตาราง 4.38 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำ

เกณฑ์คุณภาพ	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนีคุณภาพข้อมูล (เต็ม 0.5)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
กรมราชทัณฑ์	4	3	4	N/A	4	3.75	0.344
กรมคุมประพฤติ	4	3	4	N/A	4	3.75	0.344
กรมพินิจฯ	4	3	4	N/A	4	3.75	0.344

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บตัวชี้วัด RE1

จากการทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในส่วนนี้ พบว่านับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 ได้ใช้มาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลในมาตรฐานเดียวกันมาโดยตลอด โดยในการจัดเก็บตัวชี้วัดนี้มีการรายงานจากหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยทั้ง 3 หน่วยงาน อย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยตัวชี้วัดนี้ถูกบรรจุอยู่ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562 - 2565 และกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2560 และเป็นตัวชี้วัดที่กระทรวงยุติธรรมให้ความสำคัญจึงมีการพัฒนาข้อมูลดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานด้านพัฒนาพฤตินิสัยได้มีการพัฒนามาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลผู้กระทำผิดและมีระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะหลังได้มีการพัฒนาความเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง ทำให้สามารถตรวจสอบประวัติและได้ข้อมูลเลขประจำตัวประชาชนจากลายพิมพ์นิ้วมือของผู้กระทำผิดได้ จากเดิมหากผู้กระทำผิดปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลเลขประจำตัวประชาชนก็จะไม่ถูกบันทึกข้อมูลเลขประจำตัวประชาชนลงในระบบฐานข้อมูล จากการพัฒนาดังกล่าวได้ทำให้ระบบข้อมูลการกระทำผิดซ้ำนั้นมีความแม่นยำและครอบคลุมมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อมูลจากการจัดเก็บในช่วงเวลา 5 ปีย้อนหลัง จะเห็นได้ว่าในด้านคุณภาพนั้นข้อมูลมีความครบถ้วน มีการรายงานอย่างต่อเนื่องและน่าเชื่อถือ จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมีประเด็นคำแนะนำเกี่ยวกับพัฒนาระบบข้อมูลการกระทำผิดซ้ำให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยทั้งสามกรม เพื่อให้สามารถรายงานข้อมูลการกระทำผิดซ้ำกรณีผู้กระทำผิดไปกระทำผิดซ้ำในความดูแลของต่างหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น เด็กและเยาวชนไปกระทำผิดซ้ำตอนเป็นผู้ใหญ่ หรือผู้พ้นคุมความประพฤติไปกระทำผิดซ้ำอีกแต่ถูกพิพากษาจำคุก ปัจจุบันได้รับคำชี้แจงว่ามีความพยายามในการพัฒนาการรายงานบน Recidivism Statistics Database และเชื่อมโยงกับศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม DXC ซึ่งอยู่ในขั้นเริ่มต้นและเพิ่งเริ่มมีการเรียกดูข้อมูลซึ่งยังไม่แม่นยำเท่าไรนัก และมีระบบการเก็บรวบรวมคลังข้อมูลผู้กระทำผิดจากทั้ง 3 กรม (Data Lake) ในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม แต่ยังไม่ถึงงบประมาณในการจัดทำระบบการรายงานการกระทำผิดซ้ำซึ่งควรมีการพัฒนาในส่วนนี้ต่อไป

4.4.2 ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข

ตัวชี้วัดที่ 16 RE2	ชื่อตัวชี้วัด
	ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข
นิยาม : ผู้พ้นโทษมีการดำรงชีวิตที่เหมาะสม มีการศึกษาและ/หรือการทำงาน ที่ชอบด้วยกฎหมายหลังพ้นโทษ	

ตัวชี้วัดที่ 16 RE2	ชื่อตัวชี้วัด		
	ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข		
การจัดเก็บข้อมูล : ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤตินิสัย ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน รายงานข้อมูลร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุขจากฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน			
กรมราชทัณฑ์	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.250	0.225	0.475
กรมคุมประพฤติ	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	N/A	0.063	0.063
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.250	0.250	0.500
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย 0.346	ค่าคะแนนดัชนี 0.346	

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด RE2

ตัวชี้วัดที่ 16 (RE2) ได้ค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.346 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างน้อย การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้งานที่พัฒนาพฤตินิสัย อันได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีการจัดทำข้อมูลและรายงานผลการติดตามผู้พ้นโทษที่สามารถติดตามได้ ซึ่งสามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุขของแต่ละหน่วยงาน ในการรายงานแต่ละหน่วยงานได้รายงานข้อมูลผู้พ้นโทษที่สามารถรวบรวมได้ตามปีงบประมาณ

ผลการรายงานข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ พบว่ามีปัญหาการรายงานข้อมูลจากหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยที่ไม่ได้รายงานข้อมูลในส่วนนี้อย่างต่อเนื่อง โดยกรมราชทัณฑ์มีการรายงานข้อมูลเพียงสองปี คือ รอบปีการประเมินตัวชี้วัด พ.ศ. 2563 กับ พ.ศ. 2564 (สถิติของปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2563) กรมคุมประพฤติมีการรายงานข้อมูลปีเดียวเฉพาะปีการประเมินตัวชี้วัด พ.ศ. 2561 (สถิติของปีงบประมาณ พ.ศ. 2560) แล้วไม่ได้รายงานข้อมูลในปีอื่นๆ มีเพียงกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2565 (สถิติของปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564) ดังนั้นในการวิเคราะห์แนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) เพื่อกำหนดค่าเป้าหมายจึงมีเพียงข้อมูลจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีข้อมูลเพียงพอที่จะคำนวณค่าเป้าหมายได้ ส่วนของกรมราชทัณฑ์

มีข้อมูลเพียงสองปี จึงต้องใช้ข้อมูลค่าเฉลี่ยสองปีเป็นค่าเป้าหมายแทน ไม่สามารถใช้สถิติพยากรณ์ได้ และในส่วนของ กรมคุมประพฤติ นั้นไม่สามารถคำนวณค่าเป้าหมายได้ เนื่องจากมีการรายงานข้อมูลเพียงปีเดียวและไม่มี การรายงานข้อมูลของรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 (สถิติของปีงบประมาณ พ.ศ. 2565)

ตาราง 4.39 ตารางแสดงจำนวนผู้พ้นโทษ/ผู้พ้นคุมด้วยดี/เด็กและเยาวชนที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิต ในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข

หน่วยงาน	ปีการประเมินตัวชี้วัด					ค่า	2566
	2561	2562	2563	2564	2565	เป้าหมาย	
กรมราชทัณฑ์	N/A	N/A	ร้อยละ 90.79	ร้อยละ 99.83	N/A	ร้อยละ 95.31 ³³	ร้อยละ 99.98
กรมคุมประพฤติ	ร้อยละ 49.00	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
กรมพินิจฯ	ร้อยละ 44.24	ร้อยละ 88.07	ร้อยละ 85.39	ร้อยละ 73.66	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100

จากการวิเคราะห์บริบทของตัวชี้วัดนี้ ควรให้หน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยมีการส่งเสริมและช่วยเหลือ การกลับคืนสู่สังคมให้มากที่สุด ดังนั้นจึงควรกำหนดค่าประเมินผลการปฏิบัติงานในทิศทางที่สูงกว่าค่าเป้าหมาย จากการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานกับค่าเป้าหมายปรากฏดังนี้

กรมราชทัณฑ์ มีค่าเป้าหมายสำหรับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 เท่ากับร้อยละ 95.31 เมื่อนำมา เปรียบเทียบกับจำนวนผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุขในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 99.98 พบว่า สูงกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 4.90 ซึ่งไม่เกินร้อยละ 5 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของ การประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.250 จากคะแนนเต็ม 0.500

กรมคุมประพฤติ ไม่มีการรายงานข้อมูลในปีปัจจุบันจึงไม่สามารถคำนวณค่าคะแนนในส่วนของ ผลการปฏิบัติงานได้ ในส่วนนี้ได้ใช้คะแนนเกณฑ์คุณภาพอย่างเดียวเป็นคะแนนประเมิน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีค่าเป้าหมายสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เท่ากับ ร้อยละ 100 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข

³³ การกำหนดค่าเป้าหมายเนื่องจากมีข้อมูลเพียง 2 ปี ไม่สามารถวิเคราะห์แนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) ได้ จึงใช้ค่าเฉลี่ยสองปีเป็นค่าเป้าหมายแทน

ในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 100 พบว่าเท่ากับค่าเป้าหมาย ดังนั้นผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.250 จากคะแนนเต็ม 0.500

ในส่วน of คะแนนคุณภาพของข้อมูล พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่จะให้คะแนนคุณภาพของสถิติจำนวนผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุขในระดับที่น้อยมาก เนื่องจากไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลและการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยมีเพียงกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องแต่ก็เป็นเพียงการรายงานข้อมูลผลการติดตามตัวภายหลังออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนไม่ได้หมายความว่ามีการติดตามในเรื่องการประกอบอาชีพ การศึกษา หรือความเป็นอยู่ กับครอบครัวภายหลังจากที่ปล่อยตัวไปแล้ว ประกอบกับยังมีปัญหาในการติดตามข้อมูลผู้พ้นโทษ ซึ่งแสดงให้เห็นจากข้อมูลที่ยังเป็นข้อมูลของบุคคลที่ยินยอมให้ติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่ก็สามารถหางานทำหรือกลับไปศึกษาต่อได้ โดยเมื่อเทียบกับผู้พ้นโทษทั้งหมดยังมีผู้พ้นโทษอีกจำนวนมากที่ยังไม่สามารถติดตามตัวได้

ตาราง 4.40 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข

เกณฑ์คุณภาพ	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนีคุณภาพข้อมูล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
กรมราชทัณฑ์	5	2	3	1	3	2.80	0.225
กรมคุมประพฤติ	1	2	NA	1	1	1.25	0.063*
กรมพินิจฯ	4	2	4	2	3	3.00	0.250

หมายเหตุ : กรณีกรมคุมประพฤติใช้ค่าคะแนนดัชนี คะแนนเต็ม 1.0 เนื่องจากไม่มีคะแนนผลการปฏิบัติ ส่วนกรมราชทัณฑ์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนใช้ค่าคะแนนเต็ม 0.500 สำหรับไปรวมกับคะแนนผลการปฏิบัติตามปกติ

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด RE2

จากการทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในส่วนนี้ พบว่าการจัดทำข้อมูลสถิติจำนวนผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุขนั้น จะมีปัญหาในเรื่องของการขาดการจัดเก็บและรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะหน่วยงานอย่างกรมคุมประพฤติที่พบข้อมูลในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2561 เพียงปีเดียว ส่งผลให้ไม่สามารถประเมินผลการปฏิบัติงานได้

กรมราชทัณฑ์เพิ่งเริ่มจัดเก็บเมื่อปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยมีระบบ CARE Support ช่วยในการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อติดตามและรายงานความเป็นอยู่ของผู้พ้นโทษ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ของการกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุขไว้ 3 ด้าน ได้แก่ การเรียนหนังสือหรือมีงานทำ มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง และปลอดภัย และมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวหรือชุมชน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ทำการติดตามเด็กและเยาวชนที่ปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนโดยกำหนดตัวชี้วัดในการติดตาม อันได้แก่ เรียนหนังสือ/มีงานทำ มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง และปลอดภัย มีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัว/ชุมชน มีการคบเพื่อนที่ดี และมีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

อย่างไรก็ตาม จากการจัดเก็บข้อมูลพบว่าการติดตามผู้พ้นโทษหรือเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวนั้นประสบปัญหาในหลายประเด็น โดยเฉพาะกรมราชทัณฑ์ซึ่งสามารถติดตามผู้พ้นโทษได้เพียง 44,276 คน จากทั้งหมด 222,318 คน และ 37,724 คน จากทั้งหมด 215,476 คน ในปี พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2563 ตามลำดับ โดยประเด็นปัญหาคือผู้พ้นโทษจำนวนมากไม่ยินยอมเปิดเผยข้อมูลหรือให้ข้อมูลเท็จ จึงไม่สามารถดำเนินการติดตามได้ และการติดตามจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานเครือข่ายในการติดตามผู้พ้นโทษ ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถควบคุมและคาดการณ์ได้ บางแห่งไม่ให้ความร่วมมือ ไม่รายงานผลหรือรายงานไม่ครบถ้วน และไม่สามารถติดตามผู้พ้นโทษได้เนื่องจากย้ายที่อยู่ มีที่อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง หรือข้อมูลที่ให้ไว้ไม่ตรงความเป็นจริง ทำให้ยากต่อการติดตาม³⁴

จากการประเมินตัวชี้วัดผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านให้ความเห็นว่าควรมีการกำหนดตัวชี้วัดให้มีความแน่ชัดว่าเป็นการติดตามการเรียนหนังสือหรือมีงานทำ มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งและปลอดภัย หรือการมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวหรือชุมชน จะมีความชัดเจนมากกว่าการใช้คำว่า “สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข” ซึ่งมีความหมายกว้างและขาดความชัดเจน นอกจากนี้ในการประเมินตัวชี้วัดในระยะต่อไปก็ควรมีการประเมินในประเด็นสัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถติดตามตัวได้ เมื่อเทียบกับจำนวนผู้พ้นโทษที่ได้รับการปล่อยตัวทั้งหมดด้วย เพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถในการติดตามตัวผู้พ้นโทษของแต่ละหน่วยงาน โดยให้มีการกำหนดมาตรฐานระยะเวลาในการติดตามตัวให้ชัดเจน

4.5 ชุดตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (Appropriate Protection of Victims and the Accused)

ชุดตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ผลการประเมินตัวชี้วัดชุดที่ 5 ในภาพรวมมีค่าคะแนน 0.700 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดดังนี้

³⁴ ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล และคณะ, โครงการจ้างเหมาบริการประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย (รายงานวิจัย : กระทรวงยุติธรรม, 2565), 137.

ตาราง 4.41 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 5

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนน
A1 สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น	0.725
A2 จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากการพิสูจน์ว่า ไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	0.675
คะแนนเฉลี่ย	0.700

4.5.1 สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 17 A1	ชื่อตัวชี้วัด			
	สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น			
นิยาม : ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมได้รับการปกป้องคุ้มครองและให้การได้รับความช่วยเหลือ ชดเชยเยียวยา โดยจำแนกลักษณะ (Characteristics) ของเหยื่อและผู้เสียหายในคดีอาชญากรรมที่เข้าข่ายในประเภทความผิด 2 ลักษณะ 5 ประเภท อ้างอิงตามมาตรา 17 และ 18 ของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544				
การจัดเก็บข้อมูล : ให้กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพซึ่งมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการกิจคุ้มครองดูแลและชดเชยความเสียหายต่อผู้เสียหาย /เหยื่ออาชญากรรม รายงานจำนวนผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมทั้งหมดที่ยื่นคำขอและได้รับการคุ้มครอง/ชดเชยเยียวยา				
สัดส่วนผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา		ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
		0.375	0.350	0.725
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566			ค่าคะแนนดัชนี 0.725	

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด A1

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 17 (A1) ได้ค่าคะแนน 0.725 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างดี การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา สังกัดกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้จัดทำข้อมูลสัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ โดยใช้สถิติสัดส่วนการยื่นขอรับเงินชดเชยเยียวยาจากผู้ที่ยื่นคำขอสำเร็จ เทียบเคียงกับผู้ยื่นคำขอทั้งหมด การประเมินตัวชี้วัดได้ใช้สถิติสัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหายตามปีงบประมาณของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ผลการรายงานข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้พบว่าสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญามีการจัดเก็บและรายงานข้อมูลในส่วนนี้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2561 จนถึงปี พ.ศ. 2565 ดังนั้นในการวิเคราะห์แนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) เพื่อกำหนดค่าเป้าหมายจึงสามารถคำนวณจากข้อมูลย้อนหลังนับตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2561 – 2565 (สถิติของปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2564) มาเปรียบเทียบกับรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 (สถิติของปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการคำนวณค่าเป้าหมายดังนี้

ตาราง 4.42 สัดส่วนการคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรม และชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ

หน่วยงาน	ปีการประเมินตัวชี้วัด					ค่าเป้าหมาย	2566
	2561	2562	2563	2564	2565		
สัดส่วนผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง	ร้อยละ 73.10	ร้อยละ 82.77	ร้อยละ 63.34	ร้อยละ 65.95	ร้อยละ 67.90	ร้อยละ 62.45	ร้อยละ 68.64

ทั้งนี้ ในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ค่าเป้าหมายมีจำนวนร้อยละ 62.45 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลการคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 68.64 พบว่ามีจำนวนมากกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 9.91 ดังนั้นผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้นไป มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.375 จากคะแนนเต็ม 0.500

ในส่วนของการคะแนนคุณภาพของข้อมูล พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนนคุณภาพโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากข้อมูลสถิติการขอรับการชดเชยเยียวยาเป็นข้อมูลที่มีการจัดเก็บอย่างต่อเนื่อง มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด สามารถนำมาใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดได้อย่างแม่นยำ แต่ยังขาดการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เช่น การแจกแจงรายละเอียดประเภทของความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง การนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหากข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังอยู่ในระดับนี้ถือว่ามีพัฒนาข้อมูลที่มีคุณภาพเป็นที่เรียบร้อย แต่ยังคงพัฒนาการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ตาราง 4.43 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลสัดส่วนการคุ้มครองดูแลผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ

เกณฑ์คุณภาพ	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนีคุณภาพข้อมูล (เต็ม 0.5)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา	3	3	5	4	4	3.80	0.350

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด A1

จากการวิเคราะห์บริบทของตัวชี้วัดนี้ พบว่าหน่วยงานมีการดำเนินการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำนับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด โดยมีการจัดเก็บข้อมูลเป็นข้อมูลสถิติมาตรฐานของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จากการพิจารณาข้อมูลย้อนหลังและข้อมูลการประเมินเดิมในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2561-2563 นั้น ได้กำหนดตัวชี้วัดให้รายงานเป็นจำนวนผู้เสียหายที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาต่อจำนวนเหยื่ออาชญากรรมทั้งหมด แต่ในชั้นการรายงานสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ยังไม่สามารถทราบจำนวนเหยื่ออาชญากรรมที่เข้าเกณฑ์รับการเยียวยาทั้งหมดได้ จึงได้รายงานเป็นสัดส่วนผู้ที่ได้รับการชดเชยเยียวยาจากผู้ที่ยื่นคำขอทั้งหมด แล้วจึงได้ปรับเปลี่ยนคำนิยามมาจัดเก็บข้อมูลสัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหายโดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ ตามรูปแบบการจัดเก็บสถิติของกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เพื่อสะท้อนถึงปัญหาผู้ยื่นคำร้องขอรับการช่วยเหลือที่ไม่เข้าเงื่อนไขจำนวนค่อนข้างมาก การจัดเก็บตัวชี้วัดนี้ก็เพื่อผลักดันให้มีการส่งเสริม แนะนำ และช่วยเหลือให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิได้รับการชดเชยเยียวยาในสัดส่วนที่มากขึ้น

อย่างไรก็ดีจากการประเมินตัวชี้วัดพบว่าการรายงานตัวชี้วัดของกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพนั้นไม่อาจแสดงให้เห็นได้ว่าจำนวนเหยื่ออาชญากรรมที่เข้าหลักเกณฑ์ที่ควรได้รับการเยียวยาทั้งหมดทั่วประเทศมีจำนวนเท่าใด ซึ่งควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลคดีอาญากับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อสะท้อนให้เห็นช่องว่างของการดำเนินการ ว่าการดำเนินการด้านการเยียวยาของรัฐนั้นยังเข้าไม่ถึงประชาชนอีกมาก ซึ่งการจัดทำตัวชี้วัดด้วยสัดส่วนผู้ขอรับการเยียวยานั้นเป็นเพียงข้อมูลของผู้ที่ทราบและสามารถดำเนินการยื่นคำร้องได้ ยังไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริงว่ายังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่ยังไม่ทราบถึงสิทธิและเข้าไม่ถึงความยุติธรรมในประเด็นนี้

4.5.2 จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ

ตัวชี้วัดที่ 18 A2	ชื่อตัวชี้วัด		
	จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ		
นิยาม : ผู้ที่ถูกจับกุมโดยที่ไม่ได้กระทำความผิด และได้รับการพิสูจน์ ตรวจสอบแล้วว่าไม่ได้กระทำความผิด ได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐอย่างเหมาะสม			
การจัดเก็บข้อมูล : ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีภารกิจเกี่ยวข้องกับการกิจคุ้มครองดูแลและชดเชยความเสียหายต่อผู้ที่ถูกจับกุมและภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากการพิสูจน์แล้วว่าไม่มีความผิดและได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ รายงานจำนวนผู้ที่ถูกจับกุมดังกล่าวทั้งหมดที่ยื่นคำขอและได้รับการคุ้มครองดูแลและชดเชยความเสียหาย			
ร้อยละผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยา จากภาครัฐ (สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา)	ผล ปฏิบัติงาน	คุณภาพ ข้อมูล	รวม
	0.375	0.300	0.675
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566		ค่าคะแนนดัชนี 0.675	

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด A2

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 18 (A2) ได้ค่าคะแนน 0.675 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างดี การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ รายงานข้อมูลร้อยละผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ ซึ่งหมายความว่าถึงจำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิดได้รับการพิสูจน์ตรวจสอบแล้วว่าไม่ได้กระทำความผิด และศาลพิพากษายกฟ้อง

เนื่องจากไม่ได้กระทำผิด ไม่ได้ยกฟ้องเนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอ การประเมินตัวชี้วัดได้ใช้สถิติข้อมูลร้อยละผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐตามปีงบประมาณของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ผลการรายงานข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้พบว่าสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีการรายงานข้อมูลในส่วนนี้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน (สถิติของปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2565) ดังนั้นในการวิเคราะห์แนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) เพื่อกำหนดค่าเป้าหมายของตัวชี้วัดที่ 18 (A2) จึงสามารถคำนวณจากข้อมูลย้อนหลังนับตั้งแต่รอบปีการประเมิน พ.ศ. 2561 – 2565 จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการคำนวณค่าเป้าหมายดังนี้

ตาราง 4.44 ตารางแสดงร้อยละผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและได้รับการปล่อยตัวที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ

หน่วยงาน	ปีการประเมินตัวชี้วัด					ค่าเป้าหมาย	2566
	2561	2562	2563	2564	2565		
สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา	ร้อยละ 11.93	ร้อยละ 11.64	ร้อยละ 8.87	ร้อยละ 9.50	ร้อยละ 13.32	ร้อยละ 11.24	ร้อยละ 12.25

จากการวิเคราะห์บริบทของตัวชี้วัดนี้ควรให้สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ พัฒนาประสิทธิภาพในการพิจารณาอนุมัติการช่วยเหลือเยียวยาให้กับผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและได้รับการปล่อยตัวให้มีสัดส่วนสูงที่สุด ดังนั้นจึงควรกำหนดค่าประเมินผลการปฏิบัติงานในทิศทางที่สูงกว่าค่าเป้าหมาย

ทั้งนี้ ในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ค่าเป้าหมายเท่ากับร้อยละ 11.24 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและได้รับการปล่อยตัวที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 12.25 พบว่ามีจำนวนสูงกว่าค่าเป้าหมายร้อยละ 8.99 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้น มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.375 จากคะแนนเต็ม 0.500

ในส่วนของคะแนนคุณภาพของข้อมูล พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่จะให้คะแนนคุณภาพข้อมูลผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและได้รับการปล่อยตัวที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐในระดับค่อนข้างมาก เนื่องจากหน่วยงานมีการดำเนินการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำนับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ข้อมูลที่รายงานมีความครบถ้วน และน่าเชื่อถือ เนื่องจากหน่วยงานมีการใช้งานระบบสารสนเทศการช่วยเหลือเยียวยา

ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ส่งผลให้การบันทึกข้อมูลเป็นระบบและมีมาตรฐาน ทั้งข้อมูลยังสอดคล้องกับ นิยามของตัวชี้วัดสามารถนำมาสะท้อนผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดได้อย่างแม่นยำ แต่ทว่าข้อมูลที่รายงาน ยังคงเป็นการบันทึกข้อมูลเฉพาะที่อนุกรรมการฯ อนุมัติเงินเยียวยาเท่านั้น และยังไม่พบการรายงานจำนวนเงิน ชดเชยเยียวยา และสาเหตุที่ปฏิเสธการชดเชยเยียวยา อันอาจเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์และพัฒนา การดำเนินงาน

ตาราง 4.45 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลร้อยละผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ

เกณฑ์คุณภาพ	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนีคุณภาพข้อมูล (เต็ม 0.5)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
สำนักงานช่วยเหลือทางการเงิน แก่ผู้เสียหายและจำเลย ในคดีอาญา	3	2	4	4	4	3.40	0.300

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด A2

สำหรับตัวชี้วัดตัวที่ 18 (A2) พบว่านับตั้งแต่ปีการประเมิน พ.ศ. 2561 – 2565 นั้น สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาที่มีการรายงานข้อมูลครบถ้วนทุกปี โดยรายงานเป็นสัดส่วน ผู้ที่ถูกจับกุมและศาลพิพากษายกฟ้อง และมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับการคุ้มครองดูแลและชดเชย ความเสียหายต่อจำนวนผู้เสียหายทั้งหมดที่ยื่นคำขอ โดยหน่วยงานมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด และสามารถนำไปวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ได้

จากการทบทวนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรมยังสามารถพัฒนาประสิทธิภาพในประเด็นผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง โดยไม่มีความผิดที่ได้รับเงิน ชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ โดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบควรพิจารณาจัดเก็บข้อมูลให้มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น เช่น จำนวนเงินชดเชยเยียวยา สาเหตุที่ปฏิเสธการชดเชยเยียวยา ลักษณะความผิดที่ได้รับการชดเชยเยียวยา โดยเฉพาะสาเหตุที่ปฏิเสธการชดเชยเยียวยา เพราะเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนผู้ที่ได้รับการชดเชยเยียวยาที่ประมาณ ร้อยละ 8-13 ถือว่ามีจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ยื่นคำขอทั้งหมด ข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ ในการนำมาวิเคราะห์มาตรการป้องกันการจับกุมโดยไม่มีความผิดให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่จับกุมให้ระมัดระวัง มากยิ่งขึ้น และเพิ่มจำนวนเงินชดเชยเยียวยาให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน รวมทั้งควรพัฒนาระบบกองทุน

เพื่อสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทั้งในมิติของการต่อสู้คดีและการชดเชยเยียวยาโดยใช้เงินงบประมาณหรือภาษีที่ได้จากสินค้าบางอย่างที่ถือว่าเป็นอันตรายต่อสังคมและบุคคล

นอกจากนี้ตามนิยามที่เป็นเป้าประสงค์ของตัวชี้วัดนี้จะหมายรวมถึง ผู้ถูกจับกุมและคุมขังในฐานะ “จำเลย” และ “ผู้ถูกจับกุมและคุมขังระหว่างการสอบสวน” ด้วย แต่เนื่องจากในปัจจุบัน “ผู้ถูกจับกุมและคุมขังระหว่างการสอบสวน” ยังไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับเงินเยียวยา ซึ่งยังถือเป็นช่องว่างของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงต่อไป

4.6 ชุดตัวชี้วัดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (Do not have any Miscarriages of Justice)

ชุดตัวชี้วัดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (Do not have any Miscarriages of Justice) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ตัว ผลการประเมินตัวชี้วัดชุดที่ 6 ในภาพรวมมีค่าคะแนน 0.578 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับปานกลาง ดังรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.46 คะแนนประเมินชุดตัวชี้วัดที่ 6

ตัวชี้วัด	ค่าคะแนน
D1 หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำผิด	0.431
D2 จำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจากพบว่าการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำผิด	0.725
คะแนนเฉลี่ย	0.578

4.6.1 หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำผิด

ตัวชี้วัดที่ 19 D1	ชื่อตัวชี้วัด
	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำผิด
นิยาม : ไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด โดยหน่วยงานสืบสวนสอบสวน จับกุม และมีมาตรการ ขั้นตอน วิธีการที่ชัดเจน ในการรวบรวมเอกสารพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา	

ตัวชี้วัดที่ 19 D1	ชื่อตัวชี้วัด	
	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	
การจัดเก็บข้อมูล : ให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีหน้าที่ในการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด รายงานกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำความผิด และมาตรการการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดตามภารกิจของหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน การประเมินเก็บข้อมูลจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมจำนวน 13 หน่วยงาน เว้นสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาไม่ได้เป็นหน่วยงานปฏิบัติด้านอำนวยความยุติธรรม		
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.73	ค่าคะแนนดัชนี 0.431

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด D1

ตัวชี้วัดที่ 19 (D1) ได้คะแนนดัชนีเท่ากับ 0.431 จากคะแนนเต็ม 1.000 เป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนในระดับปานกลาง การให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการสืบสวน จับกุม สอบสวน ส่งฟ้องพิจารณาคดี พัฒนาพฤตินิสัย คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และการช่วยเหลือในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทำการรายงานผลการปฏิบัติและมาตรการในการป้องกันไม่ให้เกิดการจับกุมตัวผู้ต้องหาโดยไม่ได้กระทำความผิด แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินเชิงคุณภาพโดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน

การป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำความผิดในที่นี้พิจารณาตามภารกิจของหน่วยงาน เช่น หากเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย มีมาตรการในการตรวจสอบทบทวนการจับกุมโดยไม่ชอบหรือความรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อไม่ให้เกิดการจับผิดตัวอย่างไร หากเป็นหน่วยงานด้านสอบสวน มีกระบวนการทบทวนพยานหลักฐานหรือการเปิดโอกาสในการรวบรวมพยานหลักฐานฝั่งผู้ถูกกล่าวหาอย่างน้อยเพียงใด หากเป็นหน่วยงานอัยการมีมาตรการด้านการรื้อฟื้นคดีอย่างไร หากเป็นหน่วยงานศาล มีกระบวนการรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ทบทวนหมายจับ ตรวจสอบการจับกุมอย่างไร หรือหากเป็นหน่วยงานด้านการคุ้มครองสิทธิมีกระบวนการให้บริการด้านการป้องกันการจับผิดตัวอย่างไร หรือหากเป็น

หน่วยงานที่ทำหน้าที่คุมขังได้มีการอำนวยความสะดวกในการรับเรื่องร้องเรียนและช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงพยานหลักฐานพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้อย่างไร

ผลการประเมินตัวชี้วัดนี้โดยส่วนใหญ่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายจะชี้แจงเฉพาะในส่วนของการป้องกันการจับผิดตัวในกรณีที่มีการออกหมายจับผู้กระทำความผิด แม้แต่หน่วยงานศาลยุติธรรมก็ชี้แจงในส่วนของผู้พนักงานตำรวจศาลในการติดตามจับกุมบุคคลตามหมายจับศาล โดยไม่ได้ชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการรื้อฟื้นคดี รวมถึงหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยซึ่งมีหน้าที่ควบคุมตัวหรือคุมขังบุคคลระหว่างรอการพิจารณาคดีก็ยังไม่ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าถึงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ให้ได้ อย่างไรก็ตามพบว่าหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายพิเศษ อาทิ สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ป.ป.ง. และสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานที่มีการวางระบบการทำงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์อย่างเป็นระบบ จึงได้คะแนนในส่วนนี้ค่อนข้างสูงจากการประเมินตัวชี้วัดด้านมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยมาดำเนินคดีโดยไม่ได้กระทำความผิด มีผลการประเมินคะแนนรายหน่วยงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังนี้

ตาราง 4.47 การประเมินตัวชี้วัดจำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจากพบว่าการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำความผิด

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	2	4	N/A	3	2	2.75	0.438
2. สำนักงานอัยการสูงสุด	2	4	N/A	3	5	3.50	0.625
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	2	4	N/A	3	N/A	3.00	0.500
4. สำนักงาน ป.ป.ช.	3	4	N/A	4	5	4.00	0.750
5. สำนักงาน ป.ป.ง.	N/A	4	N/A	N/A	N/A	4.00	0.750
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ	N/A	N/A	N/A	N/A	1	1.00	0.000
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	3	3	N/A	4	2	3.00	0.500
10. กรมคุมประพฤติ	N/A	N/A	N/A	N/A	1	1.00	0.000
11. กรมพินิจฯ	N/A	N/A	N/A	N/A	1	1.00	0.000

หน่วยงาน	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนี (เต็ม 1.0)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
12. กรมราชทัณฑ์	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
13. สำนักงาน ป.ป.ส.	3	4	N/A	4	5	4.00	0.750
เฉลี่ยรวม						2.73	0.431

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด D1

จากการทบทวนการจัดเก็บตามตัวชี้วัดที่ D1 นั้น ช่วงแรกในระหว่างการประชุมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2563 มีการกำหนดหน่วยงานผู้รับการประเมิน คือ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นการประชุมเกี่ยวกับการรื้อฟื้นคดีซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของทั้งสองหน่วยงานดังกล่าว ผลการประเมินปรากฏว่าทั้งสองหน่วยงานมีการดำเนินการเกี่ยวกับการรื้อฟื้นคดีซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดจึงได้ผลการประเมินร้อยละ 100

อย่างไรก็ดี มาตรการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับความถูกต้องในการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ขั้นจับกุมและสอบสวนด้วย ต่อมาในการประชุมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 ได้มีการปรับปรุงแบบการประเมินให้แต่ละหน่วยงานทำการรายงานมาตรการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดตามภารกิจความรับผิดชอบของหน่วยงาน ซึ่งมีเพียงสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ทำการรายงานมาว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการจัดทำทะเบียนประวัติสำหรับการตรวจสอบข้อมูลกับกรมการปกครองในกรณีจับกุมบุคคลตามหมายจับเพื่อป้องกันการจับผิดตัว และในส่วนของการจับกุมเด็กและเยาวชนจะมีการนำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับกุมไปตรวจสอบการจับกุมต่อศาล โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานมาเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น จึงได้ระบุไว้ในตัวชี้วัดว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีมาตรการดำเนินการในเรื่องนี้ ดังนั้นในการประเมินครั้งนี้จึงได้ประเมินหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านการอำนวยความยุติธรรม

ตาราง 4.48 การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด D1

การประเมินรอบปีงบประมาณ				
2561	2562	2563	2564	2565
ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ตร. มี	ตร. มี

จากการทบทวนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าแม้จะมีการรายงานว่ามีมาตรการในการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด แต่จากข้อมูลการรายงานสถิติเกี่ยวกับการช่วยเหลือเยียวยาผู้ถูกคุมขังที่ได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิด และคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจากพบว่าการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าน่าจะยังมีจุดอ่อนและจุดบกพร่องในการป้องกันไม่ให้มีการจับกุมบุคคลผู้ไม่ได้กระทำความผิดอยู่อีกมาก แสดงให้เห็นว่ามาตรการที่วางไว้ยังไม่สามารถป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดเท่าที่ควร ประกอบกับการรายงานของหน่วยงานมักจะเน้นไปที่การป้องกันการจับกุมตัวตามหมายจับมากกว่าการเปิดโอกาสให้มีการชี้แจงและแสดงหลักฐานของฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา รวมถึงการช่วยเหลือในการพิสูจน์ยืนยันความบริสุทธิ์ ในตัวชี้วัดนี้ทางผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำให้มีการปรับนิยามตัวชี้วัดโดยระบุให้ชัดเจนว่าเป็น “มาตรการป้องกันไม่ให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกจับกุมและถูกคุมขัง” และทำความเข้าใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องรายงานให้ถูกต้องต่อไป

4.6.2 จำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจากพบว่าการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด

ตัวชี้วัดที่ 20 D2	ชื่อตัวชี้วัด
	จำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจากพบว่าการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด
นิยาม : ไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด (จำนวนคดีที่รื้อฟื้นขึ้นมาและมีการพิจารณาตรวจสอบโดยศาล ภายหลังว่ามีข้อเท็จจริงที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิด และถูกจับหรือคุมขัง อันสะท้อนประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม)	
การจัดเก็บข้อมูล : ให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมรายงานจำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมา เนื่องจากพบว่าการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	

ตัวชี้วัดที่ 20 D2	ชื่อตัวชี้วัด		
	จำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นมาจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด		
จำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นมาจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	ผลปฏิบัติงาน	คุณภาพข้อมูล	รวม
	0.500	0.225	0.725
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566			ค่าคะแนนดัชนี 0.725

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด D2

ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดที่ 20 (D2) ได้ค่าคะแนน 0.725 จากค่าคะแนนเต็ม 1.000 ซึ่งถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนค่อนข้างมาก การประเมินตัวชี้วัดนี้ดำเนินการโดยให้สำนักงานศาลยุติธรรม รายงานข้อมูลจำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นมาจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด โดยใช้ข้อมูลตามปีงบประมาณ

ผลการรายงานข้อมูลตามตัวชี้วัดนี้ พบว่าหน่วยงานยังไม่มีการจัดทำข้อมูลในส่วนนี้อย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานศาลยุติธรรมมีการรายงานข้อมูลตามตัวชี้วัดเพียงสองปี คือ รอบปีการประเมินตัวชี้วัด พ.ศ. 2563 กับ พ.ศ. 2564 (สถิติปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2563) ดังนั้น ด้วยข้อมูลที่ไม่เพียงพอส่งผลให้ไม่สามารถวิเคราะห์แนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) เพื่อกำหนดค่าเป้าหมายได้ ในตัวชี้วัดนี้จึงใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้ง 2 ปี และกำหนดเป็นค่าเป้าหมายแทนการใช้สถิติพยากรณ์ แล้วนำมาเปรียบเทียบข้อมูลของรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 (สถิติของปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) จากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลการคำนวณค่าเป้าหมายดังนี้

ตาราง 4.49 ตารางแสดงจำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นมาจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด

หน่วยงาน	ปีการประเมินตัวชี้วัด					ค่าเป้าหมาย	2566
	2561	2562	2563	2564	2565		
สำนักงานศาลยุติธรรม	N/A	N/A	15 คดี	13 คดี	N/A	14 คดี	54

จากการวิเคราะห์บริบทของตัวชี้วัดนี้ควรให้สำนักงานศาลยุติธรรมเพิ่มจำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นมาจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดให้มากที่สุด ดังนั้นจึงควรกำหนดค่าประเมินผลการปฏิบัติงานในทิศทางที่สูงกว่าค่าเป้าหมาย

ทั้งนี้ ในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ค่าเป้าหมายเท่ากับ 14 คดี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับจำนวนคดีที่มีการร้องพื่นขึ้นมา เนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดในรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2566 ซึ่งมีจำนวน 54 คดี พบว่ามีจำนวนสูงกว่าค่าเป้าหมายมากถึงร้อยละ 285.71 ดังนั้น ผลการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับดีขึ้นมาก มีค่าคะแนนดัชนีในส่วนของผลการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ที่ 0.500 จากคะแนนเต็ม 0.500

ในส่วนของคุณภาพของข้อมูล พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่จะให้คะแนนคุณภาพข้อมูลจำนวนคดีที่มีการร้องพื่นขึ้นมา เนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดในระดับปานกลาง เนื่องจากหน่วยงานมีความพยายามในการรายงานข้อมูลอย่างต่อเนื่องในช่วงรอบปีการประเมิน พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 และข้อมูลสอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด สามารถนำมาสะท้อนผลการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดได้ในระดับหนึ่ง แต่ทว่าข้อมูลที่รายงานยังคงเป็นสถิติคดีที่มีการขอให้ร้องพื่นโดยไม่ปรากฏเหตุผลที่ขอให้ร้องพื่น และไม่ได้จัดเก็บผลคดีว่าในที่สุดแล้วศาลอนุญาตให้ร้องพื่นเป็นจำนวนเท่าใด³⁵ จึงไม่อาจนำไปสู่การใช้ประโยชน์และพัฒนากระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดนี้

ตาราง 4.50 รายละเอียดการประเมินเกณฑ์คุณภาพข้อมูลจำนวนคดีที่มีการร้องพื่นขึ้นมาเนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด

เกณฑ์คุณภาพ	คะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ (ค่าระดับคะแนน)					คะแนนเฉลี่ย	ค่าดัชนีคุณภาพข้อมูล (เต็ม 0.5)
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
สำนักงานศาลยุติธรรม	2	4	3	3	2	2.80	0.225

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด D2

จากการทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดในส่วนนี้พบว่าหน่วยงานยังคงอยู่ระหว่างการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลให้มีความต่อเนื่องและมีความสอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลในส่วนนี้ยังคงต้องพัฒนาในประเด็นของรายละเอียดในการบันทึกข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น เหตุผลที่ขอให้ร้องพื่นคดี ประเภทของคดีที่มีการร้องพื่น ผลการขอร้องพื่นคดี ฯลฯ อันอาจเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์และพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

นอกจากนี้ในการรายงานตามตัวชี้วัดนี้ ยังพบปัญหาหน่วยงานไม่ประสงค์รายงานข้อมูลเนื่องจากเป็นข้อมูลด้านลบของหน่วยงาน ทำให้ข้อมูลที่จัดเก็บขาดความต่อเนื่องและไม่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนา

³⁵ ยุทธพงษ์ ลีลากิจไพศาล และคณะ, *โครงการจ้างเหมาบริการประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย*, 140.

การดำเนินงานได้ จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าตัวชี้วัดนี้ยังขาดการรวบรวมข้อมูลของสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการรื้อฟื้นคดีตามกฎหมาย³⁶ รวมถึงในส่วนของการตรวจหรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ หากมีการช่วยเหลือผู้บริสุทธิ์ที่ถูกจับกุมหรือกล่าวหาให้ได้รับความเป็นธรรมก็ควรมีการรายงานให้ปรากฏเป็นผลการปฏิบัติในเชิงบวกของหน่วยงานด้วย

ทั้งนี้ในระยะต่อไปการรายงานตัวชี้วัดนี้ควรลงรายละเอียดว่าในปัจจุบันมีหน่วยงานใดบ้างที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการรื้อฟื้นคดีบ้าง และควรศึกษาเพิ่มเติมข้อมูลจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยกฟ้องคดีโดยศาลตัดสินว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดที่มีการขอรับเงินชดเชย ซึ่งทางผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรายงานในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ว่ามีจำนวนมากกว่า 40 คดีต่อปี โดยควรมีการพิจารณาถึงสาเหตุที่ศาลตัดสินยกฟ้องในแต่ละคดีมาทบทวนสอบทานว่าเกิดจุดบกพร่องใดที่ทำให้ผู้บริสุทธิ์ต้องเข้าสู่การพิจารณาคดีหรือถูกควบคุมตัวเพื่อนำมาแก้ปัญหาในส่วนนี้ต่อไป

4.7 ชุดตัวชี้วัดที่ 7 ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice)

ชุดตัวชี้วัดที่ 7 ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 1 ตัวชี้วัด ผลการประเมินตัวชี้วัดชุดที่ 7 ในภาพรวมมีค่าคะแนน 0.623 ซึ่งเป็นค่าคะแนนระดับค่อนข้างสูง ดังรายละเอียดดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 21 ET1	ชื่อตัวชี้วัด	
	ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม	
นิยาม : เมื่อกระบวนการยุติธรรมได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่แล้ว เป้าหมายหลักเพื่อสะท้อนประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบเพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นเชื่อถือ ศรัทธา และไว้วางใจต่อกระบวนการยุติธรรม		
การจัดเก็บข้อมูล : ตัวชี้วัดนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey) โดยใช้แบบสอบถามมาตรวัดแสดงความคิดเห็น จัดเก็บข้อมูลความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม ทั้งประเด็นความสะดวก สมรรถนะของผู้ให้บริการ ความรู้สึกปลอดภัย และความไว้วางใจประทับใจต่อการดำเนินงาน รวมถึงความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในกระบวนการสืบสวนสอบสวน สั่งฟ้องคดี พิจารณาคดี บังคับโทษ และคุ้มครองสิทธิ/อำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา แล้วนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ และสรุปเป็นระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม		
ผลการประเมิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	ร้อยละ 62.30	ค่าคะแนนดัชนี 0.623

³⁶ พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีขึ้นใหม่ พ.ศ. 2526

(1) ผลการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ตัวชี้วัด ET1

ตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยใช้แบบสอบถามมาตรวัดความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแยกรายกระบวนการตั้งแต่ขั้นสืบสวนสอบสวน การสั่งฟ้องคดี การพิจารณาคดี การบังคับโทษ และการคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา ตามระเบียบวิธีวิจัยที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 3.1 ปรากฏรายละเอียดประเด็นที่สอบถามตามแบบสอบถามใน ภาคผนวก ก ผลการสำรวจความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมได้คะแนนเฉลี่ยรวมร้อยละ 62.30 ปรากฏรายละเอียดตามตาราง 4.51 และ 4.52

ตาราง 4.51 ผลการสำรวจความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม

ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการ ในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	คะแนนความเชื่อมั่น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
1. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความสะดวกในการรับบริการ” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.54	
1.1 ขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงาน ของหน่วยงานชัดเจน	445 (15.89)	959 (34.25)	1,037 (37.04)	269 (9.61)	90 (3.21)	3.50	0.98
1.2 การให้คำแนะนำ/อธิบายขั้นตอน การให้บริการของหน่วยงานชัดเจน และเป็นประโยชน์	474 (16.93)	1,012 (36.14)	989 (35.32)	260 (9.29)	65 (2.32)	3.56	0.95
1.3 ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล/ การติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน	485 (17.32)	958 (34.21)	1012 (36.14)	264 (9.43)	81 (2.89)	3.54	0.98
1.4 สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการ ให้บริการของหน่วยงาน	485 (17.32)	990 (35.36)	980 (35.00)	265 (9.46)	80 (2.86)	3.55	0.98
2. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “สมรรถนะของผู้ให้บริการ” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.66	
2.1 เจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือ และให้บริการ	598 (21.36)	1,004 (35.86)	877 (31.32)	253 (9.04)	68 (2.43)	3.65	0.99
2.2 เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการ ให้บริการ ให้คำแนะนำ ในการแก้ไขปัญหา ได้อย่างถูกต้อง	598 (21.36)	1,041 (37.18)	875 (31.25)	229 (8.18)	57 (2.04)	3.68	0.97

ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการ ในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	คะแนนความเชื่อมั่น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
2.3 เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยที่ดี สุภาพ และ ให้เกียรติผู้มารับบริการ	638 (22.79)	1,020 (36.43)	841 (30.04)	238 (8.50)	63 (2.25)	3.69	0.99
2.4 เจ้าหน้าที่มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ที่กำหนดอย่างเคร่งครัด	591 (21.11)	992 (35.43)	888 (31.71)	260 (9.29)	69 (2.46)	3.63	0.99
3. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.56	
3.1 ข้อมูลของผู้รับบริการได้รับการจัดเก็บ อย่างปลอดภัยและเป็นความลับ	466 (16.64)	1,007 (35.96)	976 (34.86)	283 (10.11)	68 (2.43)	3.54	0.96
3.2 ความมั่นใจว่าจะไม่ได้รับอันตราย จากการเข้ามารับบริการ/เกี่ยวข้องกับ หน่วยงานที่มารับบริการและเจ้าหน้าที่	512 (18.29)	1,019 (36.39)	927 (33.11)	277 (9.89)	65 (2.32)	3.58	0.97
3.3 การปฏิบัติต่อผู้มารับบริการ อยู่ในมาตรฐานระดับเดียวกัน	526 (18.79)	978 (34.93)	889 (31.75)	314 (11.21)	93 (3.32)	3.55	1.02
3.4 ความมั่นใจว่าจะไม่ถูกรับทรมานหรือ หรือผลประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ	584 (20.86)	939 (33.54)	890 (31.79)	286 (10.21)	101 (3.61)	3.58	1.04
4. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความไว้วางใจหรือประทับใจต่อการดำเนินงาน” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.60	
4.1 หน่วยงานและเจ้าหน้าที่เห็นความสำคัญ ในความเดือดร้อนของท่าน	555 (19.82)	984 (35.14)	947 (33.82)	236 (8.54)	75 (2.68)	3.61	0.98
4.2 หน่วยงานและเจ้าหน้าที่มีความมุ่งมั่น และเต็มใจที่จะดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ท่านอย่างเต็มที่	573 (20.46)	970 (34.64)	929 (33.18)	266 (9.50)	62 (2.21)	3.62	0.98
4.3 ความมั่นใจว่าจะไม่ได้รับความเสียหาย หรือรับผลกระทบจากการดำเนินงาน ของหน่วยงาน	528 (18.86)	993 (35.46)	945 (33.75)	268 (9.57)	66 (2.36)	3.59	0.98

ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการ ในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	คะแนนความเชื่อมั่น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
4.4 การได้รับความยุติธรรมจาก การดำเนินงานของหน่วยงาน ในกระบวนการยุติธรรม	542 (19.36)	990 (35.36)	941 (33.61)	259 (9.25)	68 (2.43)	3.60	0.98
ผลรวม	ค่าเฉลี่ยรวม = 3.59						

ตาราง 4.52 ผลการสำรวจความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการ ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	คะแนนความเชื่อมั่น					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
1. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการสืบสวนสอบสวน” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.33	
1.1 การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวน โดยเจ้าหน้าที่รัฐ ดำเนินการได้ภายในเวลา ที่กำหนดไม่ล่าช้า	298 (10.64)	825 (29.46)	1,219 (43.54)	358 (12.79)	100 (3.57)	3.31	0.95
1.2 การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวน มีความเป็นธรรมและปราศจากการเลือก ปฏิบัติ (สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ ความเชื่อศาสนา เชื้อชาติฯ)	319 (11.39)	811 (28.96)	1,179 (42.11)	388 (13.86)	103 (3.68)	3.31	0.97
1.3 การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวน ดำเนินการโดย ปราศจากการคอร์รัปชัน การรับสินบน และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพล ที่มีขอบขององค์กรอาชญากรรม	321 (11.46)	758 (27.07)	1,149 (41.04)	424 (15.14)	148 (5.29)	3.24	1.02
1.4 การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวน ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด	346 (12.36)	862 (30.79)	1,171 (41.82)	332 (11.86)	89 (3.18)	3.37	0.95
1.5 การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวน เป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในการ ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟัง	322 (11.50)	921 (32.89)	1,171 (41.82)	318 (11.36)	68 (2.43)	3.40	0.92

ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการ ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	คะแนนความเชื่อมั่น					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
การสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน สิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ เป็นต้น							
2. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการสั่งฟ้องคดี” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.37	
2.1 การสั่งฟ้องคดีสามารถดำเนินการได้ ภายในเวลาที่กำหนดไม่ล่าช้า	335 (11.96)	836 (29.86)	1,163 (41.54)	388 (13.86)	78 (2.79)	3.34	0.95
2.2 การสั่งฟ้องคดีได้ดำเนินการอย่าง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ (สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ ความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติ ฯลฯ)	336 (12.00)	851 (30.39)	1,144 (40.86)	383 (13.68)	86 (3.07)	3.35	0.96
2.3 การสั่งฟ้องคดีดำเนินการโดยปราศจาก การคอร์รัปชัน การรับสินบน และ ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีชอบ	331 (11.82)	799 (28.54)	1,156 (41.29)	386 (13.79)	128 (4.57)	3.29	1.00
2.4 การสั่งฟ้องคดีมีการปฏิบัติตาม กระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมาย อย่างเคร่งครัด	377 (13.46)	907 (32.39)	1,131 (40.39)	315 (11.25)	70 (2.50)	3.43	0.94
2.5 การสั่งฟ้องคดีมีข้อมูลหรือ พยานหลักฐานที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ	373 (13.32)	930 (33.21)	1,121 (40.04)	298 (10.64)	78 (2.79)	3.44	0.94
3. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการพิจารณาคดี” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.43	
3.1 การพิจารณาคดีสามารถดำเนินการได้ ภายในเวลาที่กำหนดไม่ล่าช้า	353 (12.61)	882 (31.50)	1,144 (40.86)	337 (12.04)	84 (3.00)	3.39	0.95
3.2 การพิจารณาคดีได้ดำเนินการอย่าง เป็นธรรม เท่าเทียม และปราศจากการเลือก ปฏิบัติ (สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ ความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติฯ)	373 (13.32)	915 (32.68)	1,061 (37.89)	361 (12.89)	90 (3.21)	3.40	0.98
3.3 การพิจารณาคดีดำเนินการ โดยปราศจากการคอร์รัปชัน การรับ สินบน และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีชอบ	377 (13.46)	875 (31.25)	1,050 (37.50)	367 (13.11)	131 (4.68)	3.36	1.02

ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการ ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	คะแนนความเชื่อมั่น					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
3.4 การพิจารณาคดีมีการปฏิบัติ ตามกระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมาย อย่างเคร่งครัด	424 (15.14)	948 (33.86)	1,053 (37.61)	304 (10.86)	71 (2.54)	3.48	0.96
3.5 ในการพิจารณาคดีให้ความสำคัญ ในสิทธิของจำเลย เหยื่อหรือผู้เสียหาย ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและมีโอกาส ต่อสู้คดี ในกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่าง เต็มที่	422 (15.07)	959 (34.25)	1,076 (38.43)	275 (9.82)	68 (2.43)	3.50	0.95
4. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการบังคับโทษ” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.38	
4.1 การบังคับโทษดำเนินการอย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ	379 (13.54)	859 (30.68)	1,117 (39.89)	347 (12.39)	98 (3.50)	3.38	0.98
4.2 เจ้าหน้าที่ปราศจากการคอร์รัปชัน การรับสินบนและไม่อยู่ภายใต้อิทธิพล ที่มีขอบ	361 (12.89)	782 (27.93)	1,077 (38.46)	439 (15.68)	141 (5.04)	3.28	1.04
4.3 การบังคับโทษมีการปฏิบัติ ตามกระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมาย อย่างเคร่งครัด	369 (13.18)	894 (31.93)	1,104 (39.43)	348 (12.43)	85 (3.04)	3.40	0.97
4.4 ผู้กระทำความผิดได้รับการพัฒนาพฤตินิสัย โดยการแก้ไขฟื้นฟูอย่างเหมาะสม เช่น การพัฒนาทางการศึกษา การฝึกทักษะอาชีพ และการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ	383 (13.68)	910 (32.50)	1,100 (39.29)	328 (11.71)	79 (2.82)	3.43	0.96
4.5 ผู้กระทำความผิดได้รับการปฏิบัติ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ โดยต้องไม่มี การถูกฆาตกรรม การถูกทรมาน	396 (14.14)	875 (31.25)	1,124 (40.14)	320 (11.43)	85 (3.04)	3.42	0.97

ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการ ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	คะแนนความเชื่อมั่น					ค่าเฉลี่ย	SD
	1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก		
5. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						3.46	
5.1 การคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา ดำเนินการได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ล่าช้า ทันต่อสถานการณ์	387 (13.82)	914 (32.64)	1,120 (37.68)	303 (10.82)	76 (2.71)	3.44	0.95
5.2 มีช่องทางหรือการช่วยเหลือแก่จำเลย ผู้เสียหาย/เหยื่อ ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยาน ให้ได้รับการดำเนินคดีตามกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา ที่เหมาะสม เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	430 (15.36)	914 (32.64)	1,055 (37.68)	330 (11.79)	71 (2.54)	3.47	0.97
5.3 การคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา ปราศจาก การคอร์รัปชัน การรับสินบน และ ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีขอบ	439 (15.68)	859 (30.68)	1,058 (37.79)	330 (11.79)	114 (4.07)	3.42	1.02
5.4 การชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่อ และผู้เสียหายในคดีอาญามีความเหมาะสม และเป็นธรรม	473 (16.89)	895 (31.96)	1035 (36.96)	287 (10.25)	110 (3.93)	3.48	1.01
5.5 จำเลยในคดีอาญาหากถูกจับกุมและ เมื่อได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จะได้รับการชดเชยเยียวยาจากรัฐ อย่างเหมาะสม	488 (17.43)	874 (31.21)	1025 (36.61)	291 (10.39)	122 (4.36)	3.47	1.03
ผลรวม	ค่าเฉลี่ยรวม = 3.39						

จากการสำรวจตัวชี้วัด ET1 ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม มีค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อคิดเป็นร้อยละเท่ากับ 64.75 และความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีค่าเฉลี่ย 3.39 เมื่อคิดเป็นร้อยละเท่ากับ 59.75 ดังนั้นระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จึงมีค่าเฉลี่ยภาพรวม

เท่ากับ 3.49 คิดเป็นร้อยละ 62.30 จากนั้นจึงนำค่าร้อยละไปคำนวณค่าคะแนนดัชนีโดยการนำค่าที่ได้มาแปลงเป็นค่า 0.0 – 1.0 ค่าคะแนนของตัวชี้วัดที่ 1 (ET1) มีค่าคะแนนดัชนีเท่ากับ 0.623

ตาราง 4.53 สรุปผลการสำรวจความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม

ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	คะแนน	ร้อยละ	Index Score
1. ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	3.59	64.75	0.623
1.1 ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความสะดวกในการรับบริการ” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด	3.54	63.50	
1.2 ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “สมรรถนะของผู้ให้บริการ” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด	3.66	66.50	
1.3 ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความรู้สึกรับรองปลอดภัย” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด	3.56	64.00	
1.4 ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความไว้วางใจหรือประทับใจต่อการดำเนินงาน” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด	3.60	65.00	
2. ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	3.39	59.85	
2.1 ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการสืบสวนสอบสวน”	3.33	58.25	
2.2 ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการสั่งฟ้องคดี”	3.37	59.25	
2.3 ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการพิจารณาคดี”	3.43	60.75	
2.4 ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการบังคับโทษ”	3.38	59.50	
2.5 ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกทางอาญา”	3.46	61.50	
เฉลี่ย	3.49	62.30	

เมื่อเปรียบเทียบผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมนั้น พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีค่าร้อยละสูงกว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 อยู่ร้อยละ 10 และอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาพบว่านับตั้งแต่เริ่มจัดเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จนกระทั่งปัจจุบันค่าคะแนนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นั้นเป็นปีที่ได้รับค่าคะแนนสูงสุด และเป็นปีแรกที่ระดับความเชื่อมั่นอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

(2) การทบทวนผลการจัดเก็บตัวชี้วัด ET1

ในการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2565 นั้น ใช้เครื่องมือในการจัดเก็บเป็นแบบสอบถามและใช้วิธีการสัมภาษณ์ประชาชน ซึ่งในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 เป็นการใช้อย่างสอบถามเกี่ยวกับความรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก และรายงานเป็นสัดส่วนของประชาชนที่ตอบ “เชื่อมั่น” และ “ไม่เชื่อมั่น” มาเปรียบเทียบกับ

จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565 ได้มีการพัฒนาข้อคำถามสำหรับสอบถามระดับความเชื่อมั่น แยกเป็นความเชื่อมั่นในภาพรวมกับความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แยกรายกระบวนการ และให้คะแนนตามระดับชั้น 5 ระดับ จากนั้นจึงคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ แล้วจึงนำมารายงานเป็นระดับการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ตาราง 4.54 ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่ 21 (ET1)

การประเมินรอบปีงบประมาณ					
2561	2562	2563	2564	2565	2566
ร้อยละ 39.08 (ค่อนข้างน้อย)	ร้อยละ 29.21 (ค่อนข้างน้อย)	ร้อยละ 58.38 (ปานกลาง)	ร้อยละ 67.00 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่ แก้ไขแล้ว 58.75 (ปานกลาง)	ร้อยละ 63.20 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่ แก้ไขแล้ว 54.00 (ปานกลาง)	ร้อยละ 62.30 (ค่อนข้างสูง)

ทั้งนี้ ในการทบทวนวิธีการจัดเก็บตัวชี้วัดนี้ พบว่าในส่วนของการรายงานข้อมูลการประเมินตัวชี้วัดระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566 นั้น ใช้วิธีเทียบค่าคะแนนร้อยละจากค่าคะแนนระดับในแบบสอบถามแบบ Likert Scale แต่เนื่องจากในปี พ.ศ. 2564-2565 นำค่าคะแนน Likert Scale มาแปลงเป็นค่าร้อยละโดยตรงทางคณะผู้วิจัยจึงได้ปรับฐานคะแนนของรอบการประเมินตัวชี้วัดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565 โดยใช้วิธี Min-Max Normalization เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างถูกต้อง³⁷

จากการทบทวนผลการจัดเก็บที่ผ่านมาและการนำเสนอผลการจัดเก็บตัวชี้วัดในปีนี้ พบว่ามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเก็บและประเมินผลตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) นั้น มีประเด็นที่สำคัญคล้ายคลึงกับในตัวชี้วัดที่ 1 (R1)

³⁷ เนื่องจากการจัดเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 ใช้แบบสอบถามแบบสองตัวเลือก (yes/no questionnaire) ซึ่งมีระดับคะแนน 0 - 1 ส่วนการจัดเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ใช้แบบสอบถามแบบให้คะแนนตามระดับชั้น 5 ระดับ (Likert Scale) ซึ่งมีระดับคะแนน 1 - 5 ดังนั้น ในการนำเสนอผลการเปรียบเทียบค่าสัดส่วนร้อยละในการศึกษาครั้งนี้ จึงได้มีการนำข้อมูลคะแนนจากค่าเฉลี่ยมาแปลงเป็นค่าคะแนนที่เริ่มจาก 0 เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกับผลสำรวจในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 ด้วยวิธี Min-Max Normalization (เอาค่าคะแนนลบด้วยค่าต่ำสุดแล้วหารด้วยส่วนต่างค่าคะแนนสูงสุดต่ำสุด) ซึ่งตัวเลขจะแตกต่างจากที่นำเสนอในรายงานฉบับปี พ.ศ. 2564 - 2565 ที่ไม่ได้มีการแปลงฐานคะแนนให้เริ่มจากศูนย์ (ในรายงานตัวชี้วัดปี พ.ศ. 2564 - 2565 ใช้วิธีเทียบค่าคะแนนต่ำสุดเป็นร้อยละ 20)

ได้แก่ การปรับรูปแบบของข้อคำถาม การนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทดสอบสมมติฐานเพิ่มเติมนอกจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และควรมีการกำหนดค่าเป้าหมายของระดับความเชื่อมั่นให้ชัดเจนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาใช้เป็นเป้าหมายเพื่อการพัฒนาภารกิจของหน่วยงานต่อไป

4.8 เปรียบเทียบผลการประเมินตัวชี้วัดที่ผ่านมา

จากการรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดที่ผ่านมาเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้มีการปรับรูปแบบการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้สามารถนำมาแปลงเป็นค่าตัวเลขสำหรับการจัดทำดัชนี (Index) โดยในส่วนของข้อมูลที่เป็นการสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) ได้มีการปรับการคิดคะแนนสำหรับการแปลงค่าระดับความคิดเห็นให้เป็นค่าคะแนนตัวเลขสำหรับการคำนวณร้อยละให้ถูกต้องมากขึ้นโดยใช้วิธี Min-Max Normalization ในส่วนของข้อมูลที่เป็นการเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD - Administrative Data) ได้มีการปรับวิธีการคิดคะแนนผลปฏิบัติงานและคุณภาพข้อมูลโดยผลคะแนนผลการปฏิบัติจะทำการเปรียบเทียบกับแนวโน้มสถิติที่ผ่านมาซึ่งเป็นค่าเป้าหมายและผลคะแนนคุณภาพข้อมูลได้มาจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒินำมาเฉลี่ยกัน ในส่วนของข้อมูลที่ใช้การประเมินโดยวิธีการสังเกตและประเมินตนเอง (SA+OB Self-Assessment and Observation) ได้ใช้การประเมินเชิงคุณภาพ (Qualitative Judgement) โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมินระดับคะแนนของแต่ละหน่วยงานแล้วนำมาเฉลี่ยกัน ซึ่งรวมถึงกลุ่มรายงานที่เดิมใช้สถิติทางการในการประเมินว่ามีหน่วยงานใด “ดำเนินการ” หรือ “ไม่ดำเนินการ” ตามตัวชี้วัด ได้มีการปรับเป็นการประเมินคุณภาพ (Qualitative Judgement) เช่นเดียวกัน จากการรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัดในช่วงที่ผ่านมาสรุปผลได้ดังนี้

ตาราง 4.55 ผลการศึกษาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ตัวชี้วัด	วิธีการ จัดเก็บ	ปีงบประมาณ					
		2561	2562	2563	2564	2565	2566
ชุดตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge)							
ตัวชี้วัดที่ 1 (R1) สัดส่วนของประชาชน ที่รับทราบช่องทาง ในการรับรู้สิทธิทาง กฎหมายและความรู้ พื้นฐานในการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม ได้โดยสะดวก	PS	ร้อยละ 33.73	ร้อยละ 28.54	ร้อยละ 43.05	ร้อยละ 60.60 ค่าร้อยละ ที่แก้ไขแล้ว 50.75	ร้อยละ 56.80 ค่าร้อยละ ที่แก้ไขแล้ว 46.00	ร้อยละ 48.50 ³⁸ ปานกลาง
ชุดตัวชี้วัดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Crime Control)							
ตัวชี้วัดที่ 2 (E1) อัตราอาชญากรรม ต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง	AD	ชีวิตและ ร่างกาย 27.46 คดี	ชีวิตและ ร่างกาย 26.59 คดี	ชีวิตและ ร่างกาย 24.91 คดี	ชีวิตและร่างกาย 24.55 คดี	ชีวิตและ ร่างกาย 23.55 คดี	ชีวิตและร่างกาย 27.34 คดี
		ทรัพย์สิน 84.32 คดี	ทรัพย์สิน 80.83 คดี	ทรัพย์สิน 73.90 คดี	ทรัพย์สิน 72.70 คดี	ทรัพย์สิน 79.08 คดี	ทรัพย์สิน 72.66 คดี
		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	ฉ้อโกง ³⁹ 29.27
		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	ชีวิตร่างกาย Victim Survey ⁴⁰ 4,158.37

³⁸ การสำรวจปี พ.ศ. 61 - 63 ใช้แบบสอบถามแบบสองตัวเลือก (yes/no questionnaire) จากนั้นจึงนำมาคำนวณสัดส่วนประชาชนที่ตอบว่า 'ใช่' กับ 'ไม่ใช่' มาคำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละ ส่วนในปี พ.ศ. 64 - 65 ได้จัดทำค่าคะแนนในลักษณะ Likert Scale เป็นค่าคะแนน 1 - 5 ตามระดับความพึงพอใจแล้วนำมาคิดเป็นค่าร้อยละโดยตรง โดยไม่ได้ปรับฐานคะแนนต่ำสุดเป็นศูนย์ ในส่วนของตัวชี้วัดในปี พ.ศ. 66 ได้นำค่าคะแนน Likert Scale มาแปลงเป็นสัดส่วนร้อยละโดยปรับค่าคะแนนต่ำสุดให้เป็นศูนย์โดยวิธีการ Min - Max Normalization (เอาค่าคะแนนลบด้วยค่าต่ำสุด แล้วคูณด้วยส่วนต่างค่าคะแนนสูงสุดต่ำสุด) เพื่อให้ได้ค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0.0 - 1.0 จากนั้นจึงนำมาคำนวณเป็นค่าสัดส่วนร้อยละ เพื่อให้เปรียบเทียบกันได้ จึงได้หาค่าคะแนนร้อยละที่แก้ไขแล้วโดยใช้วิธีเดียวกันสำหรับการเปรียบเทียบร้อยละ

³⁹ ในปี พ.ศ. 66 ได้เพิ่มลักษณะความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงมาคำนวณ เนื่องจากมีความผิดเกิดเพิ่มมากขึ้นและมีการจัดกลุ่มความผิดของตำรวจในความผิดหลอกลวงฉ้อโกงทางเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นมา

⁴⁰ ในปี พ.ศ. 66 ได้เพิ่มการเก็บข้อมูลจากการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey) เข้ามาพิจารณาประกอบด้วย

ตัวชี้วัด	วิธีการ จัดเก็บ	ปีงบประมาณ					
		2561	2562	2563	2564	2565	2566
		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	ทรัพย์สิน Victim Survey 1,506.50
		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	ฉ้อโกง Victim Survey 3,050.50
ตัวชี้วัดที่ 3 (E2) ความหวาดกลัวภัย อาชญากรรมของ ประชาชนลดลง	PS	ร้อยละ 53.68	ร้อยละ 52.70	ร้อยละ 40.81	ร้อยละ 25.60	ร้อยละ 21.50	ร้อยละ ⁴¹ 33.66
ชุดตัวชี้วัดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)							
ตัวชี้วัดที่ 4 (G1) จำนวนคดีและ เรื่องร้องเรียนที่มีมูล และถึงที่สุดที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติที่ขัดกับ ศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ หรือการละเมิด สิทธิ ขั้นพื้นฐาน มีจำนวนลดน้อยลง	AD	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)					
		N/A	20 เรื่อง	393 เรื่อง	295 เรื่อง	595 เรื่อง	1,149 เรื่อง ⁴²
		กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ					
		N/A	581 เรื่อง	1,706 เรื่อง	ใช้ข้อมูลจาก กสม.	ใช้ข้อมูลจาก กสม.	ใช้ข้อมูลจาก กสม. ⁴³

⁴¹ ในปี พ.ศ. 66 นอกจากผลการสำรวจภายใต้โครงการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนของสำนักงานกิจการยุติธรรม (ร้อยละ 27.75) ได้มีการนำเอาผลการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของ ตร. (ร้อยละ 39.56) มาใช้ในการพิจารณาค่าคะแนนด้วย โดยนำเอาร้อยละของความหวาดกลัวจากทั้ง 2 หน่วยงาน ซึ่งคำนวณเป็นค่าร้อยละมาหาค่าเฉลี่ยแล้วจึงนำมารายงานคะแนนซึ่งมีค่าเท่ากับร้อยละ 33.66

⁴² ในปี พ.ศ. 66 รายงานเฉพาะข้อมูล AD ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) พบว่ามีเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสิ้น 1,149 เรื่อง ประกอบด้วยเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสิทธิและสถานะบุคคล 402 เรื่อง สิทธิในกระบวนการยุติธรรม 152 เรื่อง สิทธิชุมชน 59 เรื่อง และประเด็นสิทธิอื่น ๆ เช่น สิทธิและความเสมอภาคทางเพศ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิทางการศึกษา 536 เรื่อง

⁴³ การสำรวจปี พ.ศ. 64 - 65 พบว่าการรายงานใช้ข้อมูล AD การละเมิดสิทธิมนุษยชนจากสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยสถิติของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพก็อ้างอิงสถิติของ กสม. เช่นเดียวกัน ตัวชี้วัดในปี พ.ศ. 2566 จึงใช้ข้อมูลจาก กสม. หน่วยงานเดียวไม่ให้ซ้ำซ้อน

ตัวชี้วัด	วิธีการ จัดเก็บ	ปีงบประมาณ					
		2561	2562	2563	2564	2565	2566
ตัวชี้วัดที่ 5 (G2) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	SA+OB ⁴⁴	N/A	N/A	N/A	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 50.70
ตัวชี้วัดที่ 6 (G3) คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง มีจำนวนลดลง เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	AD	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.)					
		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
		กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI)					
		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
		สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)					
		N/A	N/A	300	514	1,076	504

⁴⁴ ในปี พ.ศ. 64 - 65 นั้น การจัดเก็บและประเมินผลด้วยวิธีการ SA+OB ใช้วิธีการประเมินหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมว่ามีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดหรือไม่ โดยจัดเก็บข้อมูลในลักษณะ “มี” หรือ “ไม่มี” เท่านั้น แต่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าการดำเนินการมากน้อยเพียงใดและคุณภาพการดำเนินการอยู่ในระดับใด การประเมินจึงไม่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพของหน่วยงานตามตัวชี้วัด ในปี พ.ศ. 66 จึงได้มีการพัฒนาวิธีการจัดเก็บและประเมินผลแบบ SA+OB โดยมีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาข้อมูลจากแบบรายงานตนเองและการประชุมกลุ่มย่อยในประเด็นว่าแต่ละหน่วยงานมีการกำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องหรือไม่ พร้อมทั้งประเมินว่าแต่ละหน่วยงานมีการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคเพื่อนำไปปรับปรุงและวางแผนพัฒนากระบวนการงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปอย่างถูกต้องและเที่ยงธรรมอย่างไร โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะทำการประเมินเชิงคุณภาพตามระดับขั้นความสำเร็จ (Milestone) หรือความครบถ้วนในการดำเนินงาน (Checklist) จากนั้นจึงนำเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน

ตัวชี้วัด	วิธีการ จัดเก็บ	ปีงบประมาณ					
		2561	2562	2563	2564	2565	2566
ตัวชี้วัดที่ 7 (G4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนด ระยะเวลามาตรฐาน ตามที่กำหนดไว้ใน กฎหมายในแต่ละ ขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยมีระบบ ให้ประชาชนสามารถ ตรวจสอบติดตาม (Tracking) ได้	ADQ ⁴⁵	1 ปี 6 เดือน	7 เดือน	3 เดือน 29 วัน	ตร./อัยการ/ ศาล มีการดำเนินการ	ตร./อัยการ/ ศาล มีการ ดำเนินการ	ร้อยละ 59.80
ตัวชี้วัดที่ 8 (G5) หน่วยงานในระบบ กระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการ เชิงรุกด้านการบริหาร จัดการให้มีความ โปร่งใสและแจ้งให้ ประชาชนรับทราบ	AD, ADQ ⁴⁶	ร้อยละ 43.00	ร้อยละ 57.32	ร้อยละ 33.52	ร้อยละ 92.85	ร้อยละ 92.85	ร้อยละ 80.90

⁴⁵ ในปี พ.ศ. 61 - 63 ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการยุติธรรม เช่น ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ต้องโทษ และครอบครัว โดยสอบถามระยะเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลอยู่ในกระบวนการยุติธรรม โดยข้อมูลระยะเวลาที่ได้รับมีความผันผวนจากหลายปัจจัย เช่น ระยะเวลาการจับกุม ประเภทคดี การต่อสู้คดี ฯลฯ อีกทั้งข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมีน้อยเกินไปอาจส่งผลให้ข้อมูลมีโอกาสคลาดเคลื่อนได้สูง ต่อมาในปี พ.ศ. 64 - 65 มีการปรับวิธีการโดยสอบถามข้อมูล AD จากหน่วยงานตำรวจ อัยการ และศาล ว่ามีมาตรการที่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางคดีหรือไม่ แต่ทว่าไม่สามารถประเมินได้ว่าระยะเวลาที่ดำเนินการมีความเหมาะสมหรือมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ในปี พ.ศ. 66 จึงมีการพัฒนาการประเมินแบบ ADQ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความครบถ้วนในการดำเนินงาน จากข้อมูลการกำหนดระยะเวลา ช่องทางการประชาสัมพันธ์ และระบบการติดตามผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ และหากหน่วยงานมีการนำเสนอว่าสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและระยะเวลาอย่างใดก็จะทำให้ได้คะแนนประเมินที่สูงขึ้น จากนั้นจึงนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านที่ทำการประเมินทุกหน่วยงานมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งวิธีการจัดเก็บและประเมินผลแบบ ADQ นี้ ได้ถูกนำมาใช้ในตัวชี้วัดซึ่งไม่สามารถรายงานผลเป็นข้อมูลเชิงสถิติได้เพียงอย่างเดียวและต้องใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการประเมินด้วยรวมทั้งหมด 6 ตัวชี้วัด

⁴⁶ เนื่องจากการประเมินด้วยวิธีการ AD ในปี พ.ศ. 64 - 65 พิจารณาเพียงแค่หน่วยงานมีการดำเนินการตามมาตรการเชิงรุกด้านความโปร่งใสหรือไม่ และพบว่าเกือบทุกหน่วยงานมีการดำเนินการ แต่ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าการดำเนินการมีความเหมาะสมหรือมีคุณภาพในระดับใด ในปี พ.ศ. 66 จึงได้ปรับเปลี่ยนให้มีการพิจารณาคะแนนการประเมิน ITA (AD) และคะแนนเชิงคุณภาพ (ADQ) โดยผู้ทรงคุณวุฒิประกอบกัน

ตัวชี้วัด	วิธีการ จัดเก็บ	ปีงบประมาณ					
		2561	2562	2563	2564	2565	2566
ตัวชี้วัดที่ 9 (G6) หน่วยงานมีมาตรการ/ ระบบที่เอื้อต่อการ ป้องกันมิให้เกิดการ เลือกปฏิบัติหรือ ผลประโยชน์ทับซ้อนใน การปฏิบัติหน้าที่ เช่น ระบบการจ่ายสำนวนคดี	ADQ	ร้อยละ 51.86	ร้อยละ 59.92	ร้อยละ 40.34	ร้อยละ 92.85	ร้อยละ 92.85	ร้อยละ 57.90
ตัวชี้วัดที่ 10 (G7) หน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรม มีกระบวนการทบทวน และปรับปรุง ประสิทธิภาพ เรื่องข้อร้องเรียน	ADQ	ร้อยละ 70.36	ร้อยละ 77.21	ร้อยละ 52.84	ร้อยละ 85.71	ร้อยละ 85.71	ร้อยละ 67.10
ตัวชี้วัดที่ 11 (G8) สัดส่วนของความ เหมาะสมของ ทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณและ ทรัพยากรมนุษย์ กับภาระงาน	SA+OB ⁴⁷	N/A	N/A	N/A	ร้อยละ 85.71	ร้อยละ 100	ร้อยละ 67.60
ตัวชี้วัดที่ 12 (G9) มีการวิเคราะห์ และพัฒนาระบบ ทรัพยากรมนุษย์และ การบริหารจัดการ อย่างสม่ำเสมอ	SA+OB	N/A	N/A	N/A	ร้อยละ 96.43	ร้อยละ 100	ร้อยละ 77.10

⁴⁷ ตัวชี้วัดที่ 11 (G8) 12 (G9) และ 13 (G10) ซึ่งใช้วิธีการประเมินแบบ SA+OB พบว่าการประเมินปี พ.ศ. 64 - 65 พิจารณาเพียงแค่หน่วยงานมีการดำเนินงานตามตัวชี้วัดหรือไม่เท่านั้น ไม่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพของหน่วยงานตามตัวชี้วัดหรือนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานแต่อย่างใด จึงนำมาสู่การพัฒนาวิธีการจัดเก็บข้อมูลและประเมินในปี พ.ศ. 66 โดยตัวชี้วัดที่ 11 (G8) มีการรายงานข้อมูลทรัพยากรของหน่วยงานโดยละเอียด และการประเมินตนเองด้วยแบบประเมินความครบถ้วนการดำเนินงาน (Check List) และให้คะแนนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ เช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 12 (G9) และตัวชี้วัดที่ 13 (G10) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้คะแนนตามลำดับขั้นความสำเร็จ (Milestone)

ตัวชี้วัด	วิธีการ จัดเก็บ	ปีงบประมาณ					
		2561	2562	2563	2564	2565	2566
ตัวชี้วัดที่ 13 (G10) หน่วยงานมีการจัดเก็บ และบูรณาการข้อมูล กระบวนการยุติธรรม อย่างเป็นระบบ	SA+OB	N/A	N/A	N/A	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 66.00
ตัวชี้วัดที่ 14 (G11) หน่วยงานมีการจัดทำ การวิเคราะห์ประเมิน ต้นทุนของกิจกรรม การเข้าถึงความ ยุติธรรม	ADQ ⁴⁸	98,000 บาท/คน	173,035 บาท/คน	78,162 บาท/คน	ยังไม่มีจัดทำ ที่สอดคล้อง ตัวชี้วัด	ยังไม่มีจัดทำ ที่สอดคล้อง ตัวชี้วัด	ร้อยละ 24.00
ชุดตัวชี้วัดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism)							
ตัวชี้วัดที่ 15 (RE1) ร้อยละของผู้พ้นโทษ ที่กลับมากระทำผิดซ้ำ ลดลง	AD	กรมราชทัณฑ์					
		ร้อยละ 14.53	ร้อยละ 14.92	ร้อยละ 15.64	ร้อยละ 12.98	ร้อยละ 11.95	ร้อยละ 16.33
		กรมคุมประพฤติ					
		ร้อยละ 6.59	ร้อยละ 7.02	ร้อยละ 6.94	ร้อยละ 7.24	ร้อยละ 5.13	ร้อยละ 5.38
		กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน					
		ร้อยละ 23.37	ร้อยละ 23.77	ร้อยละ 23.77	ร้อยละ 25.39	ร้อยละ 22.33	ร้อยละ 19.66
ตัวชี้วัดที่ 16 (RE2) ร้อยละ/สัดส่วนของ ผู้พ้นโทษที่สามารถ กลับไปดำเนินชีวิต ในสังคมได้อย่าง ปกติสุข	AD	กรมคุมประพฤติ					
		ร้อยละ 49.00	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
		กรมราชทัณฑ์					
		N/A	N/A	ร้อยละ 90.79	ร้อยละ 99.83	N/A	ร้อยละ 99.98

⁴⁸ ในปี พ.ศ. 61 - 63 ตัวชี้วัดที่ 14 (G11) นี้ ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการยุติธรรม ในส่วนของค่าใช้จ่ายของประชาชนที่เกิดขึ้นจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงคดีถึงที่สุด เช่น ค่าพาหนะ ค่าจ้างทนายความ ค่าใช้จ่ายในการวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว ฯลฯ ต่อมาในปี พ.ศ. 64 - 65 เปลี่ยนเป็นการรายงานข้อมูล AD ซึ่งกำหนดให้จัดเก็บจาก ตร. อัยการ ศาล กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกองทุนยุติธรรม แต่พบว่าหน่วยงานไม่มีการจัดเก็บข้อมูลทั้ง 2 ปี ในปี พ.ศ. 66 จึงมีการปรับใช้วิธีการ ADQ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงความยุติธรรมรายงานผลการวิเคราะห์ประเมินต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรมตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาคะแนนตามระดับผลการดำเนินงาน

ตัวชี้วัด	วิธีการ จัดเก็บ	ปีงบประมาณ					
		2561	2562	2563	2564	2565	2566
		กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน					
		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
		44.24	88.07	85.39	73.66	100	100
ชุดตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (Appropriate Protection of Victims and the Accused)							
ตัวชี้วัดที่ 17 (A1) สัดส่วนการคุ้มครอง ดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่อ อาชญากรรมและ ชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชย เยียวยาจากภาครัฐ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น	AD	สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา					
		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
		73.10	82.77	63.34	65.95	67.90	68.64
ตัวชี้วัดที่ 18 (A2) จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม และภายหลังได้รับ การปล่อยตัว เนื่องจาก มีการพิสูจน์ว่า ไม่มีความผิด ที่ได้รับ เงินชดเชยเยียวยา จากภาครัฐ	AD	สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา					
		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
		11.93	11.64	8.87	9.50	13.32	12.25
ชุดตัวชี้วัดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด (Do not have any Miscarriages of Justice)							
ตัวชี้วัดที่ 19 (D1) หน่วยงานมีมาตรการ ในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุม ผู้ต้องหา/จำเลยโดย ไม่ได้กระทำความผิด	ADQ	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ตร. มี	ตร. มี	ร้อยละ 43.10
ตัวชี้วัดที่ 20 (D2) จำนวนคดีที่มีการ รื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจาก พบว่ามีกรจับกุม ผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำ ความผิด	AD	N/A	N/A	15 คดี	13 คดี	N/A	54 คดี

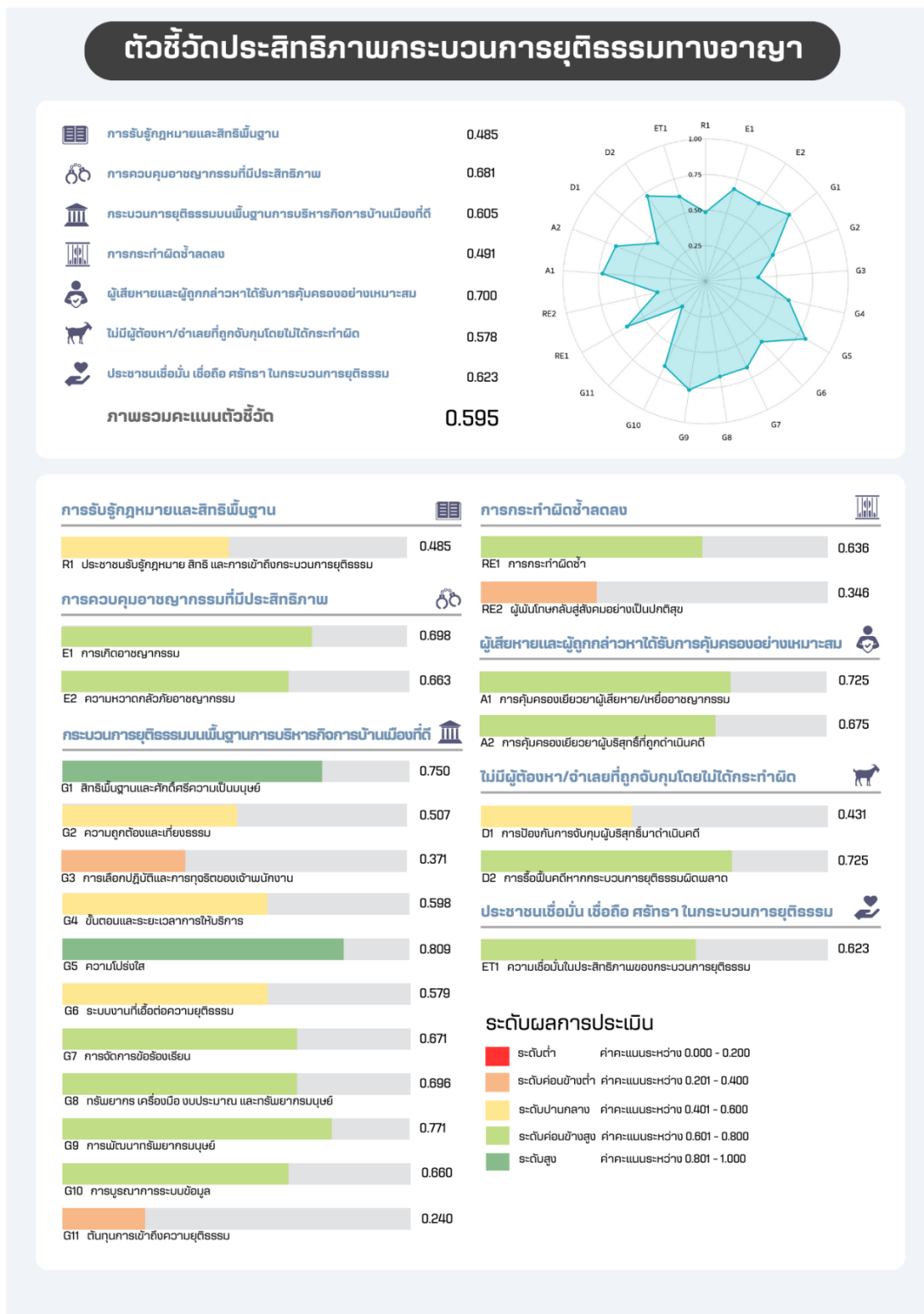
ตัวชี้วัด	วิธีการ จัดเก็บ	ปีงบประมาณ					
		2561	2562	2563	2564	2565	2566
ชุดตัวชี้วัดที่ 7 ความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice)							
ตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ร้อยละของประชาชน ที่มีความเชื่อมั่น ในประสิทธิภาพ ของกระบวนการ ยุติธรรมในภาพรวม	PS	ร้อยละ 39.08 ค่อนข้างต่ำ	ร้อยละ 29.21 ค่อนข้างต่ำ	ร้อยละ 58.38 ปานกลาง	ร้อยละ 67.00 ค่าร้อยละ ที่แก้ไขแล้ว 58.75 ปานกลาง	ร้อยละ 63.20 ค่าร้อยละ ที่แก้ไขแล้ว 54.00 ปานกลาง	ร้อยละ 62.30 ⁴⁹ ค่อนข้างสูง

4.9 ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดเพื่อประเมินค่าคะแนนดัชนีของตัวชี้วัดทั้ง 7 ชุด 21 ตัวชี้วัด ใช้วิธีการนำค่าคะแนนดัชนีของตัวชี้วัดแต่ละชุดซึ่งเป็นข้อมูลที่น่าผลการประเมินในรูปของการสำรวจประชาชน สถิติทางการ และการประเมินในเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับฐานให้เป็นฐานเดียวกัน โดยแปลงเป็นค่าคะแนนดัชนีฐานคะแนนเต็ม 1.000 เมื่อนำค่าคะแนนของแต่ละชุดตัวชี้วัดมาคำนวณคะแนนเป็นคะแนนเฉลี่ยในภาพรวม ผลการประเมินตัวชี้วัดในภาพรวมของตัวชี้วัดประเมินประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม มีคะแนน 0.593 โดยผลการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยแสดงค่าคะแนนเป็นรายด้าน ปรากฏรายละเอียดตามแผนภาพที่ 4.1 ในหน้าถัดไป

⁴⁹ มีการแก้ไขค่าร้อยละลักษณะเช่นเดียวกับตัวชี้วัดที่ 1 (R1)

แผนภาพ 4.1 ดัชนีตัวชี้วัดภาพรวมประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ด้านที่ได้คะแนนสูงสุด คือ ด้านผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (0.700) ซึ่งเกิดการชดเชยเยียวยาผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นระบบและมีการเพิ่มสัดส่วนการชดเชยผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่ได้กระทำผิดเกินกว่าค่าเป้าหมาย ด้านการควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (0.681) ซึ่งเกิดจากการพัฒนาระบบการรับแจ้งความของตำรวจให้ประชาชนเข้าถึงได้มากขึ้น และด้านความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม (0.623) ซึ่งการสำรวจประชาชนมีคะแนนความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ส่วนด้านที่ได้คะแนนต่ำที่สุดจะเป็นด้านการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (0.485) และด้านการกระทำผิดซ้ำลดลง (0.491) จากการวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำพบว่า การสร้างการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานมีแนวโน้มกระตือรือร้นเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่หน่วยงานกระบวนการยุติธรรมเริ่มจะสามารถจัดกิจกรรมเผยแพร่สร้างการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานได้ จากที่มีปัญหาไม่สามารถจัดกิจกรรมได้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงก่อนหน้า และในส่วนตัวชี้วัดการกระทำผิดซ้ำนั้นมีน้อยเนื่องจากหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยยังขาดข้อมูลในการติดตามและช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคมอย่างเป็นระบบ

ในการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 แต่ละตัวชี้วัด มีข้อเสนอแนะซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่พบจากการจัดเก็บข้อมูล และตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยในรายงานฉบับนี้ได้มีการสรุปข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาข้อมูลตัวชี้วัดในระยะต่อไปเป็นรายตัวชี้วัดสรุปประเด็นตามรายตัวชี้วัดได้ดังนี้

ตาราง 4.56 ตารางสรุปข้อเสนอในการพัฒนาตัวชี้วัดในระยะต่อไป

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
ชุดตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge)		
R1 PS	สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบ ช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมาย และความรู้พื้นฐาน ในการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก	- ควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อลดความคลาดเคลื่อน - พิจารณาการติดตามสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายการจัดเก็บข้อมูลในระยะยาว - การวัดระดับการรับรู้ความเข้าใจอาจใช้แบบทดสอบวัดความรู้ แทนการสอบถามความคิดเห็น
ชุดตัวชี้วัดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Crime Control)		
E1 AD	อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง	- สถิติอาชญากรรมควรเพิ่มสถิติของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้ครบถ้วน

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
		- พิจารณาเพิ่มกลุ่มอาชญากรรมพิเศษที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย เช่น การค้ามนุษย์ การเรียกค่าไถ่ข้อมูล (อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์) องค์กรอาชญากรรม - พัฒนาระบบข้อมูลกลางด้านสถิติอาชญากรรม และการกำหนดมาตรการการรายงานสถิติคดีของแต่ละหน่วยงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
E2 PS	ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง	- พิจารณาค่าเป้าหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดว่าให้ประชาชนมีความหวาดกลัวภัยไม่เกินร้อยละ 40 นั้น เป็นการกำหนดเป้าหมายที่ต่ำเกินไปหรือไม่ - ในการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมเพื่อนำมากำหนดนโยบาย ควรมีการสำรวจประเด็นที่ทำให้ประชาชนหวาดกลัว เช่น ประเภทอาชญากรรมที่หวาดกลัว จุดหรือพื้นที่ที่ทำให้หวาดกลัว เช่น ตึกร้าง ว่างรุ่มมั่วสุม ปัญหายาเสพติด
ชุดตัวชี้วัดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)		
G1 AD	จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน มีจำนวนลดน้อยลง	- ปัจจุบันใช้สถิติการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรมของ กสม. เป็นตัวชี้วัด ซึ่งเป็นรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวม แต่ยังขาดประเด็นสำคัญด้านการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิพื้นฐาน (เช่น การซ้อมทรมาน บังคับบุคคลสูญหาย) - ปี พ.ศ. 2565 มีการออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ดังนั้นจึงควรมีการจำแนกข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับการซ้อมทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย
G2 SA OB	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	- พบปัญหาว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจประเด็นความถูกต้องและเที่ยงธรรมโดยรายงานเพียงผลการปฏิบัติตามปกติของหน่วยงาน ซึ่งควรมีการกำหนดค่านิยามให้ชัดเจนว่าต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำภารกิจอะไรและจะประเมินภารกิจด้าน “ความถูกต้องและเที่ยงธรรม” อย่างไร - การวัดตัวชี้วัดนี้มีหลายมิติมากเกินไป ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ง่าย โดยวัดทั้งความถูกต้อง ความเที่ยงตรง การไม่เลือกปฏิบัติ และการทุจริต โดยอาจพิจารณาแยกตัวชี้วัดหรือนำมิติที่ใกล้เคียงกันไปรวมกับตัวชี้วัดอื่น

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
G3 AD	คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่อง ในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง มีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	- ควรเพิ่มการจับกุมตัวชี้วัดนี้จาก สำนักงาน ป.ป.ท. ด้วย - การเลือกปฏิบัติอาจมีความซ้ำซ้อนกับตัวชี้วัด G2 อาจพิจารณาแยกเป็นตัวชี้วัดเฉพาะต่างหาก และอาจพิจารณาบริบทของการเลือกปฏิบัติด้วยความเกลียดชัง (Hate Crime) และการเหยียดสีผิว ชนชาติ เชื้อชาติ (Racism)
G4 ADQ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนด ระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถ ตรวจสอบติดตาม (Tracking)	- การจัดเก็บตัวชี้วัดในระยะต่อไปควรมีการจับกุมระยะเวลาที่แท้จริงเป็นระยะเวลามาตรฐานแล้วผลักดันให้หน่วยงานนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาขั้นตอนและระยะเวลาตามกระบวนการงาน
G5 ADQ	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการ บริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและ แจ้งให้ประชาชนรับทราบ	- การประเมินความโปร่งใสโดยใช้ ITA อาจจะไม่สามารถนำมาประเมินความโปร่งใสของงานยุติธรรมได้โดยตรง - ควรเน้นความโปร่งใสในเรื่องของการแจ้งผลการดำเนินการและดุลยพินิจของเจ้าพนักงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยมีต้องร้องขอ - พิจารณาใช้การประเมินโดยใช้การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ต้องโทษ และครอบครัว) ในระยะต่อไป
G6 ADQ	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อ ต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติ หรือผลประโยชน์	- ควรพิจารณาแยกตัวชี้วัดแยกจากการเรียกรับผลประโยชน์ - หน่วยงานทั่วไปยังขาดการรายงานเกี่ยวกับการป้องกันการเรียกรับผลประโยชน์ - ตัวชี้วัดนี้ในเชิงลึกควรพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิบัติเป็นพิเศษเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง (เช่น เหยื่อความรุนแรงในครอบครัว)
G7 ADQ	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีกระบวนการทบทวนและปรับปรุง ประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน	- ควรมีการพัฒนากระบวนการคัดกรองเรื่องร้องเรียนเพื่อจัดลำดับความสำคัญเรื่องเร่งด่วน และกรณีร้องเรียนซ้ำซ้อนหลายหน่วยงานและระบบรับเรื่องร้องเรียนกลาง - พิจารณาพัฒนากลไกการรับเรื่องร้องเรียนที่ต้องดูแลผู้ร้องเรียนเป็นพิเศษ เช่น ในพื้นที่พิเศษ (เช่น ชายแดนใต้) หรือกลุ่มเปราะบาง
G8 SA OB	สัดส่วนของความเหมาะสม ของทรัพยากร ทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์ กับการะงาน	- หน่วยงานส่วนใหญ่มีการจัดทำต้นทุนผลผลิตของหน่วยงานและทราบข้อมูลงบประมาณ ทรัพยากร กำลังคน เป็นอย่างดี แต่ขาดการนำข้อมูลต้นทุนผลผลิตไปใช้เพื่อเปรียบเทียบกับนโยบายหรือมาตรการสร้างสรรค์ว่าสามารถช่วยประหยัดงบประมาณและกำลังคนมากน้อยเพียงใด

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
		- ควรมีการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนจากผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น (Social Return of Investment : SROI) มาใช้กับตัวชี้วัดนี้
G9 SA OB	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบ ทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการ อย่างสม่ำเสมอ	- การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) ที่เดิมกำหนดให้เป็นกรอบการประเมินตัวชี้วัดอาจไม่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของตัวชี้วัดนี้ - ตัวชี้วัดนี้ควรเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากกว่าการวิเคราะห์สถานะของทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงาน
G10 SA OB	หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการ ข้อมูลกระบวนการยุติธรรม อย่างเป็นระบบ	- การประเมินตัวชี้วัดนี้ควรเน้นมิติการประเมินระบบงานที่มีซ้ำซ้อนกับงานเอกสาร และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เป็นจุดอ่อนของประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านนี้ - ควรพิจารณาในมิติของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่การดำเนินการด้วยระบบดิจิทัลเต็มรูปแบบ
G11 ADQ	หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรม การเข้าถึงความยุติธรรม	- หน่วยงานส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการจัดทำข้อมูลในส่วนนี้ อาจพิจารณาให้หน่วยงานกลางเป็นผู้สำรวจประชาชน หรือพัฒนาสถิติทางการในด้านนี้ในอนาคต
ชุดตัวชี้วัดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism)		
RE1 AD	ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมา กระทำผิดซ้ำลดลง	- หน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยมีการจัดทำข้อมูลกระทำผิดซ้ำของตนเองที่ดี แต่ยังมีปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลกรณีผู้กระทำผิดมีการกระทำผิดซ้ำแล้วอยู่ในความดูแลของต่างหน่วยงาน - มีโครงการพัฒนาฐานข้อมูลผู้กระทำผิดเชื่อมโยงกันแต่ยังไม่ได้เชื่อมโยงเต็มรูปแบบ
RE2 AD	ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถ กลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่าง ปกติสุข	- ควรมีการกำหนดขอบเขตนิยามการกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างเป็นปกติสุขนั้น หมายถึงอะไรบ้าง ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน - ในระยะต่อไปควรมีการประเมินในประเด็นสัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถติดตามตัวได้เมื่อเทียบกับจำนวนผู้พ้นโทษที่ได้รับการปล่อยตัวทั้งหมดด้วย
ชุดตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม		
A1 AD	สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/ เหยื่ออาชญากรรมและชดเชย ความเสียหาย โดยได้รับการชดเชย เยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น	- ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลคดีอาญากับสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าเหยื่อที่ควรได้รับการเยียวยาทั้งหมดมีเท่าใด แล้วรายงานสัดส่วนผู้ได้รับการเยียวยากับเหยื่อที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
A2 AD	จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	- ควรมีการรายงานจำนวนเงินชดเชยเยียวยา และสาเหตุที่ปฏิเสธการชดเชยเยียวยา อันอาจเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์และพัฒนาการคุ้มครองเยียวยาในส่วนนี้
ชุดตัวชี้วัดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด		
D1 ADQ	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบเพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำผิด	- ยังมีความสับสนในการรายงาน จากที่หน่วยงานมักจะรายงานเฉพาะในส่วนของการป้องกันการจับผิดคนตามหมายจับ แต่ไม่ได้รายงานว่ามีมาตรการในการทบทวนพยานหลักฐานกรณีจับกุมผู้บริสุทธิ์อย่างไร จึงควรปรับคำนิยามให้ชัดเจน
D2 AD	จำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นขึ้นมาเนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำผิด	- ควรเพิ่มการจัดเก็บข้อมูลเหตุผลที่ขอให้รื้อฟื้นคดี และผลคดีว่าในที่สุดแล้วศาลอนุญาตให้รื้อฟื้นเป็นจำนวนเท่าใด - ควรมีการนำข้อมูลการชดเชยเยียวยาจำเลยที่ได้กระทำผิดนำมาเปรียบเทียบ
ชุดตัวชี้วัดที่ 7 ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice)		
ET1 PS	ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม	- ควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อลดความคลาดเคลื่อน - พิจารณาการติดตามสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายการจัดเก็บข้อมูลในระยะยาว

4.10 ผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565)

เนืองด้วยแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565) ได้กำหนดตัวชี้วัดภาพรวมและตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ เพื่อประกอบการประเมินผลการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 13 ตัวชี้วัด โดยในการรายงานสถานการณ์ตามตัวชี้วัดของแผนแม่บทฯ ฉบับที่ 3 ได้ใช้ข้อมูลผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในส่วนของการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ประเด็นการสำรวจอยู่ในส่วนที่ 2) ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม 3) ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 4) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกันดังนี้

1) ตัวชี้วัดภาพรวมที่ 1 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม เป็นการประเมินความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นความไว้วางใจ ความถูกต้อง เทียบตรง และความโปร่งใสของกระบวนการยุติธรรม สอดคล้องกับประเด็นการสำรวจที่ 2) ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม 3) ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ 4) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

2) ตัวชี้วัดภาพรวมที่ 3 ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ทั่วถึงและเท่าเทียม เป็นการประเมินความรู้ความเข้าใจ สิทธิพื้นฐาน การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการยุติธรรม และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย สอดคล้องกับประเด็นการสำรวจที่ 4) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

3) ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ที่ 1.1 ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม สอดคล้องกับประเด็นการสำรวจที่ 4) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ

4) ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ที่ 3.1 ความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม สอดคล้องกับประเด็นการสำรวจที่ 3) ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ 4) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

โดยผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในประเด็นการสำรวจที่สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565) ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4.57 สรุปผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในประเด็นการสำรวจที่สอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565)

ประเด็นสำรวจ	คะแนน	ร้อยละ	ผลการสำรวจ	ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม
ส่วนที่ 2 ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	3.59	71.80		ภาพรวมความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม
ความเชื่อมั่นต่อ “ความสะดวกในการรับบริการ”	3.54	70.80		
ความเชื่อมั่นต่อ “สมรรถนะของผู้ให้บริการ”	3.66	73.20		
ความเชื่อมั่นต่อ “ความรู้สึกรับประกันปลอดภัย”	3.56	71.20		
ความเชื่อมั่นต่อ “ความไว้วางใจหรือประทับใจต่อการดำเนินงาน”	3.60	72.00		

ประเด็นสำรวจ	คะแนน	ร้อยละ	ผลการสำรวจ	ความเชื่อมั่น ของประชาชน ที่มีต่อ กระบวนการ ยุติธรรม
ส่วนที่ 3 ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	3.39	67.80		คะแนน 3.31 คิดเป็น ร้อยละ 66.13
ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการสืบสวนสอบสวน”	3.33	66.60		
ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการสั่งฟ้องคดี”	3.37	67.40		
ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการพิจารณาคดี”	3.43	68.60		
ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการบังคับโทษ”	3.38	67.60		
ความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา”	3.46	69.20		
ส่วนที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	2.94	58.80	ตัวชี้วัด (R1)	คะแนน 2.94 คิดเป็น ร้อยละ 58.80
ความรู้เกี่ยวกับ “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน”	2.78	55.60		
ความรู้เกี่ยวกับ “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม”	2.92	58.40		
ความรู้เกี่ยวกับ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน”	3.12	62.40		

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลย้อนหลังนับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จนกระทั่งปัจจุบัน พบว่าการจัดเก็บในแต่ละปียังคงมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน การจัดเก็บระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 ใช้เครื่องมือจัดเก็บเป็นแบบสอบถาม แบบสองตัวเลือก (yes/no questionnaire) ซึ่งมีระดับคะแนน 0 - 1 แต่ทว่าการจัดเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 ใช้แบบสอบถามแบบให้คะแนนตามระดับชั้น 5 ระดับ (Likert Scale) ซึ่งเป็นการแสดงระดับ (Ordinal Scale) ไม่ได้เป็นค่าตัวเลข (Nominal Scale) ซึ่งค่าระดับเริ่มจาก 1 ไม่ใช่ 0 ดังนั้น ในการเปรียบเทียบข้อมูลจึงต้องมีการนำข้อมูลคะแนนจากค่า Likert Scale มาแก้ไขให้มีค่าระหว่าง 0.0 - 1.0 เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกับผลสำรวจในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 ด้วยวิธี Min-Max Normalization (เอาค่าคะแนนลบด้วยค่าต่ำสุดแล้วคูณด้วยส่วนต่างค่าคะแนนสูงสุดต่ำสุด) ซึ่งตัวเลขจะแตกต่างจากที่นำเสนอในรายงานฉบับปี พ.ศ. 2564 - 2565 ที่ไม่ได้มีการแปลงฐานคะแนนให้เริ่มจากศูนย์ (ในรายงานตัวชี้วัดปี พ.ศ. 2564 - 2565 ใช้วิธีเทียบค่าคะแนนต่ำสุดเป็นร้อยละ 20) โดยการจัดเก็บข้อมูลในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ซึ่งใช้แบบสอบถามระดับชั้น 5 ระดับ (Likert Scale) จึงต้องนำค่าคะแนนที่ได้มาปรับฐานคะแนนเช่นกัน ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.58 ผลการจัดเก็บตัวชี้วัดตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

การจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด	ร้อยละ
1. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	48.50
2. ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	64.75
3. ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	59.85
ค่าเฉลี่ยรวม	57.70

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการจัดเก็บย้อนหลังนับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2566 เมื่อนำผลการสำรวจในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565 มาปรับฐานคะแนน ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ตาราง 4.59 รายละเอียดการเปรียบเทียบผลการจัดเก็บข้อมูล พ.ศ. 2561 - 2566

ตัวชี้วัด	2561	2562	2563	2564	2565	2566
1. (R1) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	ร้อยละ 33.73 (ค่อนข้างน้อย)	ร้อยละ 28.54 (ค่อนข้างน้อย)	ร้อยละ 43.05 (ปานกลาง)	ร้อยละ 60.60 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่แก้ไขแล้ว 50.75 (ปานกลาง)	ร้อยละ 56.80 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่แก้ไขแล้ว 46.00 (ปานกลาง)	ร้อยละ 58.80 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่แก้ไขแล้ว 48.50 (ปานกลาง)
2. (ET1) ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม	ร้อยละ 39.08 (ค่อนข้างน้อย)	ร้อยละ 29.21 (ค่อนข้างน้อย)	ร้อยละ 58.38 (ปานกลาง)	ร้อยละ 67.00 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่แก้ไขแล้ว 58.75 (ปานกลาง)	ร้อยละ 63.20 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่แก้ไขแล้ว 54.00 (ปานกลาง)	ร้อยละ 69.80 (ปานกลาง) ค่าร้อยละที่แก้ไขแล้ว 62.30 (ค่อนข้างสูง)
3. (ET1) ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา						

จากตาราง 4.59 ข้างต้นค่าที่แก้ไขแล้วหมายความว่า ค่าที่มีการปรับฐานให้เป็นตัวเลขร้อยละโดยวิธีการ Normalization ส่วนค่าที่แสดงก่อนแก้ไข คือ ค่าคะแนนคำนวณตามฐานเดิมเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้ และในส่วนตัวชี้วัดที่ ET1 ของเดิมไม่ได้มีการแยกรายงานในส่วนของความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม กับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการรายงานเปรียบเทียบจึงรายงานเป็นค่ารวมให้สามารถเปรียบเทียบกันได้

4.11 ผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สอดคล้องกับดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ (Rule of Law Index) ของโครงการยุติธรรมโลก (World Justice Project)

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยกับดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ (Rule of Law Index) ของโครงการยุติธรรมโลก (WJP) พบว่าในบางชุดตัวชี้วัดมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกันและสามารถนำคะแนนมาเปรียบเทียบกันได้ รวมทั้งการแสดงให้เห็นข้อมูลเปรียบเทียบดังกล่าว อาจเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยต่อไปในอนาคต รายละเอียดตามตารางดังนี้

ตาราง 4.60 รายละเอียดชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สอดคล้องกับปัจจัยหลัก/ปัจจัยย่อยตามดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ

ชื่อชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย (Regrade)	Regrade Index Score 2023	Rule of Law Index 2022	ปัจจัยหลัก/ปัจจัยย่อยตามดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ (RoLI) ของโครงการยุติธรรมโลก (WJP)
ภาพรวมคะแนนดัชนีประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย	0.595	0.50	ภาพรวมคะแนนดัชนีชี้วัดด้านนิติธรรม/นิติรัฐ
ชุดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and legal knowledge)	0.485	0.44	<u>ปัจจัยที่ 3 การมีรัฐบาลที่เปิดกว้าง (Open Government)</u> ปัจจัยย่อยที่ 3.1 การประกาศใช้กฎหมายและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของราชการ (Publicized laws and government data)
ชุดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective crime control)	0.681	0.79	<u>ปัจจัยที่ 5 การมีความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย (Order and Security)</u> ปัจจัยย่อยที่ 5.1 การควบคุมอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (Crime is effectively controlled)

ชื่อชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาไทย (Regrade)	Regrade Index Score 2023	Rule of Law Index 2022	ปัจจัยหลัก/ปัจจัยย่อยตามดัชนีชี้วัดด้าน นิติธรรม/นิติรัฐ (RoLI) ของโครงการยุติธรรมโลก (WJP)
ชุดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐาน การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance justice)	0.605	0.44	ปัจจัยที่ 1 การจำกัดอำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers) ปัจจัยย่อยที่ 1.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องได้รับโทษ เมื่อปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (Government officials are sanctioned for misconduct)
		0.43	ปัจจัยที่ 2 การปลอดจากคอร์รัปชัน (Absence of Corruption) ปัจจัยย่อยที่ 2.1 เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายบริหารต้องไม่ใช่อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน (Government officials in the executive branch do not use public office for private gain)
		0.71	ปัจจัยย่อยที่ 2.2 เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายตุลาการต้องไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน (Government officials in the judicial branch do not use public office for private gain)
		0.47	ปัจจัยย่อยที่ 2.3 เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหาร ต้องไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ ส่วนตน (Government officials in the police and the military do not use public office for private gain)
		0.57	ปัจจัยที่ 3 การมีรัฐบาลที่เปิดกว้าง (Open Government) ปัจจัยย่อยที่ 3.4 กระบวนการร้องเรียน/ร้องทุกข์ (Complaint mechanisms)
		0.48	ปัจจัยที่ 4 การรับรองสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ปัจจัยย่อยที่ 4.1 การปฏิบัติอย่างเท่าเทียม และการจัดการเลือกปฏิบัติ (Equal treatment and absence of discrimination)

ชื่อชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาไทย (Regrade)	Regrade Index Score 2023	Rule of Law Index 2022	ปัจจัยหลัก/ปัจจัยย่อยตามดัชนีชี้วัดด้าน นิติธรรม/นิติรัฐ (RoLI) ของโครงการยุติธรรมโลก (WJP)
		0.36	ปัจจัยย่อยที่ 4.2 หลักประกันสิทธิในชีวิตและความปลอดภัยของประชาชน (The right to life and security of the person is effectively guaranteed)
		0.44	ปัจจัยย่อยที่ 4.3 กระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมายและสิทธิของผู้ต้องหา (Due process of the law and rights of the accused)
		0.37	ปัจจัยย่อยที่ 4.6 หลักประกันเสรีภาพในสิทธิส่วนบุคคลโดยปราศจากการแทรกแซงโดยอำเภอใจ (Freedom from arbitrary interference with privacy is effectively guaranteed)
		0.53	<u>ปัจจัยที่ 6 การบังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ (Regulatory Enforcement)</u> ปัจจัยย่อยที่ 6.2 กฎระเบียบของรัฐบาลจะต้องถูกใช้และบังคับใช้โดยปราศจากอิทธิพลที่มีชอบ (Government regulations are applied and enforced without improper influence)
		0.42	ปัจจัยย่อยที่ 6.3 ไม่มีการดำเนินกระบวนการทางบริหารอย่างล่าช้าโดยปราศจากเหตุผล (Administrative proceedings are conducted without unreasonable delay)
		0.38	<u>ปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice)</u> ปัจจัยย่อยที่ 8.1 กระบวนการสืบสวนสอบสวนที่มีประสิทธิภาพ (Criminal investigative system is effective)

ชื่อชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาไทย (Regrade)	Regrade Index Score 2023	Rule of Law Index 2022	ปัจจัยหลัก/ปัจจัยย่อยตามดัชนีชี้วัดด้าน นิติธรรม/นิติรัฐ (RoLI) ของโครงการยุติธรรมโลก (WJP)
		0.41	ปัจจัยย่อยที่ 8.2 กระบวนการพิจารณา พิพากษาคดีที่มีประสิทธิภาพและไม่ล่าช้า (Criminal adjudication system is timely and effective)
		0.32	ปัจจัยย่อยที่ 8.4 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่เป็นธรรม (Criminal justice is impartial)
		0.58	ปัจจัยย่อยที่ 8.5 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ปลอดจากการทุจริตประพทุติมิชอบ (Criminal justice is free of corruption)
		0.56	ปัจจัยย่อยที่ 8.6 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ปลอดจากการแทรกแซงของอิทธิพล ที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล (Criminal justice is free of improper government influence)
		0.44	ปัจจัยย่อยที่ 8.7 กระบวนการที่ชอบ ด้วยกฎหมายและสิทธิของผู้ต้องหา (Due process of the law and rights of the accused)
ชุดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced recidivism)	0.491	0.27	ปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ปัจจัยย่อยที่ 8.3 ระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำ ความผิดที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดพฤติกรรม การกระทำผิด (Correctional system is effective in reducing criminal behavior)
ชุดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการ คุ้มครองอย่างเหมาะสม (Appropriate protection of victims and the accused)	0.700	0.44	ไม่มีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องโดยตรง

ชื่อชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาไทย (Regrade)	Regrade Index Score 2023	Rule of Law Index 2022	ปัจจัยหลัก/ปัจจัยย่อยตามดัชนีชี้วัดด้าน นิติธรรม/นิติรัฐ (RoLI) ของโครงการยุติธรรมโลก (WJP)
ชุดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้ กระทำผิด (Do not have any miscarriages of justice)	0.578	0.38	ปัจจัยที่ 8 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ปัจจัยย่อยที่ 8.1 กระบวนการสืบสวนสอบสวน ที่มีประสิทธิภาพ (Criminal investigative system is effective)
		0.44	ปัจจัยย่อยที่ 8.7 กระบวนการที่ชอบ ด้วยกฎหมายและสิทธิของผู้ต้องหา (Due process of the law and rights of the accused)
17) ตัวชี้วัดที่ 21 (ET1) ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่น ในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ในภาพรวม	0.623	-	ไม่มีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องโดยตรง

หมายเหตุ : 1) ตัวชี้วัดที่ 11 (G8) สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับภาระงาน และตัวชี้วัดที่ 12 (G9) มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ ตัวชี้วัดที่ 13 (G10) หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ ตัวชี้วัดที่ 14 (G11) หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม เป็นตัวชี้วัดที่ไม่สามารถเทียบเคียงดัชนีนิติธรรมของโครงการยุติธรรมโลก (World Justice Project : WJP) แต่เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ต้องจัดเก็บข้อมูลเพื่อแสดงถึงประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมและสามารถนำมาวิเคราะห์และอธิบายจุดแข็งและจุดอ่อนของกระบวนการยุติธรรมได้ทั้งหมด

บทที่ 5

รายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

ในปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมไทยมีความพยายามในการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงที่ผ่านมาได้มีการผลักดันให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่สำคัญหลายฉบับ อาทิ การลดทอนความเป็นอาชญากรรมยาเสพติด (Narcotics Decriminalization) ของพืชกระท่อม⁵⁰ กัญชาและกัญชา⁵¹ การออกประมวลกฎหมายยาเสพติด⁵² การกำหนดมาตรการดูแลผู้พันโทษที่เคยก่อเหตุความผิดทางเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง⁵³ การกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม⁵⁴ การกำหนดมาตรการป้องกันการทรมานและกระทำให้อุบัติสูญหาย⁵⁵ และการกำหนดมาตรการพิเศษในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี⁵⁶ เป็นต้น

นอกจากนี้ในช่วงที่ผ่านมาได้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลามากกว่า 2 ปี นับเป็นภาวะวิกฤติสำคัญที่ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงลบและเชิงบวกต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลายประการ อาทิ สภาพอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากหลังการแพร่ระบาดโควิด-19 อาชญากรรมทางช่องทางออนไลน์เพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด การชะงักงันของ

⁵⁰ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ยกเลิกพืชกระท่อมจากบัญชียาเสพติด และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 5 พ.ศ. 2565 มีผลบังคับใช้ โดยกำหนดให้กัญชาไม่ถือเป็นยาเสพติด และสารสกัดกัญชาที่มีสาร THC หรือ CBD ไม่เกิน 0.2% ไม่ถือเป็นยาเสพติด

⁵¹ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562

⁵² ประมวลกฎหมายยาเสพติดเป็นกฎหมายใหม่บังคับใช้ พ.ศ. 2564 เป็นกฎหมายที่นำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามและบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดทั้งหมดมารวมไว้ในฉบับเดียว และมีการกำหนดมาตรการพิเศษเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับมาตรการริบทรัพย์เชิงมูลค่า ปรับปรุงอัตราโทษตามลักษณะพฤติกรรมแทนปริมาณยาเสพติดที่ตรวจพบ มาตรการลดทอนความเป็นอาชญากรรมยาเสพติดไม่ร้ายแรง การควบคุมขนส่งพัสดุภัณฑ์ การเปิดบัญชีธนาคาร ฯลฯ

⁵³ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการควบคุมและดูแลผู้พันโทษที่มีแนวโน้มกลับไปก่อเหตุกระทำความผิดซ้ำในลักษณะที่มีความรุนแรงหรือเป็นอันตราย

⁵⁴ พระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565

⁵⁵ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้อุบัติสูญหาย พ.ศ. 2565

⁵⁶ พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566

กระบวนการยุติธรรมในช่วงการแพร่ระบาดโควิด-19 การพัฒนาเทคโนโลยีในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับภาวะวิกฤต การนำเทคโนโลยีออนไลน์มาใช้ในกระบวนการรับแจ้งความและการพิจารณาคดี เป็นต้น จากความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการยุติธรรมไทยดังกล่าวได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก

รายงานในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อค้นพบและสถานการณ์สำคัญด้านกระบวนการยุติธรรมที่วิเคราะห์ได้จากการจัดทำตัวชี้วัดประเมินประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งในส่วนของความรู้ของประชาชน สถานการณ์อาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไป กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งในส่วนของ การบังคับใช้กฎหมาย การฟ้องคดี การพิพากษาคดีของศาล การพัฒนาพยานหลักฐาน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการให้ความช่วยเหลือประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม แล้วทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญของกระบวนการยุติธรรมไทยในช่วงที่ผ่านมา โดยเป็นการสรุปบทเรียนว่าในช่วงที่ผ่านมากระบวนการยุติธรรมไทยได้มีความพยายามในการพัฒนาปรับปรุงและนำเสนอแนะนโยบายสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างไรบ้าง ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาประสบความสำเร็จหรือมีปัญหาข้อขัดข้องซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการประเมินเชิงบวกหรือเชิงลบอย่างไรเมื่อประเมินจากตัวชี้วัด และเป็นภาพสะท้อนว่าการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้แสดงให้เห็นถึง สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมสำหรับนำไปพัฒนากระบวนการยุติธรรมในภาพรวม และการพัฒนาในเชิงวิชาการต่อไป

5.1 การรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge)

ในระดับสากลตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs- Sustainable Development Goals) ได้มีการกำหนดไว้ในเป้าหมาย 16.10 “สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ” โดยเน้นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเพื่อปกป้องเสรีภาพพื้นฐานโดยเน้นที่การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามหลักสากล ส่วนตัวชี้วัดหลักนิติธรรมตามโครงการส่งเสริมความยุติธรรมทั่วโลก (WJP Rule of Law Index) ก็ได้กำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (Publicized laws and gov't data) ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน อันถือเป็นมาตรฐานการดำเนินการของรัฐบาลที่เปิดเผยและโปร่งใส (Open Government) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างนิติธรรม

ในส่วนของการขับเคลื่อนการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานในระดับประเทศเมื่อพิจารณาพุทธศาสตร์ระดับชาติ อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม แม้จะไม่ได้ระบุถึงแผนงานย่อยหรือแนวทางดำเนินการย่อย

เกี่ยวกับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานเป็นการเฉพาะเจาะจง แต่การรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการสร้างความปลอดภัยในการป้องกันดูแลตนเอง อันเป็นประเด็นสำคัญของแผนปฏิรูปและแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว

ในการขับเคลื่อนงานด้านการบริหารงานยุติธรรมเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น ประเด็นการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) โดยกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และมีการกำหนดตัวชี้วัดในประเด็นความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนเพิ่มขึ้น ซึ่งตรงกับตัวชี้วัดนี้ ในส่วนของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) ได้ปรับการขับเคลื่อนแผนแม่บทเป็น 3 มิติ ได้แก่ “การสร้างความเป็นธรรมทางกฎหมาย” “การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล” และ “การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม” โดยการเสริมสร้างการรับรู้ความเข้าใจในกฎหมายและสิทธิพื้นฐานก็ยังคงกำหนดให้เป็นแนวทางการดำเนินการในด้านสร้างความรู้และการตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมให้แก่ประชาชนทุกระดับอย่างเหมาะสมและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านสิทธิ เสรีภาพ กระบวนการยุติธรรม เพื่อสามารถป้องกันตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ ตลอดจนมีความตระหนักถึงโทษหรือผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้อื่นหรือสังคม

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมดังกล่าว โดยมีการแปลงจากแผนยุทธศาสตร์มาสู่การปฏิบัติในการสร้างความรู้ด้านกฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge) ตามคณะรัฐมนตรีได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2560 เห็นชอบแนวทางการเผยแพร่กฎหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐตามที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเสนอ โดยกรอบแนวทางการเผยแพร่กฎหมายดังกล่าวได้มอบหมายให้หน่วยงานของรัฐผู้เสนอให้มีการออกกฎหมายหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ทำการเผยแพร่กฎหมายอย่างเป็นระบบ และมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่ในการจัดทำชุดข้อมูลความรู้ด้านสิทธิพื้นฐานและกระบวนการยุติธรรม อาทิ การขอความเป็นธรรมในคดีอาญา ที่ดินทำกิน และทรัพยากรธรรมชาติ นิติกรรมสัญญาและการระงับข้อพิพาท หนี้สิน การบังคับคดีล้มละลาย การร้องเรียนกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและขอรับการเยียวยา ซึ่งรวมถึงการแนะนำข้อกฎหมายที่ได้มีการออกกฎหมายฉบับใหม่หรือมีการปรับปรุงแก้ไขให้มีการเผยแพร่ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ (อาทิ หอกระจายข่าว โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หนังสือ แผ่นพับ โปสเตอร์ ฯลฯ) และผ่านกลไกศูนย์ยุติธรรมชุมชนและสำนักงานยุติธรรมจังหวัด และสำนักงาน

กิจการยุติธรรมในฐานะศูนย์ข้อมูลการเผยแพร่ด้านกฎหมาย โดยในช่วงที่ผ่านมากระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการเผยแพร่กฎหมายผ่านโครงการสำคัญต่าง ๆ อาทิ โรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ การจัดทำอินโฟกราฟิก การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎหมายผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ หนังสือกฎหมาย เสียงบรรยายกฎหมาย เป็นต้น

จากการประเมินผลการขับเคลื่อนการสร้างความรู้ด้านกฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge) ในการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในภาพรวม พบว่าระดับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานของประชาชนยังคงอยู่ในระดับปานกลางที่ระดับคะแนน 0.485 เต็ม 1.000 ซึ่งเป็นชุดตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำสุด โดยข้อมูลการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าประชาชนมีระดับการรับรู้และความรู้พื้นฐานในด้านกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมร้อยละ 48.50 ทั้งนี้ ผลการประเมินการรับรู้ “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน” (ร้อยละ 44.50) “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม” (ร้อยละ 48.00) และ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน” (ร้อยละ 53.00) โดยส่วนใหญ่แล้วยังต่ำกว่ากึ่งหนึ่ง อันสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนส่วนมากยังมีการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานไม่เพียงพอ

แม้ที่ผ่านมาพบว่าภาพรวมของประชาชนมีระดับความรู้ที่เพิ่มขึ้นมาทีละน้อยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบผลการจัดเก็บข้อมูลพบว่าสัดส่วนของประชาชนที่ “รับรู้สิทธิทางกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก” มีแนวโน้มดีขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 2.50 จากการสอบถามข้อมูลจากประชาชน พบว่าระดับความรู้ที่เพิ่มขึ้นในปีนี้เกิดจากการที่หน่วยงานสามารถกลับไปดำเนินมาตรการเชิงรุกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เช่น การอบรมความรู้ทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การประสานงานศูนย์ยุติธรรมชุมชน การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน เพิ่มมากขึ้นกว่า 2 – 3 ปีที่ผ่านมา จากที่ไม่สามารถดำเนินการได้ในช่วงของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากระดับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานของประชาชนยังอยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ อย่างน้อยในระยะต่อไปควรกำหนดเร่งรัดการดำเนินการในด้านนี้ให้ประชาชนมีการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้ถึงระดับค่อนข้างมาก (เกินกว่าร้อยละ 60) โดยในระยะสั้นก็ควรมุ่งเป้าเพิ่มการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานในทุกด้านให้ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งก่อน (เกินกว่าร้อยละ 50) โดยพื้นที่ซึ่งยังมีระดับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานน้อยกว่าร้อยละ 50 เรียงลำดับจากน้อยไปมาก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 36.21) ภาคกลาง (ร้อยละ 45.05) ชายแดนใต้ (ร้อยละ 48.59) ภาคเหนือ (ร้อยละ 48.94) และภาคใต้ (ร้อยละ 49.66) โดยในระยะต่อไปควรเน้นการสร้างความรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานในพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร แม้ดูเหมือนจะเป็นพื้นที่ซึ่งประชาชนน่าจะมีการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานมากที่สุด แต่จากการสำรวจกลับพบว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีระดับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานน้อยที่สุด เนื่องจากในชุมชนมีลักษณะที่เป็นพื้นที่ซึ่งเจ้าหน้าที่เข้าถึงยาก

เช่น อาคารสูง หมู่บ้านจัดสรร เป็นต้น ดังนั้นอาจเป็นสาเหตุให้การจัดกิจกรรมไม่ทั่วถึง อาจจำเป็นต้องเน้นการเข้าถึงด้วยสื่อสมัยใหม่ต่าง ๆ แทน

การขับเคลื่อนการพัฒนาการสร้างความรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันยกระดับความรู้ของประชาชน และยังคงต้องพัฒนามาตรการเชิงรุกต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิพื้นฐานผ่านช่องทางที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกกลุ่มทุกวัย การลงพื้นที่และขยายเครือข่ายการบริการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิพื้นฐานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ เป็นต้น โดยเน้นไปที่ประเด็นการสร้างความรับรู้ในกฎหมายพื้นฐานซึ่งเป็นด้านที่มีคะแนนการประเมินต่ำสุด (ร้อยละ 44.50) ด้วยการจัดทำชุดความรู้และเผยแพร่กฎหมายที่มีระดับการประเมินต่ำสุดก่อน อาทิ กฎหมายปกครองและการกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายเกี่ยวกับการหลอกลวงเอาเปรียบประชาชน กฎหมายเกี่ยวกับการก่อกวนอันตรายและภัยต่อความสงบเรียบร้อย และกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

5.2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Crime Control)

ในระดับสากลได้มีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและการป้องกันอาชญากรรมไว้อย่างชัดเจน โดยในส่วนของเป้าหมายและตัวชี้วัดระดับสากลอย่างเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs- Sustainable Development Goals) ก็มีการกำหนดไว้ในเป้าหมายที่ 16 เกี่ยวกับอาชญากรรมในหลายด้าน เช่น เป้าหมายย่อยที่ 16.1 “ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่เกี่ยวข้องในทุกแห่งให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ” เป้าหมายย่อยที่ 16.2 “ยุติการข่มเหง การแสวงหาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรงและการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก” เป้าหมายย่อยที่ 16.4 “ลดการลักลอบเคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริมความแข็งแกร่งของกระบวนการติดตามและการส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทุกรูปแบบ ภายในปี พ.ศ. 2573” และในส่วนตัวชี้วัดหลักนิยามตามโครงการส่งเสริมความยุติธรรมทั่วโลก (WJP Rule of Law Index) นั้น ได้กำหนดให้ความปลอดภัยและการต่อต้านอาชญากรรมเป็นด้านหลักของตัวชี้วัดในด้านที่ 5 การรักษาความสงบและความปลอดภัย (Order and Security) ซึ่งมีตัวชี้วัดที่กล่าวถึงความปลอดภัยอาชญากรรม (Absence of Crime) ด้วย

ในส่วนของการขับเคลื่อนการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานในระดับประเทศเมื่อพิจารณายุทธศาสตร์ระดับชาติ อันได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ 2561 - 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ในระดับของแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ 2561 -2580) ซึ่งเป็นแผนระดับ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างความปลอดภัยไว้อย่างชัดเจน ในการกำหนดวิสัยทัศน์มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินก็เป็นส่วนหนึ่งภายใต้ส่วนของ “ความมั่นคง” ตามยุทธศาสตร์

ด้านความมั่นคง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ก็ได้กำหนดแผนงานย่อยด้านการรักษาความสงบในประเทศ ซึ่งการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินรวมอยู่ในแผนงานย่อยนั้น และแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมมีการระบุเนื้อหาเป้าหมายการดำเนินการเกี่ยวกับการปรับกระบวนการทศน์ในการบริหารงานยุติธรรมก็เพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม อันกล่าวได้ว่าการสร้างความปลอดภัยและต่อต้านอาชญากรรมนั้นสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศในทุกระดับ

ในการขับเคลื่อนงานด้านการบริหารงานยุติธรรมเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น ได้ถือปฏิบัติตามกรอบแนวทางการควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2560 เห็นชอบกรอบแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ 6 ด้าน ตามที่คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเสนอ โดยกรอบแนวทางการควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพนี้ จะเน้นไปที่อาชญากรรมพื้นฐานหรืออาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในการดำรงชีวิตประจำวัน ในการขับเคลื่อนกรอบแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพดังกล่าว กระทรวงยุติธรรมได้มีการนำเนื้อหาตามกรอบแนวทางการดังกล่าวมากำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติและกำหนดตัวชี้วัดของแผนแม่บทดังกล่าว เพื่อประเมินการควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการประเมินขีดความสามารถของกระบวนการยุติธรรมในการควบคุมและป้องกันอาชญากรรม ซึ่งในที่นี้หมายความว่า การกระทำผิดตามกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตร่างกาย หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชน อันประกอบด้วยตัวชี้วัดอัตราการเกิดอาชญากรรมต่อจำนวนประชากรลดลง และความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง ซึ่งตัวชี้วัดทั้งสองด้านนั้นตรงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2562 - 2565) ในเป้าหมายที่ 2 ที่กำหนดว่า “สังคมมีความสงบเรียบร้อยประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน” รวมถึงมีตัวชี้วัดที่ตรงกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งสองตัว คือ ตัวชี้วัดที่ 2 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 (ด้านการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม) ว่าให้มีตัวชี้วัด “ร้อยละของผู้ประสบเหตุอาชญากรรมลดลง” และตัวชี้วัดภาพรวมตามเป้าหมายที่ 2 ที่กำหนดว่า “ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนน้อยลง” ซึ่งตรงกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าว ในส่วนของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) แม้จะไม่ได้มีการกำหนดเป้าหมายหรือแนวทางดำเนินการในเรื่องการลดอาชญากรรมหรือความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนโดยตรง แต่ก็มีกำหนดการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมในมิติที่ 2 “การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล” ให้มีกรอบแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อปกป้องคุ้มครองความปลอดภัย ส่งเสริมการนำนิติการพัฒนาหรือกลไกทางสังคมมาใช้ในการป้องกันอาชญากรรมตามความจำเป็นและเหมาะสมกับคนทุกกลุ่ม และพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อรับมือ

กับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอาชญากรรมรูปแบบใหม่ โดยเน้นการจัดการกับสาเหตุที่เป็นรากเหง้า (Root Cause) ของการก่ออาชญากรรม

ในระดับการปฏิบัติในการควบคุมอาชญากรรมปัจจุบันเป็นหน้าที่หลักของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีตำรวจท้องที่เป็นหน่วยงานหลักในการป้องกันอาชญากรรม ปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ดำเนินการตามภารกิจในการป้องกันอาชญากรรมตามกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งในส่วนของการตำรวจ ฝ่ายปกครอง องค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม รวมถึงการเฝ้าระวังการกลับมากระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษและกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ ซึ่งร่วมดำเนินการโดยชุมชน หน่วยงานยุติธรรม และหน่วยงานพัฒนาพฤติกรรมที่ทำหน้าที่บังคับโทษและบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด ภายใต้มาตรการ 6 ด้าน ในการป้องกันอาชญากรรม อันได้แก่ การควบคุมป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเอกชนในการร่วมแก้ปัญหาอาชญากรรม การป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ การเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ การแนะนำประชาสัมพันธ์และสร้างภูมิคุ้มกันภัยอาชญากรรมให้ประชาชน และการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรทั้งในส่วนของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่บูรณาการงานร่วมกัน นอกจากการดำเนินการตามกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเอง ก็มีการพัฒนาโครงการด้านการป้องกันอาชญากรรมที่สำคัญหลายโครงการ อาทิ โครงการ Smart Safety Zone ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ชุมชนสำคัญในเขตเมือง โครงการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมระดับตำบลเพื่อสนับสนุนการป้องกันอาชญากรรมตามนโยบายขับเคลื่อนไทยไปด้วยกัน (Strong Together) ซึ่งร่วมบูรณาการกับฝ่ายปกครองและส่วนการปกครองท้องถิ่น และโครงการตำบลตามแนวชายแดนมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ร่วมกับฝ่ายปกครองและฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ตามแนวชายแดน เป็นต้น

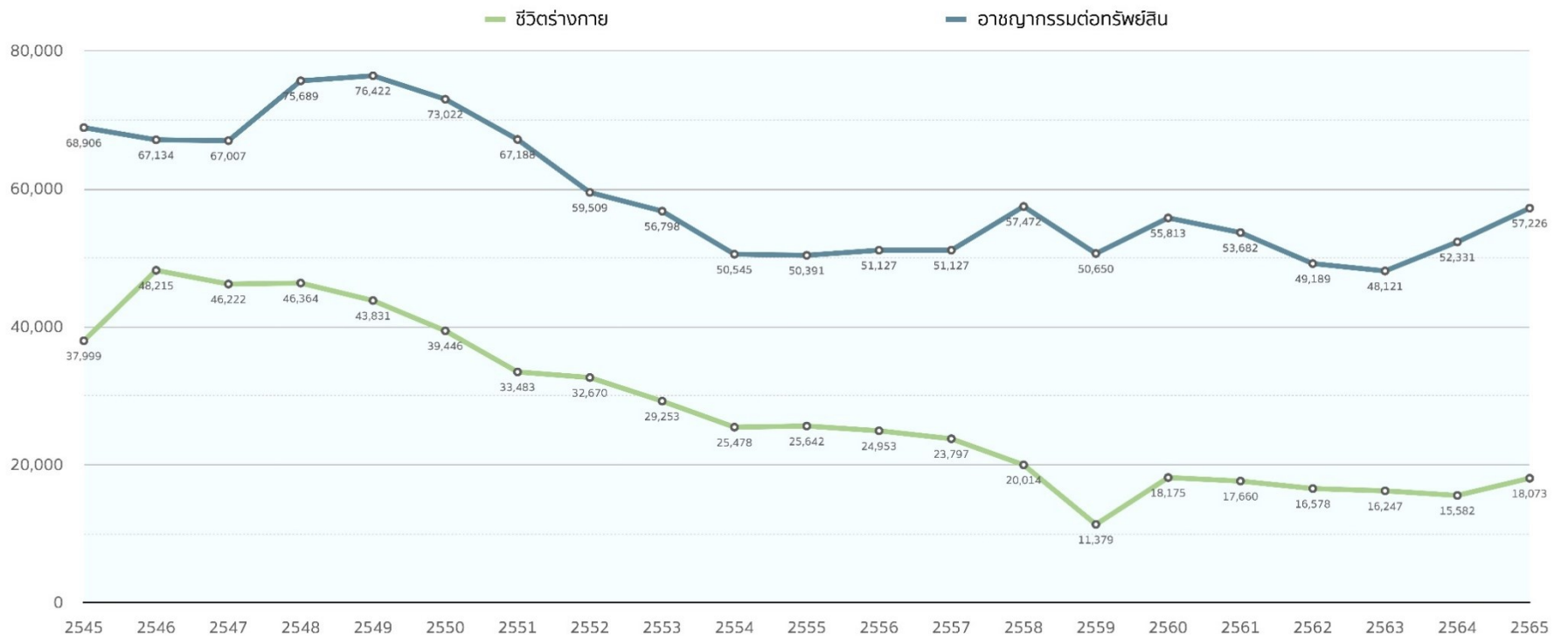
ผลการควบคุมอาชญากรรมที่ผ่านมาเมื่อวิเคราะห์จากสถิติการรับแจ้งคดีอาญาของตำรวจกลุ่มความผิดที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจากข้อมูลเก่าที่สุดที่บันทึกไว้ในรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม (White Paper on Crime and Justice) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานกิจการยุติธรรมซึ่งมีข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 - 2565 พบว่า คดีอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมีแนวโน้มลดลงอย่างมากอย่างต่อเนื่อง จนถึงช่วงปี พ.ศ. 2559-2560 จึงเริ่มอยู่ในระดับคงที่ แต่จากการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในด้านการควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ พบว่าสถิติคดีในปีล่าสุด (พ.ศ. 2565) สถิติอาชญากรรมในกลุ่มความผิดต่อชีวิตร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความผิดฉ้อโกงหลอกลวงเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ปัจจัยสำคัญที่อาจส่งผลให้สถิติอาชญากรรมลดลงอย่างมากในช่วงก่อนหน้าอาจเป็นผลมาจากการนำตัวชี้วัดการปฏิบัติราชการมาใช้ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 ซึ่งทำให้ตำรวจต้องทำหน้าที่ให้คดีอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินน้อยลงตามเกณฑ์ของตัวชี้วัด⁵⁷ อย่างไรก็ตาม การลดลงของสถิติอาชญากรรมดังกล่าวอาจไม่ได้ส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงสถิติอาชญากรรมด้านอื่น ๆ กลับสวนทางกับสถิติอาชญากรรมของตำรวจ ยกตัวอย่างสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey) ที่ได้จากการสำรวจประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของประชาชนโดยตรงกลับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยผลการสำรวจล่าสุดพบอาชญากรรมมากกว่าการรับแจ้งของตำรวจถึง 50.74 เท่า⁵⁸ และการรับสำนวนอัยการที่พบว่าการรับสำนวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดน้อยลงมากสวนทางกับคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหาหรือมีการออกหมายจับ สะท้อนให้เห็นว่า สถิติอาชญากรรมที่ลดลงในช่วงที่ผ่านมาอาจเป็นผลมาจากการไม่รับแจ้งคดีเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดซึ่งอาจเป็นผลเสียมากกว่า เพราะผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมจะไม่สามารถทราบข้อมูลอาชญากรรมที่แท้จริงในการกำหนดนโยบาย และจะทำให้มีเหยื่ออาชญากรรมจำนวนมากที่ถูกตัดออกจากกระบวนการไม่ได้เข้าถึงความยุติธรรม

⁵⁷ ชวนันต์ เจนการ และคณะ, *อาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมไทยวันนี้* (Updating Thai Criminal Justice), (เอกสารเผยแพร่ : สำนักงานกิจการยุติธรรม), 2565

⁵⁸ ทวีวัฒน์ เหลืองวิริยะ และคณะ, *โครงการจ้างเหมาบริการเพื่อสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2565*, (รายงานวิจัย : สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2566)

แผนภาพ 5.1 สถิติคดีอาญาจากสารบบคดีอาญาดำรวจ พ.ศ.2545-2565

ในการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นี้ แม้จะพบว่าสถิติอาชญากรรมของตำรวจมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดโดยมากกว่าค่าเป้าหมาย แต่จากการ ทบทวน พบว่าเป็นนโยบายของผู้บริหารตำรวจที่ทำให้มีการรับแจ้งความให้ใกล้เคียงกับคดีที่เกิดขึ้นมากที่สุด และมีการพัฒนาระบบการรับแจ้งความออนไลน์ซึ่งมีระบบติดตามตรวจสอบการรับแจ้งความและ ผลการดำเนินการในการติดตามคดีให้ผู้เสียหาย จึงทำให้มีการรับคดีเพิ่มสูงมากขึ้นซึ่งเป็นปัจจัยเชิงบวกต่อการ กำหนดนโยบายในการควบคุมอาชญากรรมในอนาคต

หากมีการพัฒนาระบบการรับแจ้งความในอนาคตไม่ว่าจะเป็นการขยายขอบเขตการรับแจ้งความออนไลน์ ในคดีที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ก็น่าจะเป็นการขยายขอบเขตให้ประชาชนได้รับบริการและเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้ดีขึ้น และจะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงนโยบายเพื่อนำไปใช้ในการโต้ตอบกับอาชญากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ระบบการรับแจ้งความที่ดีขึ้นก็จะมีจำนวนคดีที่รับแจ้งความจะเพิ่มขึ้นอีกมากในอนาคต ซึ่งจะต้องพิจารณา ถึงการพัฒนาระบบการทำสำนวนให้สั้นและกระชับลง ไม่ให้เป็นภาระของพนักงานสอบสวนมากเกินไป มีการพัฒนาระบบกระบวนการยุติธรรมอิเล็กทรอนิกส์มาแทนสำนวนกระดาษในคดีที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพื่อช่วย การทำงานได้รวดเร็วขึ้น และพิจารณาปรับปรุงระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการนำระบบ งานสมัยใหม่มาใช้

จากข้อมูลของการศึกษาวิจัยโครงการสำรวจสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายหลังวิกฤติ¹ ได้สรุปแนวโน้ม อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤติและหลังภาวะวิกฤติของการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 พบว่าการแพร่ระบาด ของโรคโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบอาชญากรรมไปอย่างมาก โดยอาชญากรรม ที่มีลักษณะก่อเหตุเผชิญหน้า (Street Crime) เช่น การฉกชิงวิ่งราวลดน้อยลง ในขณะที่อาชญากรรมบางประเภท เช่น การฆาตกรรม ความรุนแรงในครอบครัว การข่มขืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชญากรรมองค์กร (Organized Crimes) ที่หันมาใช้ช่องทางออนไลน์ในการซื้อขายสินค้า และการหลอกลวงฉ้อโกงโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรม ทางเทคโนโลยีหรือองค์กรอาชญากรรมที่มีฐานกระทำความผิดทางไกลในต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อย่างก้าวกระโดด

ในส่วนของการควบคุมอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดตั้งกองบัญชาการ ตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บช.สอท.) เป็นการขยายหน่วยงานตำรวจเฉพาะด้าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านเทคโนโลยีให้กระจายไปทุกพื้นที่ และได้มีการพัฒนาระบบการแจ้งความออนไลน์ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแจ้งความผ่านระบบออนไลน์หรือลงข้อมูลผ่านระบบรับแจ้งความออนไลน์ได้

¹ ปรีชญาณ นกพ่อน และคณะ, โครงการสำรวจสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายหลังวิกฤติ, (รายงานวิจัย : สำนักงาน กิจการยุติธรรม), 2566

โดยผ่านช่องทาง www.thaipoliceonline.com สำหรับคดีหลอกลวงฉ้อโกงและอาชญากรรมทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีการออกพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 เพื่อกำหนดมาตรการพิเศษในการต่อต้านอาชญากรรมทางเทคโนโลยี อาทิ การอายัดบัญชีลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมชั่วคราว กำหนดกฎหมายรองรับว่าการแจ้งความร้องทุกข์ทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ถือเป็นการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดความผิดในข้อหาจับจ้างเปิดบัญชีแทนกันและผู้เป็นธุระจัดหาโฆษณา หรือโฆษณาโดยประการใด ๆ เพื่อให้มีการซื้อหรือขายบัญชีทางการเงิน บัญชีหมายเลขโทรศัพท์ หรือบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ และคุ้มครองว่าการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ไม่อยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

ตั้งแต่มีระบบการรับแจ้งความคดีออนไลน์สำหรับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีระหว่าง 1 มีนาคม 2565 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2566 มีการรับแจ้งคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสูงถึง 209,059 คดี ในส่วนนี้เป็นคดีหลอกลวงฉ้อโกงสูงถึง 189,875 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 90.8 เมื่อเปรียบเทียบกับคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีทั้งหมด โดยหากเปรียบเทียบกับคดีหลอกลวงฉ้อโกงในช่วงก่อนหน้ามีการรับคดีเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 4 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับคดีหลอกลวงฉ้อโกงในปี พ.ศ. 2562 ที่มีการรับแจ้งคดี 49,189 คดี ปี พ.ศ. 2563 มีการรับแจ้ง 48,121 คดี และในปี พ.ศ. 2564 ที่มีการรับแจ้ง 52,331 คดี เท่านั้น ในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19² จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความผิดเกี่ยวกับการหลอกลวงฉ้อโกง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหลอกลวงฉ้อโกงที่เป็นอาชญากรรมทางเทคโนโลยีกำลังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาก และในอนาคตจะกลายเป็นความผิดหลักอีกกลุ่มหนึ่งที่กระบวนกรยุติธรรมจะต้องให้ความสำคัญ ดังนั้นในการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนกรยุติธรรมอาญา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นี้ ก็ได้เพิ่มประเด็นของอาชญากรรมหลอกลวงฉ้อโกงลงไปในประเมินและต้องมีการติดตามสถานการณ์การกระทำผิดต่อไป

ในส่วนของความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนมีผลการสำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบค่าความหวาดกลัวภัยของประชาชนอยู่ที่ร้อยละ 39.56³ และความหวาดกลัวภัยของประชาชนจากโครงการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey) อยู่ที่ร้อยละ 27.75⁴ ทั้งนี้ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนนั้นมีลักษณะเพิ่มขึ้นลดลงไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เป็นช่วง ๆ

² ข้อมูลจากสถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เปรียบเทียบกับสถิติการรับแจ้งคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีระหว่าง 1 มี.ค.65 ถึง 28 ก.พ.66 (หลังจากเปิดให้มีการแจ้งความออนไลน์)

³ สุณีย์ กัลยาจิตร์ และคณะ, *โครงการประเมินผลความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*, (รายงานวิจัย : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565)

⁴ ทวีวัฒน์ เหลืองวิริยะ และคณะ, *โครงการจ้างเหมาบริการเพื่อสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ. 2565*, (รายงานวิจัย : สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2566)

จากผลการสำรวจความหวาดกลัวอาชญากรรมตามโครงการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน พบว่าประชาชนมีความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมมากขึ้นกว่าปีก่อนหน้า โดยทั่วไปประชาชนที่รู้สึกหวาดกลัวอาชญากรรมนั้นสืบเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดีมีคนตกงานมากขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และมักจะพบวัยรุ่นมั่วสุมเสพยาเสพติดโดยเฉพาะกระท่อมและกัญชาซึ่งกลายเป็นสิ่งถูกกฎหมาย โดยในส่วนของกระท่อมและกัญชาอาจมีความจำเป็นต้องเร่งรัดการออกกฎหมายในการกำกับดูแลและควบคุมต่อไป

ตาราง 5.1 ผลการสำรวจความหวาดกลัวภัยของประชาชน

ความรู้สึกหวาดกลัว อาชญากรรม	2561	2562	2563	2564	2565	2566
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	ร้อยละ 46.98	ร้อยละ 38.76	ร้อยละ 39.98	ร้อยละ 57.63	ร้อยละ 38.23	ร้อยละ 39.56
สำนักงานกิจการยุติธรรม	ร้อยละ 53.68	ร้อยละ 52.70	ร้อยละ 40.81	ร้อยละ 25.6	ร้อยละ 21.50	ร้อยละ 27.75

แม้จากการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมจะแสดงผลว่าประชาชนยังหวาดกลัวภัยอาชญากรรมในระดับค่อนข้างน้อย แต่ผลการสำรวจยังขาดการสำรวจถึงรายละเอียดสาเหตุที่ทำให้ประชาชนหวาดกลัวภัยซึ่งโดยทั่วไปแล้วประชาชนรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมในที่พักอาศัยอาจมีสาเหตุจากกลุ่มบุคคลหรือเกิดจากความหวาดกลัวในพื้นที่เพียงไม่กี่จุดมากกว่าจะเป็นผลของการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในภาพรวม เช่น มีกลุ่มวัยรุ่นมั่วสุม มีติ๊กร้าง มีคนเร่ร่อน ชั่วอาชญากรรมข้ามชาติ ฯลฯ ดังนั้นการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมในระยะต่อไปหากมีการสอบถามในสิ่งที่ประชาชนรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมว่าเกิดความหวาดกลัวจากเรื่องใดก็จะเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายในการยกระดับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการลดความหวาดกลัวต่ออาชญากรรมของประชาชนได้ตรงจุดมากขึ้น

5.3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)

กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) นั้นมีขอบเขตกว้างอันครอบคลุมไปถึงการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมและระบบการดำเนินงานองค์กรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันได้แก่ การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเที่ยงธรรม การป้องกันการเลือกปฏิบัติและการทุจริตของเจ้าพนักงาน ขั้นตอนและระยะเวลาที่มีความเหมาะสม ความโปร่งใสระบบงานที่เอื้อต่อการอำนวยความสะดวก การจัดการข้อร้องเรียน การบริหารทรัพยากร งบประมาณ

และทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบูรณาการระบบข้อมูลกระบวนการยุติธรรม และต้นทุน การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

ในระดับสากลนั้นได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมตามหลักธรรมาภิบาลและการพัฒนาระบบงานยุติธรรม เพื่อสร้างความเป็นธรรมอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากเป้าหมายและตัวชี้วัดระดับสากลอย่างเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs- Sustainable Development Goals) ได้มีการกำหนดไว้ในเป้าหมายที่ 16 เกี่ยวกับธรรมาภิบาลขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมหลายด้าน เช่น เป้าหมายย่อยที่ 16.5 ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ เป้าหมายย่อยที่ 16.6 พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ เป้าหมายย่อยที่ 16.A เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้อง โดยรวมถึงกระทำผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถในทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม และเป้าหมายย่อยที่ 16.B ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนตัวชี้วัดหลักนิติธรรมตามโครงการส่งเสริมความยุติธรรมทั่วโลก (WJP Rule of Law Index) นั้น ได้กำหนดประเด็นตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) หลายประการ เช่น การปลอดการทุจริต (Absence of Corruption) กลไกเรื่องร้องเรียน (Complaint mechanisms) การคุ้มครองสิทธิพื้นฐาน (Fundamental Rights) ไม่มีการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม (No improper influence) กระบวนการยุติธรรมที่เป็นไปตามกระบวนการอันควร (Due Process) ไม่มีการเลือกปฏิบัติ (No discrimination) และระยะเวลาการให้บริการ (Timely and effective adjudication)

ในส่วนของการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) ในระดับประเทศ เมื่อพิจารณายุทธศาสตร์ระดับชาติอันได้แก่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม ก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) ตั้งแต่ระดับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ที่มีการกำหนดแผนย่อย การพัฒนาระบบกระบวนการยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้สอดคล้องกับบริบท การปรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างกระบวนการที่มีความโปร่งใสและเสมอภาค รวมถึงแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมที่มีการกำหนดเป้าหมายเรื่องการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชน

เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ และการพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)

ในการขับเคลื่อนงานด้านการบริหารงานยุติธรรมเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติในด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) ในกระบวนการยุติธรรมนั้น แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) ก็มีเนื้อหาหลายส่วนที่ตรงกับกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) อาทิ การพัฒนากลไกช่วยเหลือเพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน การพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม พัฒนาระบบดิจิทัลและบูรณาการแลกเปลี่ยนข้อมูล ในส่วนของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) ก็มีความสอดคล้องกับมิติที่ 2 การพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล ทั้งในส่วนของการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว และการพัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยี และมีการกำหนดเป้าหมายที่ 2 ในด้านการบริหารงานยุติธรรมตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งมีความสอดคล้องและมีเนื้อหาตรงกันกับตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)

ในการขับเคลื่อนการนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัตินั้น ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยในกระบวนการยุติธรรมของไทย ได้มีการพัฒนาระบบการบริหารมาโดยตลอด ในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องได้รับการประเมินผล การปฏิบัติงาน ระบบการบริหารภาครัฐ คุณธรรมและความโปร่งใส ตลอดจนมีข้อกำหนดให้ดำเนินการตามภารกิจของส่วนราชการ อาทิ การประเมินต้นทุนและผลผลิตกิจกรรมภาครัฐ การบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีของส่วนราชการระดับกรมตามแบบที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด หรือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA)

จากการประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าด้านกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีได้คะแนน 0.605 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับค่อนข้างดี โดยด้านที่ได้คะแนนสูงสุดคือตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่มีความโปร่งใส (คะแนน 0.809) อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) และประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองไม่ให้มีการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน (คะแนน 0.750) ที่ถึงแม้จะมีการรับเรื่องร้องเรียนเพิ่มสูงขึ้นมาก แต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึง

กระบวนการร้องเรียนได้ง่ายขึ้นทำให้สามารถพบปัญหาสำคัญด้านกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวเนื่องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน อาทิ ความล่าช้าในคดีเกินควร การแจ้งข้อหา การอายัดตัวในขณะที่ผู้พยานกำลังจะถูกปล่อยตัว การซ้อมทรมาน และการละเมิดสิทธิของประชาชนหรือการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ ในขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ฯลฯ ยังเป็นประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมที่มักจะพบอยู่เสมอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สะท้อนจากการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่ควรนำขึ้นมาเป็นประเด็นในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระยะต่อไป

ตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) ที่ได้คะแนนต่ำและควรได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน คือ

(1) ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง (คะแนน 0.371) ซึ่งจากการประเมินตัวชี้วัดพบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี เจ้าพนักงานของรัฐที่มีพฤติกรรมดังกล่าวส่วนใหญ่ยังมีปัญหาการจัดเก็บและไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดี รวมถึงยังมีการดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ที่บกพร่องในประเด็นดังกล่าวอยู่น้อย ในการดำเนินการป้องกันปราบปรามการทุจริตก็มักจะมุ่งดำเนินการในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้าง

(2) ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับต้นทุนการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน (คะแนน 0.240) อันเป็นตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำที่สุดในตัวชี้วัดทั้ง 21 ตัว สืบเนื่องมาจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ยังไม่ได้ตระหนักถึงต้นทุนการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน และยังไม่ได้มีการจัดทำประมาณการต้นทุนของประชาชนที่มาติดต่อหน่วยงานและการเข้าถึงความยุติธรรม จึงไม่มีการกำหนดมาตรการหรือนโยบายในการให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนและภาระของภาคประชาชนในการเข้าถึงความยุติธรรม

นอกจากนี้ในการประเมินตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) นั้น ยังพบข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ควรได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาในระยะต่อไปอีกหลายประการ อันได้แก่

(1) ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. 2565 กำหนดให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จในการพิจารณาเรื่องและในขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งก็พบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานได้ทำการประกาศระยะเวลาในกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนรับทราบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หากแต่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลระยะเวลาการทำงานจริง และวิเคราะห์ว่าระยะเวลาที่กำหนดนั้นถือเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมหรือไม่ ที่สำคัญยังไม่ได้มีการกำหนดมาตรการที่แน่ชัดในการตรวจสอบติดตามและกำกับดูแลหากการพิจารณาไม่แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

(2) ระบบการจัดการเรื่องร้องเรียนที่ยังมีปัญหาเรื่องการกลั่นกรองและทบทวนระบบการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีผู้ร้องมีการร้องเรียนไปหลายหน่วยงานซ้ำซ้อนหรือมีการร้องแกว่แกว่ (ลักษณะการกระทำที่ย้อนรอยให้หายกัน) หรือทำให้เกิดภาระงานของเจ้าหน้าที่เพื่อประวิงเวลาดำเนินการ

(3) หน่วยงานหลายหน่วยงานได้สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานยังขาดงบประมาณและกำลังพลในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวก แต่ไม่ได้สะท้อนว่าได้มีความพยายามในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างไร หรือมีความพยายามในการพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้หรือพัฒนาระบบงานให้สิ้นกระชั้นเพื่อลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของเจ้าหน้าที่อย่างไร นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดความเข้าใจถึงประโยชน์และความสำคัญของการจัดทำข้อมูลต้นทุนผลผลิต การประเมินความคุ้มค่า การประเมินต้นทุนแรงงานและเวลา รวมถึงการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนจากผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น (Social Return of Investment : SROI) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม

(4) ในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หน่วยงานส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญแต่กรอบอัตรากำลัง แต่ยังขาดการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว และการวิเคราะห์คุณสมบัติของบุคลากรที่จำเป็นต่อปัจจัยความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

(5) ในด้านการบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ พบว่าในปัจจุบันได้มีการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานยุติธรรมหลายส่วน อาทิ การเชื่อมโยงข้อมูลการขอหมายจับและฝากขังระหว่างศาล ตำรวจ และกรมราชทัณฑ์ การเชื่อมโยงข้อมูลในสำนวนเบื้องต้นระหว่างตำรวจและอัยการ แต่ยังพบปัญหาการบูรณาการข้อมูลในหลายส่วนงาน อันได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูลทางคดี ประวัติอาชญากร และผลคดีระหว่างตำรวจกับหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัย การเชื่อมโยงข้อมูลคดีทุจริตที่มีการส่งต่อสำนวนข้ามหน่วยงาน นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงานที่มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการทำงานในระบบดิจิทัล แต่ในความเป็นจริงแล้วยังต้องพึ่งพาการทำงานเอกสารโดยต้องนำข้อมูลจากเอกสารมาบันทึกลงระบบให้มีความซ้ำซ้อนเป็นภาระงานเพิ่มขึ้น

(6) ในช่วงที่ผ่านมาโดยเฉพาะในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในหลายหน่วยงานได้มีการพัฒนาระบบการทำงานและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานผ่านระบบดิจิทัล แต่ในหลายหน่วยงานยังพบข้อจำกัดทางกฎหมายหรือระเบียบภายใน ที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนข้อมูลให้เป็นดิจิทัลแบบเต็มรูปแบบได้ และยังพบข้อกีดขวางทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน รวมถึงยังขาดการวางระบบคุ้มครองและจัดการเหตุ กรณีข้อมูลรั่วไหลหรือมีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในทางมิชอบ

(7) กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) จะมีความเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการระงับ กำลังพล อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนด และแนวทางปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมาย การร้องเรียน การกำกับดูแลป้องกันการซ้อมทรมานหรือทำให้บุคคลสูญหายซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

จากการประเมินตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice) ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและจุดอ่อนในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา ในหลายด้าน ทั้งในด้านการปฏิบัติงานและระบบการบริหารซึ่งควรนำมาพิจารณาในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาระบบงานยุติธรรมในระยะต่อไป

5.4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism)

ในระดับสากลนั้นตัวชี้วัดระดับสากลในส่วนของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs- Sustainable Development Goals) ประเด็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดไม่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs- Sustainable Development Goals) แต่ในส่วนของตัวชี้วัดหลักนิติธรรมตามโครงการส่งเสริมความยุติธรรมทั่วโลก (WJP Rule of Law Index) นั้น ได้กำหนดตัวชี้วัดด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ (Effective correctional system) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการประเมินด้านหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ซึ่งมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

ในส่วนของ การขับเคลื่อนการพัฒนาพฤตินัยผู้กระทำผิดให้การกระทำผิดซ้ำลดลงในระดับประเทศนั้น ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น อาจไม่ได้ระบุเป้าหมายหรือเนื้อหายุทธศาสตร์เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดไว้โดยตรง แต่งานด้านนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม หรือความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งการดูแลผู้กระทำผิดก็เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินที่อยู่ในส่วนของความมั่นคงและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ในการขับเคลื่อนงานด้านการบริหารงานยุติธรรมเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว ตัวชี้วัดด้านการกระทำผิดซ้ำลดลงเป็นการประเมินภารกิจด้านการพัฒนาพฤตินัยซึ่งเป็นภารกิจสำคัญด้านกระบวนการยุติธรรมและมีการกำหนดไว้ในแผนด้านกระบวนการยุติธรรมทุกฉบับ ในแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) ได้กำหนดไว้เป็นยุทธศาสตร์หลักในยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านพัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด โดยกำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ด้านนี้ในการลดการกระทำผิดซ้ำ และผู้พ้นโทษมีชีวิต

ดีขึ้นซึ่งตรงกับตัวชี้วัดด้านนี้ทั้งสองตัวชี้วัด ในส่วนของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) ได้ยกงานด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดออกมาเป็นเป้าหมายหลักในเป้าหมายที่ 3 ในมิติที่ 2 ด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากล ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดบนหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมถึง การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด การลงโทษผู้กระทำผิดที่เหมาะสม และการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตในสังคมปกติได้หลังปล่อยตัว

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมดังกล่าว โดยมีการแปลงจากแผนยุทธศาสตร์มาสู่การปฏิบัติโดยภารกิจการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เป็นภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัย อันได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยกรมราชทัณฑ์ทำหน้าที่ในการดูแลผู้กระทำผิดในเรือนจำ กรมคุมประพฤติทำหน้าที่ดูแลผู้ถูกคุมความประพฤติทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ผู้ได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจากเรือนจำ และมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ไม่ใช่เรือนจำ (Non-custodial treatment) และในส่วนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะทำหน้าที่ในการดูแลเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด การใช้มาตรการพิเศษสำหรับเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด และการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล โดยหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัย จะทำหน้าที่ในการบังคับโทษ และดำเนินมาตรการในการดูแลผู้กระทำผิดในความรับผิดชอบ การจัดฝึกอาชีพ ให้การศึกษา บำบัดฟื้นฟูจิตใจ และการรักษาทางการแพทย์ให้กับผู้กระทำผิดในความดูแล

ปัจจุบันหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัยทั้งสามหน่วยงาน ได้มีการจัดทำตัวชี้วัดด้านการกระทำผิดซ้ำที่เป็นมาตรฐานสำหรับติดตามกำกับดูแลผลการปฏิบัติงานในด้านการบำบัดฟื้นฟูและการพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิด หากแต่ยังมีปัญหาในด้านการเชื่อมโยงข้อมูลผู้กระทำผิดต่างหน่วยงาน แต่ได้มีความพยายามในการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลโดยระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC : Data Exchange Center) ของสำนักงานกิจการยุติธรรม และระบบคลังข้อมูลผู้กระทำผิดขนาดใหญ่ (Data Lake) ของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

ในด้านการพัฒนาพฤตินิสัยในปัจจุบันมีการพัฒนาระบบการจัดทำข้อมูลการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำผิด (Risk & Need Analysis) มาใช้ในงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมราชทัณฑ์ โดยการใช้ระบบฐานข้อมูลสมัยใหม่มาอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ ที่สำคัญในช่วงที่ผ่านมา มีการพัฒนาระบบ CARE Support ช่วยในการบูรณาการในการช่วยเหลือผู้กระทำผิดที่กำลังจะพ้นโทษ ทั้งนักโทษ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และเด็กและเยาวชน ที่ต้องการความช่วยเหลือภายหลังพ้นโทษ โดยจะทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้ความช่วยเหลือ ซึ่งรวมถึงติดตามและช่วยรายงานความเป็นอยู่ของผู้พ้นโทษร่วมกับยุติธรรมชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคธุรกิจเอกชน

จากการประเมินตัวชี้วัดด้านการลดจำนวนผู้กระทำผิดซ้ำ (Reduced Recidivism) พบว่าปัญหาจะอยู่ในส่วนของการช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข ซึ่งจากการประเมินพบว่ามี การติดตามผู้พ้นโทษได้จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้พ้นโทษทั้งหมด แม้จะมีความพยายามในการจัดตั้งศูนย์ CARE support เพื่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีโครงการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษ/พ้นคุมความประพฤติ และเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น แต่ในทางปฏิบัติก็ยังพบว่าเป็นช่องว่างที่ยังไม่มีหน่วยงานใดที่จะรับผิดชอบในการดูแลผู้กระทำผิดหลังปล่อย (Aftercare Service) โดยตรงอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สำคัญในระบบงานพัฒนาพฤตินิสัยของกระบวนการยุติธรรมไทย

5.5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (Appropriate Protection of Victims and the Accused)

ในระดับสากลเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs- Sustainable Development Goals) และตัวชี้วัดหลักนิติธรรมตามโครงการส่งเสริมความยุติธรรมทั่วโลก (WJP Rule of Law Index) นั้น ไม่ได้ระบุรายละเอียดถึงการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาโดยตรง แต่ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้กำหนดให้มีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศตามเป้าหมายย่อยที่ 16.10 ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับการขับเคลื่อนให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (Appropriate Protection of Victims and the Accused)

ในส่วนของการขับเคลื่อนการดำเนินการให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม (Appropriate Protection of Victims and the Accused) ในระดับประเทศนั้นตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ได้กำหนดไว้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม โดยในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งมีการกำหนดให้มีการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง โดยเน้นการให้หลักประกันสิทธิของผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงดังกล่าว เนื้อหาในส่วนนี้ก็ได้ถูกกำหนดในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ในด้านกระบวนการยุติธรรม และแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมที่กำหนดเนื้อหาในประเด็นการบังคับตามกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิและเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่ายด้วย

ในการขับเคลื่อนงานด้านการบริหารงานยุติธรรม เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น ประเด็นการดำเนินการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความคุ้มครองอย่างเหมาะสม เน้นในเรื่องของการให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาตามคดีที่กำหนด และจำเลยในคดีอาญา ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าไม่มีความผิด มีสิทธิได้รับเงินชดเชยเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด การคุ้มครองผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา นั้น อาจไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายหลักหรือยุทธศาสตร์ตามแผนแม่บท การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) โดยตรง แต่ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมซึ่งถือเป็นจุดเน้นของแผนแม่บททั้งสองฉบับดังกล่าว เช่น ตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) กำหนดแนวทางในยุทธศาสตร์ด้านที่ 3 ให้พัฒนามาตรการเพื่อคุ้มครองผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และจำเลย เพื่อให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) ได้กำหนดแนวทางดำเนินการในด้านนี้ อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้มีการพัฒนาแนวทางการชดเชยเยียวยาแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากกระบวนการยุติธรรมและถือเป็นกิจกรรมหลักที่ต้องดำเนินการ

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมดังกล่าว โดยมีการแปลงจากแผนยุทธศาสตร์มาสู่การปฏิบัติ ปัจจุบันมีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ทำหน้าที่ในการดำเนินการรับคำร้องและดำเนินการเกี่ยวกับการจ่ายเงินเยียวยาให้กับเหยื่ออาชญากรรม ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ดังกล่าว โดยมีกลไกยุติธรรมจังหวัดและยุติธรรมชุมชนในการเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ปัจจุบันในการสอบสวนคดีอาญามีระบบการแจ้งสิทธิให้กับผู้เสียหาย เหยื่ออาชญากรรม และจำเลยถึงสิทธิในการได้รับการชดเชยเยียวยา เพื่อให้ผู้มีสิทธิได้รับรู้และมีโอกาสเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม จากการประเมินตัวชี้วัดนี้ถึงแม้จะมีระบบสถิติข้อมูลและการรายงานข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน แต่จากตัวเลขสถิติในตัวชี้วัดได้สะท้อนให้เห็นว่าสัดส่วนของผู้ได้รับการชดเชยเยียวยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของจำเลยนั้น มีสัดส่วนที่น้อยมาก ซึ่งยังไม่ได้มีการจัดเก็บสถิติและข้อมูลที่สามารถอธิบายถึงสาเหตุของการปฏิเสธการจ่ายเงินชดเชยเยียวยา ลักษณะความผิด ประเด็นความต้องการให้ช่วยเหลือในลักษณะอื่น ๆ จึงยังไม่สามารถพิจารณา กำหนดนโยบายหรือมาตรการในการให้ความช่วยเหลือหรือให้ความดูแลกลุ่มผู้ขอรับเงินเยียวยาที่ถูกปฏิเสธ การจ่ายเงินชดเชยเยียวยาว่าจะมีแนวทางในการสร้างความชัดเจนในการยื่นขอรับเงิน หรือการให้ความช่วยเหลือในลักษณะอื่นที่เหมาะสม

จากการประเมินตัวชี้วัดนี้พบว่าประเด็นการให้ความช่วยเหลือในลักษณะอื่นที่เหมาะสมนั้น เป็นจุดอ่อนสำคัญของกระบวนการยุติธรรมไทย เนื่องจากระบบงานยุติธรรมของประเทศไทยนั้นมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือในรูปของตัวเงินชดเชยเยียวยาเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วเหยื่ออาชญากรรมหรือจำเลยที่ต้องถูกคุมขังเป็นเวลานานอาจได้รับความกระทบกระเทือนทางร่างกาย จิตใจ หรือถึงกับประสบปัญหาทางจิต ซึ่งต้องการความช่วยเหลือหรือการดูแลในลักษณะพิเศษ (Victim Support) แต่ในระบบงานยุติธรรมยังขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในส่วนนี้ หรือแม้แต่ตัวชี้วัดเองก็ไม่ได้มีการประเมินถึงมาตรการในการให้ความช่วยเหลือดูแลเหยื่ออาชญากรรม (Victim Support) ในลักษณะอื่นควบคู่ไปด้วย

นอกจากนี้จากการเปรียบเทียบตัวเลขที่สะท้อนจากตัวชี้วัดยังพบปัญหาหรือจุดอ่อนสำคัญในประเด็นที่ว่าผู้ที่ยื่นขอรับการชดเชยเยียวยายังถือว่ามีจำนวนน้อยอยู่มาก เมื่อเทียบกับผู้มีสิทธิที่ควรจะได้รับ การชดเชยเยียวยาทั้งหมด ในระยะต่อไปจึงควรเน้นการประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกในการยื่นคำร้อง รวมถึงมีการกำหนดเป้าหมายในตัวชี้วัดในการเพิ่มสัดส่วนผู้ได้รับการเยียวยาต่อผู้มีสิทธิทั้งหมดแทนตัวชี้วัดสัดส่วนผู้ขอยื่นคำร้องกับผู้ได้รับเงินชดเชย ซึ่งยังไม่ได้สะท้อนปัญหาของการให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม เป็นมาตรการเชิงรุกในการดูแลผู้มีสิทธิได้รับการชดเชยเยียวยา

5.6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (Do not have any miscarriages of justice)

ในระดับสากลเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs- Sustainable Development Goals) และตัวชี้วัดหลักนิติธรรมตามโครงการส่งเสริมความยุติธรรมทั่วโลก (WJP Rule of Law Index) นั้น ไม่ได้ระบุรายละเอียดถึงการพิสูจน์ทราบกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (miscarriages of justice) เป็นการเฉพาะเจาะจง แต่ในเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้กำหนดให้มีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศตามเป้าหมายย่อยที่ 16.10 ซึ่งมีความสอดคล้องกัน และในตัวชี้วัดหลักนิติธรรมก็มีการประเมินประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนคดี (Effective investigations) และกระบวนการยุติธรรมที่เป็นไปตามกระบวนการอันควร (Due Process) ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาถึงการช่วยเหลือในการต่อสู้คดีและพิสูจน์หลักฐานทางฝั่งผู้ถูกกล่าวหาด้วย

ในส่วนของการขับเคลื่อนการดำเนินการพิสูจน์ทราบกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (miscarriages of justice) ในระดับประเทศนั้น ในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดเนื้อหาเกี่ยวกับการพิสูจน์ทราบกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด (miscarriages of justice) แต่อยู่ในส่วนของประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมซึ่งมีการกำหนดให้มีการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง ที่กำหนดให้มีการพัฒนากลไกช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในการต่อสู้คดีที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และเพียงพอ เป็นส่วนหนึ่งของ

การสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงดังกล่าว โดยเนื้อหาในส่วนนี้ก็ได้ถูกกำหนด อยู่ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ในด้านกระบวนการยุติธรรม และแผนปฏิรูป ประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ที่กำหนดเนื้อหาในประเด็นการบังคับตามกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิและเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้โดยง่ายที่สอดคล้องกัน

ในการขับเคลื่อนงานด้านการบริหารงานยุติธรรมเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติด้านกระบวนการยุติธรรมนั้น การพิสูจน์ทราบกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด ถือเป็นจุดอ่อนที่สำคัญ ของกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ที่ยังไม่มีกลไกให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุม โดยไม่ได้กระทำความผิดอย่างเพียงพอ ในปัจจุบันเป็นเพียงการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดี ขึ้นมาพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2526 โดยมีสาระสำคัญว่าคดีอาญาหากมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำเลยต้องรับโทษ ทางอาญาแล้ว อาจมีการร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาใหม่ได้ เมื่อปรากฏว่าพยานหรือหลักฐาน ที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยนั้น เป็นการให้การเท็จหรือเป็นหลักฐานปลอม หรือมีพยานหลักฐานใหม่อันขัดแย้ง และสำคัญแก่คดีซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดนั้น จะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น ไม่ได้กระทำความผิด ประเด็นเรื่องการพิสูจน์ทราบกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด (miscarriages of justice) นั้น อาจไม่ได้มีการกล่าวถึงโดยตรงเป็นการเฉพาะเจาะจงในแผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) แต่ก็มีมีการกล่าวถึงในประเด็นของการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ในฝั่งจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหา และกระบวนการยุติธรรมที่เป็นไปตามกระบวนการอันควร (Due Process)

กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารงาน ยุติธรรมดังกล่าว โดยมีการแปลงจากแผนยุทธศาสตร์มาสู่การปฏิบัติ และมีการกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยกำหนดชุดตัวชี้วัดในด้านนี้ เพื่อขับเคลื่อนการบูรณาการจากทุกภาคส่วน ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อแก้ปัญหาการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด (miscarriages of justice) จากการประเมินตัวชี้วัดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีสถิติคดีรื้อฟื้นขึ้นมาพิจารณา คดีใหม่ถึง 54 คดี และจากรายงานของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการประชุมกลุ่มย่อยในการจัดเก็บข้อมูล ตัวชี้วัดด้านนี้ ได้ประมาณการว่าในแต่ละปีจะมีจำเลยที่ขอรับเงินชดเชยเยียวยาเนื่องจากพิสูจน์แล้วว่าไม่ได้ กระทำความผิดมากกว่า 40 รายต่อปี ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่สูงมาก

อย่างไรก็ตามมาตรการการรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาใหม่อีกครั้งก็จำกัดอยู่แต่เฉพาะในส่วนของการจำเลยที่ต้องเสียเวลาหรือถูกคุมขังมาถึงขั้นการพิจารณาคดีในชั้นศาลแล้ว ประกอบกับจะต้องมีนายหรือที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือ ยากที่บุคคลธรรมดาทั่วไปจะร้องขอให้ศาลรื้อฟื้นพิจารณาใหม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของผู้ที่ยากไร้ที่ไม่มีเงินประกันตัวและถูกคุมขังอยู่ในสถานที่ควบคุม ยิ่งเป็นเรื่องยากที่จะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้ การให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยในปัจจุบันจึงยังจำกัดที่ตัวจำเลย ซึ่งยังไม่ได้มีการคุ้มครองในส่วนของผู้ต้องหาแต่อย่างใด

การช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิดในส่วนนี้เคยมีนโยบายของกระทรวงยุติธรรม มอบหมายให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำหน้าที่รับคำร้องจากผู้ต้องหา/จำเลย หรือผู้แทน แล้วให้ดำเนินการตรวจสอบเหตุเบื้องต้น หากพบว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจเป็นผู้บริสุทธิ์ กรมสอบสวนคดีพิเศษจะช่วยเหลือในการสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ให้จำเลย หากมีพยานหลักฐานแน่ชัดก็สามารถยื่นหลักฐานให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งไม่ฟ้อง หรือนำพยานหลักฐานมายื่นต่อศาลในชั้นพิจารณาคดีหรือรื้อฟื้นคดีได้ การดำเนินการของกรมสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าวมีความสำเร็จ สามารถช่วยเหลือผู้บริสุทธิ์ได้หลายคดี แต่ในปัจจุบันไม่มีการดำเนินการแล้ว เนื่องจากเกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานตำรวจและกรมสอบสวนคดีพิเศษในการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยในบางคดี

ปัญหาสำคัญที่พบจากการประเมินตัวชี้วัด พบว่าหน่วยงานตำรวจหรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายมักจะชี้แจงว่าการดำเนินมาตรการตามตัวชี้วัดนี้ เป็นการป้องกันการจับผิดตัวตามหมายจับ หรือการให้สิทธิในการเข้าพบทนายความ ทั้งที่การให้ความช่วยเหลือไม่ให้ผู้บริสุทธิ์ถูกจับกุมดำเนินคดีนั้น ควรเป็นความร่วมมือของทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ยกตัวอย่างเช่น หากเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายมีมาตรการในการตรวจสอบทบทวนการจับกุมโดยไม่ชอบ หรือความรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อไม่ให้มีการจับผู้บริสุทธิ์อย่างไร หากเป็นหน่วยงานด้านสอบสวนมีกระบวนการทบทวนพยานหลักฐานหรือการเปิดโอกาสในการรวบรวมพยานหลักฐานฝั่งผู้ถูกกล่าวหาอย่างน้อยเพียงใด หากเป็นหน่วยงานอัยการมีมาตรการด้านการรื้อฟื้นคดีอย่างไร หากเป็นหน่วยงานศาลมีกระบวนการรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ทบทวนหมายจับ ตรวจสอบการจับกุมอย่างไร หรือหากเป็นหน่วยงานด้านการคุ้มครองสิทธิมีกระบวนการให้บริการด้านการป้องกันการจับผิดตัวอย่างไร หรือหากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุมขังได้มีการอำนวยความสะดวกในการรับเรื่องร้องเรียนและช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงพยานหลักฐานพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้อย่างไรด้วย จากการทบทวนตัวชี้วัดยังพบว่าหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการเปิดโอกาสให้มีการทบทวนหรือการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมในการนำเสนอพยานหลักฐานทางฝั่งผู้ถูกกล่าวหาเท่าที่ควร

5.7 ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice)

การประเมินว่าประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรมนั้น เป็นการประเมินกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมว่าจากการขับเคลื่อนการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมในด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ในฐานะประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักและเป็นผู้รับบริการจากกระบวนการยุติธรรมโดยตรงนั้นเกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธาในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลงอย่างไร และอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่น

ในระดับของตัวชี้วัดสากล ได้แก่ เป้าหมายและตัวชี้วัดระดับสากลอย่างเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs- Sustainable Development Goals) และตัวชี้วัดหลักนิติธรรมตามโครงการส่งเสริมความยุติธรรมทั่วโลก (WJP Rule of Law Index) รวมถึงในระดับยุทธศาสตร์ชาติตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ไม่ได้มีการระบุตัวชี้วัดภาพรวมในเรื่องความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเป็นประเด็นเฉพาะเจาะจงซึ่งควรมีการระบุไว้ในระดับแผนยุทธศาสตร์ในด้านกระบวนการยุติธรรมเป็นการเฉพาะ ยกเว้นแต่ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ที่มีการกำหนดตัวชี้วัดในเรื่องค่าเฉลี่ยในทุกมิติของระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม

ในระดับของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการบริหารงานยุติธรรมนั้น ตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 – 2565) และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566 - 2569) ทั้งสองฉบับ ได้ระบุเนื้อหาไว้ตรงกันว่า ได้กำหนดตัวชี้วัดในภาพรวมของแผนแม่บทว่า “ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมเพิ่มขึ้น” ซึ่งเป็นแนวคิดเดียวกันว่าให้ใช้ตัวชี้วัดเป็นตัววัดสัมฤทธิ์ผลของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม โดยในแผนแม่บทฉบับดังกล่าวก็ได้ใช้ผลตัวชี้วัดนี้ในการรายงาน

ผลประเมินความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งเป็นตัวสะท้อนสัมฤทธิ์ผลของแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติในภาพรวม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าระดับความเชื่อมั่นของประชาชนอยู่ในระดับสูงที่สุดเท่าที่เคยมีการประเมินตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 62.30 ซึ่งถือเป็นครั้งแรกที่ระดับความเชื่อมั่นถึงระดับค่อนข้างสูง จากทุกปีที่ประเมินมาจะอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยหรือปานกลาง โดยหากผลการประเมินในปีต่อไปยังคงรักษาระดับหรือสามารถเพิ่มระดับความเชื่อมั่นได้ ก็น่าจะถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

ตาราง 5.2 ผลการประเมินความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ผ่านมา

2561	2562	2563	2564	2565	2566
ร้อยละ 39.08 (ค่อนข้างน้อย)	ร้อยละ 29.21 (ค่อนข้างน้อย)	ร้อยละ 58.38 (ปานกลาง)	ร้อยละ 58.75 (ปานกลาง)	ร้อยละ 54.00 (ปานกลาง)	ร้อยละ 62.30 (ค่อนข้างสูง)

จากการสำรวจประชาชนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าสถานการณ์ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ได้รับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.49 (ร้อยละ 62.30) และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า “ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการ” อยู่ในระดับค่อนข้างมากค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 (ร้อยละ 64.75) โดยประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อ “สมรรถนะของผู้ให้บริการ” มากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.66 (ร้อยละ 66.50) และในประเด็น “ความสะดวกในการรับบริการ” ได้คะแนนน้อยที่สุด โดยได้รับคะแนนเฉลี่ย 3.54 (ร้อยละ 63.50) สำหรับในส่วนของ “ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” อยู่ในระดับค่อนข้างมากเช่นกัน โดยได้รับค่าคะแนนเฉลี่ย 3.39 (ร้อยละ 59.85) โดยประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการพิจารณาคดี” มากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.43 (ร้อยละ 60.75) และ “กระบวนการสืบสวนสอบสวน” ได้คะแนนน้อยที่สุด โดยได้รับคะแนนเฉลี่ย 3.33 (ร้อยละ 58.25) นอกจากนี้ ประชาชนเห็นว่าประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในภาพรวมที่ควรต้องพัฒนา/ปรับปรุงเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ได้แก่ ปรับปรุงปัญหาความล่าช้าในการให้บริการ เจ้าหน้าที่บางส่วนผลักภาระในการหาตัวคนร้ายให้กับประชาชนและไม่เต็มใจในการให้บริการ พัฒนาระบบติดตามความคืบหน้าและแจ้งผลการดำเนินงานอัตโนมัติผ่าน Application เช่น Line และเจ้าหน้าที่บางส่วนยังคงมีการเลือกปฏิบัติและเรียกรับสินบน ส่วนในประเด็นด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ควรพัฒนา/ปรับปรุง ได้แก่ ควรให้มีระบบตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในทุกกระบวนการ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ช่องทางการเข้าถึงความช่วยเหลือในคดีอาญาที่ประชาชนพึงมี การพัฒนามาตรการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติหรือเรียกรับสินบนในกระบวนการสืบสวนสอบสวนและสั่งฟ้องคดี

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลการจัดเก็บที่ผ่านมา พบว่าระดับความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม เพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 10 จากการสำรวจในปีก่อนหน้า โดยจากการสอบถามข้อมูลจากประชาชนพบว่าระดับความเชื่อมั่นที่เพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นี้ เกิดจากการที่หน่วยงานต้นน้ำ อย่างเช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการพัฒนาเชิงรุกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ด้วยระบบแจ้งความออนไลน์ และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศาล อัยการ มีการพัฒนาระบบการติดตามงานราชการ ให้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบติดตามสำนวนคดีในช่องทางออนไลน์ และประชาชนจำนวนมากเข้าถึงความช่วยเหลือทางคดีอาญามากขึ้นผ่านทางสำนักงานยุติธรรมจังหวัด

ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาระดับความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ภาครัฐจึงควรมีนโยบายเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการต่อประชาชนตลอดทั้งกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ออกแบบและพัฒนาระบบติดตามความคืบหน้าและแจ้งผลการดำเนินงานอัตโนมัติ กำหนดมาตรการป้องกันการเลือกปฏิบัติและเรียกรับสินบนที่เป็นรูปธรรม การบังคับใช้กฎหมายควรมีความเด็ดขาดมากกว่าในปัจจุบันโดยเฉพาะฐานความผิดที่เกี่ยวกับเพศหรืออาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรง รวมทั้งมาตรการในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกถึงการดำเนินงานของหน่วยงาน เช่น ช่องทางช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่อและผู้เสียหายในคดีอาญา โดยจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์เพื่อให้ทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่มทุกวัย

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา

โครงการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด 7 ด้าน 21 ตัวชี้วัด รายงานในส่วนนี้เป็นการสรุปข้อค้นพบและสถานการณ์สำคัญด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ แนวทางการจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และข้อค้นพบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จากการจัดเก็บและประเมินผลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 นี้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม และนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการนำไปใช้ประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

6.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แบ่งวิธีการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสำรวจประชาชน จำนวน 3 ตัวชี้วัด 2) การสังเกตและการประเมินตนเอง จำนวน 4 ตัวชี้วัด 3) การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ จำนวน 8 ตัวชี้วัด และ 4) การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการเชิงพรรณนา จำนวน 6 ตัวชี้วัด รายละเอียดดังนี้

6.1.1 การสำรวจประชาชน (PS - Public Survey) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจข้อมูล โดยการสำรวจตามโครงการนี้ใช้เครื่องมือแบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนเป็นระดับขั้น (Multi - Stage Random Sampling) จาก 6 ภูมิภาคทั่วประเทศและกรุงเทพฯ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคใต้ชายแดน ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพฯ โดยมีกลุ่มตัวอย่างภูมิภาคละ 400 คน จำนวน 2,800 ตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เคยและกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยติดต่อ/รับบริการในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรมในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี จำนวนเท่า ๆ กัน จากนั้นจึงนำผลการสำรวจที่ได้มารายงานค่าคะแนนดังนี้

6.1.2 การสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – Self Assessment and Observation) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานผลการดำเนินงานโดยการให้ข้อมูลประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดจากคำถามปลายเปิดในแบบประเมินตนเองและการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากนั้นจึงประเมินผลการดำเนินงานโดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทบทวนและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แล้วจึงนำค่าคะแนนประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมารายงานค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดแต่ละตัว

6.1.3 การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) ดำเนินการโดยรวบรวมข้อมูลสถิติทางการ (AD – Administrative Data) จากหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการประเมินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ คะแนนผลการปฏิบัติงานซึ่งใช้วิธีการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับค่าเป้าหมาย (Baseline) ซึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ค่าแนวโน้มเชิงเส้น (Linear Trendline Analysis) และคะแนนคุณภาพของข้อมูลซึ่งเป็นผลจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงนำคะแนนทั้ง 2 ส่วนมารวมกัน และนำมารายงานเป็นค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัด

6.1.4 การจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการเชิงพรรณนา (ADQ - Administrative Data with Qualitative Judgement) ดำเนินการโดยให้หน่วยงานจัดทำรายงานการประเมินตนเองประกอบกับชี้แจงข้อมูลในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ทำการประเมินค่าคะแนนลักษณะเดียวกับวิธีการสังเกตและการประเมินตนเอง

6.2 ข้อค้นพบและสถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านกระบวนการยุติธรรมที่สำคัญปรากฏข้อค้นพบที่แสดงให้เห็นถึงภาพรวมสถานการณ์อาชญากรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และจุดอ่อน-จุดแข็ง ของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

1) ระดับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานของประชาชนยังคงอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องร่วมกันยกระดับความรู้ของประชาชน และยังคงต้องพัฒนามาตรการเชิงรุก เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิพื้นฐานผ่านช่องทางที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ ทุกกลุ่มทุกวัย การลงพื้นที่และขยายเครือข่ายการบริการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิพื้นฐานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ เป็นต้น โดยเน้นไปที่ประเด็นการสร้างความรู้ในกฎหมายพื้นฐานซึ่งเป็นด้านที่มีคะแนนการประเมินต่ำที่สุด ด้วยการจัดทำชุดความรู้และเผยแพร่กฎหมาย เช่น กฎหมายปกครองและการกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายเกี่ยวกับการหลอกลวงเอาเปรียบประชาชน กฎหมายเกี่ยวกับการก่อภัยอันตรายและภัยต่อความสงบเรียบร้อย และกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

2) สถิติอาชญากรรมความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อพิจารณาสถิติอาชญากรรมอื่น ๆ พบว่าเพิ่มขึ้นสวนทางกับสถิติอาชญากรรมของตำรวจ โดยเฉพาะอาชญากรรมชีวิตและร่างกายซึ่งเป็นการใช้ความรุนแรงและใช้อาวุธปืนในการก่อเหตุ จากข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey) พบว่าอัตราอาชญากรรมมากกว่าจำนวนการรับแจ้งของตำรวจ

ถึง 50.74 เท่า โดยปัจจัยที่ส่งผลให้สถิติอาชญากรรมลดลงอย่างมาก อาจเป็นผลมาจากการไม่รับแจ้งคดีของตำรวจ เช่นเดียวกับการรับสำนวนคดีไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดของอัยการที่น้อยลงมาก สวนทางกับคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหา หรือมีการออกหมายจับ ส่งผลให้มีเหยื่ออาชญากรรมจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรม

3) อาชญากรรมที่มีลักษณะก่อเหตุเผชิญหน้า (Street Crime) ลดน้อยลง ในขณะที่อาชญากรรมบางประเภทเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชญากรรมองค์กร (Organized Crimes) ที่หันมาใช้ช่องทางออนไลน์ในการซื้อขายสินค้าผิดกฎหมาย การหลอกลวงฉ้อโกงอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พบว่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญ แม้ในปัจจุบันทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการพัฒนาระบบการรับแจ้งความออนไลน์ส่งผลให้มีจำนวนการแจ้งความเพิ่มมากขึ้นหลายเท่าตัว แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังควรต้องพัฒนามาตรการเชิงรุกและการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการป้องกันปราบปรามเพื่อให้เท่าทันต่อรูปแบบการก่ออาชญากรรมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

4) ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในระดับค่อนข้างมากและเพิ่มขึ้นสูงที่สุดในการจัดเก็บข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยจากการจัดเก็บข้อมูลพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อมาตรการในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะการที่หน่วยงานต้นน้ำ อย่างเช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการพัฒนาเชิงรุกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีด้วยระบบแจ้งความออนไลน์ และหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศาล อัยการ มีการพัฒนาระบบการติดต่องานราชการให้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบติดตามสำนวนคดีในช่องทางออนไลน์ รวมถึงการที่ประชาชนจำนวนมากสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือและได้รับเงินชดเชยเยียวยาตามสิทธิขั้นพื้นฐานมากขึ้นผ่านทางสำนักงานยุติธรรมจังหวัด

5) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมยังคงประสบปัญหาในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุทนาการ พ.ศ. 2565 โดยหน่วยงานที่ พระราชบัญญัติเกี่ยวข้องกับภาระงานโดยตรง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาจประสบปัญหาด้านกำลังพล อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมาย การร้องเรียน การกำกับดูแลป้องกันการซ้อมทรมานหรือทำให้นุทนาการซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่นเดียวกันกับหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางอ้อมก็ยังคงขาดแคลนกำลังพลและเครื่องมือเครื่องใช้ที่สามารถรองรับผู้เสียหายจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติ เช่นกัน

6) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรในระยะยาว เช่น ระบบการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล การพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้หรือพัฒนาระบบงานเพื่อลดภาระงานที่ไม่จำเป็นของเจ้าหน้าที่ และการวิเคราะห์คุณสมบัติของบุคลากรที่จำเป็นต่อปัจจัยความเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดความเข้าใจถึงประโยชน์และความสำคัญของการจัดทำข้อมูลต้นทุนผลผลิต การประเมินความคุ้มค่า การประเมินต้นทุนแรงงานและเวลา หน่วยงานหลายหน่วยงานได้สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานยังขาดงบประมาณและกำลังพลในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรม แต่ไม่ได้สะท้อนว่าได้มีความพยายามในการบริหารจัดการทรัพยากรหรือการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนจากผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น (Social Return of Investment : SROI) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าของการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม

7) ปัญหาด้านการช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุขยังคงไม่ได้รับการแก้ไข จากการประเมินพบว่ามีการติดตามผู้พ้นโทษได้จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้พ้นโทษทั้งหมด แม้จะมีความพยายามในการจัดตั้งศูนย์ CARE support เพื่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีโครงการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พ้นโทษ/ฟื้นคืนความประพฤติ และเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น แต่ในทางปฏิบัติก็ยังพบว่าเป็นช่องว่างที่ยังไม่มีหน่วยงานใดที่จะรับผิดชอบในการดูแลผู้กระทำผิดหลังปล่อย (Aftercare Service) โดยตรง อย่างจริงจัง และนับว่าเป็นจุดอ่อนที่สำคัญในระบบงานพัฒนาพฤตินิสัยของกระบวนการยุติธรรมไทย

8) ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานหลักในการรื้อฟื้นคดีหรืออำนวยความสะดวกโดยช่วยเหลือให้ผู้ต้องหา มีโอกาสในการรื้อฟื้นคดีหรือการเข้าถึงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ แม้ว่าในงบประมาณนี้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนคดีที่มีการรื้อฟื้นเนื่องจากจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยซึ่งไม่ได้กระทำความผิดจำนวนมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยการหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในตรวจสอบและรื้อฟื้นคดีที่มีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยซึ่งไม่ได้กระทำความผิด

6.3 แนวทางการพัฒนาตัวชี้วัดในระยะต่อไป

ในการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 แต่ละตัวชี้วัด มีข้อเสนอแนะซึ่งเป็นข้อบกพร่องที่พบจากการจัดเก็บข้อมูล และตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยในรายงานฉบับนี้ได้มีการสรุปข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาข้อมูลตัวชี้วัดในระยะต่อไปเป็นรายตัวชี้วัดแยกตามกลุ่มตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

6.3.1 แนวทางการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลสำรวจประชาชน (PS-Public Survey) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการทบทวนการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในส่วนนี้ได้มีข้อเสนอแนะในภาพรวมว่าควรมีการเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อลดความคลาดเคลื่อน พิจารณาใช้การศึกษาสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายการจัดเก็บข้อมูลในระยะยาว และอาจมีการพิจารณาเก็บข้อมูลต่างหน่วยงานร่วมกันในอนาคต

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
R1 PS	สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมาย และความรู้พื้นฐาน ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก	- ควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อลดความคลาดเคลื่อน - พิจารณาการติดตามสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายการจัดเก็บข้อมูลในระยะยาว - การวัดระดับการรับรู้ความเข้าใจอาจใช้แบบทดสอบวัดความรู้ แทนการสอบถามความคิดเห็น
E2 PS	ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง	- พิจารณาค่าเป้าหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดว่าให้ประชาชนมีความหวาดกลัวภัยไม่เกินร้อยละ 40 นั้น เป็นการกำหนดเป้าหมายที่ต่ำเกินไปหรือไม่ - ในการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมเพื่อนำมากำหนดนโยบายควรมีการสำรวจประเด็นที่ทำให้ประชาชนหวาดกลัว เช่น ประเภทอาชญากรรมที่หวาดกลัว จุดหรือพื้นที่ที่ทำให้หวาดกลัว เช่น ดึก ráง ว่าง รุ่ง มั่ว สุม ปัญหายาเสพติด เป็นต้น
ET1 PS	ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม	- ควรเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อลดความคลาดเคลื่อน - พิจารณาการติดตามสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายการจัดเก็บข้อมูลในระยะยาว

6.3.2 แนวทางการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB – Self Assessment and Observation) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการทบทวนการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในส่วนนี้ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลและรายงานผลตัวชี้วัด การกำหนดบทบาทและกิจกรรมที่จะต้องประเมินให้ชัดเจน และการบูรณาการตัวชี้วัดที่ซ้ำซ้อนหรือแยกประเด็นสำคัญในตัวชี้วัดบางตัวออกมาเป็นตัวชี้วัดเฉพาะ โดยมีรายละเอียดข้อเสนอแนะเป็นรายประเด็นตัวชี้วัดสรุปได้ดังนี้

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
G2 SA OB	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม	- พบปัญหาว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เข้าใจประเด็นความถูกต้องและเที่ยงธรรมโดยรายงานเพียงผลการปฏิบัติตามปกติของหน่วยงาน ซึ่งควรมีการกำหนดค่านิยามให้ชัดเจนว่าต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำภารกิจอะไรและจะประเมินภารกิจด้าน “ความถูกต้องและเที่ยงธรรม” อย่างไร - การวัดตัวชี้วัดนี้มีหลายมิติมากเกินไป ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ง่าย โดยวัดทั้งความถูกต้อง ความเที่ยงตรง การไม่เลือกปฏิบัติ และการทุจริต โดยอาจพิจารณาแยกตัวชี้วัดหรือนำมิติที่ใกล้เคียงกันไปรวมกับตัวชี้วัดอื่น
G8 SA OB	สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากร ทั้งเครื่องมืองบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับภาระงาน	- หน่วยงานส่วนใหญ่มีการจัดทำต้นทุนผลผลิตของหน่วยงานและทราบข้อมูลงบประมาณ ทรัพยากร กำลังคน เป็นอย่างดี แต่ขาดการนำข้อมูลต้นทุนผลผลิตไปใช้เพื่อเปรียบเทียบกับนโยบายหรือมาตรการสร้างสรรค์ว่าสามารถช่วยประหยัดงบประมาณและกำลังคนมากน้อยเพียงใด - ควรนำการประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนจากผลลัพธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น (Social Return of Investment : SROI) มาใช้กับตัวชี้วัดนี้
G9 SA OB	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ	- การประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) ที่เดิมกำหนดให้เป็นกรอบการประเมินตัวชี้วัดอาจไม่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของตัวชี้วัดนี้ - ตัวชี้วัดนี้ควรเน้นที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากกว่าการวิเคราะห์สถานะของทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงาน
G10 SA OB	หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ	- การประเมินตัวชี้วัดนี้ควรเน้นมิติการประเมินระบบงานที่มีความซ้ำซ้อนกับงานเอกสาร และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เป็นจุดอ่อนของประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านนี้ - ควรพิจารณาในมิติของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่การดำเนินการด้วยระบบดิจิทัลเต็มรูปแบบ

6.3.3 แนวทางการจัดเก็บรวบรวมสถิติข้อมูล (AD – Administrative Data) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการทบทวนการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในส่วนนี้ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพและความครบถ้วนของข้อมูล หรือขยายขอบเขต ความครบถ้วนของข้อมูล และการพัฒนาระบบข้อมูลซึ่งรวมถึงการบูรณาการการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเพื่อให้สถิติ ที่ต้องใช้การวิเคราะห์ข้ามหน่วยงานมีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยมีรายละเอียดข้อเสนอแนะเป็นรายประเด็นตัวชี้วัด สรุปได้ดังนี้

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
E1 AD	อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง	- สถิติอาชญากรรมควรเพิ่มสถิติของกรมสอบสวนคดีพิเศษให้ครบถ้วน - พิจารณาเพิ่มกลุ่มอาชญากรรมพิเศษที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย เช่น การค้ามนุษย์ การเรียกค่าไถ่ข้อมูล (อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์) องค์การอาชญากรรม - พัฒนาระบบข้อมูลกลางด้านสถิติอาชญากรรม และการกำหนดมาตรการการรายงานสถิติคดีของแต่ละหน่วยงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
G1 AD	จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูล และถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน มีจำนวนลดน้อยลง	- ปัจจุบันใช้สถิติการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรมของ กสม. เป็นตัวชี้วัดซึ่งเป็นรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวม แต่ยังขาดประเด็นสำคัญด้านการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิพื้นฐาน (เช่น การซ้อมทรมาน บังคับบุคคลสูญหาย) - ปี พ.ศ. 2565 มีการออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. 2565 ดังนั้นจึงควรมีการจำแนก ข้อมูลการร้องเรียนเกี่ยวกับการซ้อมทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย
G3 AD	คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่อง ในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติ และ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซง มีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา	- ควรเพิ่มการจัดเก็บตัวชี้วัดนี้จาก สำนักงาน ป.ป.ท. ด้วย - การเลือกปฏิบัติอาจมีความซ้ำซ้อนกับตัวชี้วัด G2 อาจพิจารณา แยกเป็นตัวชี้วัดเฉพาะต่างหาก และอาจพิจารณาบริบทของ การเลือกปฏิบัติด้วยความเกลียดชัง (Hate Crime) และการเหยียดสีผิว ชนชาติ เชื้อชาติ (Racism)
RE1 AD	ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมา กระทำผิดซ้ำลดลง	- หน่วยงานพัฒนานิสัยมีการจัดทำข้อมูลกระทำผิดซ้ำของตนเองที่ดี แต่ยังมีปัญหาการวิเคราะห์ข้อมูลกรณีผู้กระทำผิดมีการกระทำผิดซ้ำ แล้วอยู่ในความดูแลของต่างหน่วยงาน

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
		- มีโครงการพัฒนาฐานข้อมูลผู้กระทำผิดเชื่อมโยงกันแต่ยังไม่ได้เชื่อมโยงเต็มรูปแบบ
RE2 AD	ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข	- ควรมีการกำหนดขอบเขตนิยามการกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างเป็นปกติสุขนั้น หมายถึงอะไรบ้าง ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน - ในระยะต่อไปควรมีการประเมินในประเด็นสัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถติดตามตัวได้เมื่อเทียบกับจำนวนผู้พ้นโทษที่ได้รับการปล่อยตัวทั้งหมดด้วย
A1 AD	สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น	- ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลคดีอาญากับสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าเหยื่อที่ควรได้รับการเยียวยาทั้งหมดมีเท่าใด แล้วรายงานสัดส่วนผู้ได้รับการเยียวยากับเหยื่อที่เข้าเกณฑ์ทั้งหมด
A2 AD	จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขังและภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ	- ควรมีการรายงานจำนวนเงินชดเชยเยียวยา และสาเหตุที่ปฏิเสธการชดเชยเยียวยา อันอาจเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์และพัฒนาการคุ้มครองเยียวยาในส่วนนี้
D2 AD	จำนวนคดีที่มีการร้องฟื้นคืนมาเนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	- ควรเพิ่มการจัดเก็บข้อมูลเหตุผลที่ขอให้รื้อฟื้นคดี และผลคดีว่าในที่สุดแล้วศาลอนุญาตให้รื้อฟื้นคดีเป็นจำนวนเท่าใด - ควรมีการนำข้อมูลการชดเชยเยียวยาจำเลยที่ไม่ได้กระทำความผิดนำมาเปรียบเทียบ

6.3.4 แนวทางการการจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการเชิงพรรณนา (ADQ - Administrative Data with Qualitative Judgement) เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการทบทวนการจัดเก็บตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในส่วนนี้ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มเติมประเด็นเนื้อหาในการรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมและพัฒนากลไกกระบวนการยุติธรรมที่ยังเป็นจุดอ่อนหรือยังไม่มีมีการดำเนินการเพื่อให้มีการรายงานผลการดำเนินการในอนาคต โดยมีรายละเอียดข้อเสนอแนะเป็นรายประเด็นตัวชี้วัดสรุปได้ดังนี้

ตัวชี้วัด		ประเด็นพัฒนาตัวชี้วัด
G4 ADQ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนด ระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถ ตรวจสอบติดตาม (Tracking)	- การจัดเก็บตัวชี้วัดในระยะต่อไปควรมีการจัดเก็บระยะเวลาที่แท้จริง เป็นระยะเวลามาตรฐานแล้วผลักดันให้หน่วยงานนำข้อมูลไปใช้ ในการพัฒนาขั้นตอนและระยะเวลาตามกระบวนการ
G5 ADQ	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรม มีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้าน การบริหารจัดการให้มีความโปร่งใส และแจ้งให้ประชาชนรับทราบ	- ควรเน้นความโปร่งใสในเรื่องของการแจ้งผลการดำเนินการและ ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยมีต้องร้องขอ - พิจารณาใช้การประเมินโดยใช้การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย (ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ต้องโทษ และครอบครัว) ในระยะต่อไป
G6 ADQ	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อ ต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติ หรือผลประโยชน์	- ควรพิจารณาแยกตัวชี้วัดออกจากการเรียกร้องผลประโยชน์ - หน่วยงานทั่วไปยังขาดการรายงานเกี่ยวกับการป้องกันการเรียกร้อง ผลประโยชน์ - ตัวชี้วัดนี้ในเชิงลึกควรพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิบัติเป็นพิเศษ เพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง (เช่น เหลือความรุนแรงในครอบครัว)
G7 ADQ	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีกระบวนการทบทวนและปรับปรุง ประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน	- ควรมีการพัฒนากระบวนการคัดกรองเรื่องร้องเรียนเพื่อจัดลำดับ ความสำคัญเรื่องเร่งด่วน และกรณีร้องเรียนซ้ำซ้อนหลายหน่วยงาน และระบบรับเรื่องร้องเรียนกลาง - พิจารณาพัฒนากลไกการรับเรื่องร้องเรียนที่ต้องดูแลผู้ร้องเรียน เป็นพิเศษ เช่น ในพื้นที่พิเศษ (เช่น ชายแดนใต้) หรือกลุ่มเปราะบาง
G11 ADQ	หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรม การเข้าถึงความยุติธรรม	- หน่วยงานส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดทำข้อมูลในส่วนนี้ อาจพิจารณา ให้หน่วยงานกลางเป็นผู้สำรวจประชาชน หรือพัฒนาสถิติทางการ ในด้านนี้ในอนาคต
D1 ADQ	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	- ยังมีความสับสนในการรายงาน จากที่หน่วยงานมักจะรายงานเฉพาะ ในส่วนของการป้องกันการจับผิดคนตามหมายจับ แต่ไม่ได้รายงานว่ามี มาตรการในทบทวนพยานหลักฐานกรณีจับกุมผู้บริสุทธิ์อย่างไร จึงควรปรับคำนิยามให้ชัดเจน

6.4 ข้อค้นพบสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม
ของประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ปรากฏข้อค้นพบสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาสำหรับการนำไป
ใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย และการพัฒนาทางวิชาการ ดังนี้

6.4.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการประเมินค่าคะแนนตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านที่ได้คะแนนต่ำสุด คือด้านการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (0.485) โดยในระยะต่อไปควรเน้นการสร้างความรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานในพื้นที่ต่าง ๆ เหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร แม้จะดูเหมือนจะเป็นพื้นที่ซึ่งประชาชนน่าจะมีการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานมากที่สุดแต่จากการสำรวจกลับพบว่า เป็นพื้นที่ซึ่งมีระดับการรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานน้อยที่สุด เนื่องจากในชุมชนมีลักษณะที่เป็นพื้นที่ซึ่งเจ้าหน้าที่เข้าถึงยาก เช่น อาคารสูง หมู่บ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม เป็นต้น ดังนั้นอาจเป็นสาเหตุให้การจัดกิจกรรมไม่ทั่วถึง ซึ่งอาจจำเป็นต้องเน้นการเข้าถึงด้วยสื่อสมัยใหม่ต่าง ๆ แทน และเน้นไปที่การจัดทำชุดความรู้และเผยแพร่กฎหมายที่มีระดับการประเมินต่ำสุดก่อน อาทิ กฎหมายปกครองและการกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายเกี่ยวกับการหลอกลวง เอารัดเอาเปรียบประชาชน กฎหมายเกี่ยวกับการก่อกวนอันตรายและภัยต่อความสงบเรียบร้อย และกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคง กฎหมายเกี่ยวกับที่ดินทำกินและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

2) สถานการณ์อาชญากรรมในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด โดยแนวโน้มการกระทำผิดที่กระทำต่อหน้าลดน้อยลง โดยอาชญากรรมทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการหลอกลวงฉ้อโกงเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด แม้จะมีการออกกฎหมายมาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีแล้ว แต่ก็ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาต่อหลายประการ เช่น พัฒนามาตรฐานการเปิดบัญชีเพื่อป้องกันการเปิดบัญชีแทนกัน การคุ้มครองความรับผิดทางแพ่งของเอกชนในการอายัดบัญชี การดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ กรณีคนร้ายอยู่ต่างประเทศ เป็นต้น

3) หน่วยงานควรพิจารณาลดขั้นตอนการดำเนินงานที่มีความยุ่งยากและข้อจำกัดทางกฎหมาย บางประการ เพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานที่เริ่มมีการนำเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เช่น ระบบการแจ้งความออนไลน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม (CIOS) แต่ส่วนใหญ่ระบบเหล่านี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มรูปแบบ เนื่องจากติดข้อจำกัดระเบียบกฎหมายการปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมตามรูปแบบดั้งเดิม แม้จะได้มีการพัฒนากฎหมายการปฏิบัติราชการอิเล็กทรอนิกส์รองรับไว้แล้วก็ตาม

4) เร่งรัดการออกกฎหมายควบคุมกระท่อมกัญชาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด เนื่องจากกลายเป็นสิ่งถูกกฎหมายซึ่งเป็นสาเหตุหลักอย่างหนึ่งของความหวาดกลัวภัยอาชญากรรม

5) ในอนาคตควรมีการพัฒนากระบวนการรับเรื่องร้องเรียนกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเรื่องร้องเรียน เพื่อจัดลำดับความสำคัญของเรื่องร้องเรียน และแก้ปัญหาในการจัดการข้อร้องเรียนที่มีลักษณะเป็นการประวิงเวลาในคดี เรื่องร้องเรียนที่ซ้ำซ้อน เรื่องร้องเรียนที่ไม่มีมูล ฯลฯ

6) พัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลกระบวนการยุติธรรมระหว่างต่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเน้นให้เกิดขึ้นจริง โดยกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระยะต่อไป อันได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูลทางคดี ประวัติอาชญากร และผลคดีระหว่างตำรวจกับหน่วยงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัย และการเชื่อมโยงข้อมูลคดีทุจริตที่มีการส่งต่อสำนวนข้ามหน่วยงาน รวมถึงการยกเลิกการนำข้อมูลจากเอกสารมาบันทึกลงระบบให้มีความซ้ำซ้อนเป็นภาระงานเพิ่มขึ้น

7) ตัวชี้วัดเรื่องการลดการกระทำผิดซ้ำเป็นอีกตัวชี้วัดหนึ่งที่มีค่าคะแนนต่ำสุด (0.491) และพบอัตราการกระทำผิดซ้ำเพิ่มขึ้นในหน่วยงานพัฒนาพฤตินิสัย ซึ่งปัญหาสำคัญอยู่ที่การช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข ซึ่งจากการประเมินพบว่ามีการติดตามผู้พ้นโทษได้จำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับผู้พ้นโทษทั้งหมด ในอนาคตควรจะต้องมีการพัฒนาระบบการดูแลผู้กระทำผิดหลังปล่อย (Aftercare Service) ให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรงและกำหนดกลไกในการทำงานในด้านนี้อย่างจริงจังโดยอาจตั้งหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาภาคเอกชน เข้ามาร่วมด้วย

8) ประเทศไทยยังไม่มีระบบงานที่ชัดเจนด้านการช่วยเหลือดูแลเหยื่ออาชญากรรมรวมถึงผู้บริสุทธิ์ที่ถูกดำเนินคดีที่อาจได้รับความกระทบกระเทือนทางร่างกาย จิตใจ หรือถึงกับประสบปัญหาทางจิต มีเพียงการจ่ายเงินชดเชยเยียวยาเท่านั้น และรวมถึงกลไกในการช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาคดีที่เป็นผู้ยากไร้หรือผู้ที่ถูกควบคุมตัวให้สามารถเข้าถึงบริการในการทบทวนพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ดังนั้นจึงควรมีการพิจารณาอย่างจริงจังในการสร้างกลไกด้านการช่วยเหลือดูแลเหยื่อ (Victim Support) และการช่วยเหลือตรวจสอบกรณีมีการจับผู้บริสุทธิ์มาดำเนินคดี (Miscarriage Case Review)

6.4.2 ข้อเสนอการพัฒนาทางวิชาการ

1) ปัจจุบันการจัดเก็บข้อมูลการสำรวจประชาชนใช้กลุ่มตัวอย่าง 2,800 ตัวอย่าง ซึ่งในระยะต่อไปในการสำรวจประชาชนควรมีการพิจารณาเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นเพื่อลดความคลาดเคลื่อนหรือพิจารณาดำเนินการร่วมกับการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน ซึ่งจะต้องปรับมาตรฐานและวิธีการสุ่มตัวอย่างให้ตรงกันก็จะสามารถประหยัดงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งอาจรวมถึงการสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนที่ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็มีการดำเนินการด้วย ในโครงการสำรวจที่มีการดำเนินการซ้ำซ้อนกันหากมีการบูรณาการเป็นโครงการเดียวกันจะช่วยประหยัดงบประมาณได้มากขึ้น

2) การสำรวจข้อมูลประชาชนในอนาคตหากสามารถพัฒนาไปใช้วิธีการติดตามสำรวจกลุ่มตัวอย่างเดิมเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง (Cohort Study) จะช่วยลดงบประมาณในจัดเก็บข้อมูลได้มาก และทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากขึ้น ในขณะที่เป็นการสำรวจประชาชนกลุ่มเดิมจะทำให้สามารถสะท้อนภาพความรู้สึกของประชาชนต่อความเปลี่ยนแปลงของกระบวนการยุติธรรมได้แม่นยำมากขึ้น

3) ควรพิจารณาถึงการสำรวจข้อมูลประชาชนกลุ่มอื่นที่จะช่วยสะท้อนภาพกระบวนการยุติธรรมในมิติต่าง ๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น เช่น การสำรวจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเพื่อสะท้อนการรับรู้ต่อการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของผู้ชี้วัดด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance of Justice) หรือการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้ต้องโทษ และครอบครัว) เพื่อทราบถึงระยะเวลาที่แท้จริงในการรับบริการ มุมมองต่อความโปร่งใส และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนภาคประชาชนในการติดต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ไม่เคยมีการเก็บข้อมูลต้นทุนการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน

4) ในระยะต่อไปควรมีการพัฒนากระบวนข้อมูลเพื่อให้สะท้อนกับเป้าประสงค์ของตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น เช่น สถิติการละเมิดสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่จะต้องมีการจัดเก็บประเด็นต่าง ๆ ให้ครบถ้วน (ได้แก่ สิทธิในการไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยอำเภอใจ สิทธิในการแจ้งเหตุผลและข้อกล่าวหาในการถูกจับกุม สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เป็นต้น นอกจากนั้นหมายรวมถึง ต้องไม่มีการละเมิดสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจถูกพักใช้ได้ เช่น ไม่มีการฆาตกรรม ไม่มีการทรมาน ไม่มีการบังคับบุคคลให้สูญหาย) สถิติอาชญากรรมต้องรวมถึงคดีอาชญากรรมพิเศษที่มีความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย สถิติการทุจริตและแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องรวมข้อมูลของหน่วยงานของ สำนักงาน ป.ป.ท. ด้วย สถิติการกระทำผิดซ้ำที่จะต้องรวบรวมข้อมูลของผู้กระทำผิดที่กระทำผิดซ้ำ แล้วภายหลังไปกระทำผิดซ้ำซึ่งอยู่ในความดูแลของหน่วยงานอื่น

ภาคผนวก

ผนวก ก. แบบสอบถามการสำรวจประชาชน (Public Survey)

รหัสพื้นที่.....
แบบสอบถามลำดับที่.....

สำนักงานกิจการยุติธรรม

แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามที่สำนักงานกิจการยุติธรรมได้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเพื่อนำข้อมูลมาใช้กำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย และแนวทางการแก้ปัญหา ร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จะรายงานผลโดยภาพรวม ไม่ระบุผลเป็นรายบุคคลหรือ บ่งบอกว่าผู้ตอบนั้นเป็นใคร และจะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบเป็นความลับสูงสุดตามจรรยาบรรณของนักวิจัย โดยข้อมูลส่วนบุคคลของท่านจะถูกเข้ารหัสด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยคณะผู้วิจัยจะไม่นำข้อมูลส่วนบุคคลของท่านไปเผยแพร่แก่บุคคลภายนอก ผู้มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลที่จะเข้ารหัสไว้จะจำกัดการเข้าถึงเฉพาะสำนักงานกิจการยุติธรรมและผู้มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลตามที่สำนักงานฯ กำหนด อย่างไรก็ตาม สำหรับข้อมูลที่เผยแพร่แก่สาธารณชน จะไม่มีการแสดงข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้ จะแสดงเพียงรหัสของแบบสอบถามเท่านั้น

เนื้อหาแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ข้อมูลบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1.1 เพศ ☐ (1) ชาย ☐ (2) หญิง ☐ (3) เพศทางเลือก

1.1.2 อายุ ปี (เต็มปีบริบูรณ์)

1.1.3 รายได้

- ☐ (1) ไม่เกิน 15,000 บาท ☐ (2) 15,001-25,000 บาท ☐ (3) 25,001-35,000 บาท
☐ (4) 35,001-45,000 บาท ☐ (5) 45,001-55,000 บาท ☐ (6) 55,001-65,000 บาท
☐ (7) 65,001-75,000 บาท ☐ (8) มากกว่า 75,000 บาท

1.1.4 อาชีพ

- ☐ (1) ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ (2) พนักงานเอกชน ☐ (3) นักเรียน/นักศึกษา
☐ (4) รับจ้างทั่วไป ☐ (5) เกษตรกรรม ☐ (6) ประกอบธุรกิจ
☐ (7) ไม่ได้ประกอบอาชีพ ☐ (8) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

1.1.5 การศึกษาระดับสูงสุด

- ☐ (1) ไม่เคยเข้ารับการศึกษ ☐ (2) การศึกษานอกระบบ (กศน.) ☐ (3) ประถมศึกษา
☐ (4) มัธยมศึกษา ☐ (5) ปวช. ☐ (6) ปวส.
☐ (7)ปริญญาตรี ☐ (8)ปริญญาโท ☐ (9) สูงกว่าปริญญาโท
☐ (10) การศึกษาในรูปแบบอื่น โปรดระบุ

1.1.6 ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ท่านเคยมาติดต่อหรือรับบริการจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหรือไม่

- ☐ (1) เคย กรุณาระบุหน่วยงาน
☐ (2) ไม่เคย

1.1.6.1 ท่านเคยมาติดต่อหรือรับบริการจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในสถานะใด

- ☐ (1) ผู้มาติดต่อหรือรับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด
☐ (2) ผู้มาติดต่อหรือรับบริการโดยอ้อม ได้แก่ ญาติ ผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายหรือผู้กระทำผิด

1.2 สถานะของท่านในครัวเรือน (ท่านมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเจ้าของบ้านอย่างไร)

- ☐ (1) เจ้าของบ้าน ☐ (2) คู่สมรส ☐ (3) บิดามารดา ☐ (4) บุตร
- ☐ (5) ปู่/ย่า/ตา/ยาย ☐ (6) หลาน ☐ (7) พี่/น้อง ☐ (8) ลุง/ป้า/น้า/อา
- ☐ (9) อื่น ๆ โปรดระบุ

1.3 พื้นที่

☐ (1.2.1) กรุงเทพมหานคร	☐ (1.2.2) จังหวัดอื่นๆ (ระบุ).....
เขต.....	อำเภอ.....
แขวง.....	ตำบล.....
เขตสถานีตำรวจ.....	เขตสถานีตำรวจ.....
	อบต./ท.ตำบล/ท.เมือง/ท.นคร.....

1.4 ลักษณะบริเวณที่อยู่อาศัย

- ☐ (1) หมู่บ้าน/บ้านจัดสรร (มี รปภ.)
- ☐ (2) หมู่บ้าน/บ้านจัดสรร (ไม่มี รปภ.)
- ☐ (3) ที่พักอาศัยในเขตเมือง
- ☐ (4) ที่พักอาศัยในเขตชนบท
- ☐ (5) ชุมชนแออัด
- ☐ (6) ย่านการค้า/ธุรกิจ
- ☐ (7) เขตอุตสาหกรรม (หรือชุมชนที่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรม)
- ☐ (8) เขตเกษตรกรรมหรือชุมชนที่อยู่ในบริเวณพื้นที่เกษตรกรรม
- ☐ (9) ชุมชนประมง
- ☐ (10) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ และใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องคำถามที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	ระดับความรู้				
		1 น้อย	2 ค่อนข้างน้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้างมาก	5 มาก
1. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับ “กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมขั้นพื้นฐาน” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
1.1	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ การพิพากษาคดีชั้นศาล					
1.2	กฎหมายเกี่ยวกับปัญหาที่ดินทำกิน และทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์					
1.3	กฎหมายเกี่ยวกับหนี้ นิติกรรมสัญญา การไม่ชำระหนี้ และการขอระงับข้อพิพาท					
1.4	กฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีและล้มละลาย					
1.5	กฎหมายเกี่ยวกับการปกครอง เช่น ความผิดต่อเจ้าพนักงานและต่อตำแหน่งหน้าที่ การร้องเรียนกล่าวโทษเจ้าหน้าที่รัฐ					
1.6	กฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เช่น ความผิดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ความมั่นคงของรัฐ การก่อการร้าย					
1.7	กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ รับของโจร					
1.8	กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย เช่น ฆ่า ทอดทิ้งเด็ก ทำแท้ง					
1.9	กฎหมายเกี่ยวกับเพศ เช่น ข่มขืน อนาจาร การค้าประเวณี					
1.10	กฎหมายเกี่ยวกับความสุขของประชาชน เช่น อั้งยี่ ซ่องโจร					
1.11	กฎหมายเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน เช่น วางเพลิงเผาทรัพย์ ปลอมปนอาหารหรือยา					
1.12	กฎหมายเกี่ยวกับการค้า เช่น เครื่องชั่งตวงวัดที่ผิดอัตรา การขายของโดยการหลอกลวง การลอกเลียนแบบสินค้า/เครื่องหมายการค้า					

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	ระดับความรู้				
		1 น้อย	2 ค่อนข้างน้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้างมาก	5 มาก
2. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับ “ช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
2.1	การขอรับความช่วยเหลือผ่านช่องทาง สายด่วนยุติธรรม 1111 กด 77					
2.2	การบริการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมผ่านศูนย์ยุติธรรมจังหวัด/ชุมชน					
2.3	เมื่อต้องตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา กฎหมายได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่จัดหาทนายความ					
2.4	การขอรับความช่วยเหลือทางการเงินในการต่อสู้คดีจากกองทุนยุติธรรม					
2.5	การร้องขอให้หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยคดีให้เมื่อมีคดีความเกิดขึ้น					
2.6	การรับหรือให้ข้อมูลข่าวสารผ่านทนายความหรือผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย					
2.7	การรับหรือให้ข้อมูลข่าวสารผ่านโฆษกหน่วยงานภาครัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐผู้รับผิดชอบคดี					
2.8	การรับหรือให้ข้อมูลข่าวสารผ่านมูลนิธิหรือองค์กรให้ความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม					
3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับ “สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
3.1	ท่านจะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหาจากตำรวจ เมื่อต้องถูกดำเนินคดี					
3.2	ท่านมีสิทธิในการที่จะพบหรือมีทนายความ เมื่อต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา					
3.3	ท่านมีสิทธิที่จะร้องให้มีการขอปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) เมื่อต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา					
3.4	หากท่านเป็นผู้ถูกกล่าวหา/ผู้เสียหาย ท่านสามารถรับทราบความคืบหน้าในการสอบสวนจากเจ้าหน้าที่					
3.5	ท่านมีสิทธิเข้าถึงและใช้พยานหลักฐานต่าง ๆ ได้โดยสะดวก เมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม					

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	ระดับความรู้				
		1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปาน กลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก
3.6	บุคคลจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็น “ผู้บริสุทธิ์” ก่อนคดีจะถึงที่สุด					
3.7	ผู้ต้องหา/จำเลย/ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการคุ้มครองระหว่างการดำเนินคดี และการพิจารณาคดีของคู่กรณีทุกฝ่าย					
3.8	ท่านมีสิทธิขอรับการอุทธรณ์คำตัดสินของศาลต่อศาลที่สูงกว่า เพื่อโอกาสในการได้รับการพิจารณาคดีใหม่					
3.9	ท่านมีสิทธิได้รับการเยียวยาจากรัฐ หากเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือผิดพลาดจากการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรม					

4. ท่านคิดว่าประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมในเรื่องใดที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
ต้องมีการพัฒนา/ปรับปรุง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. กฎหมายใดที่ท่านเห็นว่าจำเป็น และมีความต้องการรับรู้

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ และใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องคำถามที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ข้อ	ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวม ของกระบวนการยุติธรรม	ระดับความเชื่อมั่น				
		1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปาน กลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก
1. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความสะดวกในการรับบริการ” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
1.1	ขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงานของหน่วยงานชัดเจน					
1.2	การให้คำแนะนำ/อธิบายขั้นตอนการให้บริการของหน่วยงานชัดเจนและเป็นประโยชน์					
1.3	ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล/การติดตามการดำเนินงานของหน่วยงาน					
1.4	สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการให้บริการของหน่วยงาน					
2. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “สมรรถนะของผู้ให้บริการ” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
2.1	เจ้าหน้าที่มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือและให้บริการ					
2.2	เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการ ให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง					
2.3	เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยที่ดี สุภาพ และให้เกียรติผู้มารับบริการ					
2.4	เจ้าหน้าที่มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่กำหนดอย่างเคร่งครัด					
3. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
3.1	ข้อมูลของผู้รับบริการได้รับการจัดเก็บอย่างปลอดภัยและเป็นความลับ					
3.2	ความมั่นใจว่าจะไม่ได้รับอันตรายจากการเข้ามารับบริการ/เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่มารับบริการและเจ้าหน้าที่					
3.3	การปฏิบัติต่อผู้มารับบริการอยู่ในมาตรฐานระดับเดียวกัน					
3.4	ความมั่นใจว่าจะไม่ถูกเรียกรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ					

ข้อ	ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวม ของกระบวนการยุติธรรม	ระดับความเชื่อมั่น				
		1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปาน กลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก
4.ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “ความไว้วางใจหรือประทับใจต่อการดำเนินงาน” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
4.1	หน่วยงานและเจ้าหน้าที่เห็นความสำคัญในความเดือดร้อนของท่าน					
4.2	หน่วยงานและเจ้าหน้าที่มีความมุ่งมั่นและเต็มใจที่จะดำเนินการ ให้ความช่วยเหลือท่านอย่างเต็มที่					
4.3	ความมั่นใจว่าจะไม่ได้รับความเสียหายหรือผลกระทบจากการดำเนินงาน ของหน่วยงาน					
4.4	การได้รับความยุติธรรมจากการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรม					

5. ท่านคิดว่าคุณภาพการให้บริการในเรื่องใดที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องมีการพัฒนา/ปรับปรุงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อ และใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องคำถามที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ข้อ	ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	ระดับความเชื่อมั่น				
		1 น้อย	2 ค่อนข้างน้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้างมาก	5 มาก
1. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการสืบสวนสอบสวน” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
1.1	การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวนโดยเจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ล่าช้า					
1.2	การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวนมีความเป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ (สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ ความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติฯ)					
1.3	การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวนดำเนินการโดยปราศจากการคอร์รัปชัน การรับสินบน และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีชอบขององค์กรอาชญากรรม					
1.4	การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด					
1.5	การดำเนินคดีในชั้นสืบสวนสอบสวนเป็นไปตามสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในการให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน สิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ เป็นต้น					
2. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการสั่งฟ้องคดี” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
2.1	การสั่งฟ้องคดีสามารถดำเนินการได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ล่าช้า					
2.2	การสั่งฟ้องคดีได้ดำเนินการอย่างเป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ (สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ ความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติ ฯลฯ)					
2.3	การสั่งฟ้องคดีดำเนินการโดยปราศจากการคอร์รัปชัน การรับสินบน และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีชอบ					
2.4	การสั่งฟ้องคดีมีการปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด					
2.5	การสั่งฟ้องคดีมีข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ					

ข้อ	ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	ระดับความเชื่อมั่น				
		1 น้อย	2 ค่อนข้างน้อย	3 ปานกลาง	4 ค่อนข้างมาก	5 มาก
3. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการพิจารณาคดี” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
3.1	การพิจารณาคดีสามารถดำเนินการได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ล่าช้า					
3.2	การพิจารณาคดีได้ดำเนินการอย่างเป็นธรรม เท่าเทียม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ (สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ ความเชื่อ ศาสนา เชื้อชาติฯ)					
3.3	การพิจารณาคดีดำเนินการโดยปราศจากการคอร์รัปชัน การรับสินบน และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีขอบ					
3.4	การพิจารณาคดีมีการปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด					
3.5	ในการพิจารณาคดี ให้ความสำคัญในสิทธิของจำเลย เหยื่อ หรือผู้เสียหาย ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและมีโอกาสต่อสู้ในกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างเต็มที่					
4. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการบังคับโทษ” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
4.1	การบังคับโทษดำเนินการอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ					
4.2	เจ้าหน้าที่ปราศจากการคอร์รัปชัน การรับสินบน และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีขอบ					
4.3	การบังคับโทษมีการปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด					
4.4	ผู้กระทำความผิดได้รับการพัฒนาพฤติกรรมดีโดยการแก้ไขฟื้นฟูอย่างเหมาะสม เช่น การพัฒนาด้านการศึกษา การฝึกทักษะอาชีพ และการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ					
4.5	ผู้กระทำความผิดได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยต้องไม่มีการทรมาน การลงโทษ การคุกคาม					

ข้อ	ความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	ระดับความเชื่อมั่น				
		1 น้อย	2 ค่อนข้าง น้อย	3 ปาน กลาง	4 ค่อนข้าง มาก	5 มาก
5. ท่านมีความเชื่อมั่นต่อ “กระบวนการคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา” ในประเด็นต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด						
5.1	การคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาดำเนินการได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่ล่าช้า ทันท่อสถานการณ์					
5.2	มีช่องทางหรือการช่วยเหลือแก่จำเลย ผู้เสียหาย เหยื่อ ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยาน ให้ได้รับการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เหมาะสมเป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ					
5.3	การคุ้มครองสิทธิและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาปราศจากการคอร์รัปชัน การรับสินบน และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลที่มีขอบ					
5.4	การชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่อและผู้เสียหายในคดีอาญา มีความเหมาะสมและเป็นธรรม					
5.5	จำเลยในคดีอาญา หากถูกจับกุมและเมื่อได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จะได้รับการชดเชยเยียวยาจากรัฐอย่างเหมาะสม					

6. ท่านคิดว่าการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในเรื่องใดที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องมีการพัฒนา/ปรับปรุง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผนวก ข. พื้นที่จัดเก็บข้อมูลประชาชน (Public Survey : PS)

ผลการคัดเลือกจังหวัดตัวอย่าง				
ภูมิภาค	จังหวัด	สถิติคดี	จำนวนประชากร	ระดับสถิติคดีต่อประชากร
ภาคกลาง	ปทุมธานี	13,557	1,190,060	สูง
	สมุทรปราการ	14,538	1,356,449	สูง
	พระนครศรีอยุธยา	8,516	820,512	สูง
	อ่างทอง	2,693	274,763	สูง
	ราชบุรี	8,398	865,807	สูง
	ประจวบคีรีขันธ์	5,013	553,298	สูง
	สิงห์บุรี	1,844	204,526	กลาง
	นนทบุรี	11,258	1,288,637	กลาง
	เพชรบุรี	4,002	482,950	กลาง
	ลพบุรี	6,038	739,473	กลาง
	สระบุรี	5,123	643,963	กลาง
	กาญจนบุรี	6,979	894,283	ต่ำ
	สุพรรณบุรี	6,267	830,695	ต่ำ
	นครปฐม	6,419	921,882	ต่ำ
	ชัยนาท	2,114	320,432	ต่ำ
	สมุทรสาคร	3,873	589,428	ต่ำ
	สมุทรสงคราม	1,017	189,453	ต่ำ
คำอธิบาย : ภาคกลาง คัดเลือกพื้นที่ในแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ดังนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและประจวบคีรีขันธ์เป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘สูง’ จังหวัดนนทบุรีและเพชรบุรีเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ปานกลาง’ จังหวัดชัยนาทและสมุทรสาครเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ต่ำ’				

ผลการคัดเลือกจังหวัดตัวอย่าง				
ภูมิภาค	จังหวัด	สถิติคดี	จำนวนประชากร	ระดับสถิติคดีต่อประชากร
ภาคตะวันออก	นครนายก	4,801	260,433	สูง
	ระยอง	12,411	751,343	สูง
	ปราจีนบุรี	7,804	495,325	สูง
	จันทบุรี	8,132	536,557	ปานกลาง
	ตราด	3,382	228,376	ปานกลาง
	ฉะเชิงเทรา	10,631	724,178	ต่ำ
	ชลบุรี	21,439	1,583,672	ต่ำ
	สระแก้ว	6,670	561,992	ต่ำ
คำอธิบาย : ภาคตะวันออก คัดเลือกพื้นที่ในแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ดังนี้ จังหวัดนครนายกเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘สูง’ จังหวัดจันทบุรีเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ปานกลาง’ จังหวัดสระแก้วเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ต่ำ’				

ผลการคัดเลือกจังหวัดตัวอย่าง				
ภูมิภาค	จังหวัด	สถิติคดี	จำนวนประชากร	ระดับสถิติคดีต่อประชากร
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	อำนาจเจริญ	6,854	376,350	สูง
	ยโสธร	8,136	533,394	สูง
	มุกดาหาร	5,283	351,484	สูง
	บึงกาฬ	5,001	421,995	สูง
	หนองคาย	6,037	516,843	สูง
	ศรีสะเกษ	16,476	1,457,556	สูง
	อุบลราชธานี	20,992	1,868,519	สูง
	สุรินทร์	15,304	1,376,230	ปานกลาง
	เลย	6,503	638,732	ปานกลาง
	นครราชสีมา	25,833	2,634,154	ปานกลาง
	ขอนแก่น	17,256	1,790,863	ปานกลาง
	กาฬสินธุ์	8,637	975,570	ปานกลาง
	ชัยภูมิ	9,679	1,122,265	ปานกลาง
	บุรีรัมย์	13,164	1,579,805	ต่ำ
	อุดรธานี	11,372	1,566,510	ต่ำ
	ร้อยเอ็ด	9,358	1,296,013	ต่ำ
	นครพนม	5,053	717,040	ต่ำ
	มหาสารคาม	6,508	948,310	ต่ำ
	สกลนคร	7,319	1,146,286	ต่ำ
	หนองบัวลำภู	3,005	509,001	ต่ำ
คำอธิบาย : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คัดเลือกพื้นที่ในแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ดังนี้ จังหวัดมุกดาหารและศรีสะเกษเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘สูง’ จังหวัดนครราชสีมาและขอนแก่นเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ปานกลาง’ จังหวัดบุรีรัมย์และมหาสารคามเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ต่ำ’ เนื่องจากกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นกลุ่มที่มีจำนวนจังหวัดมากกว่าภาคอื่น ๆ มาก จึงคัดเลือกจังหวัดตัวแทนเป็น 6 จังหวัด				

ผลการคัดเลือกจังหวัดตัวอย่าง				
ภูมิภาค	จังหวัด	สถิติคดี	จำนวนประชากร	ระดับสถิติคดีต่อประชากร
ภาคเหนือ	ลำพูน	5,285	401,139	สูง
	แพร่	5,645	434,580	สูง
	พะเยา	4,843	464,505	สูง
	เชียงใหม่	18,389	1,789,385	สูง
	น่าน	4,854	475,875	สูง
	ลำปาง	7,291	724,678	ปานกลาง
	เชียงราย	11,003	1,298,425	ปานกลาง
	อุดรดิตถ์	3,238	446,148	ปานกลาง
	ตาก	4,218	676,583	ปานกลาง
	แม่ฮ่องสอน	1,648	285,916	ปานกลาง
	พิษณุโลก	4,805	847,384	ปานกลาง
	เพชรบูรณ์	5,453	978,372	ต่ำ
	สุโขทัย	3,087	585,352	ต่ำ
	พิจิตร	2,472	529,395	ต่ำ
	อุทัยธานี	1,424	325,116	ต่ำ
	นครสวรรค์	4,489	1,035,028	ต่ำ
	กำแพงเพชร	2,890	712,143	ต่ำ
คำอธิบาย : ภาคเหนือ คัดเลือกพื้นที่ในแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ดังนี้ จังหวัดลำพูนและน่านเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘สูง’ จังหวัดลำปางและพิษณุโลกเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ปานกลาง’ จังหวัดสุโขทัยและอุทัยธานีเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ต่ำ’ เนื่องจากกลุ่มจังหวัดภาคเหนือเป็นกลุ่มที่มีจำนวนจังหวัดมากกว่าภาคอื่น ๆ มาก จึงคัดเลือกจังหวัดตัวแทนเป็น 6 จังหวัด				

ผลการคัดเลือกจังหวัดตัวอย่าง				
ภูมิภาค	จังหวัด	สถิติคดี	จำนวนประชากร	ระดับสถิติคดีต่อประชากร
ภาคใต้	ภูเก็ต	9,467	418,785	สูง
	ระนอง	4,183	194,573	สูง
	ชุมพร	9,456	509,479	สูง
	พังงา	4,374	268,016	สูง
	กระบี่	7,320	479,351	ปานกลาง
	สุราษฎร์ธานี	15,465	1,072,464	ปานกลาง
	สตูล	4,631	324,835	ปานกลาง
	นครศรีธรรมราช	19,163	1,549,344	ปานกลาง
	สงขลา	17,204	1,431,536	ต่ำ
	ตรัง	6,323	639,788	ต่ำ
	พัทลุง	4,399	522,541	ต่ำ
คำอธิบาย : ภาคใต้ คัดเลือกพื้นที่ในแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ดังนี้ จังหวัดระนองเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘สูง’ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ปานกลาง’ จังหวัดสงขลาเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ต่ำ’				
ชายแดนใต้	ยะลา	4,911	542,314	สูง
	ปัตตานี	5,795	729,581	ปานกลาง
	นราธิวาส	4,829	809,660	ต่ำ
คำอธิบาย : ภาคใต้ชายแดน คัดเลือกพื้นที่ในแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ดังนี้ จังหวัดยะลาเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘สูง’ จังหวัดปัตตานีเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ปานกลาง’ จังหวัดนราธิวาสเป็นตัวแทนจังหวัดที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ต่ำ’				

ผลการคัดเลือกจังหวัดตัวอย่าง				
ภูมิภาค	จังหวัด	สถิติคดี	จำนวนประชากร	ระดับสถิติคดีต่อประชากร
กรุงเทพมหานคร	บก.น.9	11,733	-	สูง
	บก.น.2	7,407	-	สูง
	บก.น.4	7,346	-	สูง
	บก.น.8	5,609	-	กลาง
	บก.น.5	5,398	-	กลาง
	บก.น.1	4,739	-	กลาง
	บก.น.6	4,515	-	ต่ำ
	บก.น.7	4,059	-	ต่ำ
	บก.น.3	3,196	-	ต่ำ
คำอธิบาย : กรุงเทพมหานคร คัดเลือกพื้นที่ ดังนี้ บก.น.9 เป็นตัวแทนพื้นที่ที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘สูง’ บก.น.5 เป็นตัวแทนพื้นที่ที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ปานกลาง’ บก.น.7 เป็นตัวแทนพื้นที่ที่มีสถิติอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่ม ‘ต่ำ’ *พื้นที่กรุงเทพมหานครไม่มีข้อมูลสถิติคดีในระดับสถานีตำรวจและข้อมูลประชากรแยกตามเขตพื้นที่สถานีตำรวจในพื้นที่นี้ใช้ข้อมูลจากสถิติคดีในเขตกองบังคับการเป็นข้อมูลอ้างอิงในการคัดเลือกแทน				
ที่มา : สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ธันวาคม พ.ศ. 2564 สถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2564				

ผนวก ค. แบบจัดเก็บข้อมูลด้วยการประเมินตนเอง (Self – Assessment : SA)

หน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรม	หน่วยงานในสังกัดหรือในกำกับกระทรวงยุติธรรม	
☐ 1. สำนักงานศาลยุติธรรม ☐ 2. สำนักงานอัยการสูงสุด ☐ 3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ☐ 4. สำนักงาน ป.ป.ช. ☐ 5. สำนักงาน ปปง.	☐ 6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ☐ 7. สำนักงานกิจการยุติธรรม ☐ 8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ☐ 9. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ☐ 10. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	☐ 11. กรมคุมประพฤติ ☐ 12. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ☐ 13. กรมราชทัณฑ์ ☐ 14. สำนักงาน ป.ป.ส.
แบบจัดเก็บข้อมูลด้วยการประเมินตนเอง การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ 2565 สำนักงานกิจการยุติธรรม		
โครงการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานกิจการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยใช้การจัดเก็บวิธีการหนึ่ง คือ การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการประเมินตนเอง (SA) เพื่อให้ได้ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัด พร้อมทั้งข้อมูลพื้นฐานและรายละเอียดเชิงลึกของแต่ละตัวชี้วัด เพื่อนำมาสรุปภาพรวมการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดเก็บตัวชี้วัดอย่างแท้จริง โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็นข้อคำถามในแต่ละตัวชี้วัดดังต่อไปนี้ ตัวชี้วัด G2 หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม ตัวชี้วัด G8 สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับการงาน ตัวชี้วัด G9 มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ ตัวชี้วัด G10 หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ		
เพื่อให้ผลการศึกษาศาสามารถสะท้อนความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านได้เป็นอย่างดี ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และขอยืนยันว่า ข้อมูลส่วนบุคคลและคำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และไม่ถูกนำไปเผยแพร่ หรือใช้เพื่อการใด ๆ ทั้งสิ้น โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นไปในลักษณะภาพรวมเท่านั้น ไม่มีการวิเคราะห์หรือรายงานเป็นรายบุคคลแต่อย่างใดความร่วมมือของท่านจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป สำนักงานกิจการยุติธรรมขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์มา ณ โอกาสนี้		

ค่านิยาม	
ตัวชี้วัด 5 G2	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม
หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการวิเคราะห์กระบวนการที่พึงประสงค์ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน โดยบทบาทที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1. มีความเที่ยงตรง (Fairness and Accuracy) 2. การปฏิบัติหน้าที่หลักอย่างเต็มที่ตามกฎหมายและเป็นไปตามกระบวนการอันควร (Due Process) 3. ไม่มีการเลือกปฏิบัติ 4. ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรมไม่มีการแทรกแซงด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ	
ตัวชี้วัด 11 G8	สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับ ภาระงาน
ความเหมาะสมเพียงพอของทรัพยากร ทั้งเรื่องบุคลากรและงบประมาณที่ได้รับมีการใช้จ่ายอย่างสมเหตุสมผลและมีความสอดคล้องกับพันธกิจหรือภาระงานโดยจำแนกออกเป็น ความเหมาะสมของทรัพยากร เครื่องมือ งบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์ กับภาระงาน (การวิเคราะห์ความเหมาะสมเพียงพอของทรัพยากรให้เน้นที่ความเกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของหน่วยงาน หรืองานทางด้านกระบวนการยุติธรรม เช่น กรมราชทัณฑ์ : อัตราผู้คุมต่อจำวนนักโทษ , กรมคุมประพฤติ : ความเพียงพอของเครื่องมือ EM)	
ตัวชี้วัด 12 G9	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ
การประเมินในหน่วยงานหรือความเหมาะสมในการปฏิบัติงานในกระบวนการทำงาน และมีการตรวจประเมินความเหมาะสมและขีดความสามารถของอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงาน และบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยสามารถใช้ผลการประเมินแบบรายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีของส่วนราชการระดับกรม ตามแบบที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด หรือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) สำหรับหน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรมสามารถใช้ผลการประเมินตามที่หน่วยงานกำหนดได้	
ตัวชี้วัด 13 G10	หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ
หน่วยงานมีรูปแบบในการจัดเก็บข้อมูลและกระบวนการในการจัดเก็บข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบดิจิทัล และมีการเชื่อมต่อข้อมูลกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก	

ตัวชี้วัดที่ 5	ชื่อตัวชี้วัด
G2	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม
ผู้รายงานข้อมูล : ทุกหน่วยงานรายงานผลการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรมในการทำงานตามภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานพอสังเขป	
หน่วยงานของท่านมีการกำหนดมาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ ให้กับเจ้าพนักงานในการปฏิบัติ หน้าที่ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนจับกุม หรือการรวบรวมพยานหลักฐาน การฟ้องคดี การพิจารณาคดี หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ในภารกิจกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของท่าน เพื่อให้เจ้าพนักงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม อย่างไรบ้าง	
หากมีการกำหนดมาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในภารกิจกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าว หน่วยงานของท่านมีการกำกับดูแลหรือตรวจสอบติดตามให้เจ้าพนักงานปฏิบัติตาม หรือบังคับให้มาตรการคุ้มครองต่าง ๆ มีผลต่อการคุ้มครองเจ้าพนักงานได้จริงได้อย่างไร	
หน่วยงานท่านมีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการตรวจสอบติดตามมาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในภารกิจกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวหรือไม่ หากมีให้คำอธิบายตัวชี้วัดแต่ละตัวที่เกี่ยวข้อง และตัวชี้วัดแต่ละตัวมีมาตรฐานการเก็บข้อมูล และแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร	
หน่วยงานของท่านมีการวิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อนด้านการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องเที่ยงธรรมในภารกิจกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากตัวชี้วัดแต่ละตัวหรือในภาพรวมหรือไม่อย่างไร และในปีที่ผ่านมามีการนำข้อมูลจากตัวชี้วัดที่ตั้งกล่าวมาใช้ในการพัฒนางานด้านการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องและเที่ยงธรรมหรือไม่ อย่างไร	

ปัญหาข้อขัดข้องในการบังคับใช้ตัวชี้วัด ปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล ปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องในการดำเนินการในการกิจกรรมการยุติธรรมทางอาญา และแนวทางในการพัฒนาในอนาคต
คำแนะนำในการรายงานข้อมูล 1 การรายงานข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเฉพาะที่เป็นภารกิจด้านการบังคับใช้กฎหมายหรืออำนาจความยุติธรรม (อาทิ สำนักงานอัยการสูงสุดรายงานในส่วนของการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ สำนักงานศาลยุติธรรม รายงานเฉพาะการพิจารณาคดีในชั้นศาล กรมราชทัณฑ์รายงานในส่วนของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในเรือนจำ) 2 ความถูกต้องเที่ยงธรรมในที่นี้หมายถึงความถึงมาตรการหรือข้อบังคับหรือแนวทางปฏิบัติในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องและเที่ยงธรรม โดยหมายรวมถึงมาตรการหรือข้อบังคับหรือแนวทางปฏิบัติอันเป็นแนวทางในการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานและการคุ้มครองการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้เป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงธรรมหรือไม่ถูกแทรกแซง ดังนี้ 2.1 Fairness = การใช้ดุลยพินิจในการทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา เป็นกลาง ไม่เอื้อประโยชน์ต่อผู้หนึ่งผู้ใด โดยมีผลประโยชน์ หรืออคติในการใช้ดุลยพินิจ 2.2 Accuracy = การใช้ดุลยพินิจและการทำงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง ไม่เกิดความผิดพลาด 2.3 Due Process = เป็นไปตามกระบวนการอันควรเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดและมีการคุ้มครองสิทธิอันชอบธรรมของบุคคลทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ไม่มีการใช้อำนาจเกินความจำเป็น ช่มชู้ให้ยอมตาม ใช้อำนาจบังคับกับฝ่ายหนึ่งโดยลำเอียง 2.4 No discrimination = ไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยไม่เป็นธรรม 2.5 มีการรับรองความเป็นอิสระของเจ้าพนักงานปราศจากอำนาจแทรกแซงโดยไม่เป็นธรรม การรายงานให้รายงานประเด็นของมาตรการหรือตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความถูกต้องเที่ยงธรรมในกระบวนการยุติธรรมที่สอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับการรักษาความถูกต้องเที่ยงธรรมในประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือภาพรวมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับนิยามความถูกต้องเที่ยงธรรมดังกล่าว 3 ตัวชี้วัดนี้เป็นการวัดว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีระบบการติดตามกำกับดูแลตนเองในเรื่องความถูกต้องเที่ยงธรรมอย่างไร หากมีปัญหาเกิดขึ้นหน่วยงานมีแนวทางในการนำมาเป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงแก้ปัญหายังไร การรายงานข้อมูลในส่วนนี้จึงควรสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาของหน่วยงานมากกว่าการปกปิดว่าหน่วยงานไม่มีปัญหาการปฏิบัติงาน 4 หากมีเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ สามารถนำมาประกอบเป็นเอกสารแนบท้ายการรายงาน

ตัวชี้วัดที่ 11	ชื่อตัวชี้วัด
G8	สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับการะงาน
ผู้รายงานข้อมูล : ทุกหน่วยงานรายงานผลการวิเคราะห์การใช้ทรัพยากร เครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรโดยให้รายงานว่าหน่วยงานมีทรัพยากร เครื่องมือ งบประมาณ มีความสอดคล้องกับความคาดหวังในการปฏิบัติงานและการะงานอย่างไร	
ขอทราบข้อพื้นฐานด้านงบประมาณและบุคลากรของหน่วยงาน	
1.1 ข้อมูลงบประมาณ 5 ปี ย้อนหลัง และการวิเคราะห์การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของงบประมาณในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา 1.2 ข้อมูลบุคลากร แยกประเภทบุคลากร และการวิเคราะห์การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนบุคลากรแยกตามประเภท 	
เครื่องมือเครื่องใช้ที่ได้รับการสนับสนุนหรือมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา และโครงการด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานในปีงบประมาณที่ผ่านมา (เฉพาะรายการหรือโครงการที่สำคัญ) หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	
หน่วยงานของท่านมีการวิเคราะห์รายการต้นทุนผลผลิตต่อหน่วยในการดำเนินการกิจด้านงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (อาทิ ต้นทุนการดูแลผู้ต้องขังต่อปีต่อคน ต้นทุนการพิจารณาคดีต่อหน่วยโดยเฉลี่ย) ต้นทุนการติด EM ต่อผู้ถูกคุมประพฤติหนึ่งคน) หากมีขอทราบผลการวิเคราะห์ต้นทุนผลผลิตต่อหน่วยตามภารกิจหน่วยงานของท่าน หมายเหตุ: หากมีให้อธิบายว่ามีกระบวนการจัดทำและนำมาใช้ประโยชน์อย่างไร หากไม่มีให้อธิบายว่าเหตุใดจึงยังไม่มีการจัดทำหรือมีปัญหาข้อขัดข้องอย่างไร	
หน่วยงานของท่านมีทรัพยากรเหมาะสมเพียงพอกับการะงานหรือไม่	

หมายเหตุ: ให้อธิบายปัญหาความขาดแคลนของทรัพยากรและงบประมาณตามจริงโดยวิเคราะห์ทั้งในแง่งบประมาณ กำลังคน เครื่องมือเครื่องใช้ หากปรากฏว่าค่าคะแนนในส่วนนี้ต่ำจะช่วยในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพปัญหาเพื่อนำมาสนับสนุนทรัพยากรและเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ไม่ได้เป็นความบกพร่องของหน่วยงานแต่อย่างใด โดยเน้นความเกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของหน่วยงาน หรืองานทางด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น งานป้องกันปราบปราม งานสอบสวน การพิจารณา คดี การควบคุมผู้ต้องขัง การคุมประพฤติ เป็นต้น
หน่วยงานของท่านใช้ประโยชน์ทรัพยากรได้อย่างสมเหตุผลและคุ้มค่าหรือไม่ อย่างไร พร้อมเหตุผลประกอบ
ข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้ กำลังคน สภาพปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงาน (อาทิ การเปลี่ยนแปลงกฎหมายทำให้มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น ภารกิจความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น การปรับลดงบประมาณบางด้าน) และแนวทางการในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการทำงานเพื่อแก้ไขข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้ กำลังคน ในอนาคตในภารกิจด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
คำแนะนำในการรายงานข้อมูล 1 การรายงานข้อมูลในส่วนนี้เน้นการรายงานข้อมูลงบประมาณ ทรัพยากร เครื่องมือเครื่องใช้ กำลังคน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของหน่วยงาน หรืองานทางด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 2 ขอให้วิเคราะห์และรายงานปัญหาความขาดแคลนของงบประมาณ ทรัพยากร เครื่องมือเครื่องใช้ กำลังคน โดยเปรียบเทียบกับภารกิจที่รับผิดชอบ หากปรากฏว่าค่าคะแนนในส่วนนี้ต่ำจะช่วยในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพปัญหาเพื่อนำมาสนับสนุนทรัพยากรและเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ไม่ได้เป็นความบกพร่องของหน่วยงานแต่อย่างใด 3 หากมีเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ สามารถนำมาประกอบเป็นเอกสารแนบท้ายการรายงาน

ตัวชี้วัดที่ 12	ชื่อตัวชี้วัด
G9	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ
ผู้รายงานข้อมูล : ทุกหน่วยงานรายงานผลการวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงาน และด้านการบริหารจัดการ โดยเชื่อมโยงกับการรายงานผลการปฏิบัติราชการหรือการรายงานในลักษณะเดียวกันของหน่วยงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นหน่วยงานอิสระไม่อยู่ภายใต้รัฐบาล (ศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงาน ป.ป.ช.) การรายงานในส่วนนี้สามารถใช้ผลการประเมินแบบรายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีของส่วนราชการระดับกรม ตามแบบที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด หรือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA)	
หน่วยงานของท่านมีการวางระบบงานกำลังคนและการพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์อย่างไร หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	
หน่วยงานของท่านมีการประเมินและวิเคราะห์ความเหมาะสมและขีดความสามารถในการปฏิบัติของบุคลากรในด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างไร และการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือดำเนินการกับบุคลากรที่ไม่เหมาะสมอย่างไร หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	
ผลการประเมินแบบรายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีของส่วนราชการ หมายเหตุ: สามารถสรุปย่อจากผลการประเมินแบบรายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีของส่วนราชการระดับกรม ตามแบบที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด หรือรายงานตามแบบรายงานที่หน่วยงานทำอยู่แล้วที่มีลักษณะเดียวกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม พร้อมแนบแบบรายงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	

ผลการประเมินผลการปฏิบัติงานราชการ (เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม) หมายเหตุ: สามารถสรุปย่อจากผลการประเมินการปฏิบัติราชการ หรือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) หรือรายงานตามแบบรายงานที่หน่วยงานทำอยู่แล้วที่มีลักษณะเดียวกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจด้านกระบวนการยุติธรรม พร้อมแนบแบบรายงานที่เกี่ยวข้องโดยเน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ปัญหาข้อขัดข้องด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล และการบริหารงานภาครัฐ สภาพปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบการบริหารทรัพยากรบุคคล และการบริหารงานภาครัฐ และแนวทางการในการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคล และการบริหารงานภาครัฐในอนาคต หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
คำแนะนำในการรายงานข้อมูล 1 การรายงานข้อมูลในส่วนนี้สามารถใช้การรายงานผลการบริหารทรัพยากรบุคคลหรือผลการปฏิบัติราชการที่หน่วยงานดำเนินการอยู่แล้วตามแบบของ ก.พ. ก.พ.ร. หรือรายงานที่มีลักษณะคล้ายกันของหน่วยงานอิสระที่ไม่อยู่ภายใต้รัฐบาล โดยขอให้มีการสรุปสาระสำคัญหรือสรุปย่อในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม หรือภารกิจด้านการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาในแบบรายงาน 2 หากมีเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ สามารถนำมาประกอบเป็นเอกสารแนบท้ายการรายงาน หรือสามารถแนบผลการรายงานแนบมาในแบบรายงาน

ตัวชี้วัดที่ 13 G10	ชื่อตัวชี้วัด
	หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ
ผู้รายงานข้อมูล : ทุกหน่วยงานรายงานผลจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องโดยหน่วยงานปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมให้เน้นการรายงานข้อมูลในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของตนเอง และสำนักงานกิจการยุติธรรมและสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารจัดการกลางให้เน้นการรายงานภารกิจด้านการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงาน	
หน่วยงานของท่านมีการจัดเก็บข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในลักษณะใดบ้าง มีการพัฒนาให้เป็นระบบดิจิทัลแล้วหรือไม่ หากมีอยู่ในระบบฐานข้อมูลในรูปแบบใดและมีการบริหารจัดการอย่างไร	
ในการปฏิบัติหน้าที่ด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หน่วยงานของท่านมีความต้องการหรือความจำเป็นในการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมภายนอกบ้างหรือไม่ ปัจจุบันสถานการณ์เชื่อมโยงข้อมูลหรือการใช้ประโยชน์ข้อมูลเป็นอย่างไร มีข้อจำกัดในการดำเนินการอย่างไร	

ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านมีการบริหารจัดการฐานข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอยู่ในระดับใด ☐ ระดับที่ 1 ข้อมูลที่ทำเป็นกระดาษมีการทำข้อมูลเป็นดิจิทัลแล้ว แต่ยังใช้ข้อมูลกระดาษในการทำงานเป็นหลักโดยยังต้องนำข้อมูลกระดาษมาบันทึกในระบบดิจิทัลให้เป็นความซ้ำซ้อน ☐ ระดับที่ 2 มีการทำงานด้วยระบบดิจิทัลแล้วบางส่วนโดยข้อมูลในการทำงานกระบวนการยุติธรรมบางส่วนสามารถทำงานผ่านระบบดิจิทัลได้แล้วไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลบนกระดาษมาบันทึกข้อมูลซ้ำซ้อนอีกในบางกระบวนการงาน ☐ ระดับที่ 3 การทำงานด้วยระบบดิจิทัลแล้วเต็มรูปแบบและมีการอัพเดทข้อมูลเสมอ ☐ ระดับที่ 4 มีระบบข้อมูลที่เป็นดิจิทัลและสามารถส่งต่อข้อมูลให้หน่วยงานอื่นได้กล่าวคือมีทั้งการดึงข้อมูลจากหน่วยงานอื่นมาใช้และให้ข้อมูลแก่หน่วยงานอื่นด้วยโดยอัตโนมัติ ผลการดำเนินการ หมายเหตุ : รายงานสถานการณ์ทำงานในระบบดิจิทัลในปัจจุบันโดยเน้นที่การทำงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การรายงานในส่วนนี้เป็นการรายงานสถานะปัจจุบันของโครงการพัฒนาระบบงานดิจิทัลของหน่วยงาน และความก้าวหน้าในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ปัญหาข้อขัดข้องหรือข้อจำกัดด้านการบริหารข้อมูลและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และแนวทางการในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาการบริหารข้อมูลและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมในอนาคต คำแนะนำในการรายงานข้อมูล 1 การรายงานข้อมูลในส่วนนี้เน้นการรายงานสถานะปัจจุบันด้านการบริหารจัดการข้อมูล การทำงานในรูปแบบดิจิทัล และการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่ต้องใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน โดยขอให้วิเคราะห์และรายงานสถานะความเป็นจริงของหน่วยงานในปัจจุบัน หากปรากฏว่าค่าคะแนนในส่วนนี้ต่ำจะช่วยให้การวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพปัญหาเพื่อนำมาสนับสนุนทรัพยากรและเครื่องมือในการปฏิบัติงานในอนาคต ไม่ได้เป็นความบกพร่องของหน่วยงานแต่อย่างใด 2 หากมีเอกสารหรือหลักฐานอื่น ๆ สามารถนำมาประกอบเป็นเอกสารแนบท้ายการรายงาน

ผนวก ง. แบบจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ (การรายงานเชิงพรรณนา)

หน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรม	หน่วยงานในสังกัดหรือในกำกับกระทรวงยุติธรรม	
☐ 1. สำนักงานศาลยุติธรรม ☐ 2. สำนักงานอัยการสูงสุด ☐ 3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ☐ 4. สำนักงาน ป.ป.ช. ☐ 5. สำนักงาน ปปง.	☐ 6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ☐ 7. สำนักงานกิจการยุติธรรม ☐ 8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ☐ 9. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ☐ 10. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	☐ 11. กรมคุมประพฤติ ☐ 12. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ☐ 13. กรมราชทัณฑ์ ☐ 14. สำนักงาน ป.ป.ส.

แบบจัดเก็บข้อมูลสถิติทางการ
(การรายงานเชิงพรรณนา)

การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
สำนักงานกิจการยุติธรรม

โครงการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานกิจการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยวิธีการจัดเก็บข้อมูลด้วยการรายงานสถิติทางการ (AD) เพื่อให้ได้ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่มีการรายงานเป็นสถิติทางการของหน่วยงาน พร้อมทั้งสามารถนำมากำหนดค่ามาตรฐาน (Baseline) และค่ามาตรฐานเปรียบเทียบ (Benchmark) ของแต่ละตัวชี้วัด รวมถึงสรุปภาพรวมการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พร้อมข้อเสนอแนะเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดเก็บตัวชี้วัดอย่างแท้จริง โดยแบบจัดเก็บข้อมูลเป็นส่วนของการรายงานเชิงพรรณนาเพื่อรายงานการดำเนินงานของหน่วยงานตามตัวชี้วัดของหน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 7 (G4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking)

ตัวชี้วัดที่ 8 (G5) หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มี ความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ

ตัวชี้วัดที่ 9 (G6) หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์

ตัวชี้วัดที่ 10 (G7) หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน

ตัวชี้วัดที่ 14 (G11) หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ ประเมินต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม

ตัวชี้วัดที่ 19 (D1) หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้ กระทำคามผิด

เพื่อให้ผลการศึกษาสามารถสะท้อนความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านได้เป็นอย่างดี ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และขอยืนยันว่า ข้อมูลส่วนบุคคลและคำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และไม่ถูกนำไปเผยแพร่หรือใช้เพื่อการใด ๆ ทั้งสิ้น โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นไปในลักษณะภาพรวมเท่านั้น ไม่มีการวิเคราะห์หรือรายงานเป็นรายบุคคลแต่อย่างใดความร่วมมือของท่านจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

สำนักงานกิจการยุติธรรมขอขอบคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ณ โอกาสนี้

คำนิยาม	
ตัวชี้วัด 7 G4	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติโดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking)
ระยะเวลาที่มีการกำหนดตามกฎหมายเพื่อดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมอาญา โดยพิจารณาจากกระบวนการตั้งต้นที่หน่วยงานสืบสวนรับเรื่องร้องเรียนจนถึงศาลตัดสินคดีถึงที่สุด	
ตัวชี้วัด 8 G5	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ
มาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการ เป็นมาตรการที่หน่วยงานกำหนดขึ้น เพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสรับรู้รับทราบกระบวนการ ขั้นตอนการบริหารโดยไม่ต้องร้องขอ และประชาชนได้รับบริการอย่างสะดวก เป็นธรรม แสดงถึงหน่วยงานมีความโปร่งใสตรวจสอบได้	
ตัวชี้วัด 9 G6	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์
การที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมรู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน หมายรวมถึง การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมไม่ถูกแบ่งแยก	
ตัวชี้วัด 10 G7	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน
ประชาชน/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถประเมินประสิทธิภาพการทำงานทั้งระบบของกระบวนการยุติธรรมและสามารถนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพเรื่องร้องเรียนได้	
ตัวชี้วัด 14 G11	หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม
ต้นทุนของกิจกรรมในการเข้าถึงความยุติธรรม เฉพาะในส่วนค่าใช้จ่ายของประชาชนที่เกิดขึ้นในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด หมายรวมถึงค่าเดินทาง ค่าจ้างทนาย ค่าเอกสาร หลักทรัพย์ประกันตัว เพื่อต่อสู้คดีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	
ตัวชี้วัด 19 D1	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด
ไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด โดยหน่วยงานสืบสวนสอบสวน จับกุม และมีมาตรการ ขั้นตอนวิธีการที่ชัดเจน ในการรวบรวมเอกสารพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา	

ตัวชี้วัดที่ 7 (G4)	ชื่อตัวชี้วัด	
	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติโดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking)	
ผู้รายงานข้อมูล : 1) สำนักงานกิจการยุติธรรมรายงานผลการรวบรวมข้อมูลการกำหนดระยะเวลาการให้บริการประชาชนตามพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.2565 2) หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการประชาชนด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญารายงานผลการจัดให้มีระบบให้ประชาชนตรวจสอบติดตาม (Tracking) และการเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ		
ผลการรวบรวมข้อมูลการกำหนดระยะเวลาการให้บริการประชาชน (สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้รายงาน)		
ชื่อหน่วยงาน	มีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานครบทุกกระบวนการงานที่รับผิดชอบ	คำอธิบาย
สำนักงานศาลยุติธรรม	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
สำนักงานอัยการสูงสุด	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
สำนักงาน ป.ป.ช.	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
สำนักงาน ปปง.	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
กรมสอบสวนคดีพิเศษ	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
กรมคุมประพฤติ	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
กรมราชทัณฑ์	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
สำนักงาน ป.ป.ส.	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	

รายงานผลการจัดให้มีระบบให้ประชาชนตรวจสอบติดตาม (Tracking) และการเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบ (หน่วยงานให้บริการประชาชนเป็นผู้รายงาน)		
ชื่อหน่วยงานผู้รายงาน		
☐ 1. สำนักงานศาลยุติธรรม ☐ 2. สำนักงานอัยการสูงสุด ☐ 3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ☐ 4. สำนักงาน ป.ป.ช. ☐ 5. สำนักงาน ปปง.	☐ 6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ☐ 7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ☐ 8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ☐ 9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ☐ 10. กรมคุมประพฤติ	☐ 11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ☐ 12. กรมราชทัณฑ์ ☐ 13. สำนักงาน ป.ป.ส.
หน่วยงานของท่านมีกระบวนการในการให้บริการประชาชนในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านใดบ้าง		
หน่วยงานของท่านได้จัดให้มีระบบให้ประชาชนตรวจสอบติดตาม (Tracking) ผลการให้บริการหรือผลการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบอย่างไร		
มีระบบการตรวจสอบติดตาม	☐ มี ☐ ไม่มี	
เป็นระบบ application หรือตรวจสอบได้จากเว็บไซต์หน่วยงาน	☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	
หากไม่ได้เป็นระบบ application หรือเว็บไซต์ประชาชนจะสามารถตรวจสอบได้ผ่านช่องทางหรือวิธีการใด		
ช่องทางการเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับระยะเวลามาตรฐานโปรตรระบุ (อาจเป็นเว็บไซต์ แผ่นพับ ป้ายประกาศ ฯลฯ)		
ช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับวิธีการตรวจสอบติดตาม (Tracking) ผลการให้บริการหรือผลการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (อาจเป็นเว็บไซต์ แผ่นพับ ป้ายประกาศ ฯลฯ)		
คำแนะนำในการรายงานข้อมูล 1 การรายงานข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเฉพาะที่เป็นภารกิจด้านการบังคับใช้กฎหมายหรืออำนาจความยุติธรรม (อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานในส่วนของการสอบสวน สำนักงานอัยการสูงสุดรายงานในส่วนของการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ สำนักงานศาลยุติธรรมรายงานเฉพาะการพิจารณาคดีในชั้นศาล สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมรายงานในส่วนของการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา และการอำนวยความยุติธรรมของยุติธรรมจังหวัด กรมราชทัณฑ์รายงานในส่วนของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในเรือนจำ) 2 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบตรวจสอบติดตามในที่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นระบบดิจิทัล อาจเป็นช่องทางอื่น ๆ ที่ประชาชนสามารถรับรู้และตรวจสอบติดตามผลการดำเนินการได้		

ตัวชี้วัดที่ 8 G5	ชื่อตัวชี้วัด
	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ
ผู้รายงานข้อมูล : ทุกหน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	
คะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในหน่วยงานของท่าน หมายเหตุ: รายงานคะแนนรวม คะแนนรายด้าน และแยกเฉพาะงานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ถ้าสามารถแยกได้)	
หน่วยงานของท่านมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและมีการแจ้งให้ประชาชนรับทราบอย่างไร หมายเหตุ: เน้นรายงานผลการดำเนินการพอสังเขปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและความโปร่งใสของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับมาตรการเชิงรุกตามนโยบาย No Gift Policy การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 การส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 เป็นต้น	

ตัวชี้วัดที่ 9	ชื่อตัวชี้วัด	
G6	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์	
ผู้รายงานข้อมูล : หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการประชาชนด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา		
ชื่อหน่วยงานผู้มีหน้าที่รายงาน		
☐ 1. สำนักงานศาลยุติธรรม ☐ 2. สำนักงานอัยการสูงสุด ☐ 3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ☐ 4. สำนักงาน ป.ป.ช. ☐ 5. สำนักงาน ปปง.	☐ 6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ☐ 7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ☐ 8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ☐ 9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ☐ 10. กรมคุมประพฤติ	☐ 11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ☐ 12. กรมราชทัณฑ์ ☐ 13. สำนักงาน ป.ป.ส.
หน่วยงานของท่านมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เช่น ระบบการจ่ายสำนวนคดี การปฏิบัติต่อประชาชนผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ หรือฟ้องร้องคดี การขอความเป็นธรรมในคดี การขอความช่วยเหลือเพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (เช่น ขอหลักประกันตัวปล่อยชั่วคราว ขอเงินชดเชยเยียวยา) หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา		
คำแนะนำในการรายงานข้อมูล 1 การรายงานข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเฉพาะที่เป็นภารกิจด้านการบังคับใช้กฎหมายหรืออำนวยความยุติธรรม (อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานในส่วนของการสอบสวน สำนักงานอัยการสูงสุดรายงานในส่วนของการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ สำนักงานศาลยุติธรรมรายงานเฉพาะการพิจารณาคดีในชั้นศาล สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมรายงานในส่วนของการอุทธรณ์และการอุทธรณ์ฎีกาของคดีอาญาของยุติธรรมจังหวัด กรมราชทัณฑ์รายงานในส่วนของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในเรือนจำ)		

ตัวชี้วัดที่ 10 G7	ชื่อตัวชี้วัด		
	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน		
ผู้รายงานข้อมูล : หน่วยงานที่มีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญารายงานผลการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องข้อร้องเรียน			
ชื่อหน่วยงานผู้มีหน้าที่รายงาน			
☐ 1. สำนักงานศาลยุติธรรม ☐ 6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ☐ 11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ☐ 2. สำนักงานอัยการสูงสุด ☐ 7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ☐ 12. กรมราชทัณฑ์ ☐ 3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ☐ 8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ☐ 13. สำนักงาน ป.ป.ส. ☐ 4. สำนักงาน ป.ป.ช. ☐ 9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ☐ 5. สำนักงาน ปปง. ☐ 10. กรมคุมประพฤติ			
หน่วยงานของท่านมีช่องทางให้ประชาชนร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมการทำหน้าที่ในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างไรบ้าง หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา			
หากมีช่องทางในการรับเรื่องร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมหน่วยงานของท่านได้มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนต่าง ๆ และได้นำข้อร้องเรียนต่าง ๆ มาใช้บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างไร หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา			
หากมีการรับเรื่องร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมเข้ามายังหน่วยงานของท่านมีกระบวนการทบทวนและดำเนินการตามเรื่องร้องเรียนอย่างไร หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา			
ที่ผ่านมาหน่วยงานของท่านมีการทบทวนกระบวนการงานและพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพในเรื่องร้องเรียนอย่างไร หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา			

ตัวชี้วัดที่ 14	ชื่อตัวชี้วัด	
G11	หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม	
ผู้รายงานข้อมูล : หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการประชาชนด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา		
ชื่อหน่วยงานผู้มีหน้าที่รายงาน		
☐ 1. สำนักงานศาลยุติธรรม ☐ 2. สำนักงานอัยการสูงสุด ☐ 3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ☐ 4. สำนักงาน ป.ป.ช. ☐ 5. สำนักงาน ป.ป.ง.	☐ 6.สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ☐ 7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ☐ 8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ☐ 9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ☐ 10. กรมคุมประพฤติ	☐ 11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ☐ 12. กรมราชทัณฑ์ ☐ 13. สำนักงาน ป.ป.ส.
หน่วยงานของท่านมีกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงความยุติธรรมด้านใดบ้าง		
หมายเหตุ: เน้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา		
หน่วยงานของท่านได้มีการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรมดังกล่าวหรือไม่ หากมีขอทราบผลการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรมตามภารกิจหน่วยงานของท่าน		
คำแนะนำในการรายงานข้อมูล 1 ต้นทุนของกิจกรรมในการเข้าถึงความยุติธรรมนับเฉพาะในส่วนค่าใช้จ่ายของประชาชนที่เกิดขึ้นในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงคดีถึงที่สุด หมายรวมถึงค่าเดินทาง ค่าจ้างทนาย ค่าเอกสาร หลักทรัพย์ประกันตัว เพื่อต่อสู้คดีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแตกต่างกับต้นทุนผลผลิตที่เป็นค่าใช้จ่ายของหน่วยงาน		

ตัวชี้วัดที่ 19	ชื่อตัวชี้วัด	
D1	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด	
ผู้รายงานข้อมูล : หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำความผิด		
ชื่อหน่วยงานผู้มีหน้าที่รายงาน		
☐ 1. สำนักงานศาลยุติธรรม ☐ 2. สำนักงานอัยการสูงสุด ☐ 3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ☐ 4. สำนักงาน ป.ป.ช. ☐ 5. สำนักงาน ป.ป.ง.	☐ 6.สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ☐ 7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ☐ 8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ☐ 9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ☐ 10. กรมคุมประพฤติ	☐ 11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ☐ 12. กรมราชทัณฑ์ ☐ 13. สำนักงาน ป.ป.ส.
หน่วยงานของท่านมีกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดในด้านใดบ้าง		
หน่วยงานของท่านได้มีการวางมาตรการในการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดอย่างไรบ้าง ตามภารกิจหน่วยงานของท่าน		
คำแนะนำในการรายงานข้อมูล 1 การป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำความผิดในที่นี้ให้รายงานตามภารกิจของหน่วยงาน เช่น หากเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายมีมาตรการในการตรวจสอบทบทวนการจับกุมโดยไม่ชอบหรือความรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อไม่ให้มีการจับผิดตัวอย่างไร หากเป็นหน่วยงานด้านสอบสวนมีกระบวนการทบทวนพยานหลักฐานหรือการเปิดโอกาสในการรวบรวมพยานหลักฐานฝั่งผู้ถูกกล่าวหาอย่างน้อยเพียงใด หากเป็นหน่วยงานอัยการมีมาตรการด้านการรื้อฟื้นคดีอย่างไร หากเป็นหน่วยงานศาลมีกระบวนการรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ทบทวนหมายจับ ตรวจสอบการจับกุม อย่างไร หรือหากเป็นหน่วยงานด้านการคุ้มครองสิทธิมีกระบวนการให้บริการด้านป้องกันการจับผิดตัวอย่างไร หรือหากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุมขังได้มีการอำนวยความสะดวกในการรับเรื่องร้องเรียนและช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงพยานหลักฐาน พิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้อย่างไร		

แบบประเมินตัวชี้วัดด้วยวิธีการสังเกต (OB)

การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานกิจการยุติธรรม

โครงการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานกิจการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยใช้การจัดเก็บ 3 วิธี ได้แก่ การสำรวจประชาชน (PS) สถิติทางการ (AD) และการสังเกตและการประเมินตนเอง (SA+OB) ทั้งนี้ เพื่อให้การประเมินผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทางสำนักงานกิจการยุติธรรม จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทบทวนและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บข้อมูล รวมถึงให้ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดเก็บข้อมูลทั้ง 21 ตัวชี้วัดมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดเก็บตัวชี้วัดอย่างแท้จริง โดยในแบบสอบถามนี้ ประกอบด้วยแบบประเมินตัวชี้วัดด้วยวิธีการสำรวจประชาชน (PS) สถิติทางการ (AD) และการประเมินตนเอง (SA) รวมจำนวน 21 ตัวชี้วัด

เอกสารในส่วนนี้เป็นส่วนของการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้คะแนนในส่วนของการวัดระดับความน่าเชื่อถือของสถิติข้อมูลที่ใช้เป็นตัวชี้วัด ผลการดำเนินการ และประเมินผลการประเมินตนเองของหน่วยงานประกอบด้วยตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมจำนวน 7 ด้าน 21 ตัวชี้วัดเรียงลำดับกันตามตัวชี้วัดในแต่ละด้าน

ชุดตัวชี้วัดที่ 1 ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน (Rights and Legal Knowledge)

ตัวชี้วัดที่ 1 R1	ชื่อตัวชี้วัด
	สัดส่วนของประชาชนที่รับทราบช่องทางในการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐาน ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก
นิยาม: ประชาชนที่รับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐานในการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมได้เพื่อสะท้อนให้ทราบถึงการรับรู้สิทธิเมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เมื่อเกิดเหตุแล้วทราบว่าต้องไปติดต่อหรือประสานกับหน่วยงานใด	
การจัดเก็บข้อมูล: ตัวชี้วัดนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey) โดยใช้แบบสอบถามมาตรวัดแสดงความคิดเห็นจัดเก็บข้อมูลการรับรู้ เข้าใจ และเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (Justice Literacy) รวมถึงประเมินถึงเรื่องการรับรู้สิทธิมนุษยชน สิทธิพื้นฐานกระบวนการยุติธรรม การรับรู้ขั้นตอนและกระบวนการ การติดต่อหน่วยงานเมื่อได้รับความเดือดร้อนหรือตกเป็นผู้ต้องหา/จำเลยในคดีอาญาผ่านทางสื่อ หน่วยงานท้องถิ่น หรือยุติธรรมชุมชนแล้วนำมาคำนวณหาค่าร้อยละและสรุปเป็นระดับการรับรู้สิทธิทางกฎหมายและความรู้พื้นฐานในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม	
ความเห็นของคณะกรรมการ: 	

ชุดตัวชี้วัดที่ 2 การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ (Effective Crime Control)

ตัวชี้วัดที่ 2	ชื่อตัวชี้วัด				
E1	อัตราอาชญากรรมต่อจำนวนประชากร 100,000 คน ลดลง				
นิยาม: การกระทำใด ๆ ที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้ในสังคม ที่เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย และทรัพย์สิน					
การจัดเก็บข้อมูล: สถิติคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินจากสถิติอาชญากรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถิติการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนของสำนักงานกิจการยุติธรรม					
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถิติ	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
สถิติอาชญากรรมตำรวจ					
การสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน					
ความเห็นของคณะกรรมการ:					
ตัวชี้วัดที่ 3	ชื่อตัวชี้วัด				
E2	ความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนลดลง				
นิยาม: ความรู้สึกหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน ทั้งทางร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สิน					
การจัดเก็บข้อมูล: การสำรวจความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชนมีการดำเนินการโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นประจำทุกปี ซึ่งทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติเริ่มสำรวจนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 และสำนักงานกิจการยุติธรรมเริ่มในปี พ.ศ. 2559 โดยใช้การเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey)					
ความเห็นของคณะกรรมการ:					

ชุดตัวชี้วัดที่ 3 กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Justice)

ตัวชี้วัดที่ 4 G1	ชื่อตัวชี้วัด					
	จำนวนคดีและเรื่องร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานมีจำนวนลดน้อยลง					
นิยาม: จำนวนคดีและผู้ร้องเรียนที่มีมูลและถึงที่สุดเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ขัดกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานหลักสิทธิมนุษยชนตามหลักกติกากระบวนการยุติธรรมสากล ได้แก่สิทธิในการไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยอำเภอใจ สิทธิในการแจ้งเหตุผลและข้อกล่าวหาในการถูกจับกุม สิทธิในการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิในการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนั้นหมายรวมถึง ต้องไม่มีการละเมิดสิทธิเด็ดขาดที่ไม่อาจถูกพักใช้ได้ (non-derogable rights) เช่น ไม่มีการฆาตกรรม ไม่มีการทรมาน ไม่มีการบังคับบุคคลให้สูญหายโดยเจ้าหน้าที่รัฐโดยต้องมีสัดส่วนจำนวนลดลง						
การจัดเก็บข้อมูล: ใช้สถิติเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมที่จัดเก็บโดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ						
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถิติ		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
จำนวนคดีหรือเรื่องร้องเรียนมีมูล						
ความเห็นของคณะกรรมการ:						
ตัวชี้วัดที่ 5 G2	ชื่อตัวชี้วัด					
	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนความถูกต้องและเที่ยงธรรม					
นิยาม: หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการวิเคราะห์กระบวนการที่พึงประสงค์ตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน โดยบทบาทที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 1. มีความเที่ยงตรง (Fairness and Accuracy) 2. การปฏิบัติหน้าที่หลักอย่างเต็มที่ตามกฎหมายและเป็นไปตามกระบวนการอันควร (Due Process) 3. ไม่มีการเลือกปฏิบัติ 4. ความเป็นอิสระและเที่ยงธรรมไม่มีการแทรกแซงด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ						
การจัดเก็บข้อมูล: ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับเรื่องราวร้องทุกข์ การบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนจับกุม หรือการรวบรวมพยานหลักฐาน การฟ้องคดี การพิจารณาคดี หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในกระบวนการยุติธรรมทำการรายงานผลการดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดด้านความถูกต้องและเที่ยงธรรมภายในหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับตัวชี้วัดแบบลำดับขั้นความสำเร็จ (Milestone) แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน						

หน่วยงาน	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)					
1. สำนักงานศาลยุติธรรม										
2. สำนักงานอัยการสูงสุด										
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ										
4. สำนักงาน ป.ป.ช.										
5. สำนักงาน ปปง.										
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม**										
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ										
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์										
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ										
10. กรมคุมประพฤติ										
11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน										
12. กรมราชทัณฑ์										
13. สำนักงาน ป.ป.ส.										
ระดับขั้นความสำเร็จ (Milestone)										
ระดับ 1	หน่วยงานไม่มีการกำหนดมาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม									
ระดับ 2	หน่วยงานมีการกำหนดมาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม									
ระดับ 3	หากมีมาตรการ หน่วยงานมีการกำกับดูแลหรือตรวจสอบติดตามให้เจ้าพนักงานปฏิบัติตามหรือมาตรการคุ้มครองมีผลต่อการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ได้จริง									
ระดับ 4	หน่วยงานมีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อใช้ในการตรวจสอบติดตามมาตรการ ข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติ มาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในภารกิจกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าว									
ระดับ 5	หน่วยงานมีการวิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อนด้านการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องเที่ยงธรรมในภารกิจกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากตัวชี้วัดดังกล่าว และมีการนำข้อมูลจากตัวชี้วัดดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนางานด้านการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องและเที่ยงธรรม									
คำแนะนำ:										
1. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมพิจารณาเฉพาะหน่วยให้บริการในความดูแล เช่น กองทุนยุติธรรม ยุติธรรมจังหวัด 2. พิจารณาเฉพาะในส่วนภารกิจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา										
ความเห็นของคณะกรรมการ:										
.....										
.....										

ตัวชี้วัดที่ 6 G3	ชื่อตัวชี้วัด					
	คดีที่มีการชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ การเลือกปฏิบัติและ/หรือ การทุจริตหรือถูกแทรกแซงมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา					
นิยาม: ความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติ การทุจริต หรือการถูกแทรกแซงด้วยการทุจริต หรืออำนาจมิชอบ						
การจัดเก็บข้อมูล: ให้องค์กรที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท.) รายงานจำนวนคดีชี้มูลว่าเจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติ การทุจริต หรือการถูกแทรกแซงด้วยการทุจริตหรืออำนาจมิชอบ						
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถิติ		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
สถิติสำนักงานตำรวจแห่งชาติ						
สถิติกรมสอบสวนคดีพิเศษ						
สถิติสำนักงาน ป.ป.ช.						
สถิติสำนักงาน ป.ป.ท.						
ความเห็นของคณะกรรมการ:						
ตัวชี้วัดที่ 7 G4	ชื่อตัวชี้วัด					
	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking)					
นิยาม: ระยะเวลาที่มีการกำหนดตามกฎหมายเพื่อดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมอาญา โดยพิจารณาจากกระบวนการตั้งต้นที่หน่วยงานสืบสวนรับเรื่องร้องเรียนจนถึงศาลตัดสินคดีถึงที่สุด						
การจัดเก็บข้อมูล: ให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติ โดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking) โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นผู้รวบรวม แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน						

หน่วยงาน	ผลการดำเนินการ				
	ไม่มีการดำเนินการ	ต้องปรับปรุง	ปานกลาง	ดี	ดีมาก
1. สำนักงานศาลยุติธรรม					
2. สำนักงานอัยการสูงสุด					
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ					
4. สำนักงาน ป.ป.ช.					
5. สำนักงาน ปปง.					
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม**					
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ					
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์					
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ					
10. กรมคุมประพฤติ					
11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน					
12. กรมราชทัณฑ์					
13. สำนักงาน ป.ป.ส.					

คำแนะนำ

1. การให้คะแนนพิจารณาจากความครบถ้วนในการดำเนินการกำหนดระยะเวลามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติโดยมีระบบให้ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตาม (Tracking) พิจารณาจากการที่หน่วยงานมีการกำหนดระยะเวลามาตรฐานและมีการประกาศเผยแพร่ให้ประชาชนรับทราบได้ดีมากน้อยเพียงใด ประชาชนผู้ใช้บริการงานในกระบวนการยุติธรรมสามารถรับทราบหรือตรวจสอบได้หรือไม่ ประชาชนสามารถตรวจสอบติดตามผลการดำเนินการได้หรือไม่ และหากมีการดำเนินการล่าช้าเกินมาตรฐานมีกลไกหรือกระบวนการในการเร่งรัดหรือชี้แจงเหตุความล่าช้าให้กับประชาชนได้ดีมากน้อยเพียงใด
2. การรายงานข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเฉพาะที่เป็นภารกิจด้านการบังคับใช้กฎหมายหรืออำนวยความยุติธรรม (อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานในส่วนของ การสอบสวน สำนักงานอัยการสูงสุดรายงานในส่วนของ การฟ้องคดีของพนักงานอัยการ สำนักงานศาลยุติธรรมรายงานเฉพาะการพิจารณาคดีในชั้นศาล สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมรายงานในส่วนของ กองทุนยุติธรรมและการอำนวยความยุติธรรมของยุติธรรมจังหวัด กรมราชทัณฑ์รายงานในส่วนของ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในเรือนจำ)
3. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และระบบตรวจสอบติดตามในที่นี้ไม่จำเป็นต้องเป็นระบบดิจิทัล อาจเป็นช่องทางอื่น ๆ ที่ประชาชนสามารถรับรู้และตรวจสอบติดตามผลการดำเนินการได้

ความเห็นของคณะกรรมการ:

.....

.....

ตัวชี้วัดที่ 8 G5	ชื่อตัวชี้วัด					
	หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและแจ้งให้ประชาชนรับทราบ					
นิยาม: มาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการ เป็นมาตรการที่หน่วยงานกำหนดขึ้น เพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสรับรู้รับทราบกระบวนการ ขั้นตอนการบริหารโดยไม่ต้องร้องขอ และประชาชนได้รับบริการอย่างสะดวก เป็นธรรม แสดงถึงหน่วยงานมีความโปร่งใสตรวจสอบได้						
การจัดเก็บข้อมูล: ให้หน่วยงานในระบบกระบวนการยุติธรรมรายงานผลคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) และรายละเอียดการดำเนินการมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและมีการแจ้งให้ประชาชนรับทราบอย่างไร แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน						
ผลการดำเนินการมาตรการเชิงรุกด้านการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใสและการแจ้งให้ประชาชนรับทราบ						
หน่วยงาน		ผลการดำเนินการ				
		ไม่มีการดำเนินการ	ต้องปรับปรุง	ปานกลาง	ดี	ดีมาก
1. สำนักงานศาลยุติธรรม						
2. สำนักงานอัยการสูงสุด						
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ						
4. สำนักงาน ป.ป.ช.						
5. สำนักงาน ป.ป.ง.						
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม**						
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ						
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์						
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ						
10. กรมคุมประพฤติ						
11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน						
12. กรมราชทัณฑ์						
13. สำนักงาน ป.ป.ส.						
คำแนะนำ การให้คะแนนในส่วนนี้พิจารณาจากผลการดำเนินการของหน่วยงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและความโปร่งใสของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับมาตรการเชิงรุกตามนโยบาย No Gift Policy การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540 การส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2565 เป็นต้น						
ความเห็นของคณะกรรมการ:						

ตัวชี้วัดที่ 9 G6	ชื่อตัวชี้วัด				
	หน่วยงานมีมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์				
นิยาม: การที่ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงาน หมายรวมถึง การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมไม่ถูกแบ่งแยก					
การจัดเก็บข้อมูล: ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการดำเนินงานตามมาตรการ/ระบบที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน					
หน่วยงาน		ผลการดำเนินการ			
		ไม่มีการดำเนินการ	ต้องปรับปรุง	ปานกลาง	ดี
1. สำนักงานศาลยุติธรรม					
2. สำนักงานอัยการสูงสุด					
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ					
4. สำนักงาน ป.ป.ช.					
5. สำนักงาน ปปง.					
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม**					
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ					
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์					
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ					
10. กรมคุมประพฤติ					
11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน					
12. กรมราชทัณฑ์					
13. สำนักงาน ป.ป.ส.					
คำแนะนำ การให้คะแนนในส่วนนี้พิจารณาจากการดำเนินมาตรการของหน่วยงานหรือการวางระบบงานที่เอื้อต่อการป้องกันมิให้เกิดการเลือกปฏิบัติหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เช่น ระบบการจ่ายสำนวนคดี การปฏิบัติต่อประชาชนผู้มาแจ้งความร้องทุกข์ หรือฟ้องร้องคดี การขอความเป็นธรรมในคดี การขอความช่วยเหลือเพื่อเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (เช่น ขอหลักประกันตัวปล่อยชั่วคราว ขอเงินชดเชยเยียวยา)					
ความเห็นของคณะกรรมการ:					

ตัวชี้วัดที่ 10 G7	ชื่อตัวชี้วัด					
	หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีกระบวนการทบทวนและปรับปรุงประสิทธิภาพเรื่องร้องเรียน					
นิยาม: ประชาชน/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถประเมินประสิทธิภาพการทำงานทั้งระบบของกระบวนการยุติธรรม และสามารถนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพเรื่องร้องเรียนได้ การจัดเก็บข้อมูล: ให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมรายงานรายละเอียดช่องทางร้องเรียน กระบวนการดำเนินงานตามข้อร้องเรียนและบรรเทาความเดือดร้อน การทบทวนผลการดำเนินการตามร้องเรียน และการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการรับเรื่องร้องเรียน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน						
หน่วยงาน		ผลการดำเนินการ				
		ไม่มีการดำเนินการ	ต้องปรับปรุง	ปานกลาง	ดี	ดีมาก
1. สำนักงานศาลยุติธรรม						
2. สำนักงานอัยการสูงสุด						
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ						
4. สำนักงาน ป.ป.ช.						
5. สำนักงาน ป.ป.ง.						
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม						
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ						
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์						
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ						
10. กรมคุมประพฤติ						
11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน						
12. กรมราชทัณฑ์						
13. สำนักงาน ป.ป.ส.						
คำแนะนำ: การประเมินในส่วนนี้พิจารณาจากช่องทางให้ประชาชนร้องเรียนหรือร้องขอความเป็นธรรมการทำหน้าที่ในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และหน่วยงานได้มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนต่าง ๆ และได้นำข้อร้องเรียนต่าง ๆ มาใช้บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างไรบ้าง การดำเนินการสามารถตอบสนองต่อการแก้ปัญหาหรือสร้างความเข้าใจให้กับผู้ร้องเรียนอย่างไร และหน่วยงานได้มีการพัฒนาปรับปรุงระบบรับแจ้งและติดตามเรื่องร้องเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ความเห็นของคณะกรรมการ: 						

ตัวชี้วัดที่ 11 G8	ชื่อตัวชี้วัด				
	สัดส่วนของความเหมาะสมของทรัพยากรทั้งเครื่องมือ งบประมาณ และทรัพยากรมนุษย์กับการะงาน				
นิยาม: ความเหมาะสมเพียงพอของทรัพยากร ทั้งเรื่องบุคลากรและงบประมาณที่ได้รับมีการใช้จ่ายอย่างสมเหตุผลผลและมีความสอดคล้องกับพันธกิจหรือภาระงาน โดยจำแนกออกเป็น ความเหมาะสมของทรัพยากร เครื่องมือ งบประมาณ ทรัพยากรมนุษย์กับการะงาน					
การจัดเก็บข้อมูล: ให้งานในกระบวนการยุติธรรมอธิบายรายละเอียดด้านงบประมาณและบุคลากร การสนับสนุนและพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ รายละเอียดการวิเคราะห์ต้นทุนผลผลิตต่อหน่วย ประเมินความเพียงพอของทรัพยากร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้ กำลังคน สภาพปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อการกิจของหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับตัวชี้วัดแสดงความครบถ้วนของการดำเนินการ (Check List) แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน					
หน่วยงาน	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. สำนักงานศาลยุติธรรม					
2. สำนักงานอัยการสูงสุด					
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ					
4. สำนักงาน ป.ป.ช.					
5. สำนักงาน ปปง.					
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม					
7. สำนักงานกิจการยุติธรรม					
8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ					
9. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์					
10. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ					
11. กรมคุมประพฤติ					
12. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน					
13. กรมราชทัณฑ์					
14. สำนักงาน ป.ป.ส.					

การประเมินความครบถ้วนการดำเนินงาน (Check List)	
☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	หน่วยงานมีการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านงบประมาณ และทรัพยากรบุคคล และมีการวิเคราะห์การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของงบประมาณและบุคลากรในแต่ละประเภท และจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้ หรือโครงการการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานโดยสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน
☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ต้นทุนผลผลิตต่อหน่วย ในการดำเนินการกิจด้านงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (อาทิ ต้นทุนการดูแลผู้ต้องขังต่อปีต่อคน ต้นทุนการพิจารณาคดีต่อหน่วยโดยเฉลี่ย ต้นทุนการติด EM ต่อผู้ถูกคุมประพฤติหนึ่งคน) ตามภารกิจของหน่วยงาน
☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	หน่วยงานมีการวิเคราะห์ข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้ กำลังคน สภาพปัญหาหรือความเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงาน (อาทิ การเปลี่ยนแปลงกฎหมายทำให้มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น ภารกิจความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น การปรับลดงบประมาณบางด้าน) และแนวทางการในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการทำงานเพื่อแก้ไขข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้ กำลังคน ในอนาคตในการกิจด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	หน่วยงานมีทรัพยากรเหมาะสมเพียงพอกับภาระงาน
☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่	หน่วยงานได้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรได้อย่างสมเหตุสมผลและคุ้มค่า
ความเห็นของคณะกรรมการ: 	
คำแนะนำ: 1. การพิจารณาเน้นที่ข้อมูลงบประมาณ ทรัพยากร เครื่องมือเครื่องใช้ กำลังคน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหลักของหน่วยงานหรืองานทางด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 2. ให้วิเคราะห์ปัญหาความขาดแคลนของงบประมาณ ทรัพยากร เครื่องมือเครื่องใช้ กำลังคน โดยเปรียบเทียบกับภารกิจที่รับผิดชอบ หากปรากฏว่าค่าคะแนนในส่วนนี้จะช่วยในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพปัญหาเพื่อนำมาสนับสนุนทรัพยากรและเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ไม่ได้เป็นความบกพร่องของหน่วยงานแต่อย่างใด	

ตัวชี้วัดที่ 12 G9	ชื่อตัวชี้วัด					
	มีการวิเคราะห์และพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการอย่างสม่ำเสมอ					
นิยาม: การประเมินในหน่วยงานหรือความเหมาะสมในการปฏิบัติงานในกระบวนการทำงาน และมีการตรวจประเมินความเหมาะสมและขีดความสามารถของอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในกระบวนการปฏิบัติงาน และบุคลากรในการปฏิบัติงาน โดยสามารถใช้ผลการประเมินแบบรายงานการบริหารทรัพยากรบุคคลประจำปีของสวนราชการระดับกรมตามแบบที่สำนักงาน ก.พ. กำหนด หรือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0 (PMQA) สำหรับหน่วยงานอิสระสามารถใช้ผลการประเมินตามที่หน่วยงานกำหนดได้						
การจัดเก็บข้อมูล: ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการวิเคราะห์และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการบริหารจัดการของหน่วยงาน โดยเชื่อมโยงกับการรายงานผลการปฏิบัติราชการหรือการรายงานในลักษณะเดียวกัน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน						
หน่วยงาน		ผลการดำเนินการ				
		ไม่มีการดำเนินการ	ต้องปรับปรุง	ปานกลาง	ดี	ดีมาก
1. สำนักงานศาลยุติธรรม						
2. สำนักงานอัยการสูงสุด						
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ						
4. สำนักงาน ป.ป.ช.						
5. สำนักงาน ป.ป.ง.						
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม						
7. สำนักงานกิจการยุติธรรม						
8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ						
9. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์						
10. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ						
11. กรมคุมประพฤติ						
12. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน						
13. กรมราชทัณฑ์						
14. สำนักงาน ป.ป.ส.						
คำแนะนำ การให้คะแนนในส่วนนี้พิจารณาจากการวางระบบกำลังคนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยงาน การประเมินและวิเคราะห์ความเหมาะสมและขีดความสามารถในการปฏิบัติของบุคลากรในด้านกระบวนการยุติธรรมอย่างไร และการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานหรือดำเนินการกับบุคลากรที่ไม่เหมาะสม และมีการวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านบุคลากรและความเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบการบริหารทรัพยากรบุคคล ตลอดจนมีการเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับการแก้ปัญหาและเตรียมพร้อมการพัฒนาบุคลากรในอนาคต						

ความเห็นของคณะกรรมการ:

.....

.....

.....

.....

ตัวชี้วัดที่ 13	ชื่อตัวชี้วัด				
	หน่วยงานมีการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ				
นิยาม: หน่วยงานมีรูปแบบในการจัดเก็บข้อมูลและกระบวนการงานในการจัดเก็บข้อมูลด้านกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบดิจิทัล และมีการเชื่อมต่อข้อมูลกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก					
การจัดเก็บข้อมูล: ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานผลการจัดเก็บและบูรณาการข้อมูลกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานปฏิบัติในกระบวนการยุติธรรมให้เน้นการรายงานข้อมูลในส่วนที่เป็นความรับผิดชอบของตนเอง และสำนักงานกิจการยุติธรรมและสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารจัดการกลางเน้นการรายงานภารกิจด้านการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลข้ามหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับตัวชี้วัดแบบลำดับขั้นความสำเร็จ (Milestone) แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน					
หน่วยงาน	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. สำนักงานศาลยุติธรรม					
2. สำนักงานอัยการสูงสุด					
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ					
4. สำนักงาน ป.ป.ช.					
5. สำนักงาน ปปง.					
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม					
7. สำนักงานกิจการยุติธรรม					
8. กรมสอบสวนคดีพิเศษ					
9. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์					
10. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ					
11. กรมคุมประพฤติ					
12. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน					
13. กรมราชทัณฑ์					
14. สำนักงาน ป.ป.ส.					
ระดับขั้นความสำเร็จ (Milestone)					
ระดับ 1	มีการนำข้อมูลที่ทำเป็นกระดาศมีการทำข้อมูลเป็นดิจิทัลแล้ว แต่ยังใช้ข้อมูลกระดาศในการทำงานเป็นหลักโดยยังต้องนำข้อมูลกระดาศมาบันทึกในระบบดิจิทัลให้เป็นความซ้ำซ้อน				
ระดับ 2	มีการทำงานด้วยระบบดิจิทัลแล้วบางส่วนโดยข้อมูลในการทำงานกระบวนการยุติธรรมบางส่วนสามารถทำงานผ่านระบบดิจิทัลได้แล้วไม่จำเป็นต้องนำข้อมูลบนกระดาศมาบันทึกข้อมูลซ้ำซ้อนอีกในบางกระบวนการงาน				
ระดับ 3	หน่วยงานทำงานด้วยระบบดิจิทัลแล้วเต็มรูปแบบและมีการอัพเดทข้อมูลเสมอ				
ระดับ 4	หน่วยงานมีการทำงานด้วยระบบดิจิทัลเต็มรูปแบบและมีระบบในการรับส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานอื่นได้ กล่าวคือมีทั้งการดึงข้อมูลจากหน่วยงานอื่นมาใช้และให้ข้อมูลแก่หน่วยงานอื่นด้วยโดยอัตโนมัติ				

ระดับ 5	หน่วยงานมีการวิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อนเกี่ยวกับการทำงานด้วยระบบดิจิทัลและการรับส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และมีการนำปัญหาข้อขัดข้องหรือปัญหาการนำข้อมูลไปใช้ในทาง มีขอบบมาวางแผนทางแก้ไข เพื่อให้การบูรณาการข้อมูลเป็นด้วยความเชื่อมั่นและปลอดภัย
ความเห็นของคณะกรรมการ: 	

ตัวชี้วัดที่ 14 G11	ชื่อตัวชี้วัด				
	หน่วยงานมีการจัดทำการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรม				
นิยาม: ต้นทุนของกิจกรรมในการเข้าถึงความยุติธรรม เฉพาะในส่วนค่าใช้จ่ายของประชาชนที่เกิดขึ้นในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด หมายรวมถึงค่าเดินทาง ค่าจ้างทนาย ค่าเอกสาร หลักทรัพย์ประกันตัว เพื่อต่อสู้คดีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง					
การจัดเก็บข้อมูล: ให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงความยุติธรรมรายงานผลการวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรมตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน					
หน่วยงาน	ผลการดำเนินการ				
	ไม่มีการดำเนินการ	ต้องปรับปรุง	ปานกลาง	ดี	ดีมาก
1. สำนักงานศาลยุติธรรม					
2. สำนักงานอัยการสูงสุด					
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ					
4. สำนักงาน ป.ป.ช.					
5. สำนักงาน ปปง.					
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม**					
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ					
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์					
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ					
10. กรมคุมประพฤติ					
11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน					
12. กรมราชทัณฑ์					
13. สำนักงาน ป.ป.ส.					
คำแนะนำ: การให้คะแนนในส่วนนี้พิจารณาจากการที่หน่วยงานที่มีภารกิจด้านการเข้าถึงความยุติธรรมได้มีการจัดทำข้อมูลวิเคราะห์ประเมินค่าต้นทุนของกิจกรรมการเข้าถึงความยุติธรรมโดยข้อมูลดังกล่าวมีการประเมินที่น่าเชื่อถือและเป็นไปตามหลักวิชาการ					
ความเห็นของคณะกรรมการ:					

ชุดตัวชี้วัดที่ 4 การกระทำผิดซ้ำลดลง (Reduced Recidivism)

ตัวชี้วัดที่ 15 RE1	ชื่อตัวชี้วัด					
	ร้อยละของผู้พ้นโทษที่กลับมากระทำผิดซ้ำลดลง					
นิยาม: ผู้ที่เคยทำผิดและได้รับโทษตามคำพิพากษา กลับมากระทำผิดซ้ำในทุกประเภทคดีมีอัตราลดลง						
การจัดเก็บข้อมูล: ให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤตินิสัย ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนรายงานข้อมูลจากฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน เช่น Recidivism Statistics Database ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC) เป็นต้น						
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถิติ		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
อัตราการกระทำผิดซ้ำ กรมราชทัณฑ์						
อัตราการกระทำผิดซ้ำ กรมคุมประพฤติ						
อัตราการกระทำผิดซ้ำ กรมพินิจ						
ความเห็นของคณะกรรมการ:						
ตัวชี้วัดที่ 16 RE2	ชื่อตัวชี้วัด					
	ร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข					
นิยาม: ผู้พ้นโทษมีการดำรงชีวิตที่เหมาะสม มีการศึกษาและ/หรือทำงาน ทำที่ชอบด้วยกฎหมายหลังพ้นโทษ						
การจัดเก็บข้อมูล: ให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤตินิสัย ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนรายงานข้อมูลร้อยละ/สัดส่วนของผู้พ้นโทษที่สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างปกติสุขจากฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน						
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถิติ		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
สถิติกรมราชทัณฑ์						
สถิติกรมคุมประพฤติ						
สถิติกรมพินิจฯ						
ความเห็นของคณะกรรมการ:						

ชุดตัวชี้วัดที่ 5 ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดที่ 17 A1	ชื่อตัวชี้วัด									
	สัดส่วนการคุ้มครองดูแล ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมและชดเชยความเสียหาย โดยได้รับ การชดเชยเยียวยาจากภาครัฐมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น									
นิยาม: ผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมได้รับการปกป้องคุ้มครองและให้การได้รับความช่วยเหลือ ชดเชย เยียวยา โดยจำแนกลักษณะ (Characteristics) ของเหยื่อและผู้เสียหายในคดีอาชญากรรมที่เข้าข่าย ในประเภทความผิด 2 ลักษณะ 5 ประเภท อ้างอิงตามมาตรา 17 และ 18 ของพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544										
การจัดเก็บข้อมูล: ให้งานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจคุ้มครองดูแลและชดเชยความเสียหายต่อผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมรายงานจำนวนผู้เสียหาย/เหยื่ออาชญากรรมทั้งหมดที่ยื่นคำขอและได้รับการคุ้มครอง/ชดเชยเยียวยา										
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถิติ		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
สัดส่วนผู้เสียหายที่ได้รับการคุ้มครอง										
ความเห็นของคณะกรรมการ: 										
ตัวชี้วัดที่ 18 A2	ชื่อตัวชี้วัด									
	จำนวนผู้ที่ถูกจับกุม/คุมขัง และภายหลังได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากมีการพิสูจน์ว่าไม่มีความผิดที่ได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ									
นิยาม: ผู้ที่ถูกจับกุมโดยที่ไม่ได้กระทำความผิด และได้รับการพิสูจน์ ตรวจสอบแล้วว่าไม่ได้กระทำความผิด ได้รับการชดเชยเยียวยาจากภาครัฐอย่างเหมาะสม										
การจัดเก็บข้อมูล: ให้งานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจคุ้มครองดูแลและชดเชยความเสียหายต่อผู้ที่ถูกจับกุมและภายหลังได้รับการปล่อยตัวเนื่องจากมีการพิสูจน์แล้วว่าไม่มีความผิดและได้รับเงินชดเชยเยียวยาจากภาครัฐ รายงานจำนวนผู้ที่ถูกจับกุมดังกล่าวทั้งหมดที่ยื่นคำขอและได้รับการคุ้มครองดูแลและชดเชยความเสียหาย										
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถิติ		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
สัดส่วนผู้ที่ถูกจับกุมและได้รับเงินชดเชยเยียวยา										
ความเห็นของคณะกรรมการ: 										

ชุดตัวชี้วัดที่ 6 ไม่มีผู้ต้องหา/จำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำผิด

ตัวชี้วัดที่ 19	ชื่อตัวชี้วัด				
	D1	หน่วยงานมีมาตรการในการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำความผิด			
นิยาม: ไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด โดยหน่วยงานสืบสวนสอบสวน จับกุม และมีมาตรการขั้นตอน วิธีการที่ชัดเจน ในการรวบรวมเอกสารพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้ต้องหา					
การจัดเก็บข้อมูล: ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีหน้าที่ในการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำความผิด รายงานกระบวนการงานที่เกี่ยวข้องกับป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำความผิดและมาตรการการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดตามภารกิจของหน่วยงาน แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากำหนดค่าคะแนนตามระดับผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน แล้วนำค่าคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนและทุกหน่วยงานมาเฉลี่ยกัน					
หน่วยงาน	ผลการดำเนินการ				
	ไม่มีการดำเนินการ	ต้องปรับปรุง	ปานกลาง	ดี	ดีมาก
1. สำนักงานศาลยุติธรรม					
2. สำนักงานอัยการสูงสุด					
3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ					
4. สำนักงาน ป.ป.ช.					
5. สำนักงาน ปปง.					
6. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม**					
7. กรมสอบสวนคดีพิเศษ					
8. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์					
9. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ					
10. กรมคุมประพฤติ					
11. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน					
12. กรมราชทัณฑ์					
13. สำนักงาน ป.ป.ส.					
คำแนะนำ:					
1. การให้คะแนนในส่วนนี้พิจารณาจากระบบงานในป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดและมาตรการในการป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิดอย่างไรบ้างตามภารกิจหน่วยงาน					
2. การป้องกันการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลยโดยไม่ได้กระทำผิดในที่นี้พิจารณาตามภารกิจของหน่วยงาน เช่น หากเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายมีมาตรการในการตรวจสอบทบทวนการจับกุมโดยไม่ชอบหรือความรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อไม่ให้มีการจับผิดตัวอย่างไร หากเป็นหน่วยงานด้านสอบสวนมีกระบวนการทบทวนพยานหลักฐานหรือการเปิดโอกาสในการรวบรวมพยานหลักฐานฝั่งผู้ถูกกล่าวหาอย่างน้อยเพียงใด หากเป็นหน่วยงานอัยการมีมาตรการด้านการรื้อฟื้น					

คดีอย่างไร หากเป็นหน่วยงานศาลมีกระบวนการรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ทบทวนหมายจับ ตรวจสอบการจับกุม อย่างไร หรือหากเป็นหน่วยงานด้านการคุ้มครองสิทธิมีกระบวนการให้บริการด้านป้องกันการจับผิดตัวอย่างไร หรือหากเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุมขังได้มีการอำนวยความสะดวกในการรับเรื่องร้องเรียนและช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังสามารถเข้าถึงพยานหลักฐานพิสูจน์ความบริสุทธิ์ได้อย่างไร
ความเห็นของคณะกรรมการ:

ตัวชี้วัดที่ 20 D2	ชื่อตัวชี้วัด				
	จำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นเนื่องจากพบว่ามีการจับกุมผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด				
นิยาม: ไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูก จับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด (จำนวนคดีที่ร้องพินขึ้นและมี การพิจารณาตรวจสอบ โดยศาล ภายหลังว่ามีข้อเท็จจริงที่ ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิด และถูกจับหรือคุมขัง อันสะท้อน ประสิทธิภาพของ กระบวนการ ยุติธรรม)					
การจัดเก็บข้อมูล: ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมรายงานจำนวนคดีที่มีการร้องพินขึ้นเนื่องจากพบว่ามีการจับกุม ผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด					
ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถิติ	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
จำนวนคดีที่มีการร้องพินเนื่องจากพบว่า ผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด สำนักงานอัยการสูงสุด					
จำนวนคดีที่มีการร้องพินเนื่องจากพบว่า ผู้ต้องหา/จำเลย โดยไม่ได้กระทำความผิด ศาลยุติธรรม					
ความเห็นของคณะกรรมการ:					

ชุดตัวชี้วัดที่ 7 ประชาชนเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา ในกระบวนการยุติธรรม (Ensured Trust in Justice)

ตัวชี้วัดที่ 21	ชื่อตัวชี้วัด
ET1	ร้อยละของประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม
นิยาม: เมื่อกระบวนการยุติธรรมได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่แล้ว เป้าหมายหลักเพื่อสะท้อนประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบเพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ศรัทธา และไว้วางใจต่อกระบวนการยุติธรรม	
การจัดเก็บข้อมูล: ตัวชี้วัดนี้ใช้การเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคประชาชน (Public Survey) โดยใช้แบบสอบถามมาตรวัดแสดงความคิดเห็นจัดเก็บข้อมูลความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการให้บริการในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม ทั้งประเด็นความสะดวก สมรรถนะของผู้ให้บริการ ความรู้สึกปลอดภัย และความไว้วางใจประทับใจต่อการดำเนินงาน รวมถึงความเชื่อมั่นต่อการให้บริการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในกระบวนการสืบสวนสอบสวน สั่งฟ้องคดี พิจารณาคดี บังคับโทษ และคุ้มครองสิทธิ/อำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา แล้วนำมาคำนวณหาค่าร้อยละ และสรุปเป็นระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม	
ความเห็นของคณะกรรมการ: 	

ผนวก ฉ. คำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ

คำสั่งสำนักงานกึ่งการยุติธรรม
ที่ ๑๔๖/๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทบทวนและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพ
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ด้วยสำนักงานกึ่งการยุติธรรมมีบทบาทและภารกิจสำคัญเกี่ยวกับนโยบายและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการดำเนินการที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติผ่านตัวชี้วัด ประกอบกับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ได้มอบหมายให้กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกึ่งการยุติธรรมดำเนินการผลักดันการปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้การประเมินเป็นตัวชี้วัด ผ่านกลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการภายใต้ กพยช. ได้เห็นชอบการกำหนดชุดตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขึ้น ประกอบด้วย ๗ ชุด ๒๑ ตัวชี้วัด สำนักงานกึ่งการยุติธรรมได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการจัดเก็บข้อมูลมาใช้ประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในภาพรวม รวมถึงกำหนดเป็นค่ามาตรฐานเปรียบเทียบของตัวชี้วัดที่มีความน่าเชื่อถือตามหลักวิชาการเพื่อสนับสนุนงานวิชาการและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานด้านกระบวนการยุติธรรมในระยะต่อไป

ในการนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยใช้การประเมินเป็นตัวชี้วัดดังกล่าว และเพื่อให้มีการทบทวนผลการจัดเก็บข้อมูลที่ผ่านมาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้รับการสอบถาม พิจารณากลั่นกรองและมีการประเมินคุณภาพทางวิชาการ เพื่อให้สามารถนำผลการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงเห็นควรแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทบทวนและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ

๑. ร้อยตำรวจเอก สุธรรม เชื้อประกอบกิจ
๒. นายวิพล กิตติศนาสรชัย
๓. นายเกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว
๔. รองศาสตราจารย์จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย
๕. ผู้แทนสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
นางสาวสุตารักษ์ สุวรรณานนท์
หัวหน้าฝ่ายบริหารและเผยแพร่องค์ความรู้

อำนาจหน้าที่...

อำนาจหน้าที่

๑. ทบทวน วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจประชาชน (Public Survey - PS) และการจัดเก็บข้อมูลผ่านข้อมูลสถิติทางทะเบียน (Administrative Data - AD) เพื่อให้สามารถประเมินเป็นค่าคะแนนสำหรับการชี้วัดจุดอ่อน - จุดแข็งของกระบวนการยุติธรรมไทย พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในระยะต่อไป

๒. ทบทวน วิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผลการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและประเมินตนเอง (Self - Assessment and Observation - SA+OB) จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จำนวน ๑๔ หน่วยงาน เพื่อให้ผลที่ได้จากการสังเกตและประเมินตนเองของหน่วยงานสะท้อนความเป็นจริง

๓. ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจประชาชน (Public Survey - PS) การจัดเก็บข้อมูลผ่านข้อมูลสถิติทางทะเบียน (Administrative Data - AD) และการจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและประเมินตนเอง (Self - Assessment and Observation - SA+OB) ที่ครอบคลุมเครื่องมือการจัดเก็บ และการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดในภาพรวมที่สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

พันตำรวจโท
(พงษ์ธร รัญญศิริ)

ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

ผนวก ข. หนังสือรับรองการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในคน

หนังสือรับรองการพิจารณาด้านจริยธรรมการวิจัยในคน
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์
99 หมู่ที่ 18 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12121
โทร. 0-2564-4440-79 ต่อ 1804, 0-2564-3937

รหัสโครงการวิจัยที่ 033/2566 หนังสือรับรองเลขที่ 033/2566

ชื่อโครงการวิจัย โครงการจ้างเหมาบริการจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดและวิเคราะห์สถานการณ์
อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย อาจารย์ พันตำรวจตรี ดร.ชวนส์ เจนการ
หน่วยงานที่รับผิดชอบ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชื่อผู้ร่วมวิจัย รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. พงศ์กุลธร โรจน์วิรุฬห์
หน่วยงานที่รับผิดชอบ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ชื่อผู้ร่วมวิจัย นางสาวปรณพพัชร ศิริโรจนสิทธิ
หน่วยงานที่รับผิดชอบ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารที่รับรอง

ลำดับที่	รายการ	เอกสารฉบับที่/วัน/เดือน/ปี
1	โครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 2 พฤษภาคม 2566
2	แบบประวัติ อาจารย์ พันตำรวจตรี ชวนส์ เจนการ	ฉบับที่ 1 วันที่ 8 มีนาคม 2566
3	แบบประวัติ รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. พงศ์กุลธร โรจน์วิรุฬห์	ฉบับที่ 1 วันที่ 8 มีนาคม 2566
4	แบบประวัติ นางสาวปรณพพัชร ศิริโรจนสิทธิ	ฉบับที่ 1 วันที่ 8 มีนาคม 2566

เอกสารที่รับรอง รหัสโครงการวิจัยที่ 033/2566 (ต่อ)

ลำดับที่	รายการ	เอกสารฉบับที่/วัน/เดือน/ปี
5	ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในคน อาจารย์ พันตำรวจตรี ชวนส์ถ์ เจนการ	
6	ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในคน รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร. พงศ์กุลธร โรจนวิรุฬห์	
7	ประกาศนียบัตรการอบรมหลักสูตรจริยธรรมการวิจัยในคน นางสาวปรณพชร ศิริโรจนสิทธิ	
8	เอกสารชี้แจงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 2 วันที่ 2 พฤษภาคม 2566

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ ได้พิจารณาอนุมัติ
ด้านจริยธรรมการทำวิจัยในคนให้ดำเนินการวิจัยข้างต้นได้

ลงชื่อ.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ อุณโณ)

ลงชื่อ.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรุณา เตพละกุล)

ประธานคณะกรรมการ

กรรมการและเลขานุการ

วันที่รับรอง: วันที่ 9 พฤษภาคม 2566

วันหมดอายุการรับรอง: วันที่ 9 พฤษภาคม 2567

กำหนดส่งรายงานความก้าวหน้า 9 พฤษภาคม 2567